ปริจเฉทที่ ๑ จิตตปรมัตถ์

การแสดงสภาวะของจิตแต่ละประเภทและความเป็นไปของจิต ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของสัตว์ทั้งหลาย ที่วนเวียนในสังสารวัฏฏ์

ปณามคาถาและคำปฏิญญาของพระอนุรุทธาจารย์

สมฺมาสมฺพุทฺธมตุลํ สสทฺธมฺมคณุตฺตมํ
อภิวาทิย ภาสิสฺสํ อภิธมฺมตฺถสงฺคหํ

แปลความว่า

ข้าพระพุทธเจ้า (พระอนุรุทธาจารย์) ขอนอบน้อมถวายอภิวันทนาการแด่พระพุทธองค์ ผู้ตรัสรู้เญยยธรรมทั้งหลายเอง ไม่มีผู้เปรียบปาน พร้อมด้วยพระสัทธรรมและคณะพระอริยสงฆ์เจ้าทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้อุดมแล้ว จักแต่งคัมภีร์ที่มีนามว่า “**อภิธัมมัตถสังคหะ**” ต่อไป.

ความหมายของปณามคาถาและคำปฏิญญา

สมฺมาสมฺพุทฺธํ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระวิริยาธิกสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระสัทธาธิกสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระปัญญาธิกสัมมาสัมพุทธเจ้า

ปฏิเสธปัจเจกพุทธะ และ สาวกพุทธะ

ในยุคสมัยหนึ่ง มีได้หลายองค์

อตุลํ

ไม่มีผู้เปรียบปาน

ในยุคสมัยหนึ่ง มีได้เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น

สสทฺธมฺมํ

พร้อมด้วยพระสัทธรรม

ปริยัติสัทธรรม- การเรียน
ปฏิบัติสัทธรรม- การปฏิบัติ
ปฏิเวธสัทธรรม- การบรรลุ

คณุตฺตมํ

หมู่พระอริยสงฆ์

โสดาปัตติมรรคบุคคล โสดาปัตติผลบุคคล
สกทาคามิมรรคบุคคล สกทาคามิผลบุคคล
อนาคามิมรรคบุคคล อนาคามิผลบุคคล
อรหัตตมรรคบุคคล อรหัตตผลบุคคล

อภิวาทิย

ขอนอบน้อมด้วย **อภิวันทนาการ** คือ การนอบน้อมเพราะสำนึกในพระคุณ

เป็นการปฏิเสธ

ลาภวันทนา – นอบน้อมเพราะอยากได้ลาภ
ภยวันทนา - นอบน้อมเพราะเกรงกลัวบารมี
จารีตวันทนา - นอบน้อมตามจารีตประเพณี

ภาสิสฺสํ อภิธมฺมตฺถสงฺคหํ

คำปฏิญญาว่า จะแต่งคัมภีร์ อภิธัตถสังคหะให้สำเร็จ ให้จงได้

ผู้ตรัสรู้เญยยธรรม ๕ โดยถูกต้อง ครบถ้วน
๑. สังขาร ๒. ลักษณะ ๓. วิการ ๔. นิพพาน ๕. บัญญัติ

พุทธะ ๓ ประเภท

สัมมาสัมพุทธะ

พระวิริยาธิกสัมมาสัมพุทธเจ้า บำเพ็ญบารมี ๘๐ อสงไขย แสนมหากัปป์
พระสัทธาธิกสัมมาสัมพุทธเจ้า บำเพ็ญบารมี ๔๐ อสงไขย แสนมหากัปป์
พระปัญญาธิกสัมมาสัมพุทธเจ้า บำเพ็ญบารมี ๒๐ อสงไขยแสน มหากัปป์

ผู้ตรัสรู้เญยยธรรมทั้งหลายเอง และสามารถประดิษฐานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงได้ มีพระสาวกสืบพระศาสนาต่อไป

ในยุคสมัยหนึ่ง ๆ มีได้พระองค์เดียวเท่านั้น

ปัจเจกพุทธะ

ผู้ตรัสรู้เอง แต่ไม่มีพระสาวกสืบพระศาสนา ในยุคสมัยหนึ่ง ๆ มีพร้อมกันได้ไม่จำกัด และมีได้เฉพาะสมัยที่ว่างจากศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สาวกพุทธะ หรือ อนุพุทธะ

อัครสาวกพุทธะ ๒ องค์
มหาสาวกพุทธะ ๘๐ องค์
(รวมอัครสาวกทั้ง ๒ ด้วย)
ปกติสาวก มีไม่จำกัด

พระโสดาบัน
พระสกทาคามี
พระอนาคามี
พระอรหันต์

ปริยัติ ๓ ประเภท

ปริยัติ	ปฏิบัติ	ผลที่ได้รับ
อลคัททูปมาปริยัติ	๑. มุ่งแสวงหาลาภสักการะ ชื่อเสียงเกียรติยศ เป็นคนเจ้าเล่ห์ มารยาสาไถย	มีการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ทำให้เป็นที่ติฉินนินทา ของบุคคลอื่น ตายไปแล้วทำให้เกิดเป็นเปรต อสุรกาย
	๒. อวดโก้ โต้วาทะ แข่งดีกัน หรือหักล้างหลักคำสอน	ทำให้เกิดความทะเลาะวิวาท แตกสามัคคีกัน ตายไปแล้ว ทำให้เกิดในนรก
	๓. งมงาย ไร้ระเบียบวินัย ไร้จิตสำนึก	ทำให้เป็นที่ดูถูกดูหมิ่นและเป็นที่รังเกียจของสังคม ตายไปแล้ว ทำให้เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน
ภัณฑาคาริกปริยัติ	การเรียนเพื่อรักษาหลักคำสอนไว้ เป็นการเรียนของพระอรหันต์ผู้อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว	สามารถทำให้หลักคำสอนดำรงคงอยู่สืบต่อไปแก่อนุชนคนรุ่นหลังได้ โดยไม่สูญหายไป
นิสสรณัตถปริยัติ	๑. มุ่งสำเหนียกศึกษาให้เข้าใจอย่างถี่ถ้วน	๑. ทำให้เกิดคุณธรรมของความเป็นกัลยาณชน มีความเห็นชอบ ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ๒. ละวีติกกมกิเลสได้
	๒. มุ่งปฏิบัติตามสมควรแก่ธรรมนั้นๆ	๓. นำสู่ความหลุดพ้น สลัดตนออกจากสังสารทุกข์

ปฏิบัติ ๓ อย่าง

ปริยัติ	ปฏิบัติ	ผลที่ได้รับ
อธิสีลสิกขา	๑. เว้นจากข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ทำตามข้อที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้	ทำให้เป็นผู้มีความดีงามในส่วนเบื้องต้น มีระเบียบวินัยในสังคม ไม่มีพฤติกรรมบกพร่อง
	๒. สำรวมระวัง รักษากายวาจา ให้เป็นปกติเรียบร้อย ไม่ล่วงวีติกกมโทษ ทางกาย ทางวาจา	ทำให้เป็นผู้มีกายวาจาบริสุทธิ์ สามารถละวีติกกมกิเลสได้ เจริญด้วยโภคทรัพย์ ตายแล้วไปสู่สุคติ และเป็นบาทฐานนำไปสู่พระนิพพาน
อธิจิตตสิกขา	๑. การอบรมจิตให้เกิดกำลังที่เข้มแข็ง	ทำให้สามารถต่อสู้กับอุปสรรคทางด้านจิตใจได้
	๒. การทำจิตให้แนบแน่นในอารมณ์เดียว	ทำให้บรรลุถึงคุณวิเศษ คือ ฌาน อภิญญา ได้ (ถ้ามีอุปนิสัยบารมีได้สั่งสมมาพร้อมแล้ว)
อธิปัญญาสิกขา	๑. ทำให้เกิดสุตมยปัญญา จากการเรียน การฟัง การอ่าน การสอบสวนทวนถาม การบอก การสอน การท่องบ่นสาธยาย	ทำให้สำเร็จเป็นพหูสูต มีความรู้ ความเข้าใจในหลักคำสอนเป็นอย่างดี
	๒. ทำให้เกิดจินตามยปัญญา	ทำให้มีความเข้าใจลึกซึ้งในหลักคำสอนทั้งโดยอรรถและพยัญชนะ
	๓. ทำให้เกิดภาวนามยปัญญา	ทำให้เข้าใจในสภาวปรมัตถ์ทั้งปวงแจ่มแจ้งยิ่งขึ้นไป จนสามารถทำให้แจ้งพระนิพพานได้

ความรู้ ๓ แบบ

การรู้แบบสัญญารู้ = รู้จำ
คือ การรู้โดยอาศัยการกำหนดจดจำเอาไว้

การรู้แบบปัญญารู้ = รู้จริง
คือ การรู้เหตุผลตามความเป็นจริง

การรู้แบบวิญญาณรู้ = รู้แจ้ง
คือ รู้แจ้งอารมณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบทางทวารนั้น ๆ อยู่เสมอ

การรู้อารมณ์ของจิต จึงเป็นแบบวิญญาณรู้นั้นเอง เพราะคำว่า จิต หรือ วิญญาณ มีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน

จิต มีชื่อเรียก ๑๐ ชื่อ

๑. จิต แปลว่า ธรรมชาติที่คิด
๒. มโน แปลว่า ธรรมชาติที่น้อมไปหาอารมณ์
๓. หทยะ แปลว่า ธรรมชาติที่รวบรวมไว้ภายใน
๔.มานัส แปลว่า ฉันทะที่มีในใจ
๕. ปัณฑระ แปลว่า ธรรมชาติที่ผ่องใส
๖. มนายตนะ แปลว่า มนะที่เป็นอายตนะ คือ เครื่องต่อ
๗. มนินทรีย์ แปลว่า มนะที่เป็นมนินทรีย์ คือ ความเป็นใหญ่
๘. วิญญาณ แปลว่า ธรรมชาติที่รู้แจ้งอารมณ์
๙. วิญญาณขันธ์ แปลว่า วิญญาณที่เป็นขันธ์
๑๐. มโนวิญญาณธาตุ แปลว่า มนะที่เป็นธาตุชนิดหนึ่ง

ที่มา... คัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค พระบาลีมหาวรรค

ธรรมชาติของจิต ๓ ประการ

๑. มีการรับอารมณ์อยู่เสมอ
๒. เป็นเหตุให้เจตสิกทั้งหลายรู้อารมณ์ได้ คล้าย ๆ กับผู้นำ
๓. ทำให้สิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิตวิจิตรพิสดาร

อำนาจของจิต (ความวิจิตรของจิต) ๖ ประการ

- มีอำนาจในการกระทำ เรียกว่า "**วิจิตรในการกระทำ**" → คิดทำสิ่งต่าง ๆ ให้วิจิตรพิสดาร
- มีอำนาจด้วยตนเอง เรียกว่า "**วิจิตรด้วยตนเอง**" → กุศลจิต อกุศลจิต วิบากจิต กิริยาจิต
- มีอำนาจในการสั่งสมกรรมและกิเลส เรียกว่า "**วิจิตรในการสั่งสมกรรมและกิเลส**" → ได้กระทำหรือเสพคุ้นในสิ่งใด ๆ ก็สั่งสมเป็นกรรมและกิเลส ต่อไป
- มีอำนาจในการรักษาวิบาก เรียกว่า "**วิจิตรในการรักษาวิบากที่กรรมและกิเลสได้สั่งสมไว้**" → รักษาผลของกรรมนั้นไม่ให้เน่าไปเสีย รอโอกาสให้ผลทั้งทิฏฐธัมมเวทนียกรรม,อุปปัชชเวทนียกรรม และอปราปริยเวทนียกรรม
- มีอำนาจในการสั่งสมสันดานของตนเอง เรียกว่า "**วิจิตรในการสั่งสมสันดานของตนเอง**" → ทำ พูด คิด สิ่งใดบ่อย ๆ ทำให้ติดเป็นสันดาน มีความชำนาญในสิ่งนั้น
- มีอำนาจต่ออารมณ์ต่าง ๆ เรียกว่า "**วิจิตรด้วยอารมณ์ต่าง ๆ**" → สามารถรับอารมณ์ได้ไม่จำกัด และขอบเขตในการรับอารมณ์ ก็เป็นไปตามอุปนิสัยสันดาน

ลักษณะของปรมัตถธรรม

สามัญญลักษณะ

- อนิจจลักษณะ = ไม่เที่ยง — มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ
- ทุกขลักษณะ = เป็นทุกข์ — ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้
- อนัตตลักษณะ = ไม่ใช่ตัวตน — บังคับบัญชาให้อยู่ในอำนาจไม่ได้

วิเสสลักษณะ

- ลักษณะ = เอกลักษณะเฉพาะตน
- กิจ = หน้าที่เฉพาะตน
- ปัจจุปปัฏฐาน = อาการปรากฏ
- ปทัฏฐาน = เหตุใกล้ให้เกิด

ปัจจุปัฏฐาน มี ๒ อย่าง คือ

๑. **ผลปัจจุปัฏฐาน** ผลที่ปรากฏจากกิจรส

๒. **อุปัฏฐานาการปัจจุปัฏฐาน** อาการที่ปรากฏของปรมัตถธรรมแต่ละอย่าง

รส มี ๒ อย่าง คือ

๑. **กิจรส** หน้าที่อันเป็นการกระทำหรือความสำเร็จ

๒. **สัมปัตติรส** หน้าที่อันเป็นคุณสมบัติของปรมัตถธรรมแต่ละอย่าง

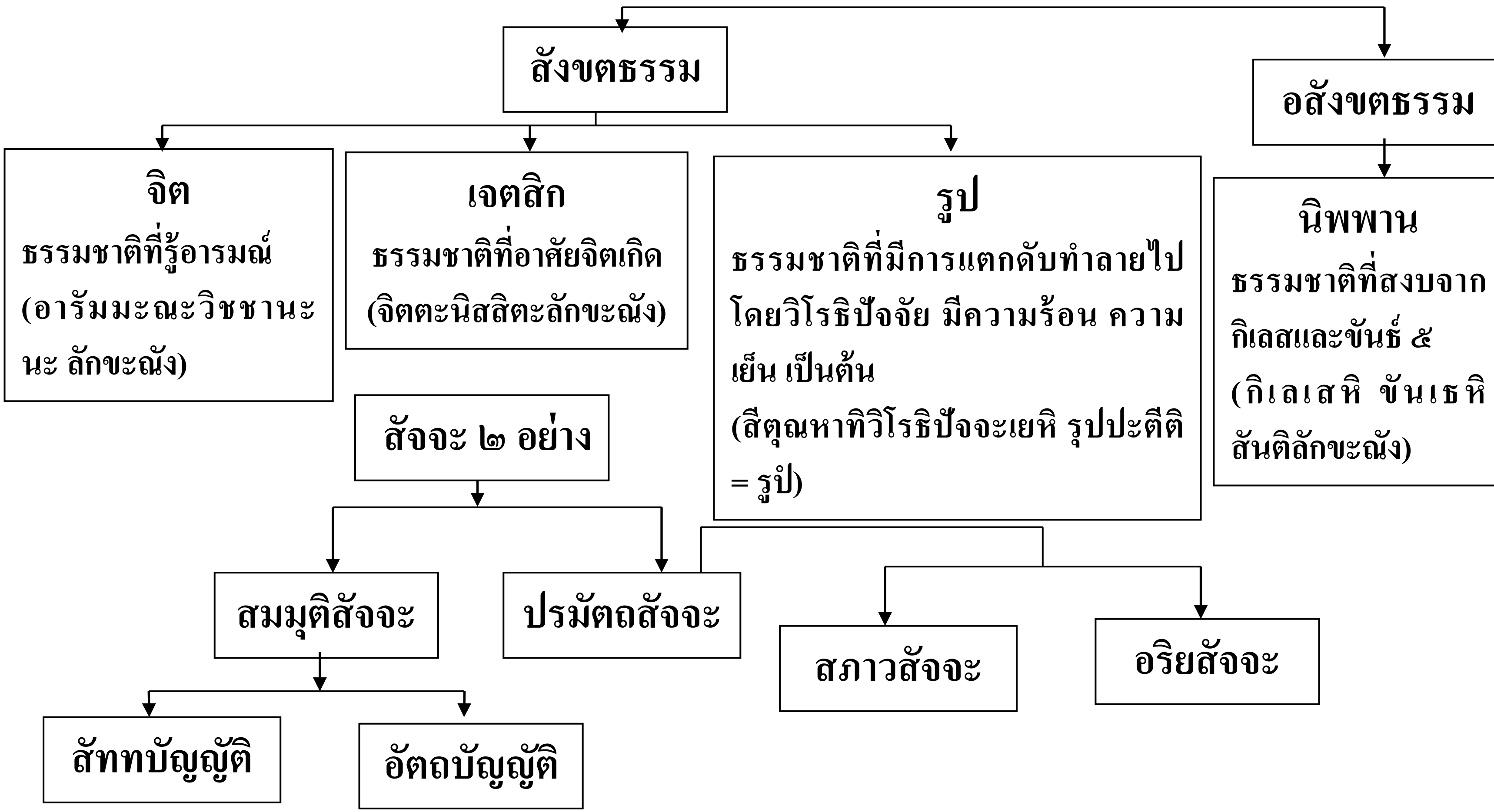
ปรมัตถธรรม ๔

ตัตถะ วุตตาภิธัมมัตถา จะตุธา ปะระมัตถะโต

จิตตัง เจตะสิกัง รูปัง นิพพานะมิติ สัพพะถา ฯ

แปลความว่า

ในคำว่า อภิธัมมัตถสังคหะนั้น เมื่อว่าโดยปรมัตถธรรมแล้ว ไม่ว่าโดยประการใด ๆ ย่อมมีเนื้อความของพระอภิธรรมอยู่เพียง ๔ ประการ เท่านั้น คือ จิต เจตสิก รูป นิพพาน ฯ

จิตตปรมัตถ์ ๔ ประเภท

ตัตถะ จิตตัง ตาวะ จะตุพพิธัง โหติ กามาวะจะรัง รูปาวะจะรัง อะรูปาวะจะรัง โลกุตตะรัญเจติ

แปลความว่า ในจิตตปรมัตถ์ ที่ท่านแสดงไว้เป็นอันดับแรกนั้น มี ๔ ประการ คือ กามาวจรจิต รูปาวจรจิต อรูปาวจรจิต โลกุตตรจิต

๑. กามาวจรจิต หมายถึง จิตที่ท่องเที่ยวเกิดอยู่ในกามภูมิ หรือ ในกามอารมณ์โดยมาก แบ่งเป็น ๓ จำพวก ได้แก่ อกุศลจิต ๑๒ อเหตุกจิต ๑๘ กามาวจรโสภณจิต ๒๔

๒. รูปาวจรจิต หมายถึง จิตที่ท่องเที่ยวเกิดอยู่ในรูปภูมิ หรือ รูปตัณหา คือ ความยินดี ติดใจในรูปภพ หรือ รูปฌานโดยมาก ได้แก่ รูปาวจรกุศลจิต ๕ รูปาวจรวิบากจิต ๕ รูปาวจรกิริยาจิต ๕

๓. อรูปาวจรจิต หมายถึง จิตที่ท่องเที่ยวเกิดอยู่ในอรูปภูมิ หรือ อรูปตัณหา คือ ความยินดีติดใจในอรูปภพ หรือ อรูปฌานโดยมาก ได้แก่ อรูปาวจรกุศลจิต ๔ อรูปาวจรวิบากจิต ๔ อรูปาวจรกิริยาจิต ๔

๔. โลกุตตรจิต หมายถึง จิตที่พ้นจากภพทั้ง ๓ หมายความว่า เป็นจิตที่ไม่ได้รับอารมณ์ที่เกี่ยวกับภพภูมิทั้ง ๓ คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ แต่เป็นจิตที่รับอารมณ์ที่พ้นไปจากภพทั้ง ๓ คือ **พระนิพพาน** อย่างเดียว ได้แก่ โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐

ความเป็นไปของจิต

๑. ทูรงฺคมํ จิตเป็นธรรมชาติไปได้ไกล หมายถึง น้อมไปหาอารมณ์ที่อยู่ไกลแสนไกลได้ โดยที่ตัวไม่ต้องไปถึง

๒. เอกจรํ จิตเป็นธรรมชาติเที่ยวไปผู้เดียว หรือ ไปดวงเดียว หมายถึง รับอารมณ์ได้ทีละอย่าง

๓. อสรีรํ จิตเป็นธรรมชาติไม่มีสรีระร่างกาย ไม่มีรูปร่างสัณฐาน มีสภาวะเป็นอรูปธรรม รู้ได้ด้วยใจเท่านั้น

๔. คูหาสยํ จิตเป็นธรรมชาติที่ต้องอาศัยถ้ำคือวัตถุรูปเกิด (เฉพาะในปัญจโวการภูมิ)

จิตตปรมัตถ์

- กามาวจรจิต ๕๔
- รูปาวจรจิต ๑๕
- อรูปาวจรจิต ๑๒
- โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐

ลักษณะพิเศษของจิต

ลักษณะ

อารัมมะณะวิชชานะนะลักขะณัง มีการรู้อารมณ์เป็นลักษณะ

กิจ

ปุพพังคะมะนะระสัง มีการเป็นประธานในธรรมทั้งปวง เป็นกิจ

ปัจจุปปัฏฐาน

สันธานะปัจจุปปัฏฐานัง มีการเกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปไม่ขาดสาย เป็นอาการปรากฏ

ปทัฏฐาน

นามะรูปะปทัฏฐานัง มีนามรูป (ปฏิสนธินามรูป) เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

สามัญญลักษณะ

อนิจจลักษณะ ไม่เที่ยง เพราะเกิดดับอยู่เสมอ

ทุกขลักษณะ เป็นทุกข์ ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ เพราะเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ

อนัตตาลักษณะ ไม่ใช่ตัวตน เพราะบังคับบัญชาให้อยู่ในอำนาจ ตามที่ปรารถนาไม่ได้

ภูมิ ๒

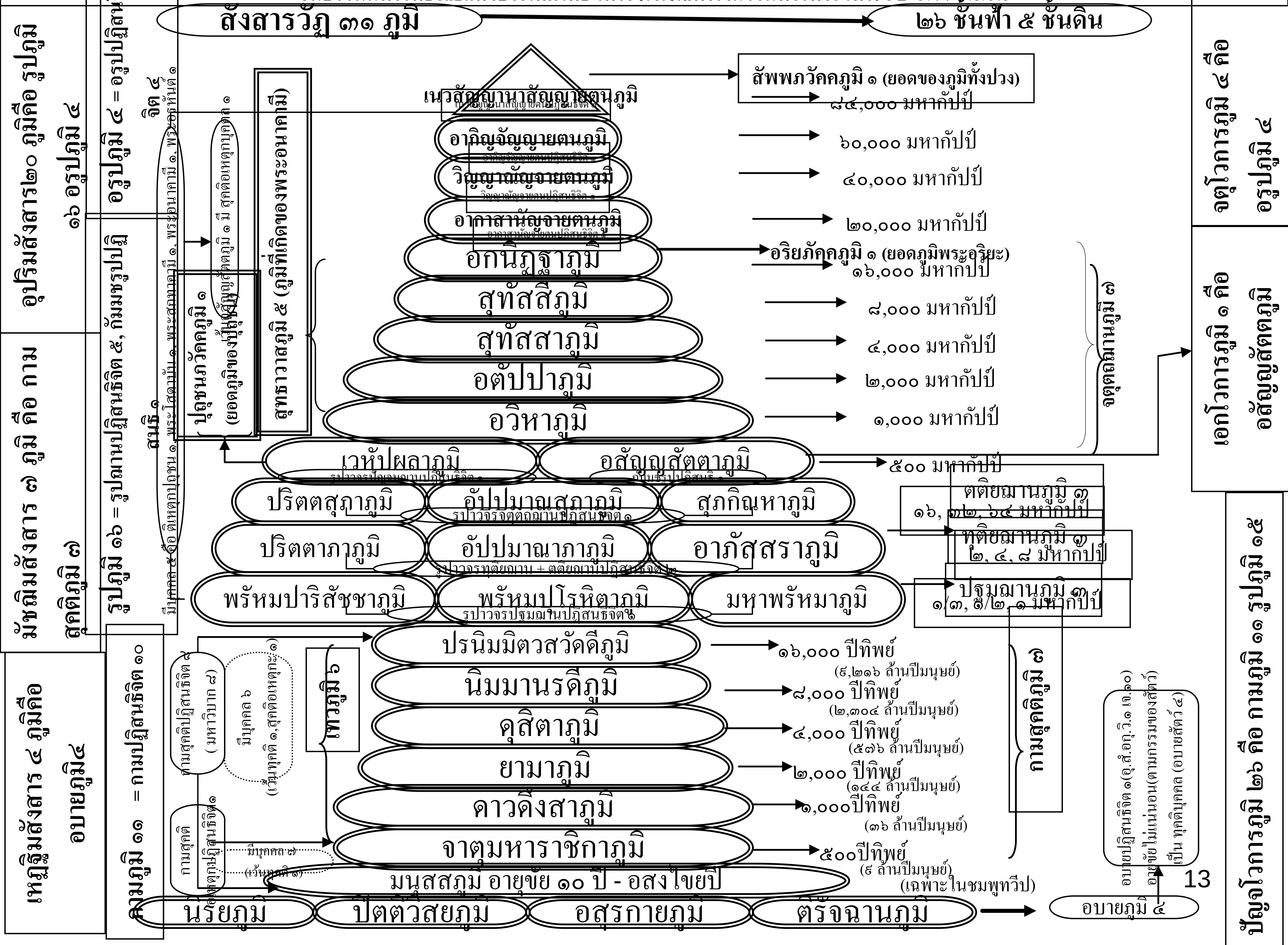
ฐานภูมิ ๓๑ ภูมิ

- **กามภูมิ ๑๑**
  - อบายภูมิ ๔
  - มนุษยภูมิ ๑
  - เทวภูมิ ๖
- **รูปภูมิ ๑๖**
  - ปฐมฌานภูมิ ๓
  - ทุติยฌานภูมิ ๓
  - ตติยฌานภูมิ ๓
  - จตุตถฌานภูมิ ๗
- **อรูปภูมิ ๔**
  - อากาสานัญจายตนภูมิ
  - วิญญาณัญจายตนภูมิ
  - อากิญจัญญายตนภูมิ
  - เนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ

อวัตถาภูมิ ๔

- **กามอวัตถาภูมิ**
  ถูกกำหนดขอบเขตโดยกามตัณหา ได้แก่ กามจิต ๕๔ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘
- **รูปอวัตถาภูมิ**
  ถูกกำหนดขอบเขตโดยรูปตัณหา ได้แก่ รูปาวจรจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕
- **อรูปอวัตถาภูมิ**
  ถูกกำหนดขอบเขตโดยอรูปตัณหา ได้แก่ อรูปาวจรจิต ๑๒ เจตสิก ๓๐
- **โลกุตตรอวัตถาภูมิ**
  ไม่ถูกกำหนดขอบเขตโดยตัณหาทั้ง ๓ ได้แก่ โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐ เจตสิก ๓๖ นิพพาน

อภิธรรมมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร โทร. ๐๒-๔๑๑-๔๕๔๖

อวัตถาภูมิ ๔

ถูกกำหนดขอบเขตโดยกามตัณหา
(เป็นอารมณ์ของกามตัณหาโดยมาก)

กามอวัตถาภูมิ ได้แก่ กามจิต ๕๔ เจตสิก ๕๒ รูป ๒๘

กามจิต
๕๔

คาถาแสดงจิตโดยภูมิ ๔

จตุปัญญาสะธา กาเม รูเป ปันนะระสีริเย
จิตตานิ ทวาทะสารูเป อัฏฐะธานุตตะเร ตะถาฯ

แปลความว่า

นักศึกษาทั้งหลายพึงนับจำนวนจิต ๘๙ โดยประเภทแห่งภูมิทั้ง ๔ ดังนี้ คือ กามาวจรจิต ๕๔ รูปาวจรจิต ๑๕ อรูปาวจรจิต ๑๒ โลกุตตรจิต ๘

รูปอวัตถาภูมิ ได้แก่ รูปาวจรจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕

อรูปอวัตถาภูมิ ได้แก่ อรูปาวจรจิต ๑๒ เจตสิก ๓๐

โลกุตตรจิต
๘/๔๐

อรูปาวจรจิต
๑๒

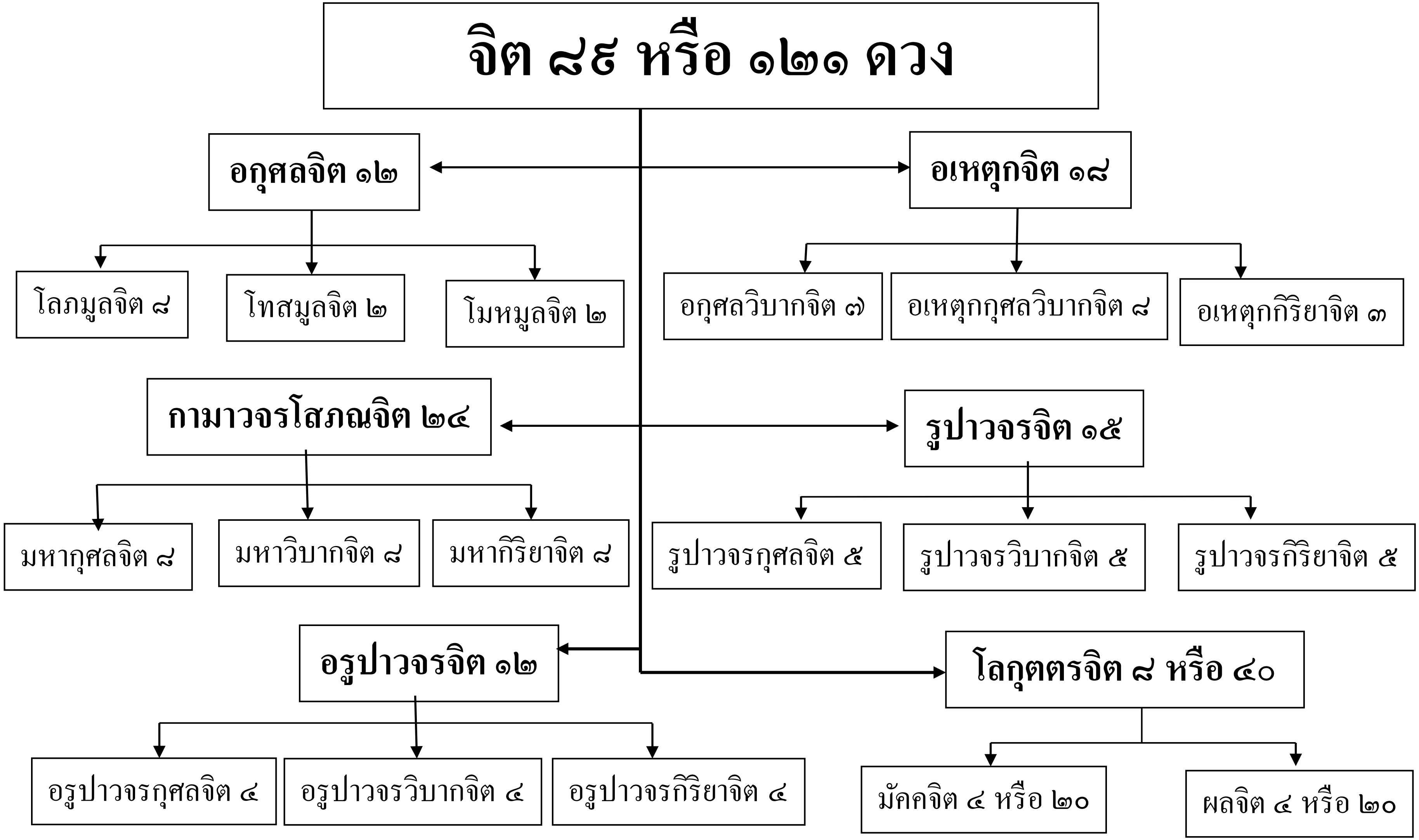
รูปาวจรจิต
๑๕

ถูกกำหนดขอบเขตโดยรูปตัณหา(เป็นอารมณ์ของรูปตัณาหาโดยมาก) คือ ความยินดีพอใจในรูปภพ หรือ รูปฌาน

โลกุตตรอวัตถาภูมิ
(พ้นจากขอบเขตของตัณหา ๓)
ได้แก่ โลกุตตรจิต ๘ เจตสิก ๓๖

ไม่ถูกกำหนดขอบเขตโดยตัณหาทั้ง ๓
(ไม่เป็นอารมณ์ของตัณหาทั้ง ๓)

ถูกกำหนดขอบเขตโดยอรูปตัณหา (เป็นอารมณ์ของอรูปตัณหาโดยมาก) คือ ความยินดีพอใจในอรูปภพ หรือ อรูปฌาน

จิต หมายถึง ธรรมชาติที่รู้อารมณ์ คือ ได้รับอารมณ์อยู่เสมอ จึงเรียกว่า รู้อารมณ์ (อารมฺมณวิชฺชานนลกฺขณํ)
การที่จิตมีได้ถึง ๘๙ หรือ ๑๒๑ ดวงนั้น เนื่องด้วยเหตุปัจจัย ๔ ประการ คือ อดีตกรรม อารมณ์ วัตถุ และเจตสิกที่ปรุงแต่ง

กามาวจรจิต ๕๔

กามาวจรจิต หมายถึง
๑. จิตที่รับกามอารมณ์โดยมาก
๒. จิตที่เกิดอยู่ในกามภูมิ ๑๑ โดยมาก
๓. จิตที่เกิดอยู่กับกามบุคคล โดยมาก

กาเม เตวีสะ ปากานิ　　ปุญญาปุญญานิ วีสติ
เอกาทะสะ กริยา เจติ　　จตุปัญญาสะ สัพพะถา ฯ

แปลความว่า
จิตที่ท่องเที่ยวเกิดอยู่ในกามภูมิ ๑๑ เป็นส่วนมากนี้ เมื่อรวบรวมทั้งหมดแล้ว มีจำนวน ๕๔ ดวง คือ วิบากจิต ๒๓ กุศลจิต อกุศลจิต รวม ๒๐ กิริยาจิต ๑๑

อกุศลจิต ๑๒

- โลภมูลจิต ๘
- โทสมูลจิต ๒
- โมหมูลจิต ๒

อกุศลจิต หมายถึง จิตที่มีโทษและให้ผลเป็นความทุกข์ หรือจิตที่ประกอบด้วยอกุศลเจตสิก เป็นมูลเป็นประธาน

อเหตุกจิต ๑๘

- อกุศลวิบากจิต ๗
- อเหตุกกุศลวิบากจิต ๘
- อเหตุกกิริยาจิต ๓

อเหตุกจิต หมายถึง จิตที่ไม่ได้ประกอบด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งในบรรดาเหตุ ๖ มี โลภเหตุ เป็นต้น

กามาวจรโสภณจิต ๒๔

- มหากุศลจิต ๘
- มหาวิบากจิต ๘
- มหากิริยาจิต ๘

กาม ๒ อย่าง

- วัตถุกาม = อารมณ์ ๖
- กิเลสกาม = กิเลส ๑๐

กาม หมายถึง ความใคร่ ความน่าปรารถนา ความน่าติดใจ มี ๒ อย่าง
๑. วัตถุกาม คือ อารมณ์อันน่าใคร่ น่าปรารถนา น่าชอบใจ
๒. กิเลสกาม คือ กิเลสที่มีความยินดี พอใจในกามคุณอารมณ์ทั้งหลาย

อกุศลจิต ๑๒

อัฏฐะธา โลภะมูลานิ โทสะมูลานิ จะ ท๎วิธา
โมหะมูลานิ จะ เท๎วติ ท๎วาทะสากุสะลา สิยุง ฯ

แปลความว่า

โลภมูลจิต ๘ โทสมูลจิต ๒ โมหมูลจิต ๒
รวมจิต ๑๒ ดวงนี้ เป็นอกุศลจิต

อกุศลจิต หมายถึง จิตที่มีโทษและให้ผลเป็นความทุกข์ หรือจิตที่ประกอบด้วยอกุศลเจตสิก มีลักษณะพิเศษ ๔ ประการ คือ
๑. มีความเป็นโทษและให้ผลเป็นความทุกข์ เป็นลักษณะ
๒. มีการเป็นปฏิปักษ์ต่อกุศลธรรม เป็นกิจ
๓. มีความขุ่นมัว เป็นผลปรากฏ
๔. มีอโยนิโสมนสิการ เป็นเหตุใกล้

อกุศลจิตทั้ง ๑๒ ดวง เป็นชวนจิต

โลภมูลจิต ๘

- โสมนัสเวทนา / อุเบกขาเวทนา
- ทิฏฐิคตสัมปยุตต์ / ทิฏฐิคตวิปปยุตต์
- อสังขาริก / สสังขาริก

โลภมูลจิต หมายถึง จิตที่ประกอบด้วยโลภเจตสิก เป็นมูลเป็นประธาน ทำให้เกิดความอยากได้ ยินดีติดใจ ยึดติดในอารมณ์ต่าง ๆ

โทสมูลจิต ๒

- โทมนัสเวทนา
- ปฏิฆสัมปยุตต์
- อสังขาริก / สสังขาริก

โทสมูลจิต หมายถึง จิตที่ประกอบด้วยโทสเจตสิก เป็นมูลเป็นประธาน ทำให้เกิดความโกรธ ความประทุษร้ายขัดเคือง ในอารมณ์ต่าง ๆ

โมหมูลจิต ๒

- อุเบกขาเวทนา
- วิจิกิจฉาสัมปยุตต์ / อุทธัจจสัมปยุตต์
- อสังขาริก

โมหมูลจิต หมายถึง จิตที่ประกอบด้วยโมหเจตสิก เป็นมูลเป็นประธาน ทำให้เกิดความหลง ความไม่รู้สภาพของอารมณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง

เหตุให้เกิดอกุศลจิต มี ๒ อย่าง
๑. **ปาปมิตตตา** การคบมิตรชั่ว
๒. **อโยนิโสมนสิการ** การทำไว้ในใจโดยอุบายอันไม่แยบคาย

โลภมูลจิต ๘

๑. ความอยากได้
๒. ความต้องการ
๓. ความกำหนัด
๔. ความเพลิดเพลิน
๕. ความยินดีติดใจ
๖. ความชอบใจในอารมณ์

ลักษณะพิเศษของโลภมูลจิต ๔ ประการ
๑. มีการถือมั่นในอารมณ์ เป็นลักษณะ
๒. มีการยึดติดในอารมณ์ เป็นกิจ
๓. มีการไม่สละอารมณ์ เป็นผลปรากฏ
๔. มีการเห็นสังโยชน์เป็นที่น่ายินดีพอใจ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

- โสมนัสเวทนา / อุเบกขาเวทนา
- ทิฏฐิคตสัมปยุตต์ / ทิฏฐิคตวิปปยุตต์
- อสังขาริก / สสังขาริก

กายปโยคะ = ชักชวนทางกาย
วจีปโยคะ = ชักชวนทางวาจา
มโนปโยคะ = ชักชวนทางใจ

ทิฏฐิคตสัมปยุตต์

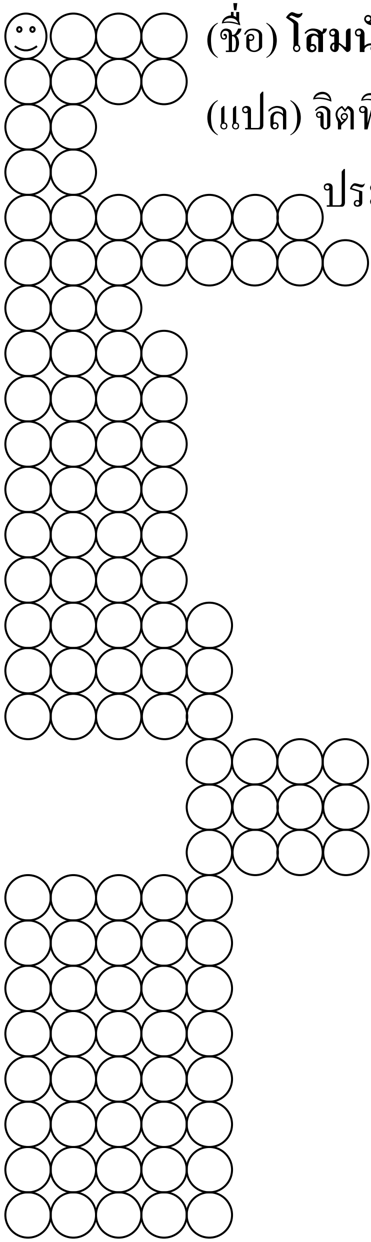
- **สัสสตทิฏฐิ**=เห็นว่าเที่ยง
- **อุจเฉททิฏฐิ**=เห็นว่าขาดสูญ
  - **อเหตุกทิฏฐิ**=เห็นว่าไม่มีเหตุ
  - **นัตถิกทิฏฐิ**=เห็นว่าผลไม่มี
  - **อกิริยทิฏฐิ** = เห็นว่าไม่เป็นกรรม

ทิฏฐิคตวิปปยุตต์

มานะ ๙ อย่าง
ตนดีกว่าเขา สำคัญตนว่า ดีกว่า เสมอ เลวกว่าเขา
ตนเสมอเขา สำคัญตนว่า ดีกว่า เสมอ เลวกว่าเขา
ตนเลวกว่าเขา สำคัญตนว่า ดีกว่า เสมอ เลวกว่าเขา

๑. นัตถิ ทินนัง เห็นว่า ทานที่ให้แล้ว ไม่มีผล
๒. นัตถิ ยิฏฐัง เห็นว่า การบูชา ไม่มีผล
๓. นัตถิ หุตัง เห็นว่า การต้อนรับเชื้อเชิญ ไม่มีผล
๔. นัตถิ สุกะตะทุกะฏานัง กัมมานัง ผะละวิปาโก เห็นว่า กรรมดีกรรมชั่ว ไม่มีผล
๕. นัตถิ อะยัง โลโก เห็นว่า โลกนี้ ไม่มี
๖. นัตถิ ปะโร โลโก เห็นว่า โลกหน้า ไม่มี
๗. นัตถิ ปิตา เห็นว่า คุณของบิดาไม่มี
๘. นัตถิ มาตา เห็นว่า คุณของมารดาไม่มี
๙. นัตถิ สัตตา โอปปาติกา เห็นว่า โอปปาติกะไม่มี
๑๐. นัตถิ โลเก สมณพราหมณา สัมมัคคตา สัมมาปฏิปันนา สัจฉิกัตวา โลกํ ปเวเทนติ เห็นว่า สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เห็นแจ้งอริยสัจ ๔ แล้ว ทำโลกนี้ให้สว่างด้วยปัญญาไม่มี

โลภมูลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โสมนัสสะสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยความเห็นผิด

สาเหตุให้เกิด

เหตุให้เกิดโลภะ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิมาด้วยกรรมที่มีโลภะเป็นบริวาร
จุติมาจากภพที่มีโลภะมาก (เปรต,อสุรกาย)
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
ได้พบเห็นสิ่งที่น่าชอบใจอยู่เสมอ

โสมนัสสสหคตะ

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
ไม่ค่อยสุขุมคัมภีรภาพ
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
พ้นจากพยสนะ (ความพินาศ) ๕ ประการ

พยสนะ ๕

ญาติพยสนะ เสื่อมญาติ
โภคพยสนะ เสื่อมทรัพย์
โรคพยสนะ เสื่อมเพราะโรคร้ายเบียดเบียน
สีลพยสนะ เสื่อมจากศีล
ทิฏฐิพยสนะ เสื่อมเพราะความเห็นผิด

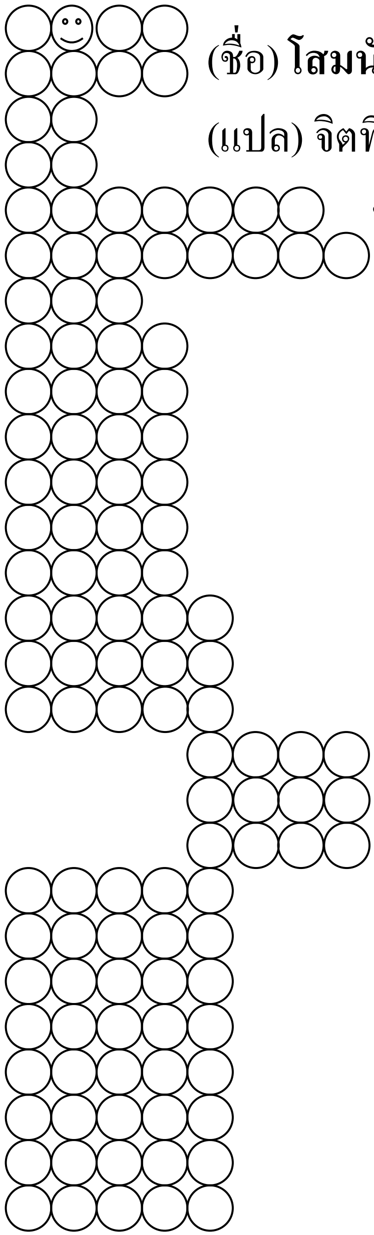
ทิฏฐิคตสัมปยุตต์

มีความเห็นผิดเป็นอัธยาศัย
ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีความเห็นผิด
เป็นผู้หันหลังให้พระสัทธรรม
ชอบคิดนึกแต่ในเรื่องที่ผิด หรือ ทางที่ผิด
จมอยู่ในความคิดที่ไม่แยบคาย

อสังขาริก

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
มีความสุขกายสบายใจ
มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี
เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

โลภมูลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **โสมนัสสะสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ

ประกอบด้วยความเห็นผิด

สสังขาริก = การชักชวน มี ๓ ทาง

- **กายปโยคะ** = ชักชวนทางกาย
- **วจีปโยคะ** = ชักชวนทางวาจา
- **มโนปโยคะ** = ชักชวนทางใจ

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสสหคตะ

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
ไม่ค่อยสุขุมคัมภีรภาพ
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
พ้นจากพยสนะ (ความพินาศ) ๕ ประการ

พยสนะ ๕

ญาติพยสนะ เสื่อมญาติ
โภคพยสนะ เสื่อมทรัพย์
โรคพยสนะ เสื่อมเพราะโรคร้ายเบียดเบียน
สีลพยสนะ เสื่อมจากศีล
ทิฏฐิพยสนะ เสื่อมเพราะความเห็นผิด

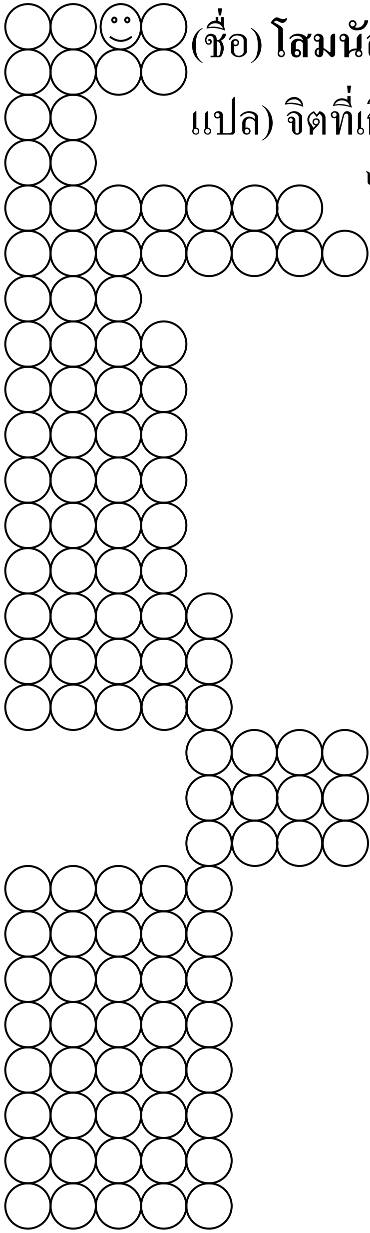
ทิฏฐิคตสัมปยุตต์

มีความเห็นผิดเป็นอัธยาศัย
ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีความเห็นผิด
เป็นผู้หันหลังให้พระสัทธรรม
ชอบคิดนึกแต่ในเรื่องที่ผิด หรือ ทางที่ผิด
จมอยู่ในความคิดที่ไม่แยบคาย

สสังขาริก

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
ไม่มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

โลภมูลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **โสมนัสสะสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ

ไม่ประกอบด้วยความเห็นผิด

สาเหตุให้เกิด

เหตุให้เกิดโลภะ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิมาด้วยกรรมที่มีโลภะเป็นบริวาร

จุติมาจากภพที่มีโลภะมาก (เปรต,อสุรกาย)

ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ

ได้พบเห็นสิ่งที่น่าชอบใจอยู่เสมอ

โสมนัสสสหคตะ

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส

ไม่ค่อยสุขุมคัมภีรภาพ

ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ

พ้นจากพยสนะ (ความพินาศ) ๕ ประการ

พยสนะ ๕

ญาติพยสนะ เสื่อมญาติ

โภคพยสนะ เสื่อมทรัพย์

โรคพยสนะ เสื่อมเพราะโรคร้ายเบียดเบียน

สีลพยสนะ เสื่อมจากศีล

ทิฏฐิพยสนะ เสื่อมเพราะความเห็นผิด

ทิฏฐิคตวิปปยุตต์

ไม่มีสัสสตทิฏฐิและอุจเฉททิฏฐิเป็นอัธยาศัย

ไม่ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีความเห็นผิด

มีอัธยาศัยหันหน้าเข้าหาพระสัทธรรม

ชอบคิดนึกแต่ในเรื่องที่ถูก หรือ ทางที่ถูก

ไม่จมอยู่ในความคิดที่ไม่แยบคาย

อสังขาริก

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก

มีความสุขกายสบายใจ

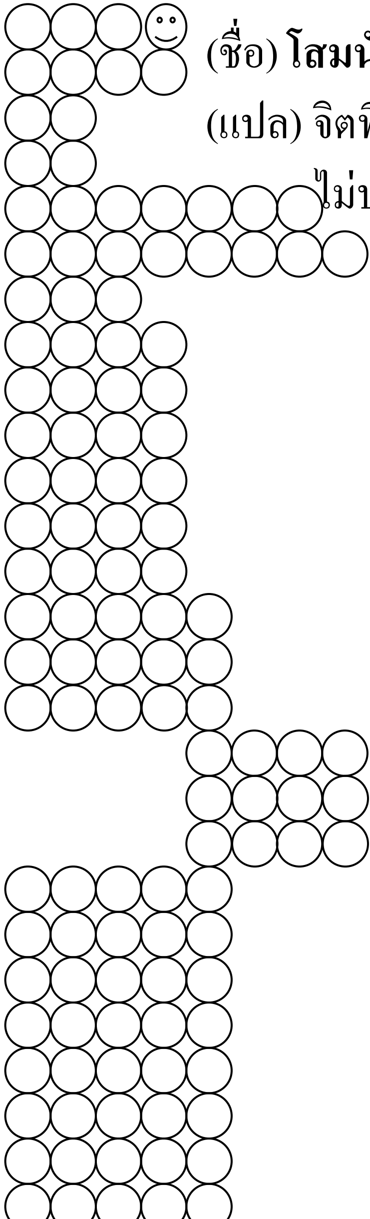
มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี

เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น

มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ

ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

โลภมูลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **โสมนัสสะสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยความเห็นผิด

เหตุให้เกิดโลภะ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิมาด้วยกรรมที่มีโลภะเป็นบริวาร
จุติมาจากภพที่มีโลภะมาก (เปรต,อสุรกาย)
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
ได้พบเห็นสิ่งที่น่าชอบใจอยู่เสมอ

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสสหคตะ

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
ไม่ค่อยสุขุมคัมภีรภาพ
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
พ้นจากพยสนะ (ความพินาศ) ๕ ประการ

พยสนะ ๕

ญาติพยสนะ เสื่อมญาติ
โภคพยสนะ เสื่อมทรัพย์
โรคพยสนะ เสื่อมเพราะโรคร้ายเบียดเบียน
สีลพยสนะ เสื่อมจากศีล
ทิฏฐิพยสนะ เสื่อมเพราะความเห็นผิด

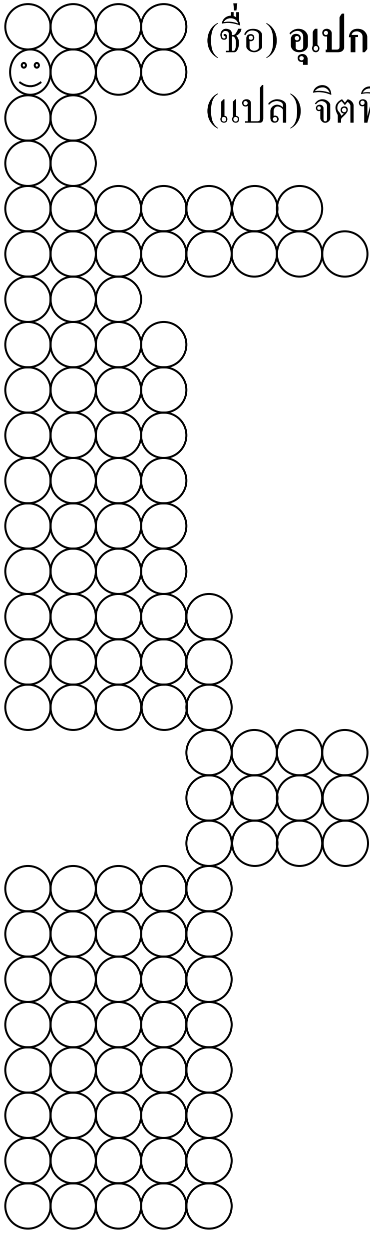
ทิฏฐิคตวิปปยุตต์

ไม่มีสัสสตทิฏฐิและอุจเฉททิฏฐิเป็นอัธยาศัย
ไม่ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีความเห็นผิด
มีอัธยาศัยหันหน้าเข้าหาพระสัทธรรม
ชอบคิดนึกแต่ในเรื่องที่ถูก หรือ ทางที่ถูก
ไม่จมอยู่ในความคิดที่ไม่แยบคาย

สสังขาริก

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
ไม่มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

โลภมูลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยความเห็นผิด

สาเหตุให้เกิด

เหตุให้เกิดโลภะ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิมาด้วยกรรมที่มีโลภะเป็นบริวาร

จุติมาจากภพที่มีโลภะมาก (เปรต,อสุรกาย)

ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ

ได้พบเห็นสิ่งที่น่าชอบใจอยู่เสมอ

อุเบกขาสหคตะ

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา

มีความสุขุมคัมภีรภาพ

ได้ประสบกับอารมณ์ที่ระดับปานกลางอยู่เสมอ

พ้นจากพยสนะ (ความพินาศ) ๕ ประการ

มีสันดานคล้ายเป็นคนใบ้

ทิฏฐิคตสัมปยุตต์

มีความเห็นผิดเป็นอัธยาศัย

ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีความเห็นผิด

เป็นผู้หันหลังให้พระสัทธรรม

ชอบคิดนึกแต่ในเรื่องที่ผิด หรือ ทางที่ผิด

จมอยู่ในความคิดที่ไม่แยบคาย

อสังขาริก

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก

มีความสุขกายสบายใจ

มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี

เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น

มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ

ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

พยสนะ ๕

ญาติพยสนะ เสื่อมญาติ

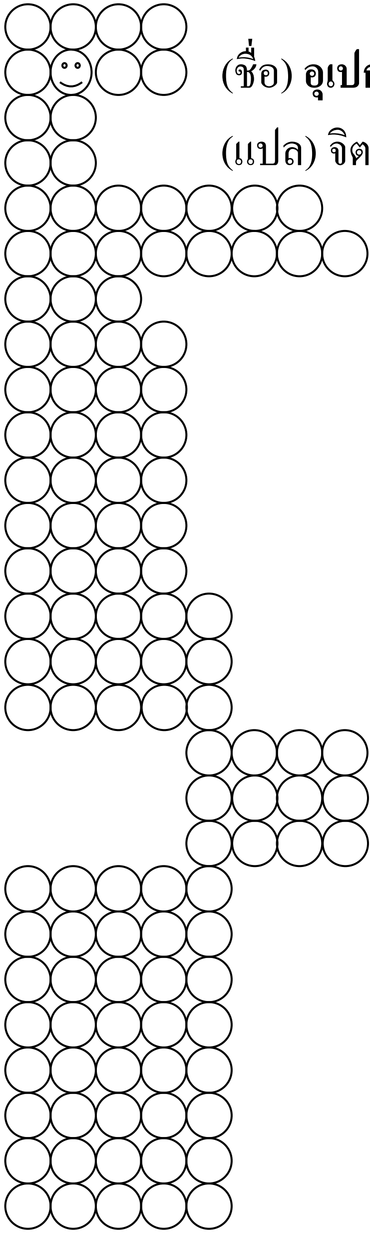
โภคพยสนะ เสื่อมทรัพย์

โรคพยสนะ เสื่อมเพราะโรคร้ายเบียดเบียน

สีลพยสนะ เสื่อมจากศีล

ทิฏฐิพยสนะ เสื่อมเพราะความเห็นผิด

โลภมูลจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยความเห็นผิด

เหตุให้เกิดโลภะ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิมาด้วยกรรมที่มีโลภะเป็นบริวาร
จุติมาจากภพที่มีโลภะมาก (เปรต,อสุรกาย)
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
ได้พบเห็นสิ่งที่น่าชอบใจอยู่เสมอ

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
มีความสุขุมคัมภีรภาพ
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ระดับปานกลางอยู่เสมอ
พ้นจากพยสนะ (ความพินาศ) ๕ ประการ
มีสันดานคล้ายเป็นคนใบ้

พยสนะ ๕

ญาติพยสนะ เสื่อมญาติ
โภคพยสนะ เสื่อมทรัพย์
โรคพยสนะ เสื่อมเพราะโรคร้ายเบียดเบียน
สีลพยสนะ เสื่อมจากศีล
ทิฏฐิพยสนะ เสื่อมเพราะความเห็นผิด

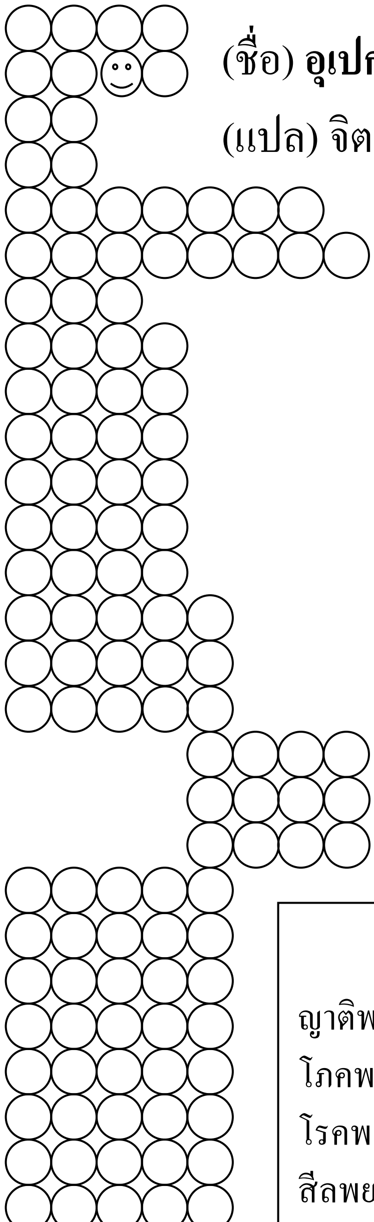
ทิฏฐิคตสัมปยุตต์

มีความเห็นผิดเป็นอัธยาศัย
ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีความเห็นผิด
เป็นผู้หันหลังให้พระสัทธรรม
ชอบคิดนึกแต่ในเรื่องที่ผิด หรือ ทางที่ผิด
จมอยู่ในความคิดที่ไม่แยบคาย

สสังขาริก

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
ไม่มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

โลภมูลจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ
ไม่ประกอบด้วยความเห็นผิด

สาเหตุให้เกิด

เหตุให้เกิดโลภะ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิมาด้วยกรรมที่มีโลภะเป็นบริวาร
จุติมาจากภพที่มีโลภะมาก (เปรต,อสุรกาย)
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
ได้พบเห็นสิ่งที่น่าชอบใจอยู่เสมอ

อุเบกขาสหคตะ

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
มีความสุขุมคัมภีรภาพ
ได้ประสบกับอารมณ์ที่ระดับปานกลางอยู่เสมอ
พ้นจากพยสนะ (ความพินาศ) ๕ ประการ
มีสันดานคล้ายเป็นคนใบ้

ทิฏฐิคตวิปปยุตต์

ไม่มีสัสสตทิฏฐิและอุจเฉททิฏฐิเป็นอัธยาศัย
ไม่ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีความเห็นผิด
มีอัธยาศัยหันหน้าเข้าหาพระสัทธรรม
ชอบคิดนึกแต่ในเรื่องที่ถูก หรือ ทางที่ถูก
ไม่จมอยู่ในความคิดที่ไม่แยบคาย

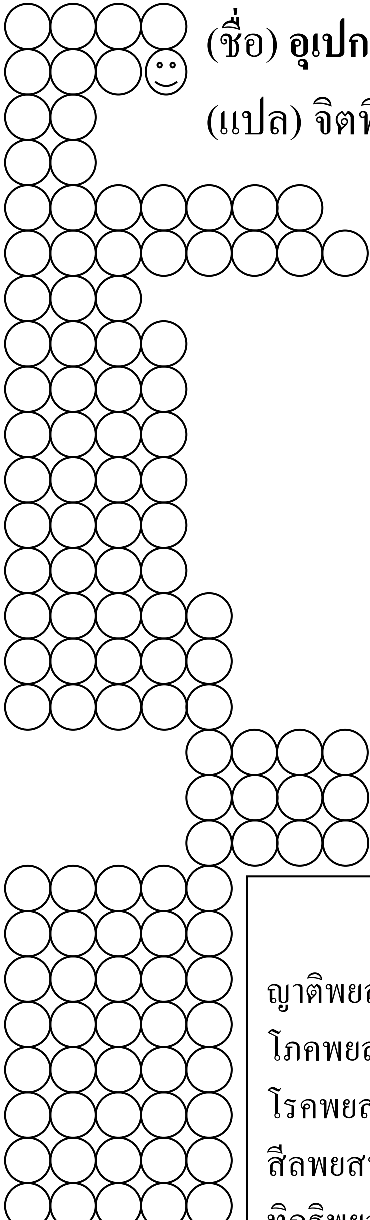
อสังขาริก

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
มีความสุขกายสบายใจ
มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี
เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

พยสนะ ๕

ญาติพยสนะ เสื่อมญาติ
โภคพยสนะ เสื่อมทรัพย์
โรคพยสนะ เสื่อมเพราะโรคร้ายเบียดเบียน
สีลพยสนะ เสื่อมจากศีล
ทิฏฐิพยสนะ เสื่อมเพราะความเห็นผิด

โลภมูลจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ

ไม่ประกอบด้วยความเห็นผิด

สาเหตุให้เกิด

เหตุให้เกิดโลภะ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิมาด้วยกรรมที่มีโลภะเป็นบริวาร

จุติมาจากภพที่มีโลภะมาก (เปรต,อสุรกาย)

ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ

ได้พบเห็นสิ่งที่น่าชอบใจอยู่เสมอ

อุเบกขาสหคตะ

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา

มีความสุขุมคัมภีรภาพ

ได้ประสบกับอารมณ์ที่ระดับปานกลางอยู่เสมอ

พ้นจากพยสนะ (ความพินาศ) ๕ ประการ

มีสันดานคล้ายเป็นคนใบ้

ทิฏฐิคตวิปปยุตต์

สสังขาริก

เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก

ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ

ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ

ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น

ไม่มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ

ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

พยสนะ ๕

ญาติพยสนะ เสื่อมญาติ

โภคพยสนะ เสื่อมทรัพย์

โรคพยสนะ เสื่อมเพราะโรคร้ายเบียดเบียน

สีลพยสนะ เสื่อมจากศีล

ทิฏฐิพยสนะ เสื่อมเพราะความเห็นผิด

ผลของโทสมูลจิต

ผลในปัจจุบัน ทำให้เกิดทุพภิกขิกภัย คือ ภัยที่เกิดจากข้าวยากหมากแพง

ผลในอนาคต ทำให้เกิดเป็นเปรต อสุรกาย ที่มีความโหยหิวอดยาก ดุจสภาพของโลภะ ที่มักไม่รู้จักพอ ไม่รู้จักอิ่ม

โทสมูลจิต ๒

- โทมนัสเวทนา
- ปฏิฆสัมปยุตต์
- อสังขาริก สสังขาริก

๑. ความไม่ชอบ
๒. ความเสียใจ
๓. ความกลุ้มใจ
๔. ความรำคาญใจ
๕. ความหงุดหงิด
๖. ความโกรธ
๗. ความเกลียด
๘. ความกลัว
๙. ความอาย
๑๐. ความประทุษร้าย
๑๑. ความอาฆาต
๑๒. ความคิดเบียดเบียน

ลักษณะพิเศษของโทสมูลจิต ๔ ประการ
๑. มีความกระด้าง เป็นลักษณะ
๒. มีการทำให้จิตใจของตนและผู้อื่นหม่นไหม้ เป็นกิจ
๓. มีการประทุษร้ายอารมณ์ เป็นผลปรากฏ
๔. มีอาฆาตวัตถุ ๑๐ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

เหตุให้เกิดโทสะ ๕ ประการ
๑. **โทสัชฌาสยตา** มีอัธยาศัยมากด้วยโทสะ
๒. **อคัมภีรปกติตา** มีความคิดไม่แยบคาย
๓. **อัปปัสสุตตา** มีการศึกษาน้อย
๔. **อนิฏฐารัมมณสมาโยโค** ได้ประสบอารมณ์ที่ไม่ดีอยู่เสมอ
๕. **อาฆาตวัตถุสมาโยโค** ได้ประสบกับอาฆาตวัตถุ ๑๐ อยู่เสมอ

สสังขาริก = การชักชวน มี ๓ ทาง
- **กายปโยคะ** = ชักชวนทางกาย
- **วจีปโยคะ** = ชักชวนทางวาจา
- **มโนปโยคะ** = ชักชวนทางใจ

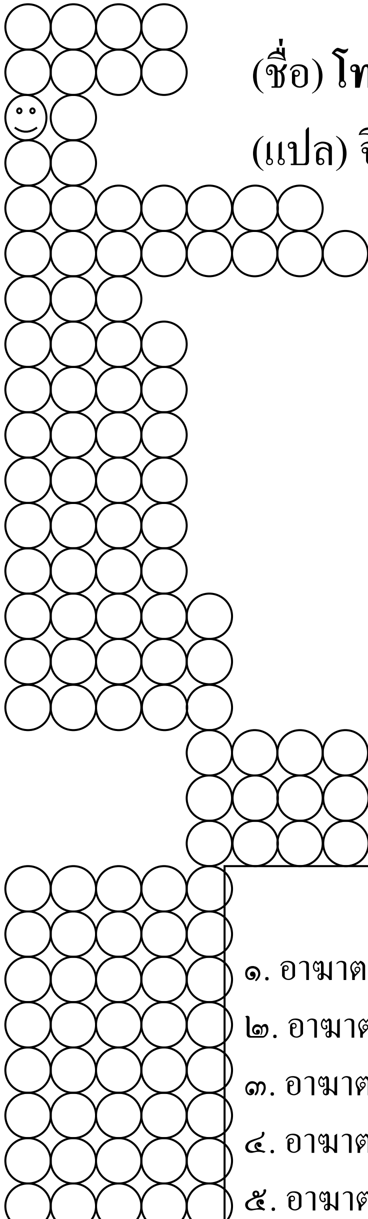
เหตุที่จะทำให้ประหาณโทสะได้ ๖ ประการ
๑. **เมตตานิมิตตัสสะ อุคคโห** ศึกษาในเครื่องหมายแห่งการเจริญเมตตา
๒. **เมตตาภาวนานุโยโค** ประกอบในเมตตาภาวนาเนือง ๆ
๓. **กัมมัสสกตาปัจจเวกขโณ** พิจารณาเนือง ๆ ในเรื่องกฎแห่งกรรม
๔. **ปฏิสังขานพหุลีกตา** ทำให้มากด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา
๕. **กัลยาณมิตตตา** คบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรที่มีเมตตาธรรม
๖. **สัปปายกถา** ได้ฟังถ้อยคำที่สบาย คลายจากโทสะ

ผลของโทสมูลจิต

ผลในปัจจุบัน ทำให้เกิดสัตถิกภัย คือ ภัยสงคราม รบราฆ่าฟันกัน

ผลในอนาคต ทำให้เกิดในนรก ที่มีความเร่าร้อน ดุจสภาพของโทสะ

โทสมูลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โทมะนัสสะสะหะคะตัง ปฏิฆะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเสียใจ ประกอบด้วยความโกรธ

สาเหตุให้เกิด

โทมนัสสสหคตะ → **ปฏิฆสัมปยุตต์** → **อสังขาริก**

๑. โทสัชฌาสยตา มีอัธยาศัยเป็นคนมักโกรธ

๒. อคัมภีรปกติตา มีความคิดไม่สุขุม

๓. อัปปัสสุตตา มีการศึกษาน้อย

๔. อนิฏฐารัมมณสมาโยโค ได้ประสบกับอารมณ์ที่ไม่ดีอยู่เสมอ

๕. อาฆาตวัตถุสมาโยโค ได้ประสบกับอาฆาตวัตถุ ๑๐ ประการ

อาฆาตวัตถุ ๑๐ ประการ

๑. อาฆาตเพราะคิดว่า เขาได้เคยทำความเสื่อมเสียแก่เรา

๒. อาฆาตเพราะคิดว่า เขากำลังทำความเสื่อมเสียแก่เรา

๓. อาฆาตเพราะคิดว่า เขาจักทำความเสื่อมเสียแก่เรา

๔. อาฆาตเพราะคิดว่า เขาได้เคยทำความเสื่อมเสียแก่ผู้ที่เรารัก

๕. อาฆาตเพราะคิดว่า เขากำลังทำความเสื่อมเสียแก่ผู้ที่เรารัก

๖. อาฆาตเพราะคิดว่า เขาจักทำความเสื่อมเสียแก่ผู้ที่เรารัก

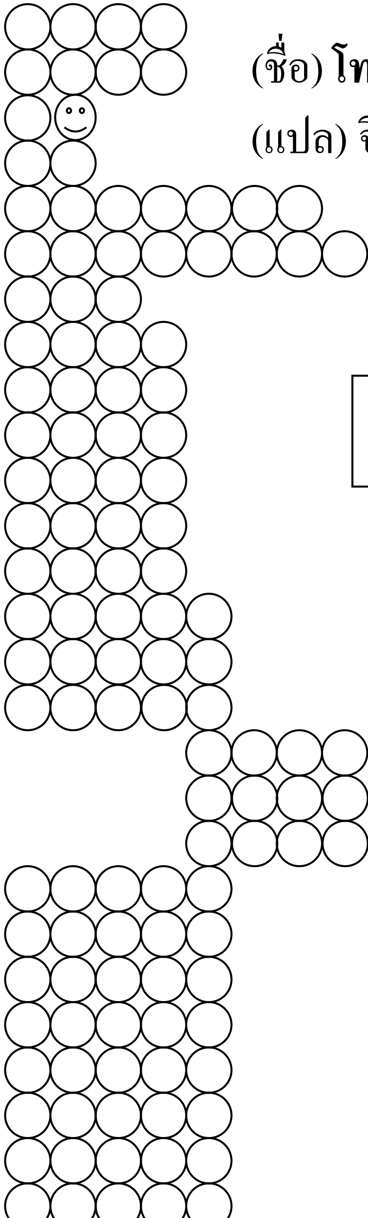
๗. อาฆาตเพราะคิดว่าเขาได้เคยทำคุณประโยชน์แก่ผู้ที่เราเกลียดชัง

๘.อาฆาตเพราะคิดว่าเขากำลังทำคุณประโยชน์แก่ผู้ที่เราเกลียดชัง

๙. อาฆาตเพราะคิดว่าเขาจักทำคุณประโยชน์แก่ผู้ที่เราเกลียดชัง

๑๐. โกรธเพราะเหตุอื่น เช่น เดินไปสะดุดก้อนหิน ต้นไม้เป็นต้น

โทสมูลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **โทมะนัสสะสะหะคะตัง ปฏิฆะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเสียใจ ประกอบด้วยความโกรธ

สาเหตุให้เกิด

โทมนัสสสหคตะ | **ปฏิฆสัมปยุตต์** | **สสังขาริก**

๑. อโทสัชฌาสยตา	มีอัธยาศัยไม่เป็นคนมักโกรธ
๒. คัมภีรปกติตา	มีความคิดที่สุขุม
๓. พหุสสุตตา	มีการศึกษาดี
๔. อิฏฐารัมมณสมาโยโค	ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
๕. อาฆาตวัตถุสมาโยโค	ได้ประสบกับอาฆาตวัตถุ ๑๐ ประการ
๖. สสังขาริตตา	ถูกกระตุ้นให้เกิดความโกรธ

สสังขาริก = การชักชวน มี ๓ ทาง

- **กายปโยคะ** = ชักชวนทางกาย
- **วจีปโยคะ** = ชักชวนทางวาจา
- **มโนปโยคะ** = ชักชวนทางใจ

โมหมูลจิต ๒

๑. ความไม่รู้
๒. ความโง่
๓. ความงมงาย
๔. ความหลง
จากสภาพที่เป็นจริง

อุเบกขาเวทนา

วิจิกิจฉาสัมปยุตต์
อุทธัจจสัมปยุตต์

อสังขาริก

ลักษณะพิเศษของโมหมูลจิต ๔ ประการ

๑. มีความไม่รู้ในอริยสัจ เป็นต้น เป็นลักษณะ
๒. มีการปกปิดไว้ซึ่งสภาวะแห่งอารมณ์ เป็นกิจ
๓. มีความมืดมน เป็นผลปรากฏ
๔. มีอโยนิโสมนสิการ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

เหตุให้เกิดอโยนิโสมนสิการ ๕ อย่าง

๑. **ปุพเพ อกตปุญญตา** ไม่ได้ทำบุญไว้ในปางก่อน
๒. **อัปปฏิรูปเทสวาโส** อยู่ในถิ่นที่ไม่สมควร
๓. **อสัปปุริสูปนิสสโย** ไม่คบหาสมาคมสัตบุรุษ
๔. **อสัทธัมมัสสวนัง** การฟังแต่อสัทธรรม
๕. **อัตตมิจฉาปณิธิ** การตั้งตนไว้ผิด

เหตุให้เกิดโมหะ ๒ ประการ

๑. **อโยนิโสมนสิการ** การทำไว้ในใจโดยไม่แยบคาย
๒. **อาสวสมุปบาท** ความเกิดขึ้นและการหมักหมมของอาสวธรรม

อาสวธรรม ๔ อย่าง

๑. **กามาสวะ** ความหมักหมมในเรื่องกาม
๒. **ภวาสวะ** ความหมักหมมในเรื่องภพ
๓.**ทิฏฐาสวะ** ความหมักหมมความเห็นผิด
๔. **อวิชชาสวะ** ความหมักหมมความไม่รู้สภาพที่เป็นจริง

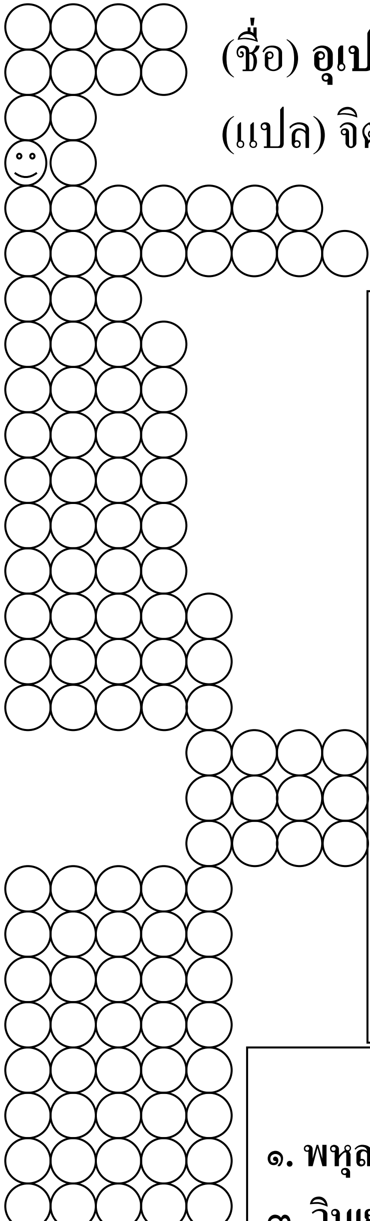
อวิชชา ๘ ประการ

๑. **ทุกเข อญาณัง** ไม่รู้ในทุกข์
๒. **ทุกขสมุทเย อญาณัง** ไม่รู้ในสมุทัย คือ ต้นเหตุแห่งทุกข์
๓. **ทุกขนิโรเธ อญาณัง** ไม่รู้ในนิโรธ
๔. **ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทายะ อญาณัง** ไม่รู้ในมรรคปฏิปทา
๕. **ปุพพันเต อญาณัง** ไม่รู้ในอดีตภพ
๖. **อปรันเต อญาณัง** ไม่รู้ในอนาคตภพ
๗. **ปุพพันตาปรันเต อญาณัง** ไม่รู้ทั้งอดีตและอนาคตภพ
๘. **อิธัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปปันเนสุ ธัมเมสุ อญาณัง** ไม่รู้ในปฏิจจสมุปบาท

โมหมูลจิต ดวงที่ ๑

นิวรณวิจิกิจฉา = วิจิกิจฉาแท้

ปฏิรูปกวิจิกิจฉา = วิจิกิจฉาเทียม

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง วิจิกิจฉาสัมปะยุตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยความสงสัย

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **วิจิกิจฉาสัมปยุตต์**

ปฏิจจสมุปบาท ๑๒

อวิชชา เป็นปัจจัยให้เกิด สังขาร

สังขาร เป็นปัจจัยให้เกิด วิญญาณ

วิญญาณ เป็นปัจจัยให้เกิด นามรูป

นามรูป เป็นปัจจัยให้เกิด สฬายตนะ

สฬายตนะ เป็นปัจจัยให้เกิด ผัสสะ

ผัสสะ เป็นปัจจัยให้เกิด เวทนา

เวทนา เป็นปัจจัยให้เกิด ตัณหา

ตัณหา เป็นปัจจัยให้เกิด อุปาทาน

อุปาทาน เป็นปัจจัยให้เกิด ภพ

ภพ เป็นปัจจัยให้เกิด ชาติ

ชาติ เป็นปัจจัยให้เกิด ชรา-มรณะ

วิจิกิจฉาสัมปยุตต์ ๘ ประการ

๑. **พุทเธ กังขติ** สงสัยในคุณพระพุทธเจ้า

๒. **ธัมเม กังขติ** สงสัยในคุณพระธรรมเจ้า

๓. **สังเฆ กังขติ** สงสัยในคุณพระสงฆเจ้า

๔. **สิกขายะ กังขติ** สงสัยในไตรสิกขา

๕. **ปุพพันเต กังขติ** สงสัยในอดีตภพ

๖. **อปรันเต กังขติ** สงสัยในอนาคตภพ

๗.**ปุพพันตาปรันเต กังขติ** สงสัยทั้งอดีตและอนาคตภพ

๘. **อิธัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปปันเนสุ ธัมเมสุ กังขติ** สงสัยในปฏิจจสมุปบาท

เหตุที่จะให้ประหาณวิจิกิจฉาได้ มี ๖ ประการ

๑. **พหุสสุตตา** เป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก (คงแก่เรียน)

๒. **ปริปุจฉกตา** หมั่นสอบสวนทวนถามผู้รู้อยู่เสมอ

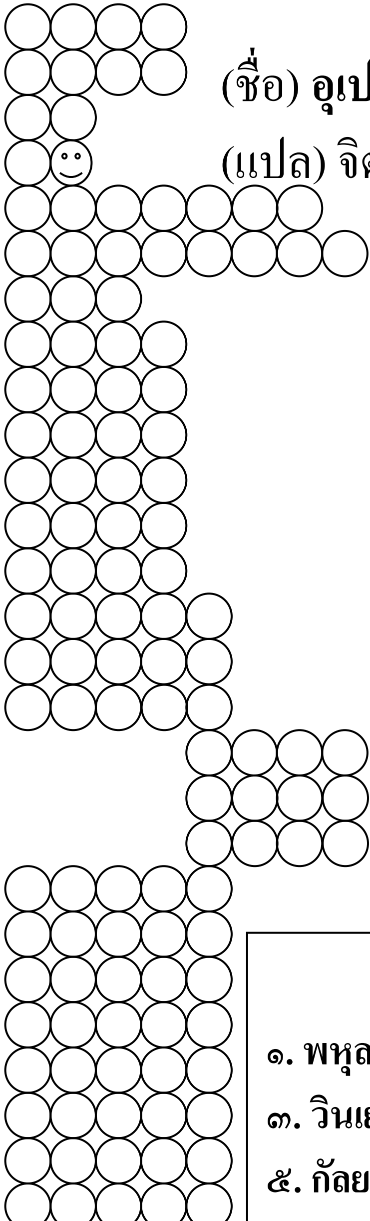
๓. **วินเย ปกตัญญุตา** ศึกษาให้รอบรู้ในระเบียบวินัย

๔. **อธิโมกขพหุลตา** มีการตัดสินใจที่เด็ดขาด

๕. **กัลยาณมิตตตา** การคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตร

๖. **สัปปายกถา** การได้ฟังถ้อยคำที่เป็นสัปปายะ

โมหมูลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง อุทธัจจะสัมปะยุตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยความฟุ้งซ่าน

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **อุทธัจจสัมปยุตต์**

↓

เหตุให้เกิดอุทธัจจะ ๖ ประการ

๑. อัปปัสสุตตา	มีการศึกษาน้อย
๒. อปริปุจฉตา	ไม่ชอบสอบสวนทวนถามผู้รู้
๓. วินเย อปกตัญญุตา	ไม่รอบรู้ในระเบียบวินัย
๔. พุทธอเสริตา	ไม่ได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า
๕. ปาปมิตตตา	การคบคนชั่วเป็นมิตร
๖. อสัปปายตา	การไม่ได้สิ่งที่เป็นสัปปายะ
๗. อาสวสมุปปาโท	การหมักหมมเรื่องอาสวะ

ผลของโมหมูลจิต

ผลในปัจจุบัน ทำให้เกิดพยาธิกภัย คือ ภัยที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ

ผลในอนาคต ทำให้เกิดในกำเนิดเดรัจฉาน ที่มีความลุ่มหลงโง่เขลา ดุจสภาพของโมหะ

เหตุที่จะให้ประหาณอุทธัจจะได้ มี ๖ ประการ

๑. พหุสสุตตา เป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก (คงแก่เรียน)

๒. ปริปุจฉกตา หมั่นสอบสวนทวนถามผู้รู้อยู่เสมอ

๓. วินเย ปกตัญญุตา ศึกษาให้รอบรู้ในระเบียบวินัย

๔. พุทธเสริตา ได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

๕. กัลยาณมิตตตา การคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตร

๖. สัปปายกถา ได้ฟังถ้อยคำที่เป็นสัปปายะ คลายความฟุ้งซ่าน

ทุจริตที่เกิดจากอกุศลจิต

โลภมูลจิต

กายกรรม ๓
๑. ปาณาติบาต
๒.อทินนาทาน
๓.กาเมสุมิจฉาจาร

วจีกรรม ๓
๑. มุสาวาท
๒. ปิสุณวาจา
๓. สัมผัปปลาปะ

มโนกรรม ๒
๑. อภิชฌา
๒. มิจฉาทิฏฐิ

โทสมูลจิต

กายกรรม ๓ คือ ๑. ปาณาติบาต ๒. อทินนาทาน ๓. กาเมสุมิจฉาจาร (โดยอ้อม)
วจีกรรม ๔ คือ ๑. มุสาวาท ๒. ปิสุณวาจา ๓. ผรุสวาท ๔. สัมผัปปลาปะ
มโนกรรม ๑ คือ พยาบาท

โมหมูลจิต

เป็นปัจจัยให้เกิดทุจริต หรือ อกุศลกรรมบถได้ทั้ง ๑๐ ประการ
เพราะความไม่รู้ จึงทำให้โลภ ทำให้โกรธ ทำให้หลง ทำให้เห็นผิด เป็นต้น

ทุจริต ๑๐ หรือ อกุศลกรรมบถ ๑๐

กายกรรม ๓
๑. ปาณาติบาต ฆ่าสัตว์
๒. อทินนาทาน ลักทรัพย์
๓. กาเมสุมิจฉาจาร ประพฤติผิดในกาม

วจีกรรม ๔
๑. มุสาวาท พูดเท็จ
๒. ปิสุณวาจา พูดส่อเสียด
๓. ผรุสวาท พูดคำหยาบ
๔. สัมผัปปลาปะ พูดเพ้อเจ้อ

มโนกรรม ๓
๑. อภิชฌา โลภยากได้ของผู้อื่น
๒. พยาบาท คิดปองร้ายผู้อื่น
๓. มิจฉาทิฏฐิ มีความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม

การละอกุศลจิต

อกุศลจิต	การประหาณ (ละ)		อำนาจกุศลที่ละ
โลภมูลจิต	ตทังคปหาน	ละชั่วครั้งชั่วคราว	ด้วยความสันโดษ
	วิกขัมภนปหาน	ละด้วยการข่มไว้	ด้วยฌานกุศล (ข่มกาม)
	สมุจเฉทปหาน	ละโดยเด็ดขาด	ด้วยอรหัตตมรรคญาณ
โทสมูลจิต	ตทังคปหาน	ละชั่วครั้งชั่วคราว	ด้วยเมตตา กรุณา
	วิกขัมภนปหาน	ละด้วยการข่มไว้	ด้วยฌานกุศล
	สมุจเฉทปหาน	ละโดยเด็ดขาด	ด้วยอนาคามิมรรคญาณ
โมหมูลจิต	ตทังคปหาน	ละชั่วครั้งชั่วคราว	ด้วยปัญญาในมหากุศล
	สมุจเฉทปหาน	ละโดยเด็ดขาด	ด้วยอรหัตตมรรคญาณ
	โมหมูลจิต ไม่สามารถละโดยวิกขัมภนปหาน ด้วยอำนาจแห่งฌานกุศลได้ เพราะฌานกุศลก็เป็นไปด้วยอำนาจของโมหะ ด้วย		

คาถาสังคหะ

สัตตากุสลปากานิ　　ปุญญปากานิ อัฏฐะธา
กริยะจิตตานิ ตีณีติ　　อัฏฐาระสะ อเหตุกา ฯ

แปลความว่า

อกุศลวิบากจิต ๗ อเหตุกกุศลวิบากจิต ๘ อเหตุกกิริยาจิต ๓ รวมจิต ๑๘ ดวงนี้ เป็นอเหตุกะ

อเหตุกจิต ๑๘

อกุศลวิบากจิต ๗
- จักขุวิญญาณจิต
- โสตวิญญาณจิต
- ฆานวิญญาณจิต
- ชิวหาวิญญาณจิต
- กายวิญญาณจิต
- สัมปฏิจฉนจิต
- อุเบกขาสันตีรณจิต

→ จิตที่เป็นผลของอกุศลจิต ๑๒ รับรู้อารมณ์ที่ไม่ดี เป็นอนิฏฐารมณ์

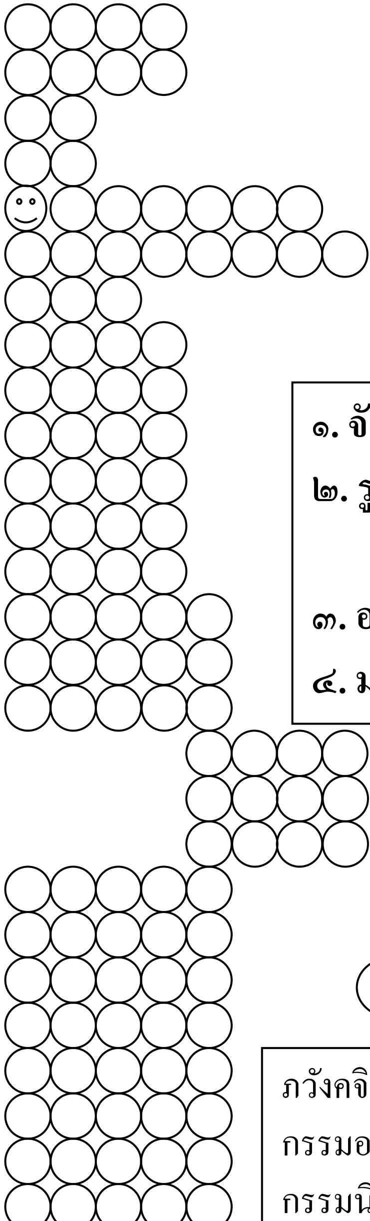
อเหตุกกุศลวิบากจิต ๘
- จักขุวิญญาณจิต
- โสตวิญญาณจิต
- ฆานวิญญาณจิต
- ชิวหาวิญญาณจิต
- กายวิญญาณจิต
- สัมปฏิจฉนจิต
- อุเบกขาสันตีรณจิต
- โสมนัสสันตีรณจิต

→ จิตที่เป็นผลของมหากุศลจิต ๘ แต่ไม่มีเหตุประกอบ เกิดขึ้น รับรู้อารมณ์ที่ดี เป็นอิฏฐารมณ์

อเหตุกกิริยาจิต ๓
- ปัญจทวาราวัชชนจิต
- มโนทวาราวัชชนจิต
- หสิตุปปาทจิต

→ ทำหน้าที่เฉพาะกิจบางอย่าง ไม่ต้องอาศัยเหตุ

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง จักขุวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับรูปารมณ์ที่ไม่ดี

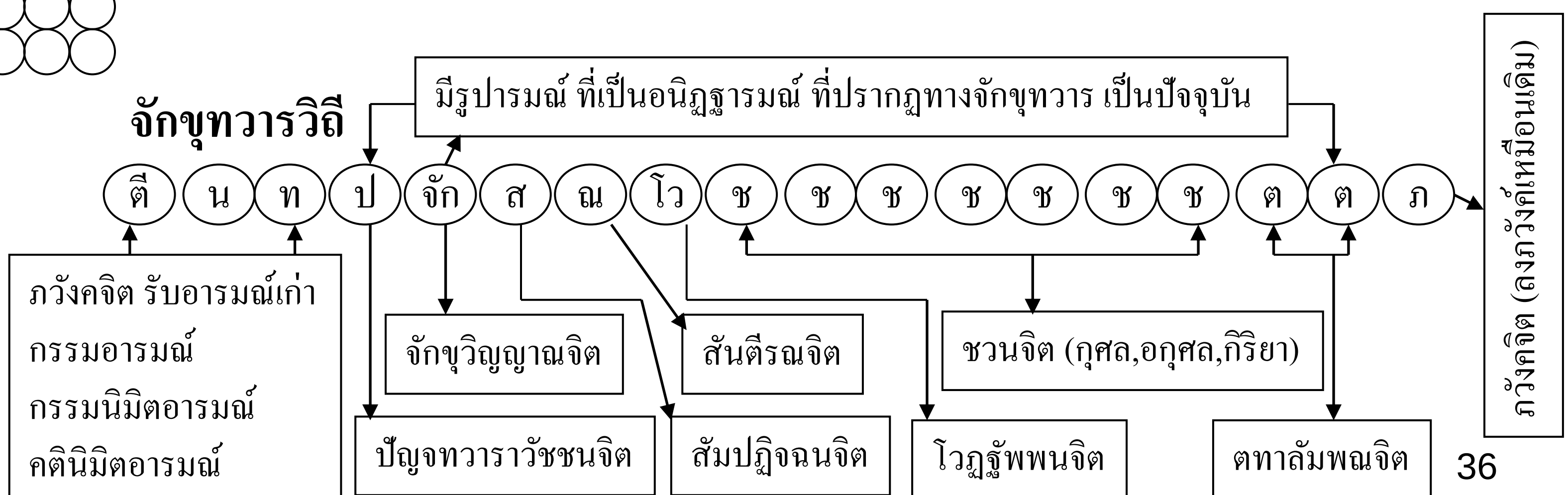
อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **อกุศลวิบากทางตา**

๑. **จักขุปสาโท** มีจักขุปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง
๒. **รูปารัมมณัง** มีรูปารมณ์ที่ไม่ดีมาปรากฏ
เฉพาะหน้า ไม่ใกล้หรือไกลเกินไป
๓. **อาโลโก** มีแสงสว่างพอเหมาะ
๔. **มนสิกาโร** มีความสนใจที่จะดูรูปนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้รูปารมณ์โดยอาศัยจักขุวัตถุ เป็นลักษณะ
๒. มีอารมณ์เฉพาะรูปารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ
๓. มีการมุ่งหน้าต่อรูปารมณ์ เป็นผลปรากฏ
๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีรูปเป็น
อารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

จักขุทวารวิถี

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง โสตะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับสัททารมณ์ที่ไม่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **อกุสลวิบากทางหู**

๑. โสตปสาโท มีโสตปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง
๒. สัททารัมมณัง มีสัททารมณ์ที่ไม่ดีมาปรากฏ เฉพาะหน้า ไม่ใกล้ หรือไกลเกินไป
๓. วิวรากาโส มีช่องว่าง (ช่องหูที่อากาศเข้าได้)
๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะฟังเสียงนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้เสียงโดยอาศัยโสตวัตถุ เป็นลักษณะ
๒. มีอารมณ์เฉพาะสัททารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ
๓. มีการมุ่งหน้าต่อสัททารมณ์ เป็นผลปรากฏ
๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีเสียงเป็นอารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

โสตทวารวิถี

มีสัททารมณ์ ที่เป็นอนิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางโสตทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี น ท ป โสต ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ → ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า
กรรมอารมณ์
กรรมนิมิตอารมณ์
คตินิมิตอารมณ์

ปัญจทวาราวัชชนจิต

โสตวิญญาณจิต

สัมปฏิจฉนจิต

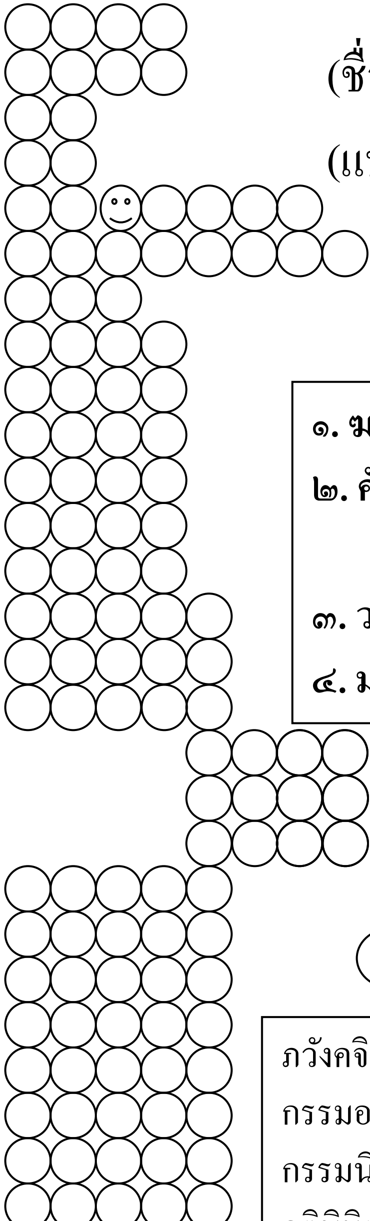
สันตีรณจิต

โวฏฐัพพนจิต

ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)

ตทาลัมพณจิต

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ฆานะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับคันธารมณ์ที่ไม่ดี

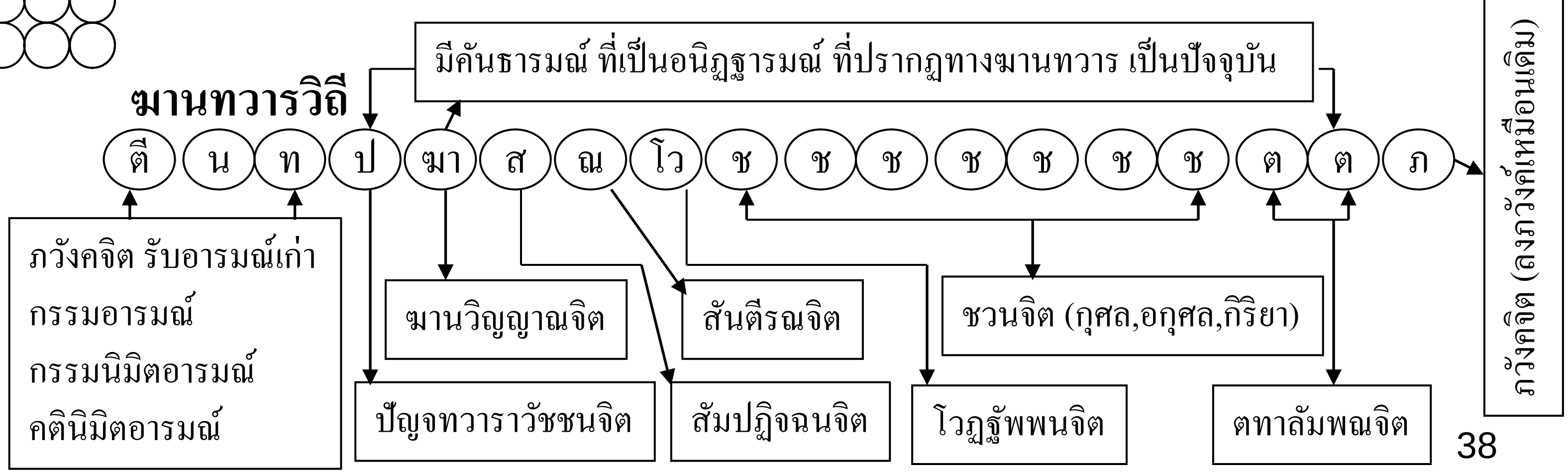
อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **อกุสลวิบากทางจมูก**

๑. ฆานปสาโท มีฆานปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง
๒. คันธารัมมณัง มีคันธารมณ์ที่ไม่ดีมาปรากฏที่ฆานประสาท
๓. วาโยธาตุ มีวาโยธาตุพัดพาเข้าไป
๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะดมกลิ่นนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้กลิ่นโดยอาศัยฆานวัตถุ เป็นลักษณะ
๒. มีอารมณ์เฉพาะคันธารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ
๓. มีการมุ่งหน้าต่อคันธารมณ์ เป็นผลปรากฏ
๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีกลิ่นเป็นอารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

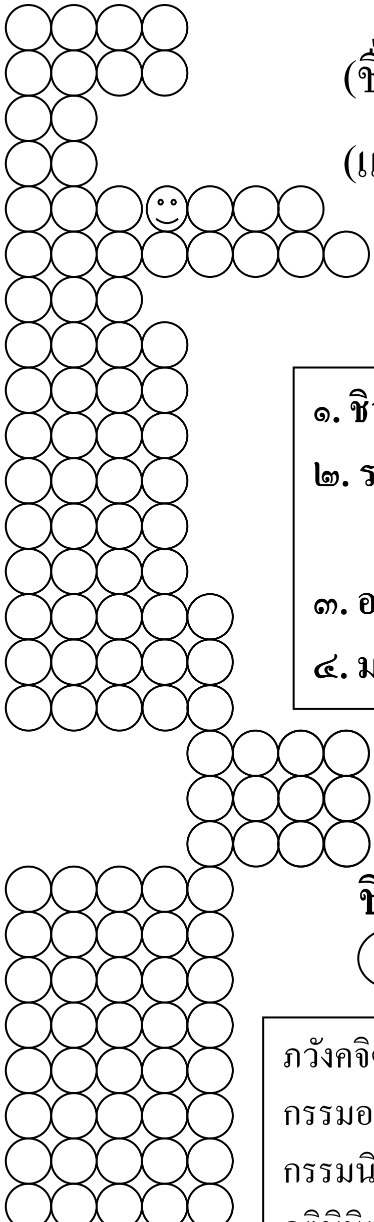
ฆานทวารวิถี

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ชิวหาวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับรสารมณ์ที่ไม่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **อกุสลวิบากทางลิ้น**

๑. ชิวหาปสาโท มีชิวหาปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง

๒. รสารัมมณัง มีรสารมณ์ที่ไม่ดีมาปรากฏที่ชิวหาประสาท

๓. อาโปธาตุ มีอาโปธาตุช่วยนำมา

๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับรสนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้รสารมณ์โดยอาศัยชิวหาวัตถุ เป็นลักษณะ

๒. มีอารมณ์เฉพาะรสารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ

๓. มีการมุ่งหน้าต่อรสารมณ์ เป็นผลปรากฏ

๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีรสเป็นอารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

ชิวหาทวารวิถี

มีรสารมณ์ ที่เป็นอนิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางชิวหาทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี น ท ป ชิว ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ → ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า
กรรมอารมณ์
กรรมนิมิตอารมณ์
คตินิมิตอารมณ์

ปัญจทวาราวัชชนจิต

ชิวหาวิญญาณจิต

สัมปฏิจฉนจิต

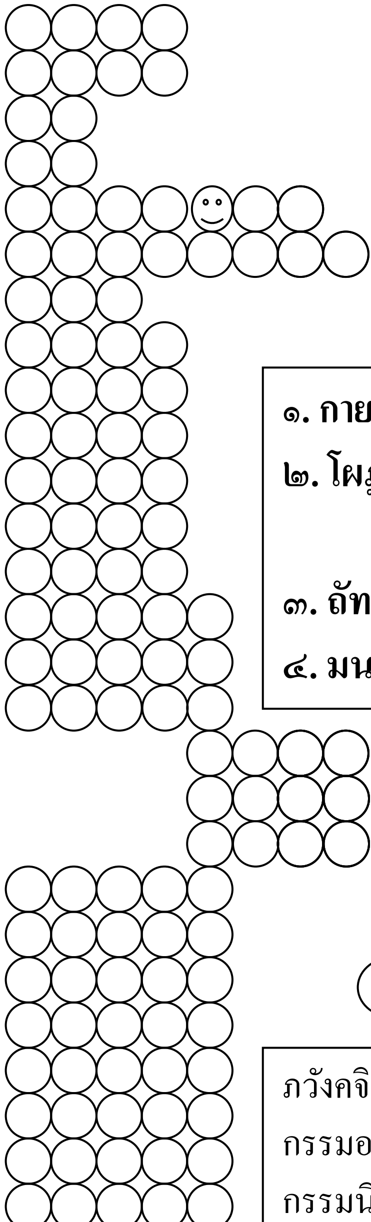
สันตีรณจิต

โวฏฐัพพนจิต

ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)

ตทาลัมพณจิต

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **ทุกขะสะหะคะตัง กายะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยทุกขเวทนา รับโผฏฐัพพารมณ์ที่ไม่ดี

ทุกขสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **อกุสลวิบากทางกาย**

๑. กายปสาโท มีกายปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง
๒. โผฏฐัพพารัมมณัง มีโผฏฐัพพารมณ์ที่ไม่ดีมา กระทบกายประสาท
๓. ฉัทธปฐวี มีธาตุดินที่มีลักษณะแข็ง
๔. มนสิกาโร มีความสนใจต่อการกระทบนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้โผฏฐัพพารมณ์โดยอาศัยกายวัตถุ เป็นลักษณะ
๒. มีอารมณ์เฉพาะโผฏฐัพพารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ
๓. มีการมุ่งหน้าต่อโผฏฐัพพารมณ์ เป็นผลปรากฏ
๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีการกระทบเป็นอารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

กายทวารวิถี

มีโผฏฐัพพารมณ์ ที่เป็นอนิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางกายทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี → น → ท → ป → กาย → ส → ณ → โว → ช → ช → ช → ช → ช → ช → ช → ต → ต → ภ →

ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า
กรรมอารมณ์
กรรมนิมิตอารมณ์
คตินิมิตอารมณ์

ปัญจทวาราวัชชนจิต

กายวิญญาณจิต

สัมปฏิจฉนจิต

สันตีรณจิต

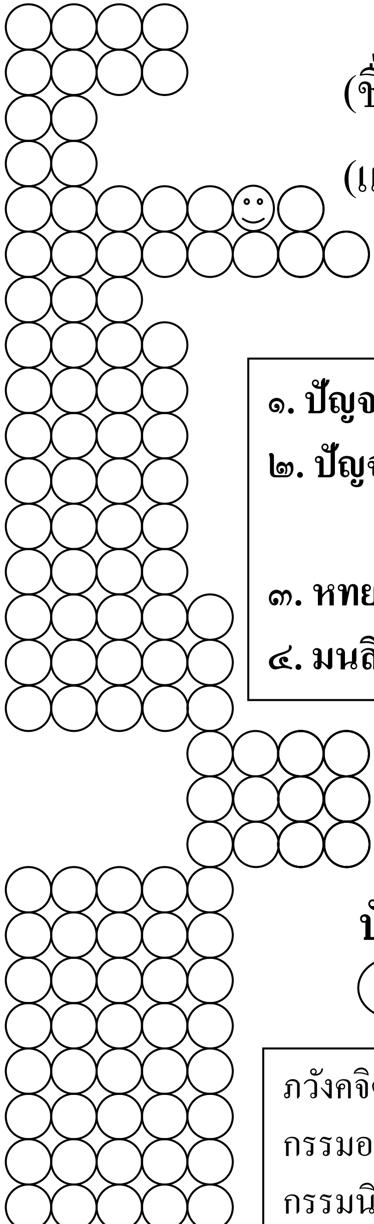
โวฏฐัพพนจิต

ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)

ตทาลัมพณจิต

ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง สัมปะฏิจฉะนะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับปัญจารมณ์ที่ไม่ดี

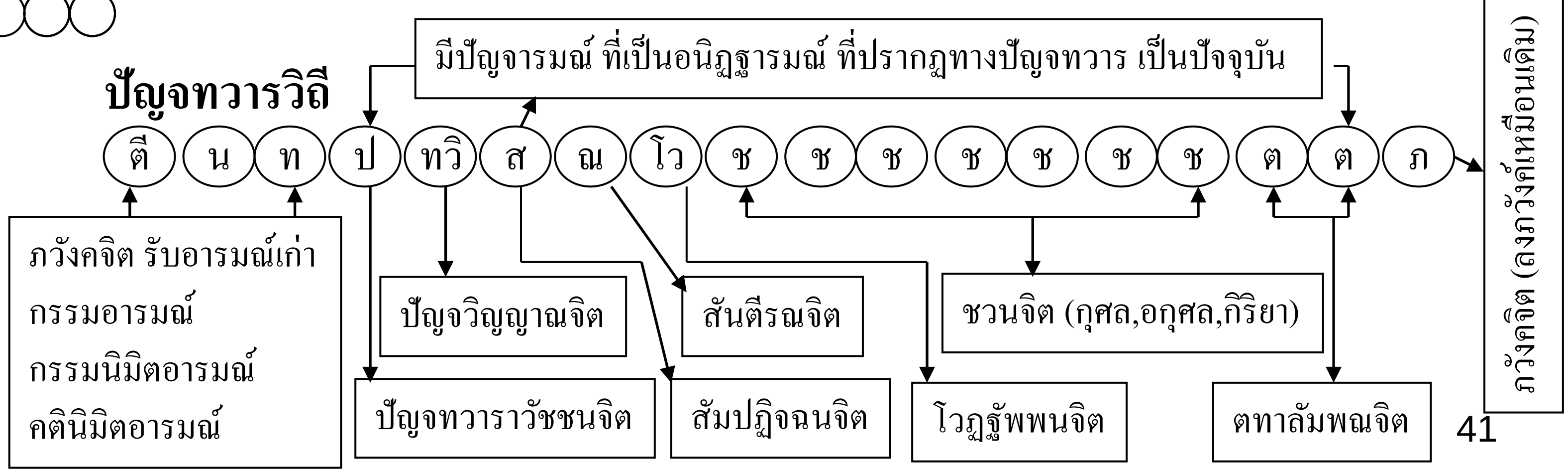
อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **อกุสลวิบากทางปัญจทวาร**

๑. ปัญจทวารัง มีปัญจทวารดี ไม่บกพร่อง
๒. ปัญจารัมมณัง มีปัญจารมณ์ที่ไม่ดีมาปรากฏเฉพาะหน้าทางทวารใดทวารหนึ่ง
๓. หทยวัตถุ มีหทัยวัตถุเป็นที่อาศัยเกิด
๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับอารมณ์นั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้รูป เป็นต้น รองลำดับจากปัญจวิญญาณ เป็นต้น เป็นลักษณะ
๒. มีการรับปัญจารมณ์ มีรูปเป็นต้น เป็นกิจ
๓. มีความเป็นอย่างเดียวกัน เป็นผลปรากฏ
๔. มีการแผ่ออกแห่งจักขุวิญญาณธาตุ เป็นต้น เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

ปัญจทวารวิถี

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง สันตีระณะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ ไต่สวนปัญจารมณ์ที่ไม่ดี (และหน่วงเหนี่ยวอารมณ์ ๖)

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **อกุสลวิบากทางทวาร ๖**

๑. ฉทวารานิ มีทวาร ๖ ที่สมบูรณ์พร้อม

๒. ฉอารัมมณัง มีอารมณ์ ๖ ที่ไม่ดี อย่างใดอย่างหนึ่ง มาปรากฏ

๓. หทยวัตถุ มีหทยวัตถุ อันเป็นที่เกิดของจิต

๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับอารมณ์นั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้อารมณ์ ๖ รองลำดับจากอเหตุกวิบากจิตอื่น ๆ เป็นลักษณะ

๒. มีการไต่สวนอารมณ์ เป็นต้น เป็นกิจ

๓. มีความเป็นไปอย่างเดียวกัน เป็นผลปรากฏ

๔. มีหทยวัตถุ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

ปัญจทวารวิถี

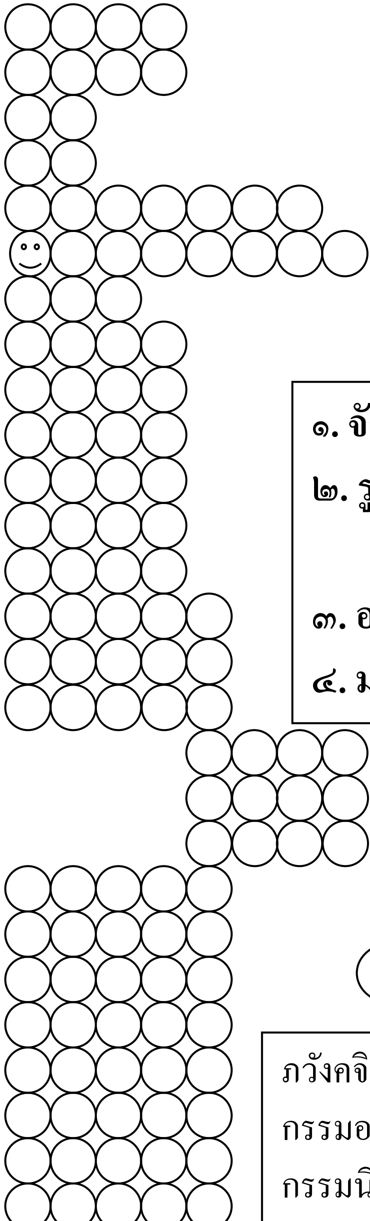
มีปัญจารมณ์ ที่เป็นอนิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางปัญจทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี → น → ท → ป → ทวิ → ส → ณ → โว → ช → ช → ช → ช → ช → ช → ช → ต → ต → ภ → ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

- ตี, น, ท: ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า กรรมอารมณ์ กรรมนิมิตอารมณ์ คตินิมิตอารมณ์
- ป: ปัญจทวาราวัชชนจิต
- ทวิ: ปัญจวิญญาณจิต
- ส: สัมปฏิจฉนจิต
- ณ: สันตีรณจิต
- โว: โวฏฐัพพนจิต
- ช: ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)
- ต: ตทาลัมพณจิต

ตทาลัมพณะ มีอารมณ์ ๖ อย่าง เนื่องจากทำหน้าที่ทางมโนทวารด้วย

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง จักขุวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับรูปารมณ์ที่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **กุสลวิบากทางตา**

สาเหตุให้เกิด

๑. จักขุปสาโท มีจักขุปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง
๒. รูปารัมมณัง มีรูปารมณ์ที่ดีมาปรากฏ เฉพาะหน้า ไม่ใกล้ หรือไกลเกินไป
๓. อาโลโก มีแสงสว่างพอเหมาะ
๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะดูรูปนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้รูปารมณ์โดยอาศัยจักขุวัตถุ เป็นลักษณะ
๒. มีอารมณ์เฉพาะรูปารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ
๓. มีการมุ่งหน้าต่อรูปารมณ์ เป็นผลปรากฏ
๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีรูปเป็นอารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

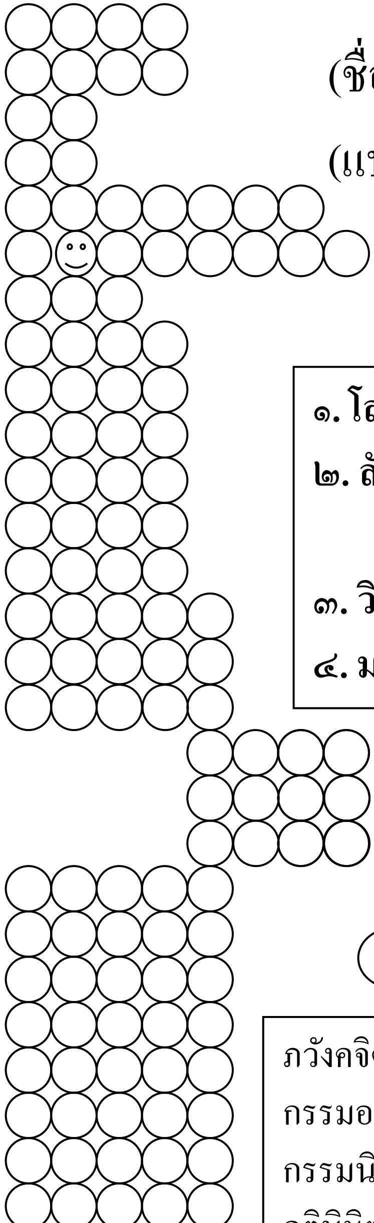
จักขุทวารวิถี

มีรูปารมณ์ ที่เป็นอิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางจักขุทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี – น – ท – ป – จัก – ส – ณ – โว – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ต – ต – ภ → ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

- ตี, น, ท: ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า กรรมอารมณ์ กรรมนิมิตอารมณ์ คตินิมิตอารมณ์
- ป: ปัญจทวาราวัชชนจิต
- จัก: จักขุวิญญาณจิต
- ส: สัมปฏิจฉนจิต
- ณ: สันตีรณจิต
- โว: โวฏฐัพพนจิต
- ช: ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)
- ต: ตทาลัมพณจิต

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง โสตะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับสัททารมณ์ที่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **กุสลวิบากทางหู**

๑. โสตปสาโท มีโสตปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง
๒. สัททารัมมณัง มีสัททารมณ์ที่ดีมาปรากฏ
เฉพาะหน้า ไม่ใกล้ หรือไกลเกินไป
๓. วิวรากาโส มีช่องว่าง (ช่องหูที่อากาศเข้าได้)
๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะฟังเสียงนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้เสียงโดยอาศัยโสตวัตถุ เป็นลักษณะ
๒. มีอารมณ์เฉพาะสัททารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ
๓. มีการมุ่งหน้าต่อสัททารมณ์ เป็นผลปรากฏ
๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีเสียงเป็น
อารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

โสตทวารวิถี

มีสัททารมณ์ ที่เป็นอิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางโสตทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี – น – ท – ป – โสต – ส – ณ – โว – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ต – ต – ภ →

ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า
กรรมอารมณ์
กรรมนิมิตอารมณ์
คตินิมิตอารมณ์

ปัญจทวาราวัชชนจิต

โสตวิญญาณจิต

สัมปฏิจฉนจิต

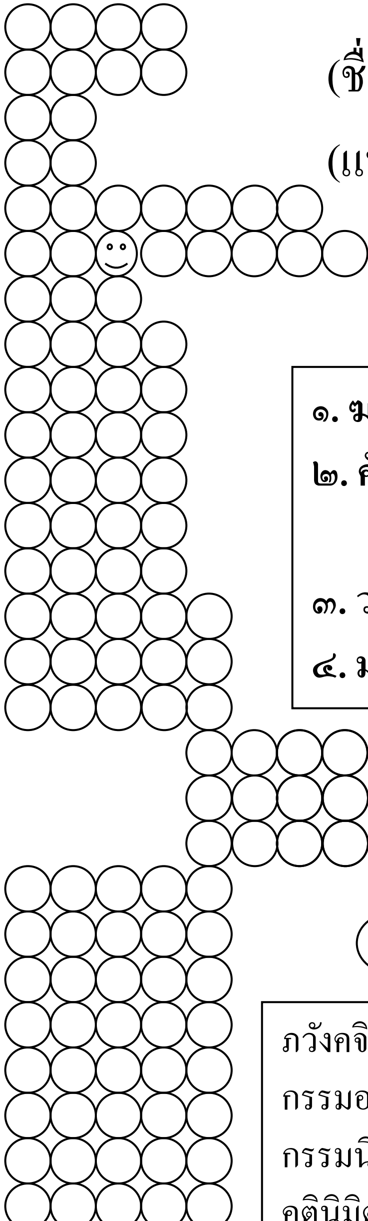
สันตีรณจิต

โวฏฐัพพนจิต

ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)

ตทาลัมพณจิต

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ฆานะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับคันธารมณ์ที่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **กุสลวิบากทางจมูก**

สาเหตุให้เกิด

๑. **ฆานปสาโท** มีฆานปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง

๒. **คันธารัมมณัง** มีคันธารมณ์ที่ดีมาปรากฏที่ฆานประสาท

๓. **วาโยธาตุ** มีวาโยธาตุพัดพาเข้าไป

๔. **มนสิกาโร** มีความสนใจที่จะดมกลิ่นนั้น

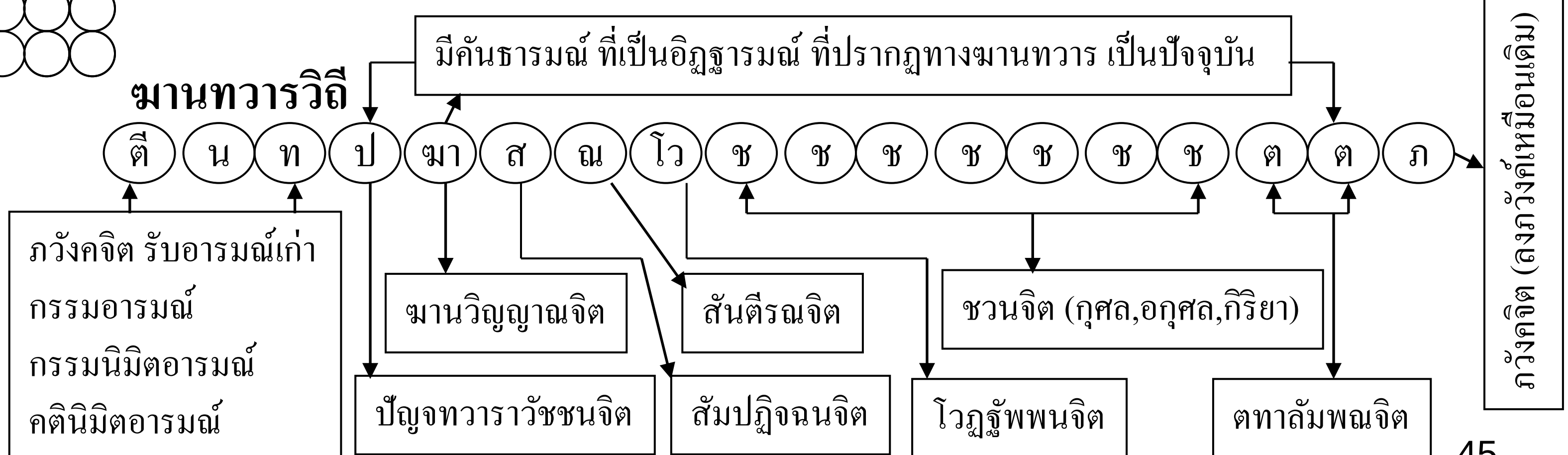
ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้กลิ่นโดยอาศัยฆานวัตถุ เป็นลักษณะ

๒. มีอารมณ์เฉพาะคันธารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ

๓. มีการมุ่งหน้าต่อคันธารมณ์ เป็นผลปรากฏ

๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีกลิ่นเป็นอารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ชิวหาวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับรสารมณ์ที่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **กุสลวิบากทางลิ้น**

๑. ชิวหาปสาโท มีชิวหาปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง

๒. รสารัมมณัง มีรสารมณ์ที่ดีมาปรากฏที่ชิวหาประสาท

๓. อาโปธาตุ มีอาโปธาตุช่วยนำมา

๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับรสนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้รสารมณ์โดยอาศัยชิวหาวัตถุ เป็นลักษณะ

๒. มีอารมณ์เฉพาะรสารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ

๓. มีการมุ่งหน้าต่อรสารมณ์ เป็นผลปรากฏ

๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีรสเป็นอารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

ชิวหาทวารวิถี

มีรสารมณ์ ที่เป็นอิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางชิวหาทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี น ท ป ชิว ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า
กรรมอารมณ์
กรรมนิมิตอารมณ์
คตินิมิตอารมณ์

ปัญจทวาราวัชชนจิต

ชิวหาวิญญาณจิต

สัมปฏิจฉนจิต

สันตีรณจิต

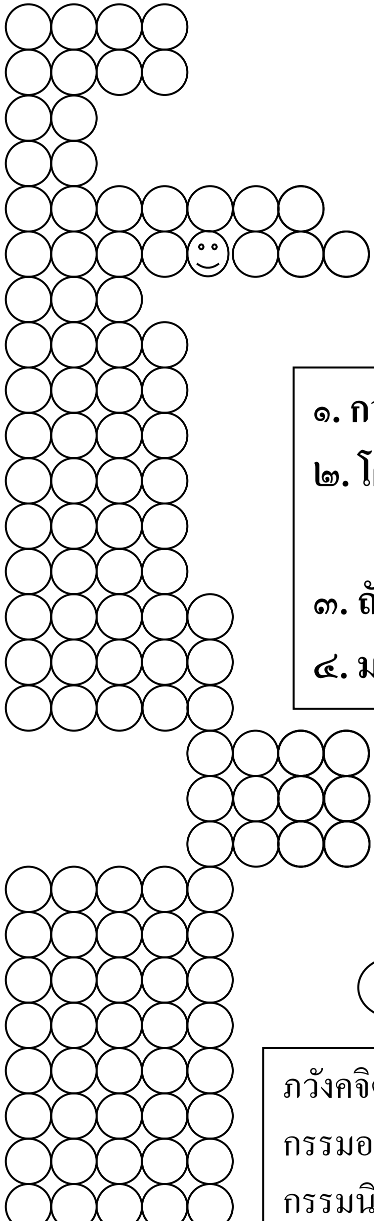
โวฏฐัพพนจิต

ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)

ตทาลัมพณจิต

ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **สุขะสะหะคะตัง กายะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยสุขเวทนา รับโผฏฐัพพารมณ์ที่ดี

สุขสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **กุศลวิบากทางกาย**

๑. กายปสาโท มีกายปสาทรูปดี ไม่บกพร่อง

๒. โผฏฐัพพารัมมณัง มีโผฏฐัพพารมณ์ที่ดีมากระทบกายประสาท

๓. ถัทธปฐวี มีธาตุดินที่มีลักษณะแข็ง

๔. มนสิกาโร มีความสนใจต่อการกระทบนั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

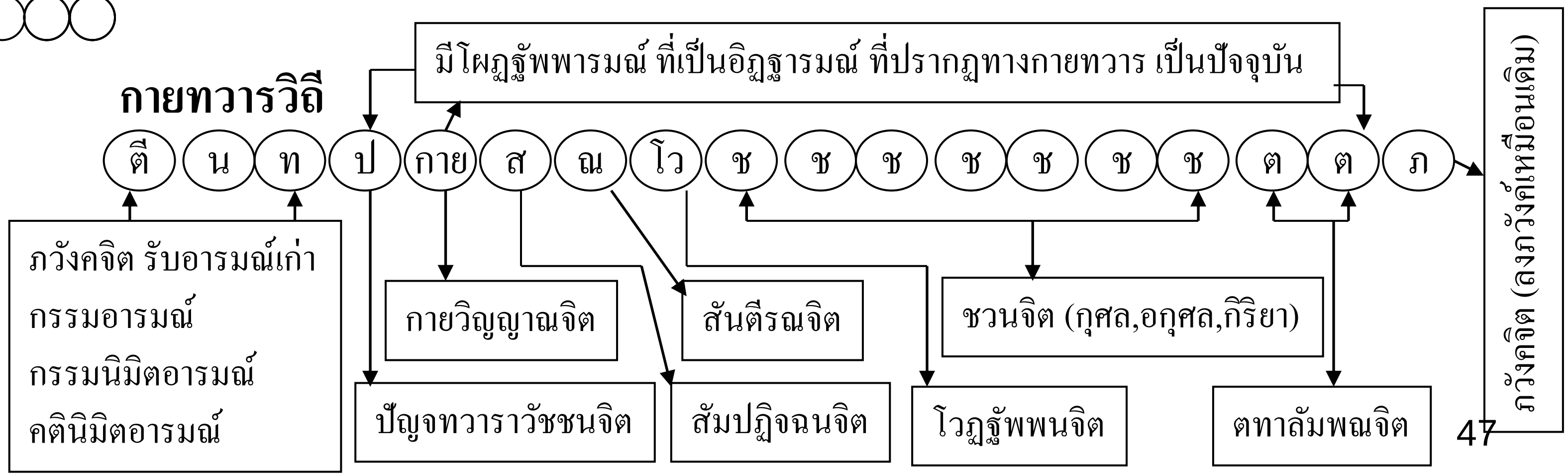
๑. มีการรู้โผฏฐัพพารมณ์โดยอาศัยกายวัตถุ เป็นลักษณะ

๒. มีอารมณ์เฉพาะโผฏฐัพพารมณ์ เท่านั้น เป็นกิจ

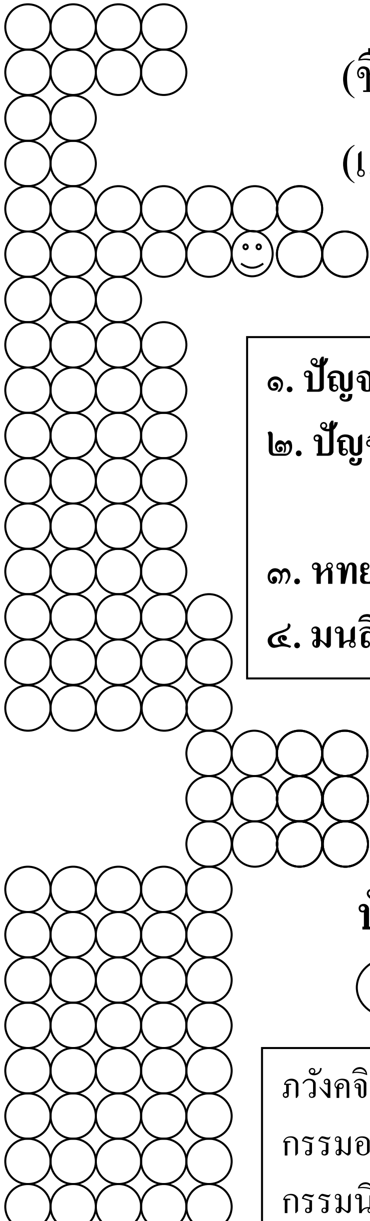
๓. มีการมุ่งหน้าต่อโผฏฐัพพารมณ์ เป็นผลปรากฏ

๔. มีการแผ่ออกแห่งกิริยามโนธาตุที่มีการกระทบเป็นอารมณ์ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

กายทวารวิถี

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง สัมปะฏิจฉะนะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับปัญจารมณ์ที่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **กุสลวิบากทางปัญจทวาร**

๑. ปัญจทวารัง มีปัญจทวารดี ไม่บกพร่อง

๒. ปัญจารัมมณัง มีปัญจารมณ์ที่ดีมาปรากฏ เฉพาะหน้าทางทวารใดทวารหนึ่ง

๓. หทยวัตถุ มีหทัยวัตถุเป็นที่อาศัยเกิด

๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับอารมณ์นั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

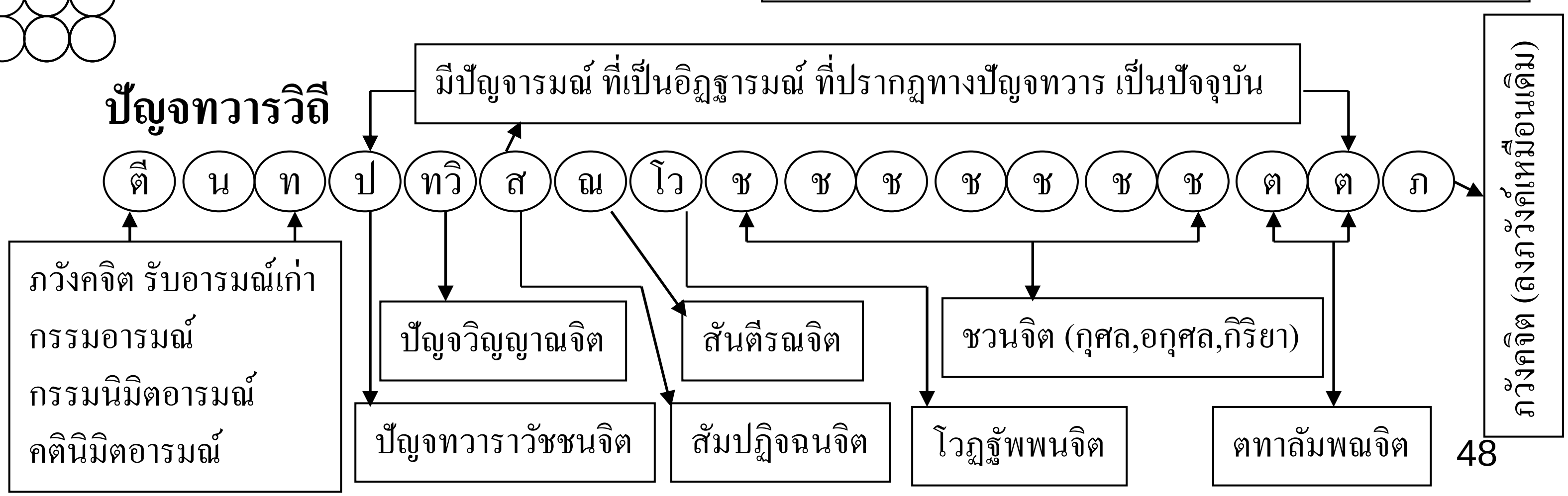
๑. มีการรู้รูป เป็นต้น รองลำดับจากปัญจวิญญาณ เป็นต้น เป็นลักษณะ

๒. มีการรับปัญจารมณ์ มีรูปเป็นต้น เป็นกิจ

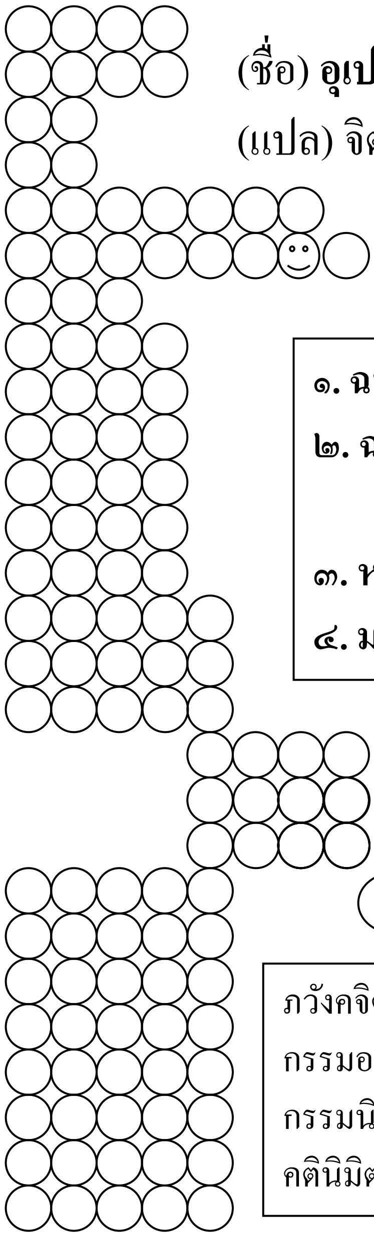
๓. มีความเป็นอย่างเดียวกัน เป็นผลปรากฏ

๔. มีการแผ่ออกแห่งจักขุวิญญาณธาตุเป็นต้น เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

ปัญจทวารวิถี

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง สันตีระณะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ ไต่สวนปัญจารมณ์ที่ดี (และหน่วงเหนี่ยวอารมณ์ ๖)

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **กุสลวิบากทางทวาร ๖**

๑. ฉทวารานิ มีทวาร ๖ ที่สมบูรณ์พร้อม

๒. ฉอารัมมณัง มีอารมณ์ ๖ ที่ดี อย่างใด อย่างหนึ่ง มาปรากฏ

๓. หทยวัตถุ มีหทยวัตถุ อันเป็นที่เกิดของจิต

๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับอารมณ์นั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้อารมณ์ ๖ รองลำดับจากอเหตุกวิบากจิตอื่น ๆ เป็นลักษณะ

๒. มีการไต่สวนอารมณ์ เป็นต้น เป็นกิจ

๓. มีความเป็นไปอย่างเดียวกัน เป็นผลปรากฏ

๔. มีหทยวัตถุ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

ปัญจทวารวิถี

มีปัญจารมมณ์ ที่เป็นอิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางปัญจทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี – น – ท – ป – ทวิ – ส – ณ – โว – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ต – ต – ภ → ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

- ตี น ท: ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า กรรมอารมณ์ กรรมนิมิตอารมณ์ คตินิมิตอารมณ์
- ป: ปัญจทวาราวัชชนจิต
- ทวิ: ปัญจวิญญาณจิต
- ส: สัมปฏิจฉนจิต
- ณ: สันตีรณจิต
- โว: โวฏฐัพพนจิต
- ช (๗ ขณะ): ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)
- ต ต: ตทาลัมพณจิต

ตทาลัมพณะ มีอารมณ์ ๖ อย่าง เนื่องจากทำหน้าที่ทางมโนทวารด้วย

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง สันตีระณะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความดีใจ ไต่สวนปัญจารมณ์ที่ดียิ่ง (และหน่วงเหนี่ยวอารมณ์ ๖)

โสมนัสสสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **กุสลวิบากทางทวาร ๖**

สาเหตุให้เกิด:

๑. ฉทวารานิ มีทวาร ๖ ที่สมบูรณ์พร้อม

๒. ฉอารัมมณัง มีอารมณ์ ๖ ที่ดียิ่ง อย่างใดอย่างหนึ่ง มาปรากฏ

๓. หทยวัตถุ มีหทยวัตถุ อันเป็นที่เกิดของจิต

๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับอารมณ์นั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้อารมณ์ ๖ รองลำดับจากอเหตุกวิบากจิตอื่น ๆ เป็นลักษณะ

๒. มีการไต่สวนอารมณ์ เป็นต้น เป็นกิจ

๓. มีความเป็นไปอย่างเดียวกัน เป็นผลปรากฏ

๔. มีหทยวัตถุ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

ปัญจทวารวิถี

มีปัญจารมมณ์ ที่เป็นอติอิฏฐารมณ์ ที่ปรากฏทางปัญจทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี – น – ท – ป – ทวิ – ส – ณ – โว – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ต – ต – ภ → ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

- ตี, น, ท: ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า กรรมอารมณ์ กรรมนิมิตอารมณ์ คตินิมิตอารมณ์
- ป: ปัญจทวาราวัชชนจิต
- ทวิ: ปัญจวิญญาณจิต
- ส: สัมปฏิจฉนจิต
- ณ: สันตีรณจิต
- โว: โวฏฐัพพนจิต
- ช: ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)
- ต: ตทาลัมพณจิต

ตทาลัมพณะ มีอารมณ์ ๖ อย่าง เนื่องจากทำหน้าที่ทางมโนทวารด้วย

อเหตุกกิริยาจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ปัญจะท์วาราวัชชะนะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ พิจารณาปัญจารมณ์ที่ดีและไม่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **หทยวัตถุ**

๑. ปัญจทวารัง มีปัญจทวาร ที่สมบูรณ์พร้อม
๒. ปัญจารัมมณัง มีปัญจารมณ์ ที่ดีและไม่ดี อย่างใดอย่างหนึ่ง มาปรากฏ
๓. หทยวัตถุ มีหทยวัตถุ อันเป็นที่เกิดของจิต
๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับอารมณ์นั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการพิจารณาปัญจารมณ์ เป็นลักษณะ
๒. มีการรับปัญจารมณ์ มี รูปารมณ์ เป็นต้น เป็นกิจ
๓. มีความเป็นไปอย่างเดียวกัน เป็นผลปรากฏ
๔. มีการแผ่ออกไปแห่งภวังคจิต เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

ปัญจทวารวิถี

(ที่เป็นอติอิฏฐะ อิฏฐมัชฌัตตะ หรืออนิฏฐะ อย่างใดอย่างหนึ่ง)

มีปัญจารมมณ์ ที่ปรากฏทางปัญจทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี – น – ท – ป – ทวิ – ส – ณ – โว – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ต – ต – ภ

ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า
กรรมอารมณ์
กรรมนิมิตอารมณ์
คตินิมิตอารมณ์

ปัญจวิญญาณจิต

ปัญจทวาราวัชชนจิต

สันตีรณจิต

สัมปฏิจฉนจิต

โวฏฐัพพนจิต

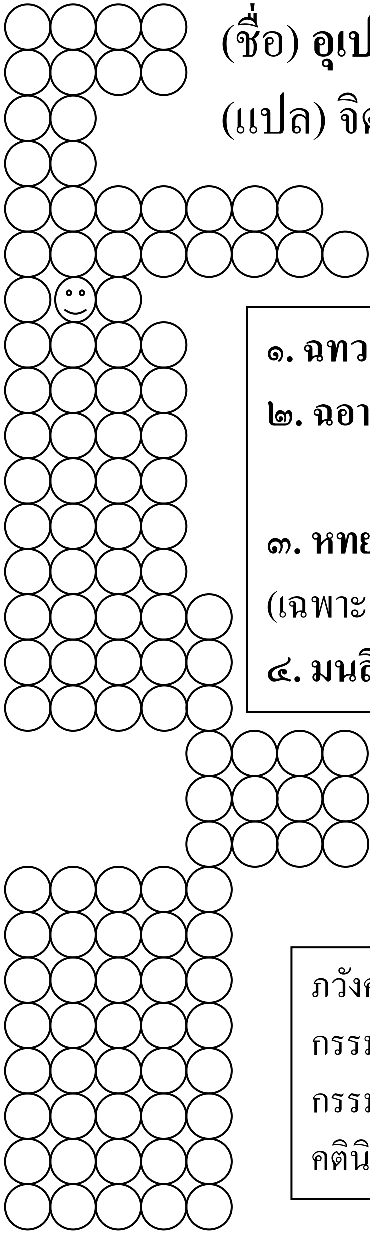
ชวนจิต (กุศล,อกุศล,กิริยา)

ตทาลัมพณจิต

ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

ตทาลัมพณะ มีอารมณ์ ๖ อย่าง เนื่องจากทำหน้าที่ทางมโนทวารด้วย

อเหตุกกิริยาจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง มโนท์วาราวัชชะนะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ พิจารณาอารมณ์ทางมโนทวารที่ดีและไม่ดี

อุเบกขาสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **หทยวัตถุ**

๑. ฉทวารานิ มีทวาร ๖ ที่สมบูรณ์พร้อม

๒. ฉอารัมมณัง มีอารมณ์ ๖ ที่ดีและไม่ดี อย่างใดอย่างหนึ่ง มาปรากฏ

๓. หทยวัตถุ มีหทยวัตถุ อันเป็นที่เกิด (เฉพาะในปัญจโวการภูมิ ๒๖)

๔. มนสิกาโร มีความสนใจที่จะรับอารมณ์นั้น

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. มีการรู้อารมณ์ ๖ รองลำดับจากอเหตุกวิบากจิตอื่น ๆ (เฉพาะทางปัญจทวาร) เป็นลักษณะ (ทางมโนทวารรับก่อน)

๒. มีการตัดสินปัญจารมณ์ เป็นต้น เป็นกิจ

๓. มีความเป็นไปอย่างเดียวกัน เป็นผลปรากฏ

๔. มีหทยวัตถุ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด (เฉพาะในปัญจโวการภูมิ)

(ที่เป็นอติอิฏฐะ อิฏฐมัชฌัตตะ หรืออนิฏฐะ อย่างใดอย่างหนึ่ง)

ปัญจทวารวิถี

มีปัญจารมณ์ ที่ปรากฏทางปัญจทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า
กรรมอารมณ์
กรรมนิมิตอารมณ์
คตินิมิตอารมณ์

มีอารมณ์ ๖ ที่ปรากฏทางมโนทวาร ที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน และกาลวิมุตติ

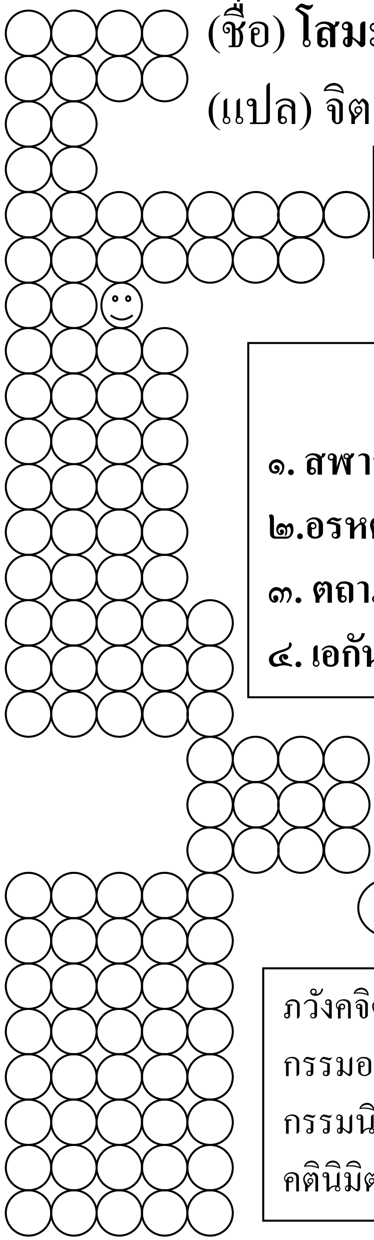
ตี น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

มโนทวาราวัชชนจิต ทำหน้าที่พิจารณาอารมณ์ใหม่ทางมโนทวาร และตัดสินให้ชวนะเสพเลย

มโนทวารวิถี

ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

อเหตุกกิริยาจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง หะสิตุปปาทะจิตตัง**

(แปล) จิตที่ทำการยิ้มแย้มของพระอรหันต์ เกิดขึ้นพร้อมด้วยความดีใจ

โสมนัสสสหคตะ ← **สาเหตุให้เกิด** → **หทยวัตถุ**

การยิ้ม การหัวเราะ ๖ อย่าง

๑. สิตะ ยิ้มไม่เห็นไรฟัน

๒. หลิตะ ยิ้มพอเห็นไรฟัน

๓. วิหสิตะ หัวเราะเบาๆ

๔. อติหสิตะ หัวเราะดัง

๕. อปหสิตะ หัวเราะไหวโยก

๖. อุปหสิตะ หัวเราะน้ำตาไหล

ลักษณะพิเศษ ๔ ประการ

๑. **สพารัมมณวิชชนลักขณัง** มีการรู้อารมณ์ทั้ง ๖ เป็นลักษณะ

๒.**อรหตัง อุฬารานุฬาเรสุ วัตเตสุ สหนรสัง** มีการยิ้มแย้มในเรื่องที่ดีและไม่ดีของพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นกิจ

๓. **ตถาภาวปัจจุปัฏฐานัง** มีความเป็นไปโดยอาการอย่างเดียวกัน ในอารมณ์ ๖ นั้น เป็นผลปรากฏ

๔. **เอกันตะโต หะทะยะวัตถุปทัฏฐานัง** มีหทัยวัตถุ เป็นเหตุใกล้ให้เกิด โดยแน่นอน

มีปัญจารมณ์ ที่ปรากฏทางปัญจทวาร เป็นปัจจุบัน

ตี – น – ท – ป – ทวิ – ส – ณ – โว – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ต – ต – ภ → ภวังคจิต (ลงภวังค์เหมือนเดิม)

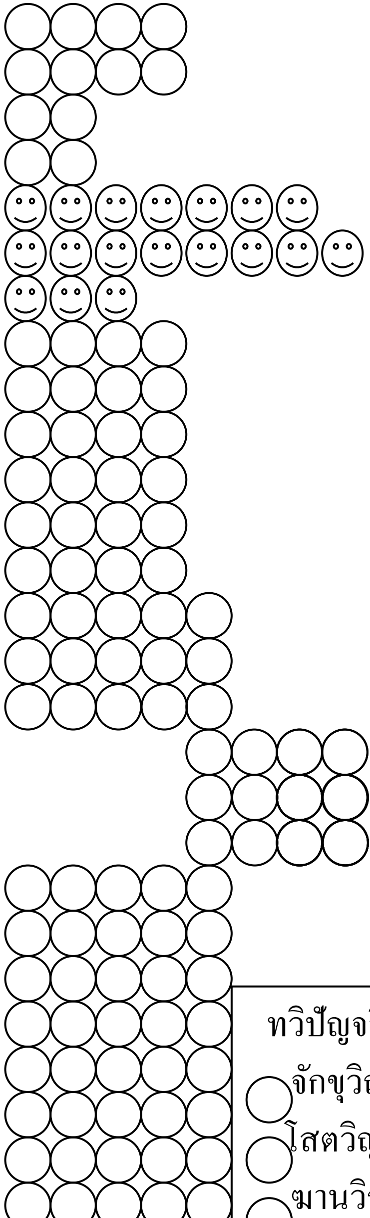
ภวังคจิต รับอารมณ์เก่า
กรรมอารมณ์
กรรมนิมิตอารมณ์
คตินิมิตอารมณ์

มีอารมณ์ ๖ ที่ปรากฏทางมโนทวาร ที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน

ตี – น – ท – ม – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ต – ต – ภ

หสิตุปปาทจิต เป็นอเหตุกจิตดวงเดียว ที่ทำหน้าที่ชวนะ คือ เสพอารมณ์ โดยมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับการยิ้มของพระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นเหตุให้เกิด

หน้าที่ของอเหตุกจิต

อุเบกขาสันตีรณจิต ๒ ดวง ทำหน้าที่ ๕ อย่าง คือ

๑. ปฏิสนธิ เกิดในภพชาติใหม่

๒. ภวังคะ รักษาภพชาตินั้นไว้

๓. สันตีรณะ ไต่สวนปัญจารมณ์ ทางปัญจทวาร

๔. ตทาลัมพณะ หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ ๖ ทางทวาร ๖

๕. จุติ ตายจากภพชาตินั้น

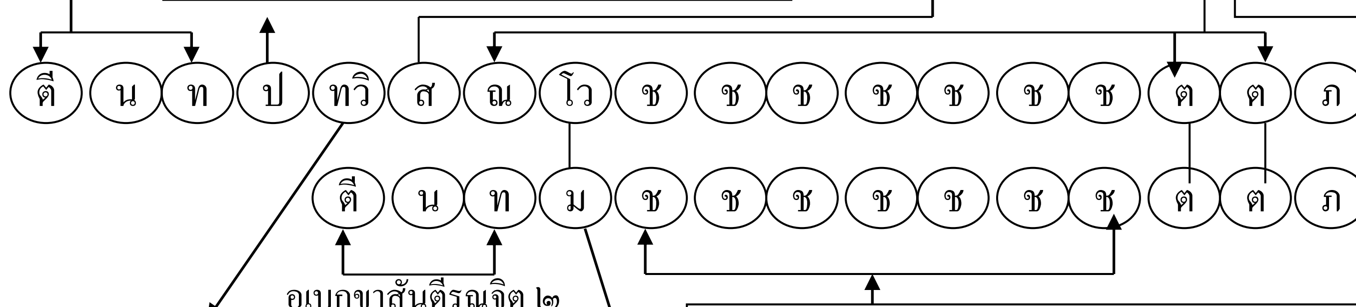
ปัญจทวาราวัชชนจิต ทำหน้าที่ อาวัชชนะ คือ พิจารณาอารมณ์ใหม่ทางปัญจทวาร

สัมปฏิจฉนจิต ๒ ทำหน้าที่ สัมปฏิจฉนะ คือ รับปัญจารมณ์ ต่อจากปัญจวิญญาณจิต ๑๐

โสมนัสสันตีรณจิต ๑ ทำหน้าที่ ๒ อย่าง คือ

๑. สันตีรณะ ไต่สวนปัญจารมณ์ทางปัญจทวาร

๒. ตทาลัมพณะ หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ทางทวาร ๖

ทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐ มี ๕ หน้าที่ คือ

จักขุวิญญาณจิต ๒ ทำหน้าที่ ทัสสนกิจ คือ เห็นสี

โสตวิญญาณจิต ๒ ทำหน้าที่ สวนกิจ คือ รับรู้เสียง

ฆานวิญญาณจิต ๒ ทำหน้าที่ ฆายนกิจ คือ รับกลิ่น

ชิวหาวิญญาณจิต ๒ ทำหน้าที่ สายนกิจ คือ รับรส

กายวิญญาณจิต ๒ ทำหน้าที่ ผุสนกิจ คือ รับกระทบ

หสิตุปปาทจิต ทำหน้าที่เสพอารมณ์เกี่ยวกับการยิ้มแย้มของพระอรหันต์

มโนทวาราวัชชนจิต ทำหน้าที่ ๒ อย่าง คือ

๑. อาวัชชนกิจ คือ พิจารณาอารมณ์ใหม่ทางมโนทวาร

๒. โวฏฐัพพนกิจ คือ ตัดสินอารมณ์ทางปัญจทวาร

ข้ออุปมาทวาร ๖

ตา	เปรียบเหมือน	งู	ชอบซอกแซกไปในที่ลี้ลับ
หู	เปรียบเหมือน	จระเข้	ชอบอยู่ที่น้ำวังวนเย็นสบาย
จมูก	เปรียบเหมือน	นก	ชอบโผผินบินไปในอากาศ เล่นลม
ลิ้น	เปรียบเหมือน	สุนัขบ้าน	ชอบลิ้มเลียให้น้ำลายไหลอยู่เสมอ
กาย	เปรียบเหมือน	สุนัขจิ้งจอก	กลางวันชอบหลบนอนอยู่ตามซอกเขา
ใจ	เปรียบเหมือน	ลิง	ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบซุกซนวิ่งกระโดดไปมา

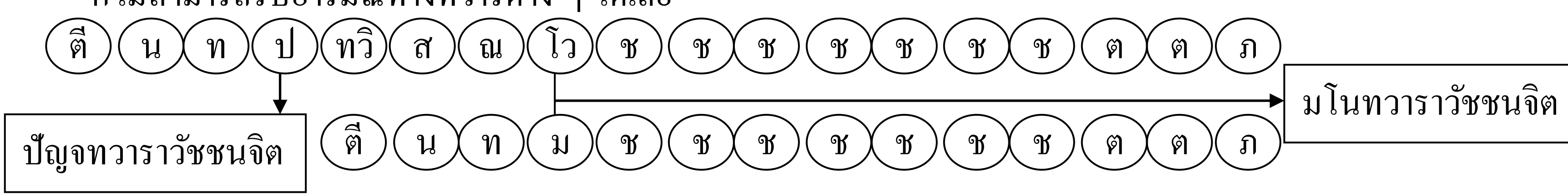
ประโยชน์ของอเหตุกจิต

๑. เมื่อได้ประสบกับอกุศลวิบากทางทวารทั้ง ๕ ทำให้พิจารณาเห็นโทษของอกุศลกรรมได้ง่าย

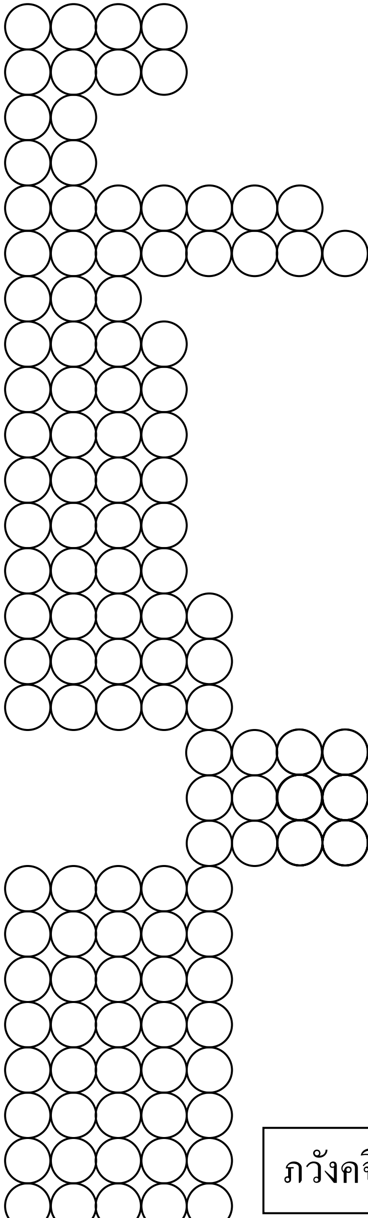
๒. เมื่อได้ประสบกับกุศลวิบากทางทวารทั้ง ๕ ทำให้พิจารณาเห็นคุณของกุศลกรรมได้ง่าย

๓. กุศลวิบากและอกุศลวิบากที่เกิดทางทวารทั้ง ๕ นั้น เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ให้มีรสชาติ เป็นแรงกระตุ้นให้มีชีวิตชีวา ถ้าไม่มีวิบากพวกนี้ คนและสัตว์ทั้งหลาย ก็เหมือนกับตาบอด หูหนวก เป็นต้น ความเป็นสังคมก็มีไม่ได้ การสร้างบารมีต่อไป ก็เป็นไปได้ยาก

๔. ปัญจทวาราวัชชนจิต และ มโนทวาราวัชชนจิต เป็นจิตที่พิจารณาหน่วงเหนี่ยวอารมณ์มาสู่ทวารเป็นครั้งแรก เรียกว่า **เปิดประตูรับอารมณ์ใหม่** ทางทวาร ๖ เพื่อให้จิตอื่น ๆ สามารถรับรู้อารมณ์ได้ ถ้าไม่มีจิต ๒ ดวงนี้ จิตดวงอื่น ๆ ก็ไม่สามารถรับอารมณ์ทางทวารต่าง ๆ ได้เลย

บทสรุป

การรู้อารมณ์ของวิญญาณธาตุทั้ง ๗

๑. มโนธาตุ ๓ คือ สัมปฏิจฉนจิต ๒ ปัญจทวาราวัชชนจิต ๑ รู้อารมณ์ได้น้อยที่สุด เพราะอาศัยเกิดที่หนึ่ง แต่ไปทำงานอีกที่หนึ่ง

๒. ทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐ รู้อารมณ์ได้ปานกลาง เพราะอาศัยปัญจวัตถุ คือ ปสาทรูป ๕ (เฉพาะของตน) เกิด ซึ่งเป็นรูป มีกำลังอ่อนกว่านามธรรม

๓. มโนวิญญาณธาตุ ๗๒ (เว้นอรูปวิบากจิต ๔) รู้อารมณ์ได้มากที่สุด เพราะอาศัยเกิดทางมโนทวาร คือ ภวังคจิต ซึ่งเป็นนามธรรม มีกำลังมาก

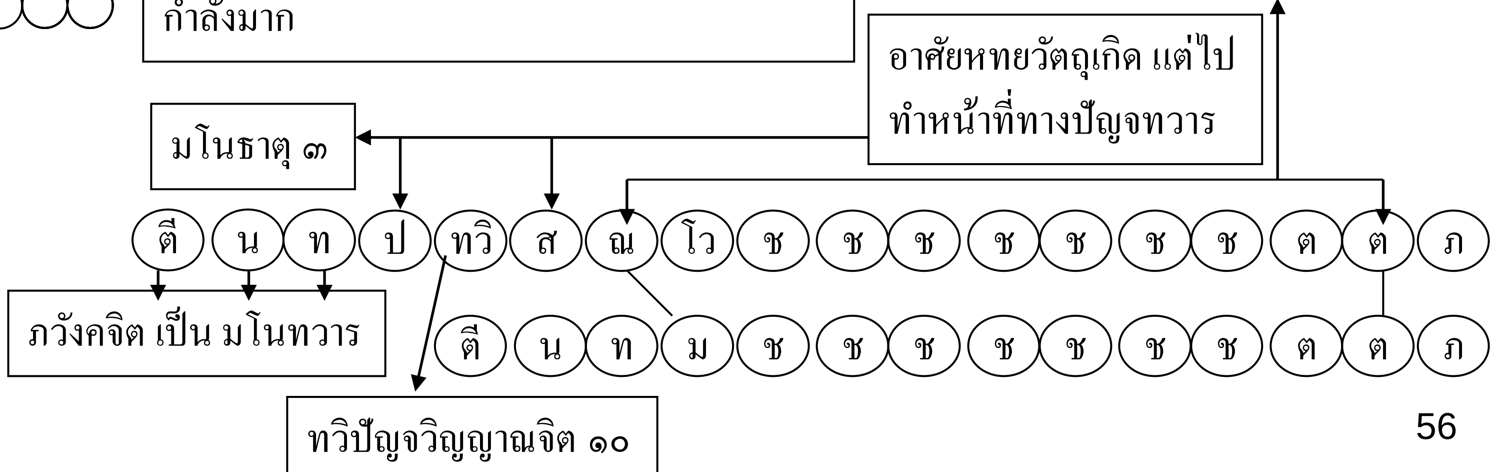
ความเป็นอภัพพบุคคล ๓ จำพวก

๑. กามาวรณ์ ผู้หมกมุ่นในกาม

๒. กิเลสาวรณ์ ถูกกิเลสรุมเร้ามากเกินไป

๓. วิปากาวรณ์ ถูกอกุศลวิบากขวางกั้น หรือพื้นฐานภวังคจิต มีกำลังอ่อนเกินไป

มโนวิญญาณธาตุ ๗๒ อาศัยหทยวัตถุเกิด รับรู้อารมณ์ทางมโนทวาร คือ ภวังคจิต ทำให้สามารถรับอารมณ์ได้มากที่สุด เพราะทวารเป็นนามธรรม มีกำลังมากกว่า รูปธรรม

กามาวจรโสภณจิต ๒๔

กามาวจรโสภณจิต หมายถึง จิตที่ยังรับอารมณ์ที่เป็นกามอารมณ์อยู่ แต่เป็นจิตที่ดีงาม ไม่มีโทษ

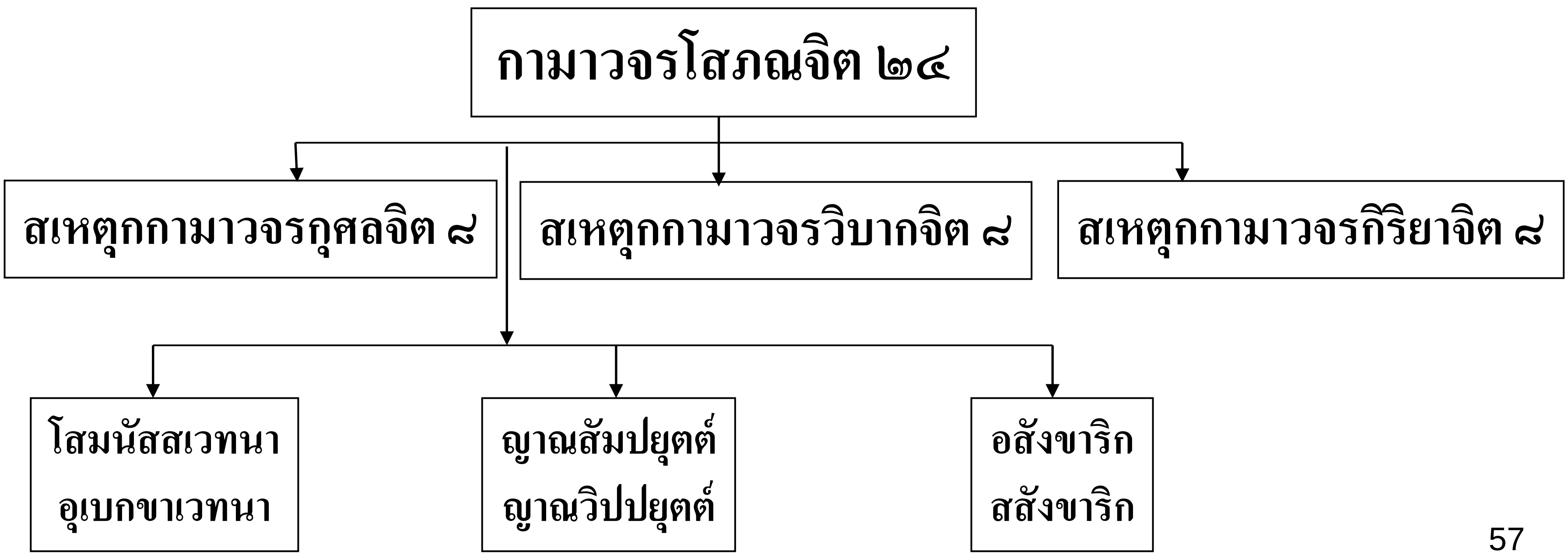
คาถาสังคหะ

เวทนาญาณสังขาร- เภเทน จตุวีสติ

สเหตุกามาวจร - ปุญญปากกริยา มตา ฯ

แปลความว่า

จิต ๒๔ ดวง เมื่อกล่าวโดยประเภทแห่ง เวทนา ญาณ สังขาร แล้ว เรียกว่า สเหตุกกามาวจรกุศลจิต สเหตุกกามาวจรวิบากจิต และสเหตุกกามาวจรกิริยาจิต

กามาวจรโสภณจิต ๒๔

มหากุศลจิต ๘

มหากุศลจิต หมายถึง จิตที่ดีงามและให้ผลเป็นความสุข ทั้งเป็นบาทเบื้องต้นแห่งมรรค ผล นิพพาน ฌาน อภิญญา

มหากุศลจิต ๘ เป็นจิตของบุคคลทั่วไปที่นอกจากพระอรหันต์

มหาวิบากจิต ๘

มหาวิบากจิต หมายถึง จิตที่เป็นผลของมหากุศลจิตโดยตรง เพราะมีสภาพที่ประกอบเหมือนกันทุกประการ

มหาวิบากจิต ๘ ดวง ทำหน้าที่ ๔ อย่าง คือ

๑. ปฏิสนธิ คือ เกิดในภพชาติใหม่

๒. ภวังค์ คือ รักษาภพชาตินั้นไว้

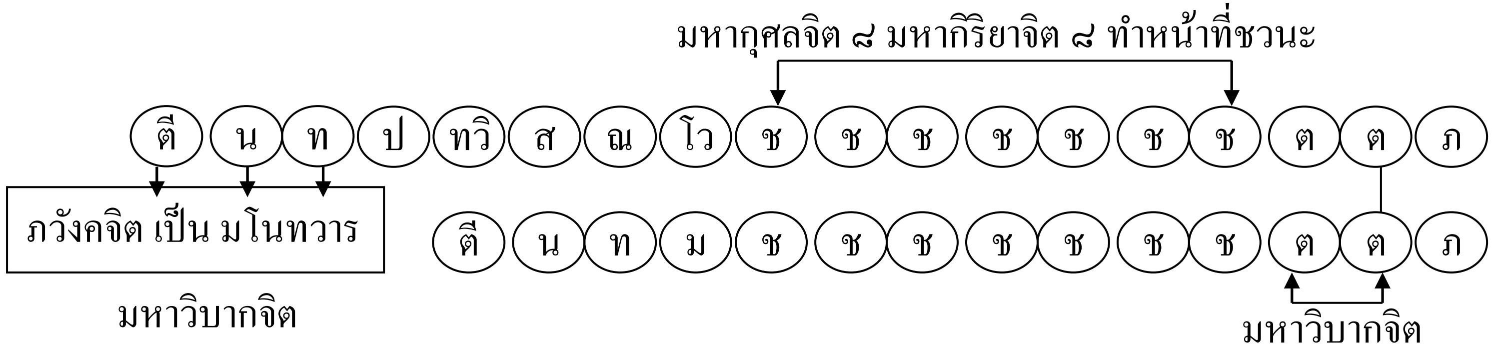
๓. ตทาลัมพณะ คือ หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ

๔. จุติ คือ ตายจากภพชาตินั้น

มหากิริยาจิต ๘

มหากิริยาจิต หมายถึง จิตของพระอรหันต์ ที่ยังรับอารมณ์ที่เป็นกามอารมณ์อยู่โดยมาก

มหากิริยาจิต ๘ เป็นจิตของพระอรหันต์โดยเฉพาะ

กุศล ← **มหากุศลจิต ๘** → **บุญ**

มหากุศลจิต เป็นจิตที่มีความกว้างขวาง

๑. กว้างขวางในเรื่องอารมณ์ คือ สามารถรับอารมณ์ได้ทั้ง ๖ ทั้งอดีต อนาคต ปัจจุบัน และกาลวิมุตติ

๒. กว้างขวางในเรื่องเวลา คือ สามารถเกิดติดต่อกันได้เป็นเวลานาน และเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง ไม่มีจำกัด

๓. กว้างขวางในเรื่องเหตุ คือ สามารถเกิดขึ้นได้โดยอาศัยธรรมที่เป็นเหตุ ๒๐ ประการ ได้แก่ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ และสุจริต ๑๐ หรือ อกุศลกรรมบถ ๑๐

๔. กว้างขวางในเรื่องบุคคล คือ สามารถเกิดได้กับบุคคลทุกจำพวกที่มีจิตเกิดขึ้นได้ (ยกเว้นพระอรหันต์ที่กลายเป็นมหากิริยาจิต แต่มีสภาพคล้ายกัน)

๕. กว้างขวางในเรื่องภพภูมิ คือ สามารถเกิดได้ใน ๓๐ ภูมิ ที่สัตว์มีจิตเกิดได้ (ยกเว้นอสัญญสัตตภูมิ ที่ไม่มีจิตเกิด)

๖. กว้างขวางในเรื่องการให้ผล คือ นอกจากให้ผลเป็นมหาวิบากจิต ที่เป็นผลโดยตรงแล้ว ยังให้ผลเป็นอเหตุกกุศลวิบากจิต ทำหน้าที่เห็นรูป ได้ยินเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส รับกระทบสัมผัส ทางปัญจทวาร และหน่วงเหนี่ยวอารมณ์ทางทวาร ๖ ทำให้สัตว์มีชีวิตชีวา อยู่ในปัจจุบันภพนั้น ๆ ตามสมควร

อรรถแห่งบุญ

อตฺตโน สนฺตานํ ปุนาติ โสเธตีติ=ปุญฺญํ

การกระทำใด ย่อมชำระซึ่งสันดานของตนให้บริสุทธิ์ ฉะนั้น ธรรมชาตินั้น ชื่อว่า บุญ

บุญ แปลว่า การกระทำที่เป็นเครื่องชำระสันดานของตนให้สะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากมลทินโทษ มีความตระหนี่ เป็นต้น

อรรถแห่งกุศล ๕ ประการ

๑. อโรคยัตถะ ไม่มีโรค คือ กิเลสตัวเสียดแทง

๒. สุนทรัตถะ เป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นประโยชน์

๓. เฉกัตถะ ฉลาด มีความเรียบร้อย ดีงาม

๔. อนวัชชัตถะ ไม่มีโทษที่จะพึงติเตียน

๕. สุขวิปากัตถะ มีสุขเป็นกำไร

กุจฺฉิเต ปาปธมฺเม สลยติ กมฺเปติ วิทฺธํเสตีติ = กุสลํ ธรรมชาติใด ย่อมทำให้หวั่นไหว หรือ ย่อมทำลายซึ่งบาปธรรมอันบัณฑิตพึงรังเกียจ ฉะนั้น ธรรมชาตินั้น ชื่อว่า กุศล

ปัจจัยให้เกิดมหากุศล

ปรโตโฆสะ = ปัจจัยภายนอก

๑. บิดามารดา
๒. ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา
พี่น้อง ญาติมิตร
๓. ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์
๔. พระพุทธเจ้า
๕. พระปัจเจกพุทธเจ้า
๖. พระสงฆ์สาวก
๗. ฤาษี ชีไพร ดาบส

โยนิโสมนสิการ = ปัจจัยภายใน

๑. ปุพเพกตปุญญตา เคยได้ทำบุญไว้ในปางก่อน
๒. ปฏิรูปเทสวาโส ได้อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม
๓. สัปปุริสูปนิสสโย ได้คบหาสมาคมกับสัตบุรุษ
๔. สัทธัมมัสสวนัง ได้ฟังธรรมคำสอนของสัตบุรุษ
๕. อัตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ในทางที่ชอบ

สัมมาทิฏฐิ

๑. สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง การอ่าน
๒. จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิดพิจารณา
๓. ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา

๑. กัมมัสสกตาสัมมาทิฏฐิ รู้ว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นสมบัติของตน
๒. วิปัสสนาสัมมาทิฏฐิ รู้เห็นความเป็นไปของรูปนาม ตามความเป็นจริง

๑. อัตถิ ทินนัง เห็นว่า การให้ทานย่อมมีผล
๒. อัตถิ ยิฏฐัง เห็นว่า การบูชาย่อมมีผล
๓. อัตถิ หุตัง เห็นว่า การต้อนรับเชื้อเชิญย่อมมีผล
๔. อัตถิ สุกตทุกกฏานัง กัมมานัง ผลวิปาโก เห็นว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
๕. อัตถิ อะยัง โลโก เห็นว่า โลกนี้มี คือ สัตว์ที่จะมาเกิดในโลกนี้อีก มี
๖. อัตถิ ปโร โลโก เห็นว่า โลกหน้ามี คือ สัตว์ที่จะไปเกิดโลกหน้ามี
๗. อัตถิ มาตา เห็นว่า คุณของมารดามี การทำดีทำชั่วต่อมารดา มีผล
๘. อัตถิ ปิตา เห็นว่า คุณของบิดามี การทำดีทำชั่วต่อบิดา มีผล
๙. อัตถิ สัตตา โอปปาติกา เห็นว่า โอปปาติกสัตว์ มี
๑๐. อัตถิ โลเก สมณพราหมณา สัมมาปฏิปันนา โลกํ ปเวเทนติ เห็นสมณพราหมณ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ แล้วทำให้แจ้งในโลก มี

มหากุศลจิต ๘

ลักษณะพิเศษของกุศล ๔ ประการ

๑. อนวัชชวิปากลักขณัง เป็นธรรมที่ไม่มีโทษและให้ผลเป็นความสุข เป็นลักษณะ

๒. อกุสลปฏิปักขรสัง มีการเป็นปฏิปักษ์ต่ออกุศลธรรม เป็นกิจ

๓. อกาลุสสิยปัจจุปัฏฐานัง มีความไม่ขุ่นมัวเป็นผลปรากฏ

๔. โยนิโสมนสิการปทัฏฐานัง มีการทำไว้ในใจโดยอุบายอันแยบคาย เป็นเหตุใกล้ให้เกิด

เจตนาที่เป็นเหตุ

ปุพพเจตนา
มุญจนเจตนา
อปรเจตนา

๑. อุกกัฏฐกุศล
๒. โอมกกุศล

อปราปรเจตนา

๓. อุกกัฏฐุกกัฏฐกุศล
๔. อุกกัฏโฐมกกุศล
๕. โอมกุกกัฏฐกุศล
๖. โอมโกมกกุศล

เหตุที่อาศัยเกิด

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐
สุจริต ๑๐ หรือ
กุศลกรรมบถ ๑๐

จำแนกโดยเหตุ

ติเหตุกกุศล

๑. ติเหตุกอุกกัฏฐกุศล
๒. ติเหตุกโอมกกุศล
๓. ติเหตุกอุกกัฏฐุกกัฏฐกุศล
๔. ติเหตุกอุกกัฏโฐมกกุศล
๕. ติเหตุกโอมกุกกัฏฐกุศล
๖. ติเหตุกโอมโกมกกุศล

ทวิเหตุกกุศล

๑. ทวิเหตุกอุกกัฏฐกุศล
๒. ทวิเหตุกโอมกกุศล
๓. ทวิเหตุกอุกกัฏฐุกกัฏฐกุศล
๔. ทวิเหตุกอุกกัฏโฐมกกุศล
๕. ทวิเหตุกโอมกุกกัฏฐกุศล
๖. ทวิเหตุกโอมโกมกกุศล

อุกกัฏฐกุศล หมายถึง กุศลที่บริบูรณ์ด้วยเจตนา ๓ กาล

โอมกกุศล หมายถึง กุศลที่บกพร่องด้วยเจตนา ๓ กาล

อุกกัฏฐุกกัฏฐกุศล หมายถึง กุศลที่บริบูรณ์ด้วยเจนา ๓ กาล และอปราปรเจตนา

อุกกัฏโฐมกกุศล หมายถึง อปราปรเจตนากุศลที่ไปรับเอาอุกกัฏฐกุศล เป็นอารมณ์แล้ว แล้วเจตนาเสียไป

โอมกุกกัฏฐกุศล หมายถึง อปราปรเจตนากุศลที่ไปรับเอาโอมกกุศล แล้วปรับเจตนาให้บริบูรณ์ใหม่

โอมโกมกกุศล หมายถึง อปราปรเจตนากุศล ที่ไปรับเอาโอมกกุศลเป็นอารมณ์แล้ว ทำเจตนาให้เสียไปอีก

เหตุให้เกิดมหากุศล

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐

กุศลกรรมบถ ๑๐ หรือ สุจริต ๑๐

ทาน

ทานมัย การให้ทาน
ปัตติทานมัย การให้ส่วนบุญ
อนุโมทนามัย การอนุโมทนาส่วนบุญ

ศีล

สีลมัย การรักษาศีล
อปจายนมัย การอ่อนน้อมถ่อมตน
เวยยาวัจจมัย การช่วยขวนขวายในกิจที่ชอบ

ภาวนา

ภาวนามัย การเจริญจิตภาวนา
ธัมมัสสวนมัย การฟังธรรม
ธัมมเทสนามัย การแสดงธรรม
ทิฏฐุชุกัมม์ การทำความเห็นให้ตรง

กุศลกรรมบถ ๑๐ หรือ สุจริต ๑๐

กายกรรม ๓

ปาณาติปาตา เวรมณี ไม่ฆ่าสัตว์
อทินนาทานา เวรมณี ไม่ลักทรัพย์
กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี ไม่ผิดทางกาม

วจีกรรม ๔

มุสาวาทา เวรมณี ไม่พูดเท็จ
ปิสุณวาจาย เวรมณี ไม่พูดส่อเสียด
ผรุสายวาจาย เวรมณี ไม่พูดคำหยาบ
สัมผัปปลาปา เวรมณี ไม่พูดเพ้อเจ้อ

มโนกรรม ๓

อนภิชฌา ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น
อพยาบาท ไม่พยาบาทปองร้ายผู้อื่น
สัมมาทิฏฐิ มีความเห็นชอบ

ทานกุศล

ทานตามนัยพระสูตร ๑๐

๑.**อันนทาน** การให้ข้าวเป็นทาน
๒. **ปานทาน** การให้น้ำเป็นทาน
๓. **วัตถทาน** การให้เสื้อผ้าเป็นทาน
๔. **ยานทาน** การให้พาหนะเป็นทาน
๕. **มาลาทาน** การให้ดอกไม้เป็นทาน
๖. **คันธทาน** การให้ของหอมเป็นทาน
๗. **วิเลปนทาน** การให้ของลูบไล้เป็นทาน
๘. **เสยยทาน** การให้ที่นอนเป็นทาน
๙. **อาวสถทาน** การให้ที่พักอาศัยเป็นทาน
๑๐. **ปทีปทาน** การให้ประทีปแสงสว่างเป็นทาน

ทานตามนัยพระวินัย ๔

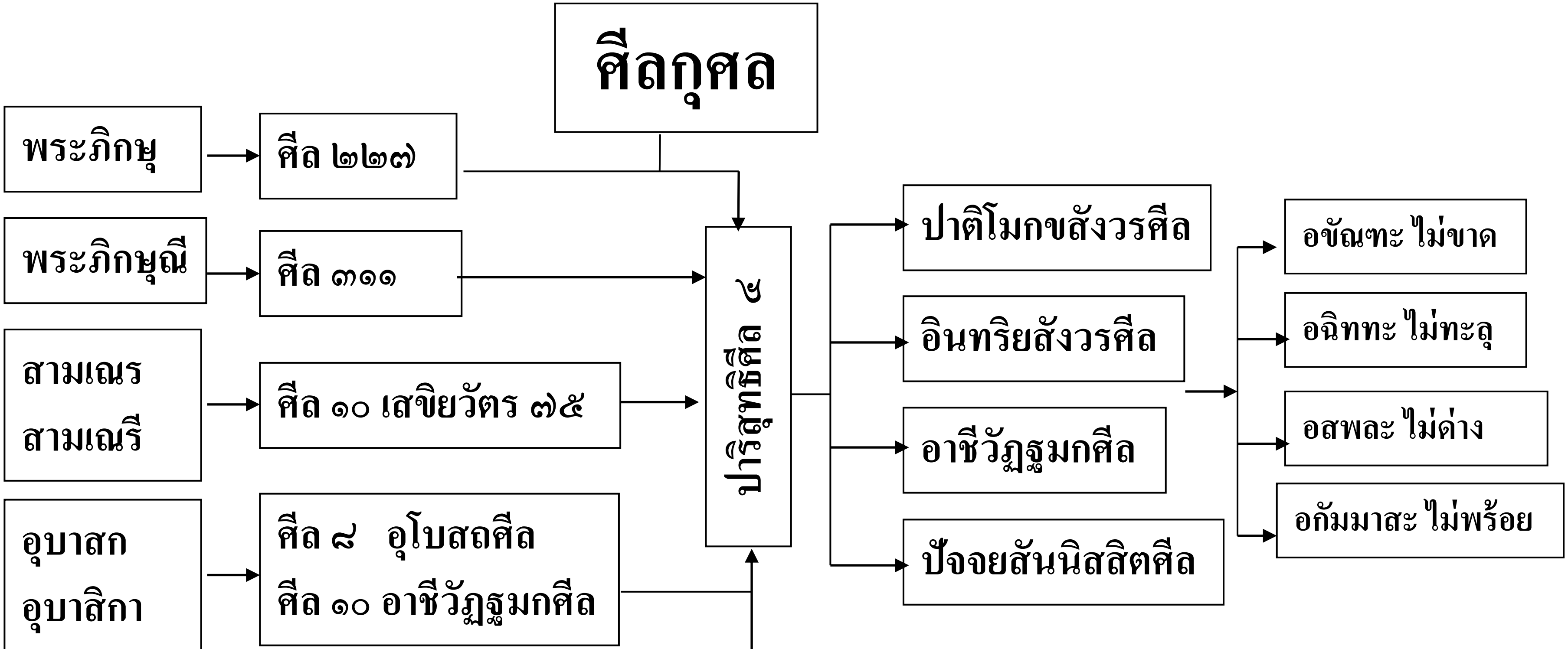
๑. **จีวรทาน** การให้จีวร ผ้านุ่งห่มเป็นทาน
๒. **ปิณฑปาตทาน** การให้อาหารบิณฑบาตเป็นทาน
๓. **เสนาสนทาน** การให้เสนาสนะ ที่อยู่ที่อาศัยเป็นทาน
๔. **เภสัชชทาน** การให้ยารักษาโรค ตลอดถึงค่ารักษาพยาบาลเป็นทาน

ทานตามนัยอภิธรรม ๖

๑.**รูปทาน** การให้รูปเป็นทานทางตา
๒. **สัททาน** การให้เสียงเป็นทานทางหู
๓. **คันธทาน** การให้กลิ่นเป็นทานทางจมูก
๔. **รสทาน** การให้รส เป็นทานทางลิ้น
๕. **โผฏฐัพพทาน** การให้สิ่งที่กระทบสัมผัส เป็นทานทางกาย
๖. **ธัมมทาน** การให้ธรรมารมณ์ เป็นทานทางใจ

อานิสงส์ของทาน ๔ ประการ

๑. **ปฐมํ ทานํ สคฺคโสปาณํ** เป็นบันไดขั้นแรกนำไปสู่สวรรค์
๒. **ทานํ ปาเถยฺยมุตฺตมํ** เป็นเสบียงอันประเสริฐในสังสารวัฏฏ์
๓. **ทานํ อุชุกมคฺคํ** เป็นทางสายตรงไปสู่พระนิพพาน
๔. **ทานํ วรํ นิสฺสรณํ** เป็นปัจจัยอย่างประเสริฐให้จากสังสารวัฏฏ์

ปาติโมกขสังวรศีล ความสำรวมในศีลอันเป็นหลักการใหญ่ ตามสถานภาพของตน บริสุทธิ์ด้วยการแสดง เรียกว่า **เทศนาวิสุทธิ**

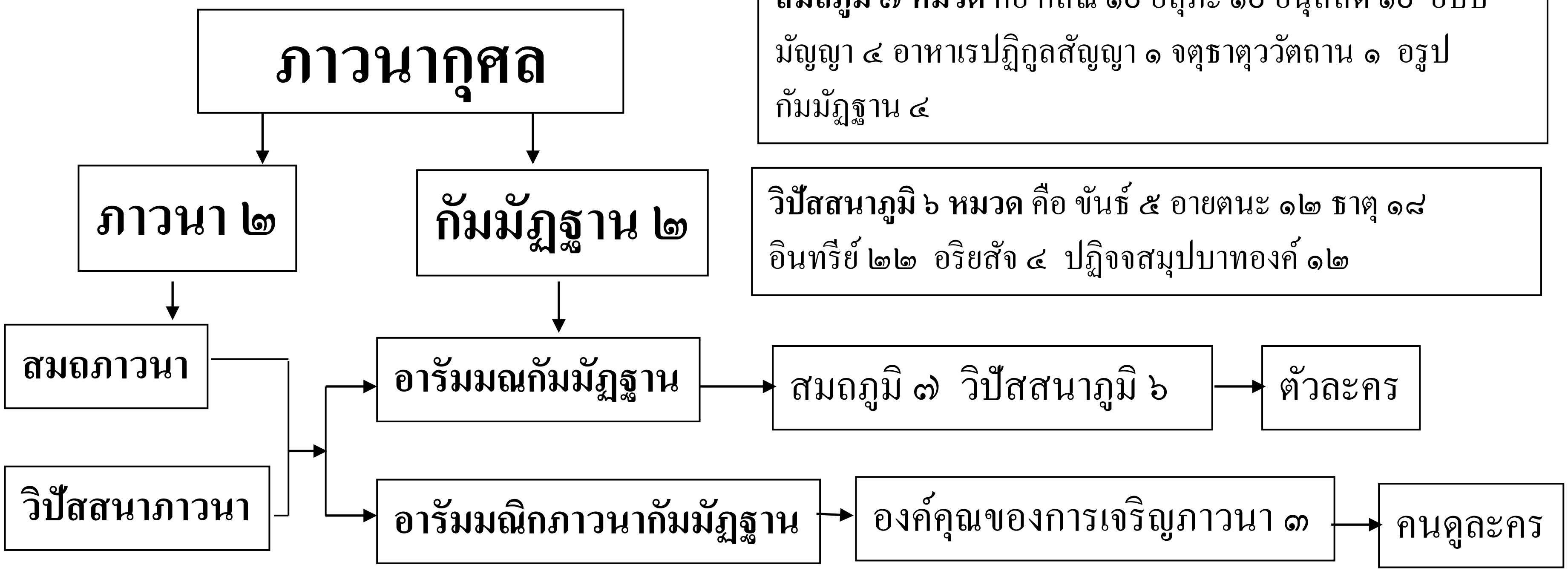
อินทริยสังวรศีล ศีลที่เกิดจากการสำรวมอินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ บริสุทธิ์ได้ด้วยการสำรวม เรียกว่า **สังวรวิสุทธิ**

อาชีวปาริสุทธิศีล ศีลที่บริสุทธิ์จากการหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบตามสมควรแก่สถานภาพของตน บริสุทธิ์ด้วยการแสวงหาในทางที่ชอบ เรียกว่า **เอฏฐิวิสุทธิ**

ปัจจยสันนิสสิตศีล ศีลที่เกิดจากการพิจารณาแล้วเสพปัจจัยที่เกิดขึ้นโดยชอบธรรม บริสุทธิ์ด้วยการพิจารณา เรียกว่า **ปัจจเวกขณวิสุทธิ**

สมถภูมิ ๗ หมวด คือ กสิณ ๑๐ อสุภะ ๑๐ อนุสสติ ๑๐ อัปปมัญญา ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑ จตุธาตุววัตถาน ๑ อรูปกัมมัฏฐาน ๔

วิปัสสนาภูมิ ๖ หมวด คือ ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาทองค์ ๑๒

ภาวนา หมายถึง ธรรมชาติที่ควรเจริญ หรือ ทำให้เกิดขึ้นบ่อย ๆ ในสันดานของตน

กัมมัฏฐาน หมายถึง อารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งการเจริญสมถะหรือวิปัสสนา

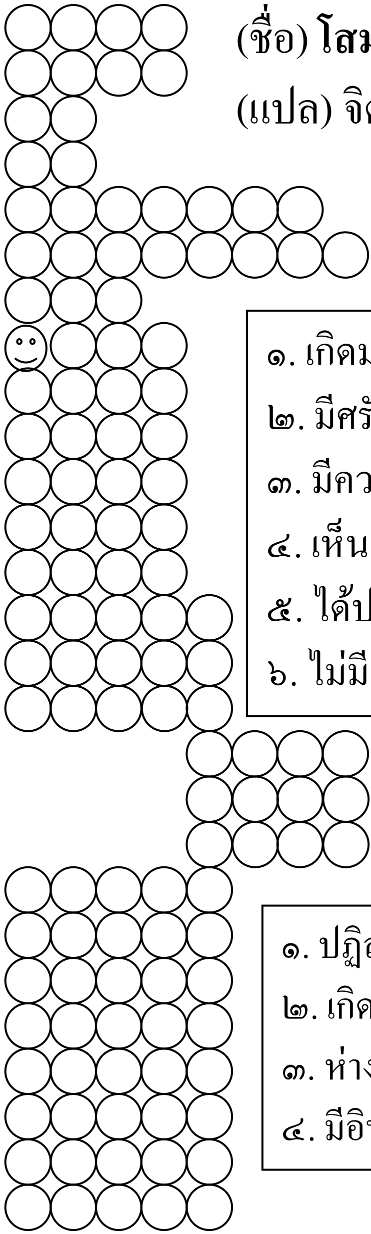
สมถภาวนา หมายถึง การเพ่งอารมณ์ เพื่อให้จิตตั้งมั่นในอารมณ์นั้นอันเดียวและทำให้นิวรณ์สงบลง

วิปัสสนาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญาให้เห็นรูปนามโดยความเป็นไตรลักษณ์

อารัมมณกัมมัฏฐาน หมายถึง อารมณ์ของสมถะ หรือ วิปัสสนา

อารัมมณิกภาวนากัมมัฏฐาน หมายถึง ธรรมชาติที่เพ่งอารมณ์ ได้แก่ ความพยายามในการเจริญสมถะ หรือวิปัสสนาที่เกิดขึ้นก่อน ๆ และเกิดขึ้นสืบต่อกันมา เพื่อให้ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ฌาน อภิญญา ตามสมควร (อาตาปี สติมา สัมปชาโน)

มหากุศลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
๒. มีศรัทธามาก
๓. มีความเห็นถูกต้องหมดมลทิน
๔. เห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. ได้ประสบอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
๖. ไม่มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

อสังขาริก

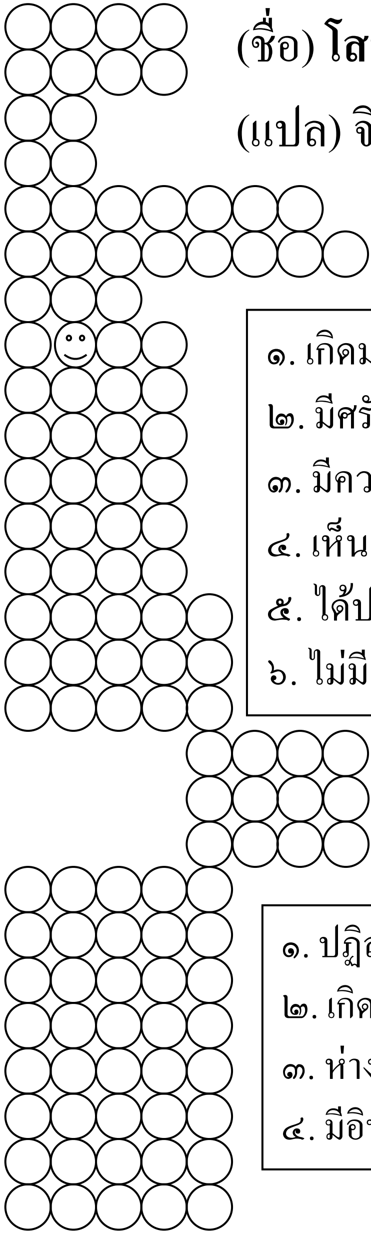
๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
๒. มีความสุขกายสบายใจ
๓. มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี
๔. เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณสัมปยุตต์

๑. ปฏิสนธิมาด้วยกุศลวิบากจิตที่ประกอบด้วยปัญญา
๒. เกิดในชาติที่หมดความกังวล ปราศจากภัยพิบัติ
๓. ห่างไกลจากกิเลส หันหน้าเข้าหาพระสัทธรรม
๔. มีอินทรีย์แก่กล้า มีอายุ ๔๐-๕๐ ปี (ปัญญาทสกวัย)

๑. ชอบไต่สวนทวนถามข้ออรรถข้อธรรมอยู่เสมอ
๒. ชอบความสะอาด มีระเบียบวินัยในตนเอง
๓. ปรับอินทรีย์ ๕ ให้มีความเท่าเทียมกันอยู่เสมอ
๔. หลีกเลี่ยงคนที่ไม่มีปัญญา
๕. ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีปัญญา
๖. ชอบพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมที่ลึกซึ้ง
๗. มีอินทรีย์แก่กล้า ชอบน้อมจิตแสวงหาธรรม

มหากุศลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
๒. มีศรัทธามาก
๓. มีความเห็นถูกต้องหมดมลทิน
๔. เห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. ได้ประสบอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
๖. ไม่มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

สสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
๒. ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
๓.ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
๔.ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. ไม่มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณสัมปยุตต์

๑. ปฏิสนธิมาด้วยกุศลวิบากจิตที่ประกอบด้วยปัญญา
๒. เกิดในชาติที่หมดความกังวล ปราศจากภัยพิบัติ
๓. ห่างไกลจากกิเลส หันหน้าเข้าหาพระสัทธรรม
๔. มีอินทรีย์แก่กล้า มีอายุ ๔๐-๕๐ ปี (ปัญญาทสกวัย)

๑. ชอบไต่สวนทวนถามข้ออรรถข้อธรรมอยู่เสมอ
๒. ชอบความสะอาด มีระเบียบวินัยในตนเอง
๓. ปรับอินทรีย์ ๕ ให้มีความเท่าเทียมกันอยู่เสมอ
๔. หลีกเลี่ยงคนที่ไม่มีปัญญา
๕. ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีปัญญา
๖. ชอบพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมที่ลึกซึ้ง
๗. มีอินทรีย์แก่กล้า ชอบน้อมจิตแสวงหาธรรม

มหากุศลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
๒. มีศรัทธามาก
๓. มีความเห็นถูกต้องหมดมลทิน
๔. เห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. ได้ประสบอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
๖. ไม่มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

อสังขาริก

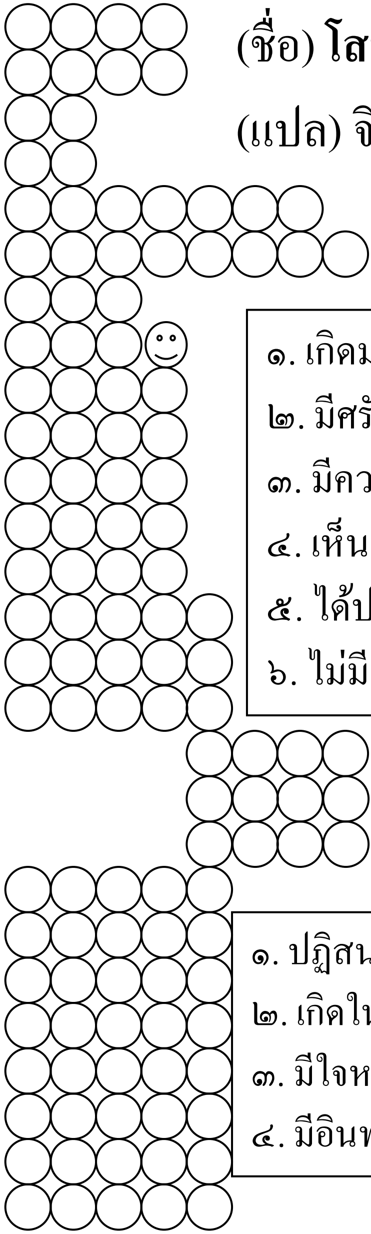
๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
๒. มีความสุขกายสบายใจ
๓. มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี
๔. เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณวิปปยุตต์

๑. ปฏิสนธิมาด้วยกุศลวิบากจิตที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา
๒. เกิดในชาติที่มีความกังวล เต็มไปด้วยภัยพิบัติ
๓. มีใจหมกมุ่นในเรื่องกิเลส มักหันหลังให้พระสัทธรรม
๔. มีอินทรีย์อ่อน มีอายุ ๑-๑๐ ปี (มันททสกวัย)

๑. ไม่ชอบไต่สวนทวนถามข้ออรรถข้อธรรม
๒. ไม่ชอบความสะอาด ขาดระเบียบวินัยในตนเอง
๓. ไม่ปรับอินทรีย์ ๕ ให้มีความเท่าเทียมกัน
๔. ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลที่ไม่มีปัญญา
๕. มักหลีกเลี่ยงบุคคลผู้มีปัญญา
๖. ไม่ชอบพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมที่ลึกซึ้ง
๗. มีอินทรีย์อ่อน ไม่ชอบน้อมจิตแสวงหาธรรม

มหากุศลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด → **โสมนัสสหคตะ** / **สสังขาริก** / **ญาณวิปปยุตต์**

โสมนัสสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
๒. มีศรัทธามาก
๓. มีความเห็นถูกต้องหมดมลทิน
๔. เห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. ได้ประสบอารมณ์ที่ดีอยู่เสมอ
๖. ไม่มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

สสังขาริก

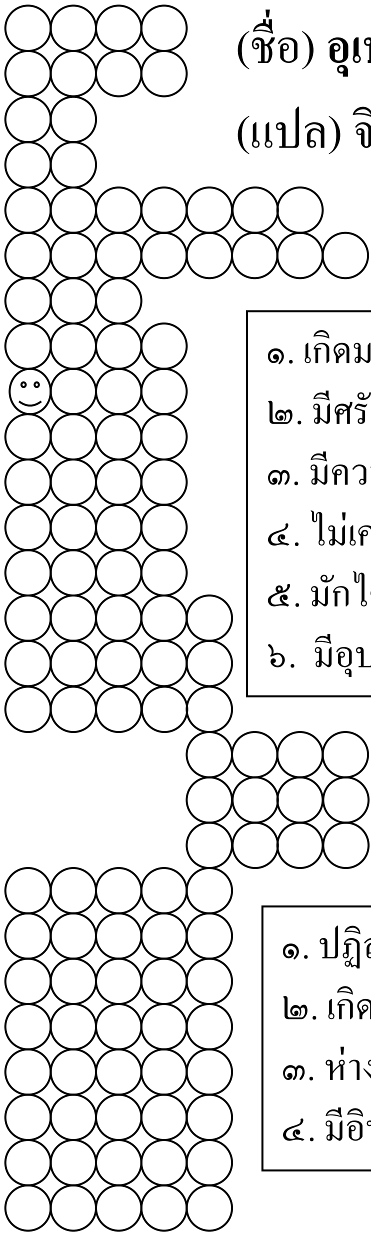
๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
๒. ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
๓.ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
๔.ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. ไม่มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณวิปปยุตต์

๑. ปฏิสนธิมาด้วยกุศลวิบากจิตที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา
๒. เกิดในชาติที่มีความกังวล เต็มไปด้วยภัยพิบัติ
๓. มีใจหมกมุ่นในเรื่องกิเลส มักหันหลังให้พระสัทธรรม
๔. มีอินทรีย์อ่อน มีอายุ ๑-๑๐ ปี (มันททสกวัย)

๑. ไม่ชอบไต่สวนทวนถามข้ออรรถข้อธรรม
๒. ไม่ชอบความสะอาด ขาดระเบียบวินัยในตนเอง
๓. ไม่ปรับอินทรีย์ ๕ ให้มีความเท่าเทียมกัน
๔. ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลที่ไม่มีปัญญา
๕. มักหลีกเลี่ยงบุคคลผู้มีปัญญา
๖. ไม่ชอบพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมที่ลึกซึ้ง
๗. มีอินทรีย์อ่อน ไม่ชอบน้อมจิตแสวงหาธรรม

มหากุศลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
๒. มีศรัทธาน้อย
๓. มีความเห็นยังไม่บริสุทธิ์
๔. ไม่เคยเห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. มักได้ประสบแต่อารมณ์ที่ปานกลาง
๖. มีอุปสรรคบีบคั้น

อสังขาริก

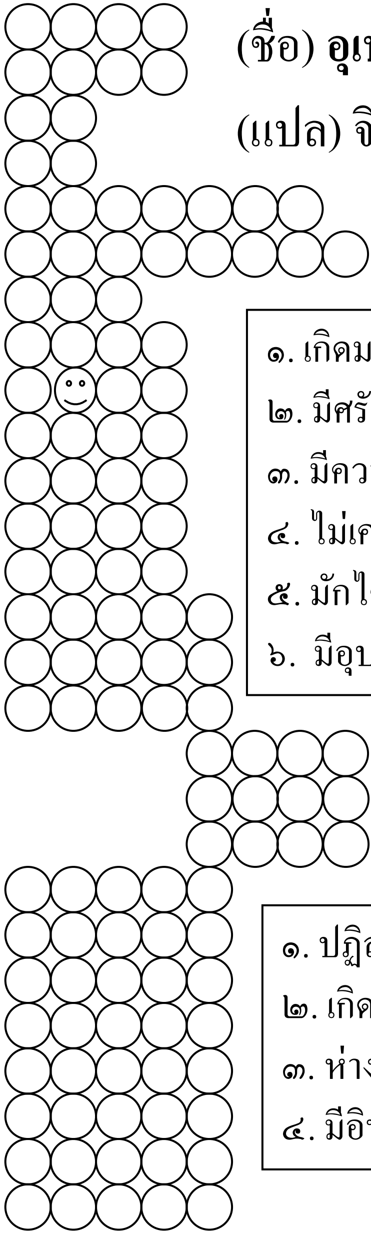
๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
๒. มีความสุขกายสบายใจ
๓. มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี
๔. เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณสัมปยุตต์

๑. ปฏิสนธิมาด้วยกุศลวิบากจิตที่ประกอบด้วยปัญญา
๒. เกิดในชาติที่หมดความกังวล ปราศจากภัยพิบัติ
๓. ห่างไกลจากกิเลส หันหน้าเข้าหาพระสัทธรรม
๔. มีอินทรีย์แก่กล้า มีอายุ ๔๐-๕๐ ปี (ปัญญาทสกวัย)

๑. ชอบไต่สวนทวนถามข้ออรรถข้อธรรมอยู่เสมอ
๒. ชอบความสะอาด มีระเบียบวินัยในตนเอง
๓. ปรับอินทรีย์ ๕ ให้มีความเท่าเทียมกันอยู่เสมอ
๔. หลีกเลี่ยงคนที่ไม่มีปัญญา
๕. ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีปัญญา
๖. ชอบพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมที่ลึกซึ้ง
๗. มีอินทรีย์แก่กล้า ชอบน้อมจิตแสวงหาธรรม

มหากุศลจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
๒. มีศรัทธาน้อย
๓. มีความเห็นยังไม่บริสุทธิ์
๔. ไม่เคยเห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. มักได้ประสบแต่อารมณ์ที่ปานกลาง
๖. มีอุปสรรคบีบคั้น

สสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
๒. ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
๓. ไม่มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
๔. ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. ไม่มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณสัมปยุตต์

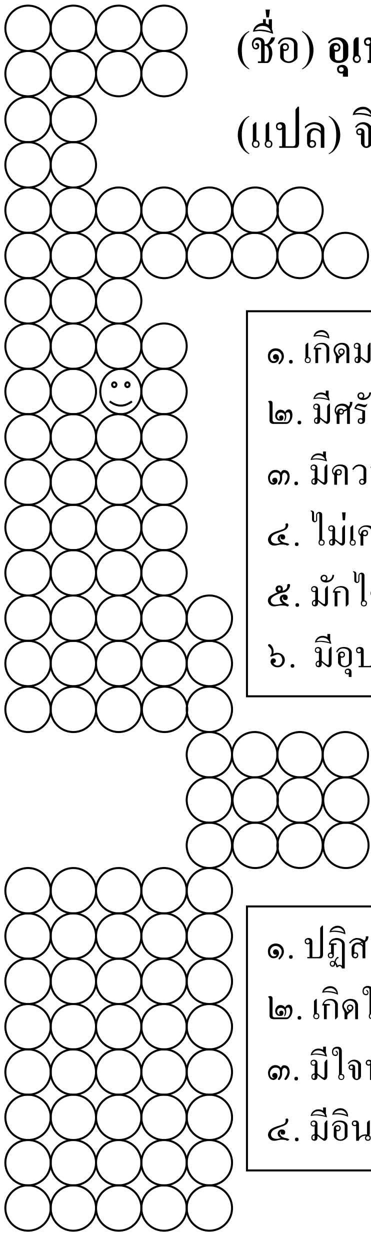
๑. ปฏิสนธิมาด้วยกุศลวิบากจิตที่ประกอบด้วยปัญญา
๒. เกิดในชาติที่หมดความกังวล ปราศจากภัยพิบัติ
๓. ห่างไกลจากกิเลส หันหน้าเข้าหาพระสัทธรรม
๔. มีอินทรีย์แก่กล้า มีอายุ ๔๐-๕๐ ปี (ปัญญาทสกวัย)

๑. ชอบไต่สวนทวนถามข้ออรรถข้อธรรมอยู่เสมอ
๒. ชอบความสะอาด มีระเบียบวินัยในตนเอง
๓. ปรับอินทรีย์ ๕ ให้มีความเท่าเทียมกันอยู่เสมอ
๔. หลีกเลี่ยงคนที่ไม่มีปัญญา
๕. ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้มีปัญญา
๖. ชอบพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมที่ลึกซึ้ง
๗. มีอินทรีย์แก่กล้า ชอบน้อมจิตแสวงหาธรรม

มหากุศลจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
๒. มีศรัทธาน้อย
๓. มีความเห็นยังไม่บริสุทธิ์
๔. ไม่เคยเห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. มักได้ประสบแต่อารมณ์ที่ปานกลาง
๖. มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

อสังขาริก

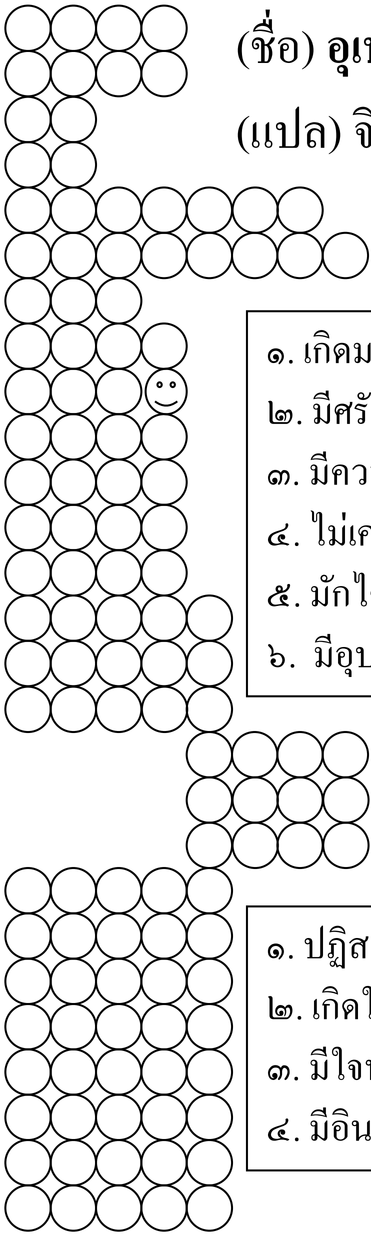
๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
๒. มีความสุขกายสบายใจ
๓. มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี
๔. เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณวิปปยุตต์

๑. ปฏิสนธิมาด้วยกุศลวิบากจิตที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา
๒. เกิดในชาติที่มีความกังวล เต็มไปด้วยภัยพิบัติ
๓. มีใจหมกมุ่นในกิเลส มักหันหลังให้พระสัทธรรม
๔. มีอินทรีย์อ่อน มีอายุ ๑-๑๐ ปี (มันททสกวัย)

๑. ไม่ชอบไต่สวนทวนถามข้ออรรถข้อธรรมอยู่เสมอ
๒. ไม่ชอบความสะอาด ขาดระเบียบวินัยในตนเอง
๓. ไม่ปรับอินทรีย์ ๕ ให้มีความเท่าเทียมกันอยู่เสมอ
๔. ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้ไม่มีปัญญา
๕. มักหลีกเลี่ยงคนมีปัญญา
๖. ไม่ชอบพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมที่ลึกซึ้ง
๗. มีอินทรีย์อ่อน ไม่ชอบน้อมจิตแสวงหาธรรม

มหากุศลจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
๒. มีศรัทธาน้อย
๓. มีความเห็นยังไม่บริสุทธิ์
๔. ไม่เคยเห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. มักได้ประสบแต่อารมณ์ที่ปานกลาง
๖. มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

สสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
๒. ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
๓. ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
๔. ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. ไม่มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณวิปปยุตต์

๑. ไม่ชอบไต่สวนทวนถามข้ออรรถข้อธรรมอยู่เสมอ
๒. ไม่ชอบความสะอาด ขาดระเบียบวินัยในตนเอง
๓. ไม่ปรับอินทรีย์ ๕ ให้มีความเท่าเทียมกันอยู่เสมอ
๔. ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลผู้ไม่มีปัญญา
๕. มักหลีกเลี่ยงคนมีปัญญา
๖. ไม่ชอบพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมที่ลึกซึ้ง
๗. มีอินทรีย์อ่อน ไม่ชอบน้อมจิตแสวงหาธรรม

๑. ปฏิสนธิมาด้วยกุศลวิบากจิตที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา
๒. เกิดในชาติที่มีความกังวล เต็มไปด้วยภัยพิบัติ
๓. มีใจหมกมุ่นในกิเลส มักหันหลังให้พระสัทธรรม
๔. มีอินทรีย์อ่อน มีอายุ ๑-๑๐ ปี (มันททสกวัย)

มหาวิปากจิต

โสมนัสสเวทนา
อุเบกขาเวทนา

ญาณสัมปยุตต์
ญาณวิปปยุตต์

อสังขาริก
สสังขาริก

มหาวิบากจิต หมายถึง จิตที่เป็นผลของมหากุศลจิตโดยตรง เพราะว่า มีสภาพคล้ายกัน โดยเวทนา ญาณ และสังขาร เหมือนกัน

อรรถของวิบาก

อัญญมัญญวิสิฏฐานัง กุสลา กุสลานัง ปากาติ=วิปากานิ ธรรมทั้งหลายที่เป็นผลของกุศลและอกุศลที่พิเศษกว่ากันและกัน ชื่อว่าวิบาก

ธรรมที่เป็นผล

๑. **มุขยผล** ผลโดยตรง
๒.**สามัญญผล** ผลโดยอ้อม

กิจ หรือ หน้าที่ของมหาวิบากจิต

๑. **ปฏิสนธิกิจ** เกิดขึ้นในภพภูมิใหม่
๒. **ภวังคกิจ** รักษาภพชาตินั้นไว้
๓. **ตทาลัมพณกิจ** หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ
๔. **จุติกิจ** ตายจากภพชาตินั้น

ผลที่พิเศษกว่ากันและกัน

กุศลให้ผลเป็นความสุข

อกุศลให้ผลเป็นความทุกข์

ผลที่เกิดจากมหาวิบาก

๑. **สุวัณณตา** มีผิวพรรณงาม
๒. **สุสรตา** มีเสียงไพเราะ
๓. **สุสัณฐานตา** มีหุ่นดี
๔. **สุรูปตา** มีรูปงาม
๕. **อาธิปปัจจัง** มีความเป็นใหญ่
๖. **ปริวารตา** มีบริวารดี

วิบากจิต

สภาพของวิบากจิต ๔ ประการ

๑. เป็นจิตที่ไม่ต้องขวนขวาย
๒. เป็นจิตที่สงบ ไม่ปรากฏอาการ
๓. เป็นสภาพที่ละเอียด ไม่ปรากฏชัด
๔. เจตสิกที่ประกอบกับวิบากจิต ก็มีกำลังอ่อนตามด้วย

ผลของวิบากจิต

๑. **วิปากกิจ** ทำหน้าที่เป็นผลของกรรมแต่ปางก่อน
๒. **อาเสวนกิจ** ทำหน้าที่อาเสวนะ ป้อนข้อมูลให้เสพบ่อย ๆ
๓. **อุปนิสสยกิจ** ทำหน้าที่เป็นอุปนิสัย คือ ความประพฤติที่เคยชิน
๔. **วาสนากิจ** ทำหน้าที่เป็นวาสนา สิ่งที่เกิดขึ้นโดยมิได้ขวนขวาย
๕. **อนุสัยกิจ** ที่เป็นอกุศลวิบากทำหน้าที่เป็นอนุสัยนอนเนื่องในสันดาน
๖. **จริตกิจ** ทำหน้าที่เป็นจริต คือ ความประพฤติและบุคลิกที่แสดงออกมา
๗. **ปารมีกิจ** ฝ่ายกุศลวิบากทำหน้าที่เป็นบารมีสั่งสมเป็นปัจจัยให้ถึงนิพพาน

การส่งผลของวิบากจิต	
เจตนาที่ประกอบกับโลภมูลจิต ๘	ส่งผลเป็น ทุคติบุคคล ที่เป็น เปรต อสุรกาย
เจตนาที่ประกอบกับโทสมูลจิต ๒	ส่งผลเป็น ทุคติบุคคล ที่เป็น สัตว์นรก
เจตนาที่ประกอบกับโมหมูลจิต ๑ (เว้นอุทธัจจสัมปยุตตจิต)	ส่งผลเป็น ทุคติบุคคล ที่เป็น สัตว์เดรัจฉาน
เจตนาที่ประกอบกับมหากุศลจิตที่เป็นโอมกะ อุกกัฏโฐมกะและโอมโกมกะ	ส่งผลเป็นสุคติอเหตุกบุคคลที่เป็น มนุษย์และจาตุมหาราชิกาเทวดาชั้นต่ำ
เจตนาที่ประกอบกับมหากุศลญาณวิปปยุตตจิตที่เป็นอุกกัฏฐะ อุกกัฏฐุกกัฏฐะ และ โอมกุกกัฏฐะ	ส่งผลเป็น ทวิเหตุกบุคคล ที่เป็น มนุษย์ เทวดา ๖ ชั้น ระดับกลาง
เจตนาที่ประกอบกับมหากุศลญาณสัมปยุตตจิต ที่เป็น อุกกัฏฐะ อุกกัฏฐุกกัฏฐะ และโอมกุกกัฏฐะ	ส่งผลเป็น ติเหตุกบุคคล ที่เป็นมนุษย์ เทวดา ๖ ชั้น ระดับสูง
เจตนาที่ในรูปาวจรกุศล ส่งผลให้เกิดเป็น ติเหตุกบุคคลที่เป็นรูปพรหม	เจตนาที่ในอรูปาวจรกุศล ส่งผลให้เกิดเป็น ติเหตุกบุคคลที่เป็นอรูปพรหม
เจตนาที่ในรูปาวจรปัญจมฌานกุศล ที่เกี่ยวเนื่องด้วยสัญญาวิราคภาวนา	ส่งผลเป็น สุคติอเหตุกบุคคล ที่เป็น อสัญญสัตตพรหม

บทสรุป

สมังคิตา ๕

สมังคิตา หมายถึง กุศลกรรม หรือ อกุศลกรรมที่สำเร็จลงได้ครั้งหนึ่ง ๆ นั้น ย่อมถึงพร้อมด้วยธรรม ๕ ประการ เรียกว่า สมังคิตา ๕

๑. **อายูหนสมังคิตา** ความพยายามในขณะทำกุศล อกุศล
๒. **เจตนาสมังคิตา** มีเจตนาครบทั้ง ๓ กาล
๓. **กัมมสมังคิตา** กรรมนั้น ครบองค์กรรมบถ
๔. **วิปากสมังคิตา** ความถึงพร้อมแห่งวิบากที่จะส่งผล
๕. **อุปัฏฐานสมังคิตา** กรรมในอดีตมาปรากฏเมื่อใกล้ตาย

อจินไตย ๔

อจินไตย แปลว่า เรื่องที่ไม่ควรคิดให้เลยขอบเขตสติปัญญาของตน เพราะเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ยากเกินวิสัยที่บุคคลจะรู้ตามได้ นอกจากพระปัญญาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น ที่สามารถรอบรู้ได้ทั้งหมด

ถ้าบุคคลอื่น โดยเฉพาะปุถุชน ไปคิดตามให้มากเกินไป ก็จะได้รับความลำบากทางจิตหนัก อาจเกิดจิตฟุ้งซ่าน มีอาการเป็นบ้าเสียสติได้

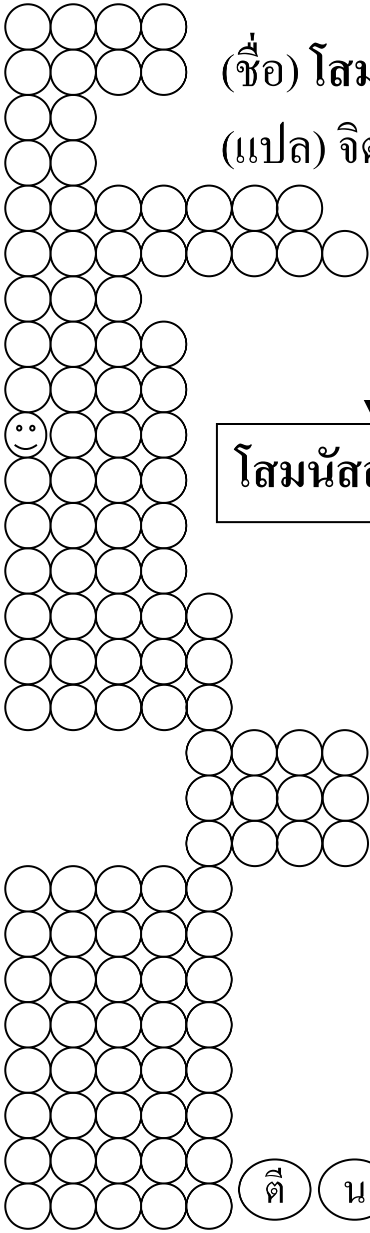
๑. **พุทธวิสัย** วิสัยของพระพุทธเจ้าทั้งหลายรู้ตามได้ไม่หมด
๒. **ฌานวิสัย** วิสัยของผู้ได้ฌาน อภิญญา มีฤทธิ์ต่าง ๆ
๓. **กัมมวิบาก** ผลของกรรมต่าง ๆ รู้ตามได้ยาก
๔. **โลกจินตา** ความเป็นไปของโลก รู้หมดได้ยาก

อุปนิสัยของบุคคล ๖ ประเภท

ผู้มีโลภะแรงกล้า มักโลภ และชอบสบาย
ผู้มีโทสะแรงกล้า มักโกรธ ฉุนเฉียวง่าย
ผู้มีโมหะแรงกล้า มักหลงงมงาย

ผู้มีอโลภะแรงกล้า เป็นคนไม่โลภ เสียสละ
ผู้มีอโทสะแรงกล้า เป็นคนไม่โกรธ มีจิตใจเยือกเย็น
ผู้มีอโมหะแรงกล้า เป็นคนมีปัญญา เรียนรู้ได้ง่าย

มหาวิปากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

เป็นผลของมหากุศลจิต ดวงที่ ๑

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **อสังขาริก**

ทำหน้าที่ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

ตทาลัมพณกิจ = หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ

จุติกิจ = ตายจากภพชาตินั้น

คุณสมบัติพิเศษ

๑. ปฏิสนธิ เป็น ติเหตุกบุคคล เป็น มนุษย์ หรือ เทวดาในสวรรค์ชั้นสูง ในบรรดา ๖ ชั้น

๒. มีอุปนิสัยร่าเริง,สนุกสนาน, ยินดีง่าย, ยิ้มง่าย

๓. มีปัญญาคิดอ่านสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลุ่มลึก เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง

๔. มีการตัดสินใจทำอะไรเอง ที่เด็ดขาด (เฉพาะในบางเรื่อง ที่ถนัดเจนจัด,ชำนาญ)

๖. ถ้ามีอุปนิสัย ในทางฌาน อภิญญา ก็สามารถทำฌาน อภิญญา ให้เกิดได้

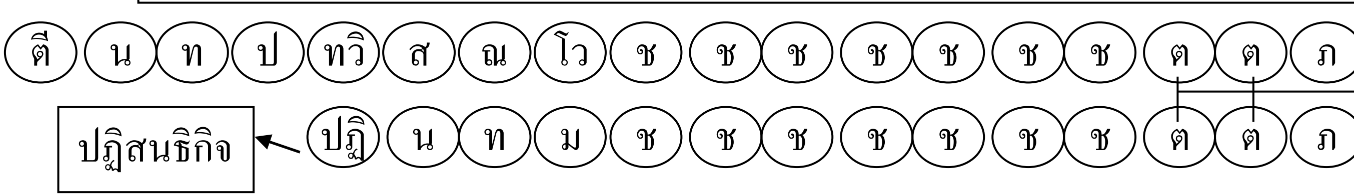
๗. ถ้ามีอุปนิสัย ในทางมรรค ผล ก็สามารถทำมรรคผลให้เกิดขึ้นได้

๘. สามารถบรรลุเป็นพระอริยบุคคลได้ทั้ง ๘ จำพวก

จนถึงจบชีวิตลง ด้วยจุติกิจ คือ ตาย ในวิถีสุดท้าย

ตทาลัมพณกิจ

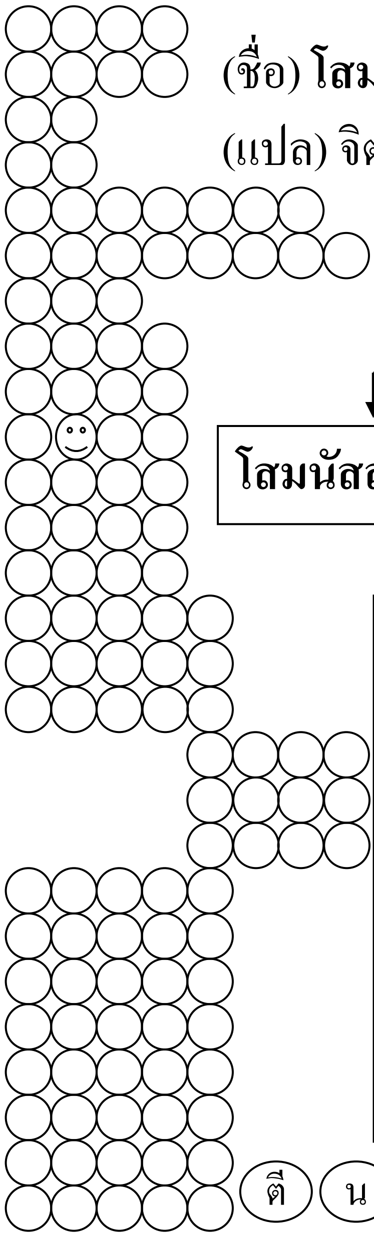
ภวังคกิจ

มหาวิปากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

เป็นผลของมหากุศลจิต ดวงที่ ๒

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

ทำหน้าที่ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

ตทาลัมพณกิจ = หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ

จุติกิจ = ตายจากภพชาตินั้น

คุณสมบัติพิเศษ

๑. ปฏิสนธิ เป็น ติเหตุกบุคคล เป็น มนุษย์ หรือ เทวดาในสวรรค์ชั้นสูง ในบรรดา ๖ ชั้น

๒. มีอุปนิสัยร่าเริง,สนุกสนาน, ยินดีง่าย, ยิ้มง่าย

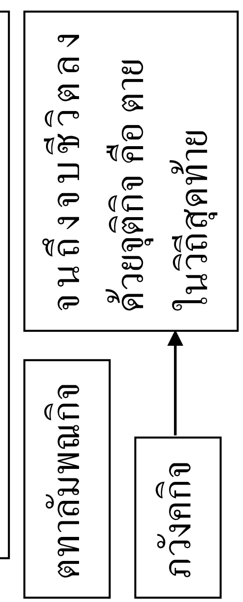
๓. มีปัญญาคิดอ่านสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลุ่มลึก เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง

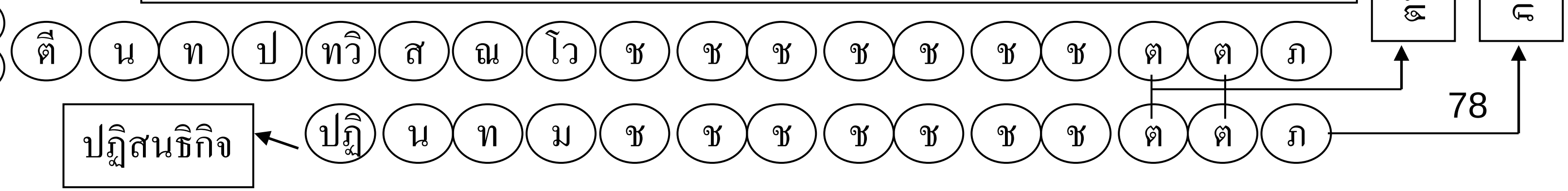
๔. มีการตัดสินใจไม่ค่อยเด็ดขาด ต้องอาศัยกระตุ้นเตือน หรือชักชวน (ในบางเรื่อง)

๖. ถ้ามีอุปนิสัย ในทางฌาน อภิญญา ก็สามารถทำฌาน อภิญญา ให้เกิดได้

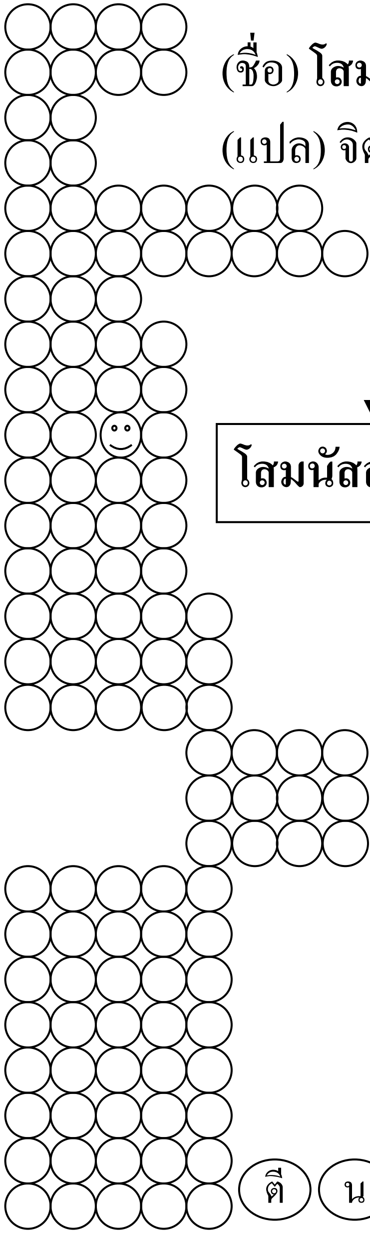
๗. ถ้ามีอุปนิสัย ในทางมรรค ผล ก็สามารถทำมรรคผลให้เกิดขึ้นได้

๘. สามารถบรรลุเป็นพระอริยบุคคลได้ทั้ง ๘ จำพวก

มหาวิปากจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

เป็นผลของมหากุศลจิต ดวงที่ ๓

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณวิปปยุตต์**
- **อสังขาริก**

ทำหน้าที่ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

ตทาลัมพณกิจ = หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ

จุติกิจ = ตายจากภพชาตินั้น

คุณสมบัติพิเศษ

๑.ปฏิสนธิเป็นทวิเหตุกบุคคล เป็น มนุษย์หรือเทวดาในสวรรค์ชั้นกลางในบรรดา ๖ ชั้น

๒. มีอุปนิสัยร่าเริง,สนุกสนาน, ยินดีง่าย, ยิ้มง่าย

๓.ไม่ค่อยมีปัญญาคิดอ่านสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลุ่มลึกนัก (นอกจากสั่งสมเพิ่มในปัจจุบันภพ)

๔. มีการตัดสินใจทำอะไรเอง ที่เด็ดขาด (เฉพาะในบางเรื่อง ที่ถนัดเจนจัด,ชำนาญ)

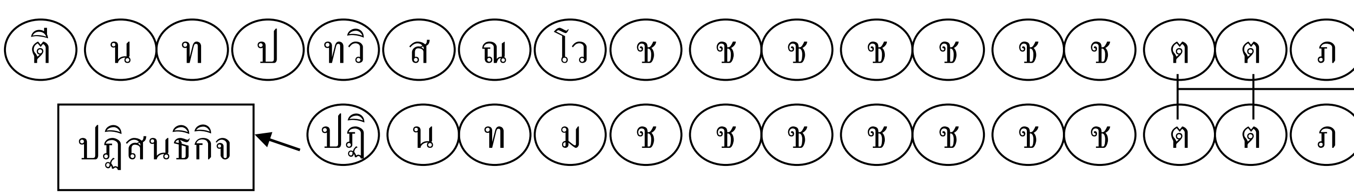
๖. ไม่สามารถทำฌาน อภิญญา ให้เกิดได้ เนื่องจากวิบากปฏิสนธิขาดปัญญา

๗. ไม่สามารถทำมรรค ผล ให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากวิบากปฏิสนธิขาดปัญญา

จนถึงจบชีวิตลง ด้วยจุติกิจ คือ ตาย ในวิถีสุดท้าย

ตทาลัมพณกิจ

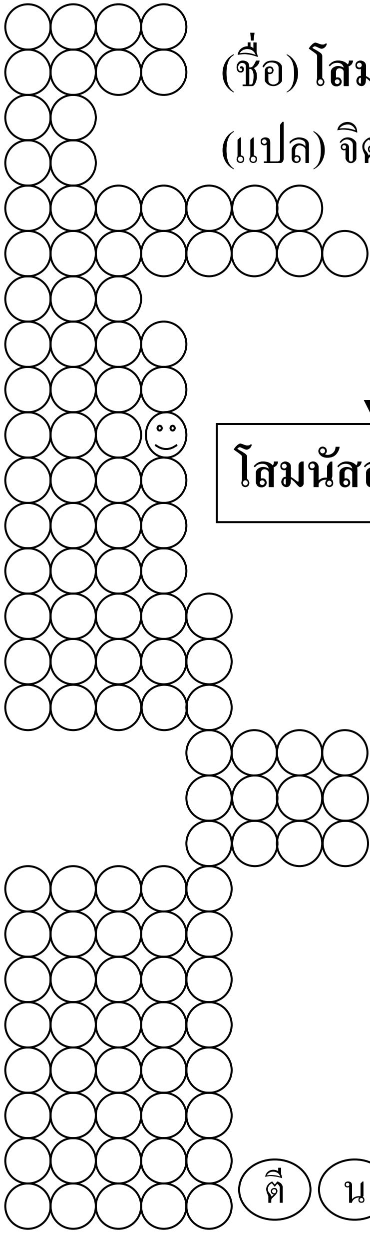
ภวังคกิจ

มหาวิปากจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

เป็นผลของมหากุศลจิต ดวงที่ ๔

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณวิปปยุตต์**
- **สสังขาริก**

ทำหน้าที่ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

ตทาลัมพณกิจ = หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ

จุติกิจ = ตายจากภพชาตินั้น

คุณสมบัติพิเศษ

๑.ปฏิสนธิเป็นทวิเหตุกบุคคล เป็น มนุษย์หรือเทวดาในสวรรค์ชั้นกลางในบรรดา ๖ ชั้น

๒. มีอุปนิสัยร่าเริง,สนุกสนาน, ยินดีง่าย, ยิ้มง่าย

๓.ไม่ค่อยมีปัญญาคิดอ่านสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลุ่มลึกนัก (ต้องอาศัยการกระตุ้นเตือนและชักชวน)

๔.มีการตัดสินใจทำอะไรไม่ค่อยเด็ดขาด (ยกเว้นบางเรื่องที่ถนัด, เจนจัด, ชำนาญ)

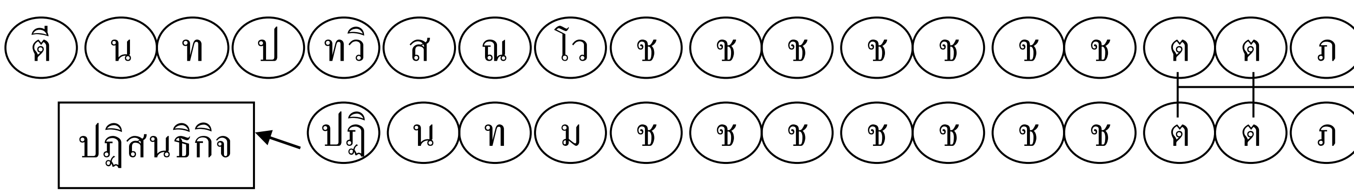
๖. ไม่สามารถทำฌาน อภิญญา ให้เกิดได้ เนื่องจากวิบากปฏิสนธิขาดปัญญา

๗. ไม่สามารถทำมรรค ผล ให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากวิบากปฏิสนธิขาดปัญญา

จนถึงจบชีวิตลง ด้วยจุติกิจ คือ ตาย ในวิถีสุดท้าย

ตทาลัมพณกิจ

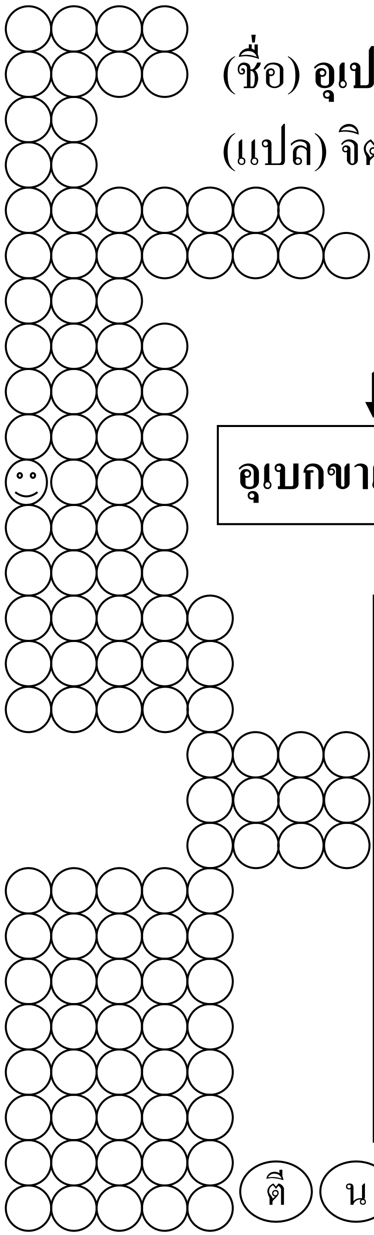
ภวังคกิจ

มหาวิปากจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

ทำหน้าที่ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

ตทาลัมพณกิจ = หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ

จุติกิจ = ตายจากภพชาตินั้น

เป็นผลของมหากุศลจิต ดวงที่ ๕

อุเบกขาเวทนา | **ญาณสัมปยุตต์** | **อสังขาริก**

คุณสมบัติพิเศษ

๑. ปฏิสนธิ เป็น ติเหตุกบุคคล เป็น มนุษย์ หรือ เทวดาในสวรรค์ชั้นสูง ในบรรดา ๖ ชั้น

๒. มีอุปนิสัยเฉย ๆ,มีความสุขุม, ไม่ค่อยแสดงอาการยินดี, ยิ้มยาก

๓. มีปัญญาคิดอ่านสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลุ่มลึก เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง

๔. มีการตัดสินใจทำอะไรเอง ที่เด็ดขาด (เฉพาะในบางเรื่อง ที่ถนัดเจนจัด,ชำนาญ)

๖. ถ้ามีอุปนิสัย ในทางฌาน อภิญญา ก็สามารถทำฌาน อภิญญา ให้เกิดได้

๗. ถ้ามีอุปนิสัย ในทางมรรค ผล ก็สามารถทำมรรคผลให้เกิดขึ้นได้

๘. สามารถบรรลุเป็นพระอริยบุคคลได้ทั้ง ๘ จำพวก

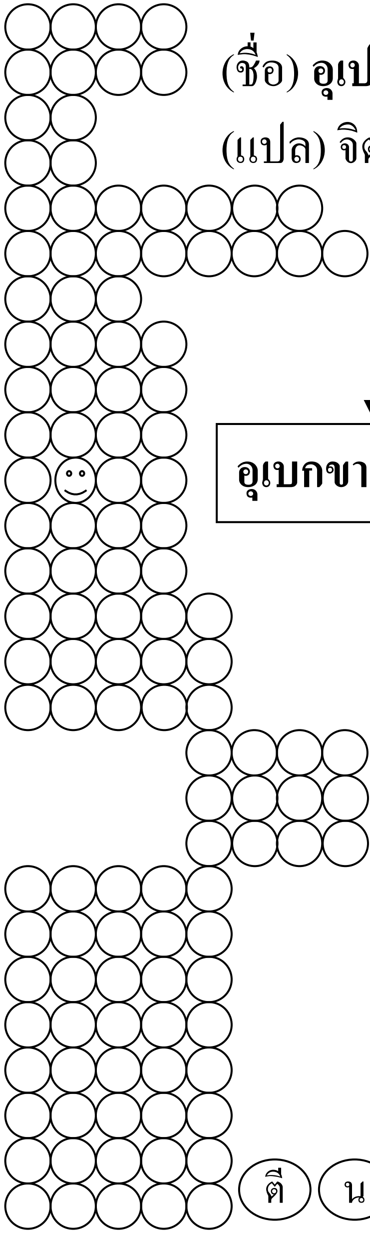
ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิสนธิกิจ ← ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ตทาลัมพณกิจ

ภวังคกิจ → จนถึงจบชีวิตลง ด้วยจุติกิจ คือ ตาย ในวิถีสุดท้าย

มหาวิปากจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

เป็นผลของมหากุศลจิต ดวงที่ ๖

อุเบกขาเวทนา | **ญาณสัมปยุตต์** | **สสังขาริก**

ทำหน้าที่ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

ตทาลัมพณกิจ = หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ

จุติกิจ = ตายจากภพชาตินั้น

คุณสมบัติพิเศษ

๑. ปฏิสนธิ เป็น ติเหตุกบุคคล เป็น มนุษย์ หรือ เทวดาในสวรรค์ชั้นสูง ในบรรดา ๖ ชั้น

๒. มีอุปนิสัยเฉย ๆ, มีความสุขุม, ไม่ค่อยแสดงอาการยินดีง่าย, ยิ้มยาก

๓. มีปัญญาคิดอ่านสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลุ่มลึก เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง

๔. มีการตัดสินใจไม่ค่อยเด็ดขาด ต้องอาศัยกระตุ้นเตือน หรือชักชวน (ในบางเรื่อง)

๖. ถ้ามีอุปนิสัย ในทางฌาน อภิญญา ก็สามารถทำฌาน อภิญญา ให้เกิดได้

๗. ถ้ามีอุปนิสัย ในทางมรรค ผล ก็สามารถทำมรรคผลให้เกิดขึ้นได้

๘. สามารถบรรลุเป็นพระอริยบุคคลได้ทั้ง ๘ จำพวก

จนถึงจบชีวิตลง ด้วยจุติกิจ คือ ตาย ในวิถีสุดท้าย

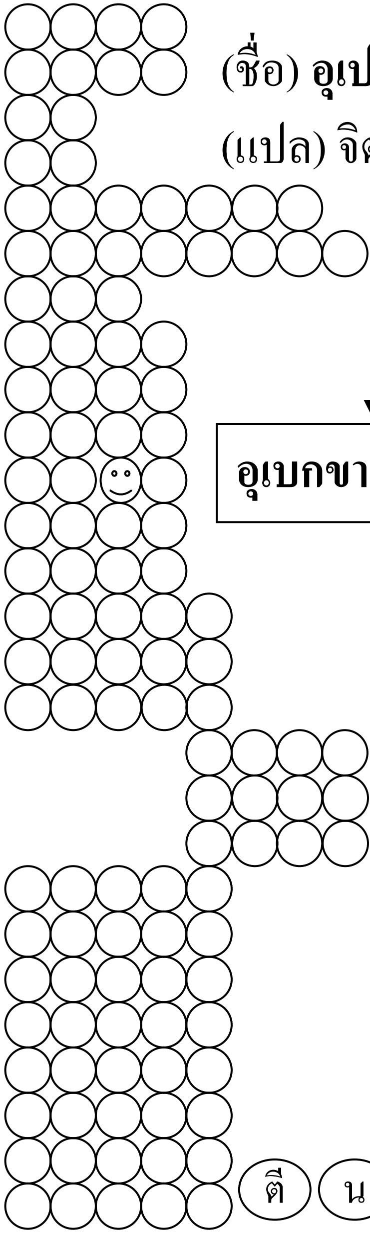
ตทาลัมพณกิจ

ภวังคกิจ

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิสนธิกิจ ← ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

มหาวิปากจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

เป็นผลของมหากุศลจิต ดวงที่ ๗

อุเบกขาเวทนา | **ญาณวิปปยุตต์** | **อสังขาริก**

ทำหน้าที่ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

ตทาลัมพณกิจ = หน่วงเหนี่ยว อารมณ์ต่อจากชวนะ

จุติกิจ = ตายจากภพชาตินั้น

คุณสมบัติพิเศษ

๑.ปฏิสนธิเป็นทวิเหตุกบุคคล เป็น มนุษย์หรือเทวดาในสวรรค์ชั้นกลางในบรรดา ๖ ชั้น

๒. มีอุปนิสัยเฉย ๆ, สุขุม, ไม่ค่อยแสดงอาการยินดีอะไรนัก, ยิ้มยาก

๓.ไม่ค่อยมีปัญญาคิดอ่านสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลุ่มลึกนัก (นอกจากสั่งสมเพิ่มในปัจจุบันภพ)

๔. มีการตัดสินใจทำอะไรเอง ที่เด็ดขาด (เฉพาะในบางเรื่อง ที่ถนัดเจนจัด,ชำนาญ)

๖. ไม่สามารถทำฌาน อภิญญา ให้เกิดได้ เนื่องจากวิบากปฏิสนธิขาดปัญญา

๗. ไม่สามารถทำมรรค ผล ให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากวิบากปฏิสนธิขาดปัญญา

จนถึงจบชีวิตลง ด้วยจุติกิจ คือ ตาย ในวิถีสุดท้าย

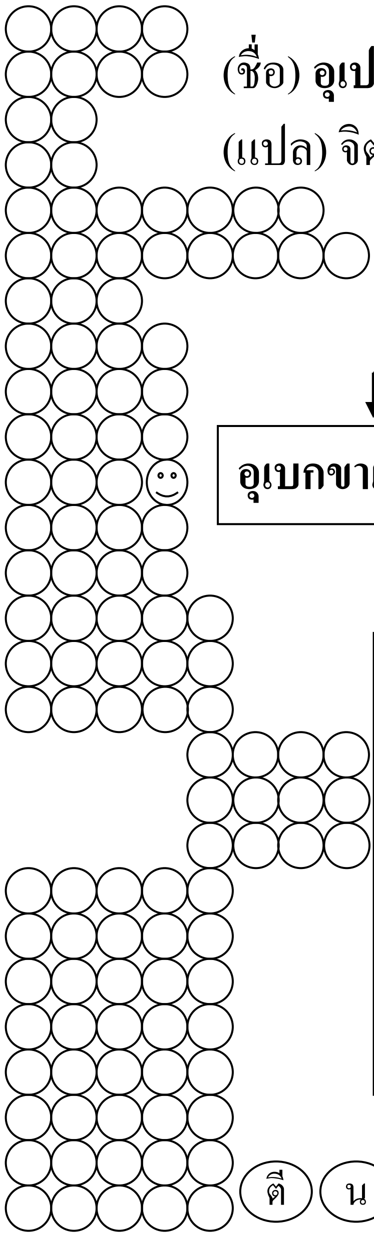
ตทาลัมพณกิจ

ภวังคกิจ

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิสนธิกิจ ← ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

มหาวิปากจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ทำหน้าที่ ๔ อย่าง

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

ตทาลัมพณกิจ = หน่วงเหนี่ยวอารมณ์ต่อจากชวนะ

จุติกิจ = ตายจากภพชาตินั้น

เป็นผลของมหากุศลจิต ดวงที่ ๘

- **อุเบกขาเวทนา**
- **ญาณวิปปยุตต์**
- **สสังขาริก**

คุณสมบัติพิเศษ

๑.ปฏิสนธิเป็นทวิเหตุกบุคคล เป็น มนุษย์หรือเทวดาในสวรรค์ชั้นกลางในบรรดา ๖ ชั้น

๒. มีอุปนิสัยเฉย ๆ, สุขุม, ไม่ค่อยแสดงอาการยินดีอะไรนัก, ยิ้มยาก

๓.ไม่ค่อยมีปัญญาคิดอ่านสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดลุ่มลึกนัก (นอกจากสั่งสมเพิ่มในปัจจุบันภพ)

๔.มีการตัดสินใจทำอะไรไม่ค่อยเด็ดขาด (ต้องอาศัยการกระตุ้นเตือนและชักชวน)

๖. ไม่สามารถทำฌาน อภิญญา ให้เกิดได้ เนื่องจากวิบากปฏิสนธิขาดปัญญา

๗. ไม่สามารถทำมรรค ผล ให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากวิบากปฏิสนธิขาดปัญญา

จนถึงจบชีวิตลง ด้วยจุติกิจ คือ ตาย ในวิถีสุดท้าย

ตทาลัมพณกิจ

ภวังคกิจ

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิสนธิกิจ

มหากิริยาจิต

- โสมนัสสเวทนา / อุเบกขาเวทนา
- ญาณสัมปยุตต์ / ญาณวิปปยุตต์
- อสังขาริก / สสังขาริก

เหตุให้เกิดมหากิริยาจิต → บุญกิริยาวัตถุ ๑๐

ทาน

ทานมัย การให้ทาน
ปัตติทานมัย การให้ส่วนบุญ
อนุโมทนามัย การอนุโมทนาส่วนบุญ

ศีล

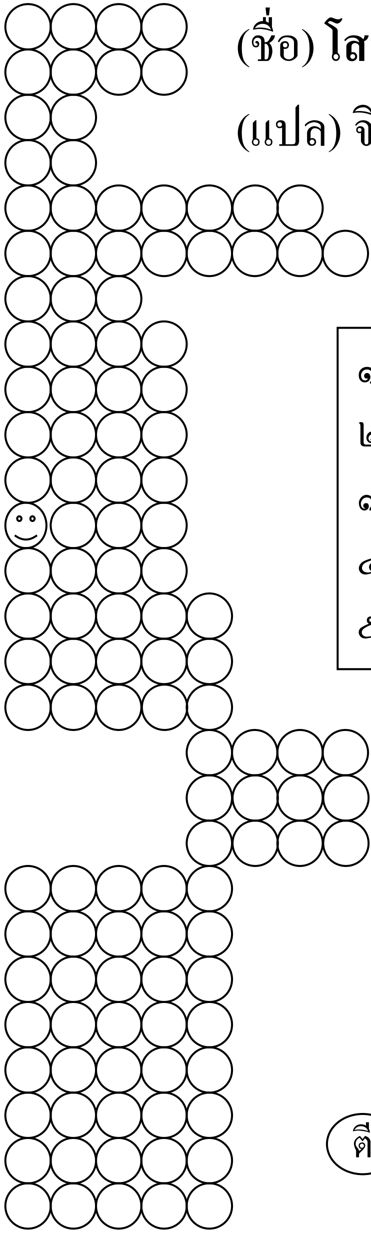
สีลมัย การรักษาศีล
อปจายนมัย การอ่อนน้อมถ่อมตน
เวยยาวัจจมัย การช่วยขวนขวายในกิจที่ชอบ

ภาวนา

ภาวนามัย การเจริญจิตภาวนา
ธัมมัสสวนมัย การฟังธรรม
ธัมมเทสนามัย การแสดงธรรม
ทิฏฐุชุกัมม์ การทำความเห็นให้ตรง

มหากิริยาจิต เป็นจิตของพระอรหันต์ ในการงานอันเป็นวิถีชีวิตที่เป็นอยู่แบบปุถุชนหรือพระเสกขบุคคลทั่วไป ที่นอกจากการเข้าผลสมาบัติ ฌานสมาบัติ นิโรธสมาบัติ เป็นต้น ในขณะที่ประกอบกิจวัตรทั่วไป ตลอดถึงการพิจารณาข้ออรรถข้อธรรมต่าง ๆ และในการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น เป็นจิตที่รับกามอารมณ์ ในวิถีชีวิตธรรมดาโดยมาก แต่เนื่องจากท่านหมดมลทินกิเลสทั้งปวงแล้ว จึงเป็นแต่กิริยาการกระทำไม่เป็นกุศล ที่จะให้ผลเกิดขึ้นในอนาคตอีกแล้ว เรียกว่า **มหากิริยาจิต** เพราะมีสภาพเหมือนมหากุศลจิต

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
๒. มีศรัทธาในสิ่งนั้นมาก
๓. เห็นอานิสงส์แห่งการงานนั้น ๆ
๔. ได้ประสบอารมณ์ที่ดีเป็นสัปปายะ
๕. ไม่มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

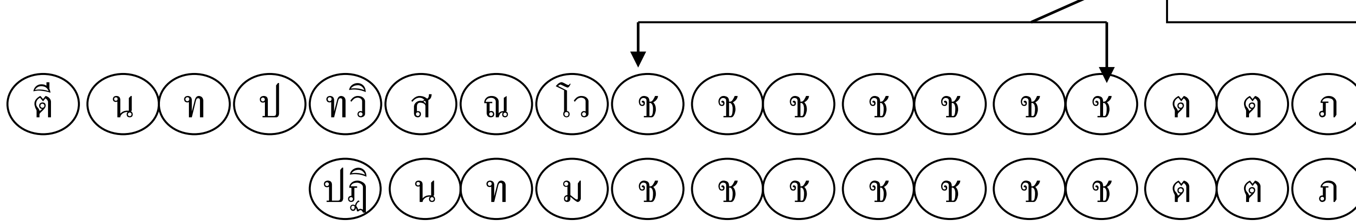
อสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
๒. มีความสุขกายสบายใจ
๓. มีความขวนขวายในการงานนั้นมาก
๔. เข้าใจอานิสงส์ในการงานนั้นๆ เป็นอย่างดี
๕. มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

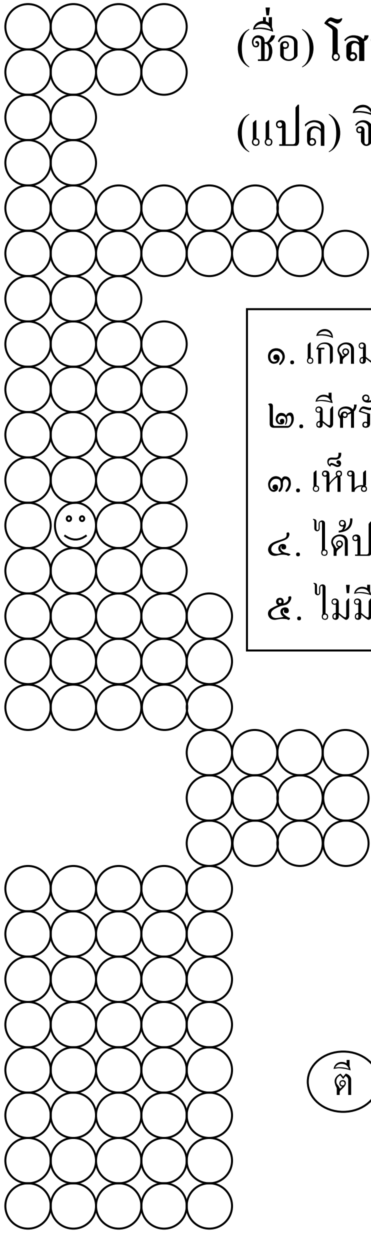
ญาณสัมปยุตต์

๑. มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น เป็นอย่างดี
๒. การงานที่ทำนั้น ต้องใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณา

ทำหน้าที่ชวนกิจ
เสพอารมณ์เป็นกิริยา

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
๒. มีศรัทธาในสิ่งนั้นมาก
๓. เห็นอานิสงส์แห่งการงานนั้น ๆ
๔. ได้ประสบอารมณ์ที่ดีเป็นสัปปายะ
๕. ไม่มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

สสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
๒. ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
๓.ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
๔.ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. ไม่มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณสัมปยุตต์

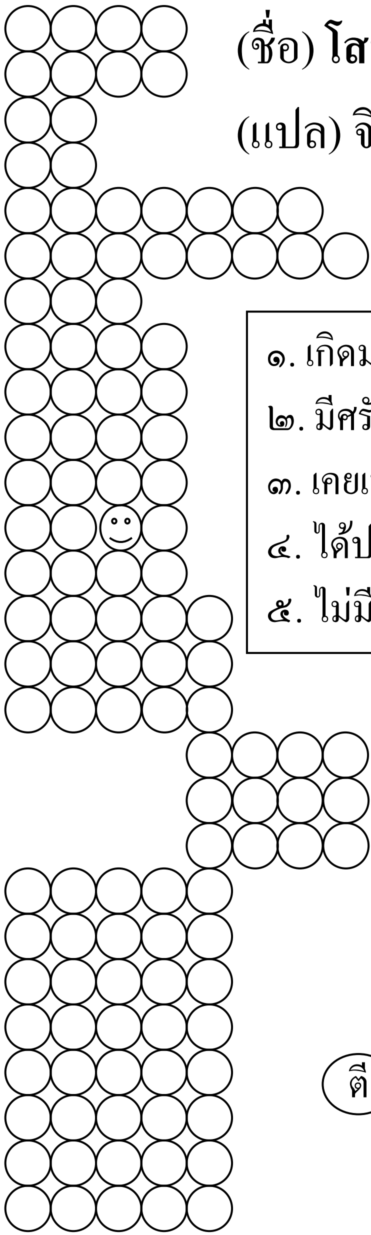
๑. มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น เป็นอย่างดี
๒. การงานที่ทำนั้น ต้องใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณา

ทำหน้าที่ชวนกิจ
เสพอารมณ์เป็นกิริยา

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
๒. มีศรัทธาในสิ่งนั้นมาก
๓. เคยเห็นอานิสงส์แห่งการงานนั้น ๆ
๔. ได้ประสบอารมณ์ที่ดี มีสัปปายะ
๕. ไม่มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

อสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
๒. มีความสุขกายสบายใจ
๓. มีความขวนขวายในการงานนั้น ๆ มาก
๔. เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณวิปปยุตต์

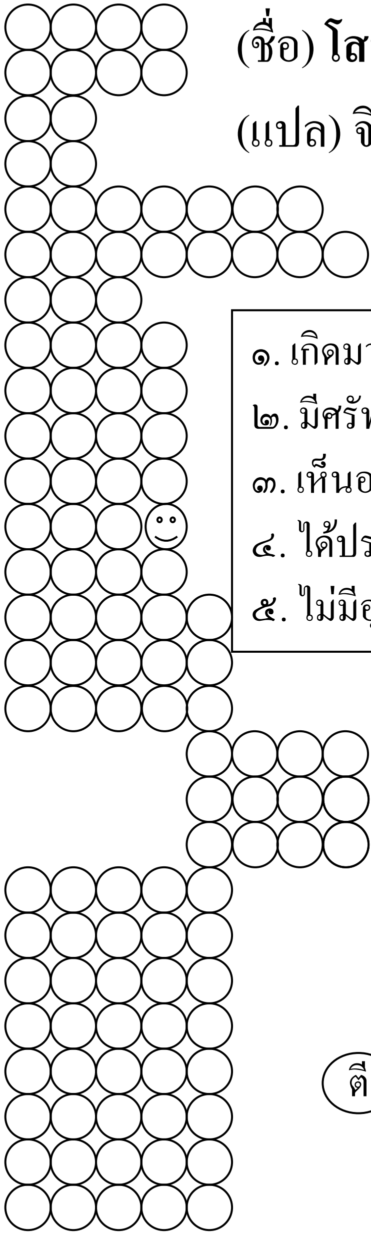
๑. ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น
๒. การงานที่ทำนั้นไม่ต้องใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณา

ทำหน้าที่ชวนกิจ
เสพอารมณ์เป็นกิริยา

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

โสมนัสสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นโสมนัส
๒. มีศรัทธาในสิ่งนั้นมาก
๓. เห็นอานิสงส์แห่งการงานนั้น ๆ
๔. ได้ประสบอารมณ์ที่ดี เป็นสัปปายะ
๕. ไม่มีอุปสรรคใด ๆ บีบคั้น

สสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
๒. ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
๓.ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
๔.ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. ไม่มีความชำนาญ เจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณวิปปยุตต์

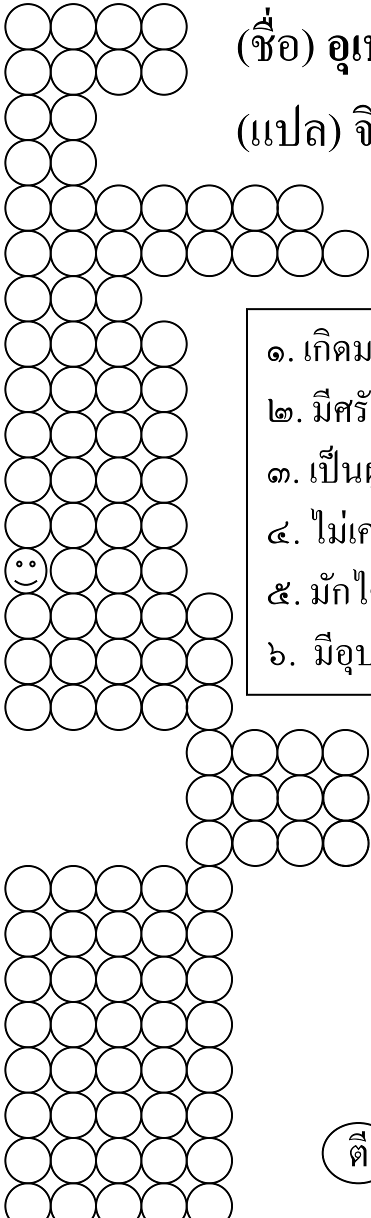
๑. ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น
๒. การงานที่ทำนั้นไม่ต้องใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณา

ทำหน้าที่ชวนกิจ
เสพอารมณ์เป็นกิริยา

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
๒. มีศรัทธาในการงานนั้นน้อย
๓. เป็นผู้มีความขวนขวายในสิ่งนั้นน้อย
๔. ไม่เคยเห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. มักได้ประสบแต่อารมณ์ที่ปานกลาง
๖. มีอุปสรรคบีบคั้น

อสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
๒. มีความสุขกายสบายใจ
๓. มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี
๔. เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณสัมปยุตต์

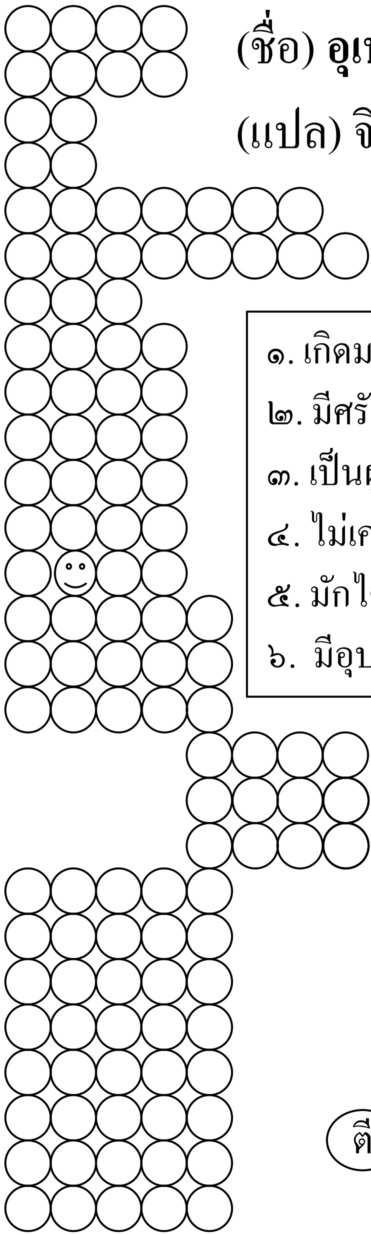
๑. มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น เป็นอย่างดี
๒. การงานที่ทำนั้น ต้องใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณา

ทำหน้าที่ชวนกิจ
เสพอารมณ์เป็นกิริยา

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
๒. มีศรัทธาในการงานนั้นน้อย
๓. เป็นผู้มีความขวนขวายในสิ่งนั้นน้อย
๔. ไม่เคยเห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. มักได้ประสบแต่อารมณ์ที่ปานกลาง
๖. มีอุปสรรคบีบคั้น

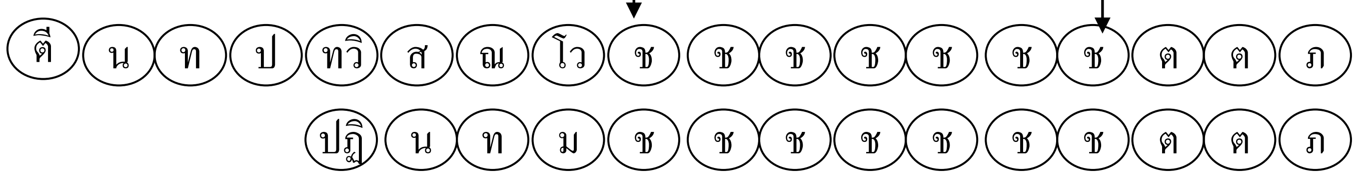
สสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
๒. ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
๓. ไม่มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
๔. ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. ไม่มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

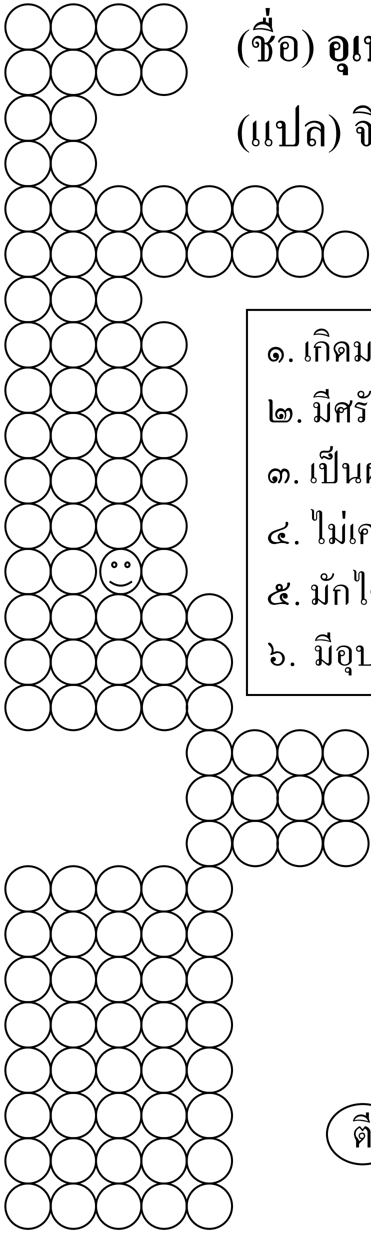
ญาณสัมปยุตต์

๑. มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น เป็นอย่างดี
๒. การงานที่ทำนั้น ต้องใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณา

ทำหน้าที่ชวนกิจ
เสพอารมณ์เป็นกิริยา

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
๒. มีศรัทธาในการงานนั้นน้อย
๓. เป็นผู้มีความขวนขวายในสิ่งนั้นน้อย
๔. ไม่เคยเห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. มักได้ประสบแต่อารมณ์ที่ปานกลาง
๖. มีอุปสรรคบีบคั้น

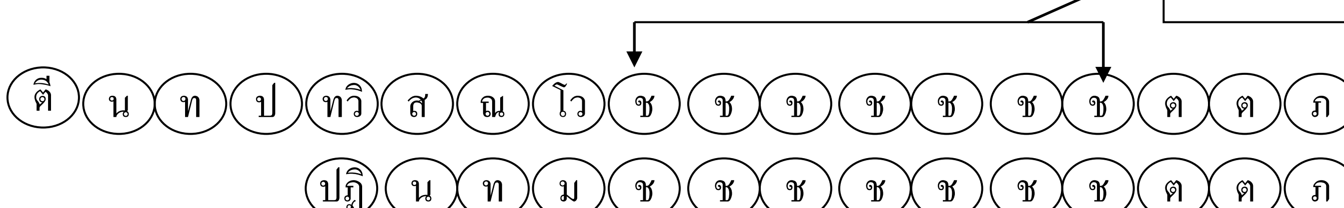
อสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอสังขาริก
๒. มีความสุขกายสบายใจ
๓. มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ได้ดี
๔. เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

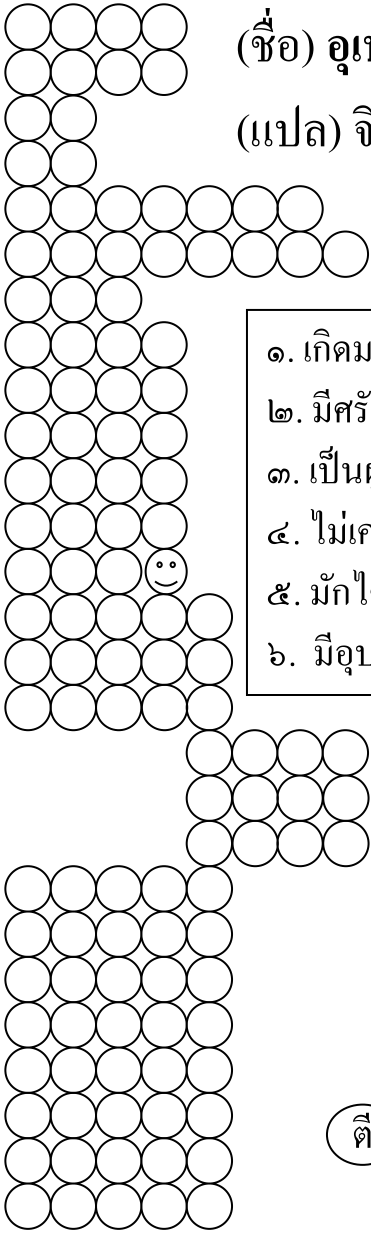
ญาณวิปปยุตต์

๑. ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น
๒. การงานที่ทำนั้น ไม่ต้องใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณา

ทำหน้าที่ชวนกิจ
เสพอารมณ์เป็นกิริยา

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

สาเหตุให้เกิด

อุเบกขาสหคตะ

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นอุเบกขา
๒. มีศรัทธาในการงานนั้นน้อย
๓. เป็นผู้มีความขวนขวายในสิ่งนั้นน้อย
๔. ไม่เคยเห็นอานิสงส์แห่งกุศลกรรมนั้น ๆ
๕. มักได้ประสบแต่อารมณ์ที่ปานกลาง
๖. มีอุปสรรคบีบคั้น

สสังขาริก

๑. เกิดมาด้วยปฏิสนธิจิตที่เป็นสสังขาริก
๒. ไม่ค่อยมีความสุขกายสบายใจ
๓. ไม่ค่อยมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
๔. ไม่เคยเห็นผลในการงานที่จะพึงกระทำนั้น
๕. ไม่มีความชำนาญเจนจัด ในการงานนั้น ๆ
๖. ไม่ได้รับสิ่งที่เป็นสัปปายะ

ญาณวิปปยุตต์

๑. ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น
๒. การงานที่ทำนั้น ไม่ต้องใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณา

ทำหน้าที่ชวนกิจ
เสพอารมณ์เป็นกิริยา

ตี น ท ป ทวิ ส ณ โว ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

ปฏิ น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ต ต ภ

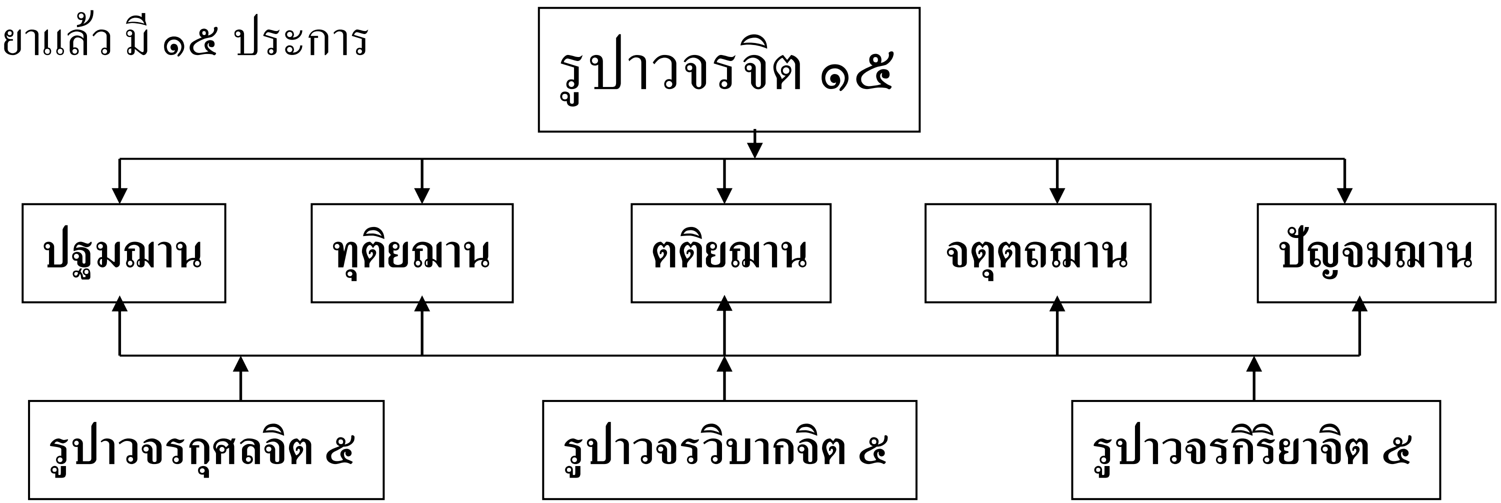
รูปาวจรจิต ๑๕

ปัญจะธา ฌานะเภเทนะ **รูปาวะจะระมานะสัง**

ปุญญะปากักกริยาเภทา **ตัง ปัญจะทะสะธา ภะเว ฯ**

แปลความว่า

รูปาวจรจิต เมื่อว่าโดยประเภทแห่งฌานแล้ว มี ๕ ประการ เมื่อว่าจำแนกโดยกุศล วิบาก กิริยาแล้ว มี ๑๕ ประการ

อานิสงส์แห่งฌาน ๕ ประการ

๑. ทำให้เข้าสมาบัติได้ เพื่อความอยู่ผาสุกในภพปัจจุบัน

๒. ใช้เป็นบาทในการเจริญวิปัสสนาได้

๓. ใช้เป็นบาทให้เกิดโลกียอภิญญา ๕ ประการ

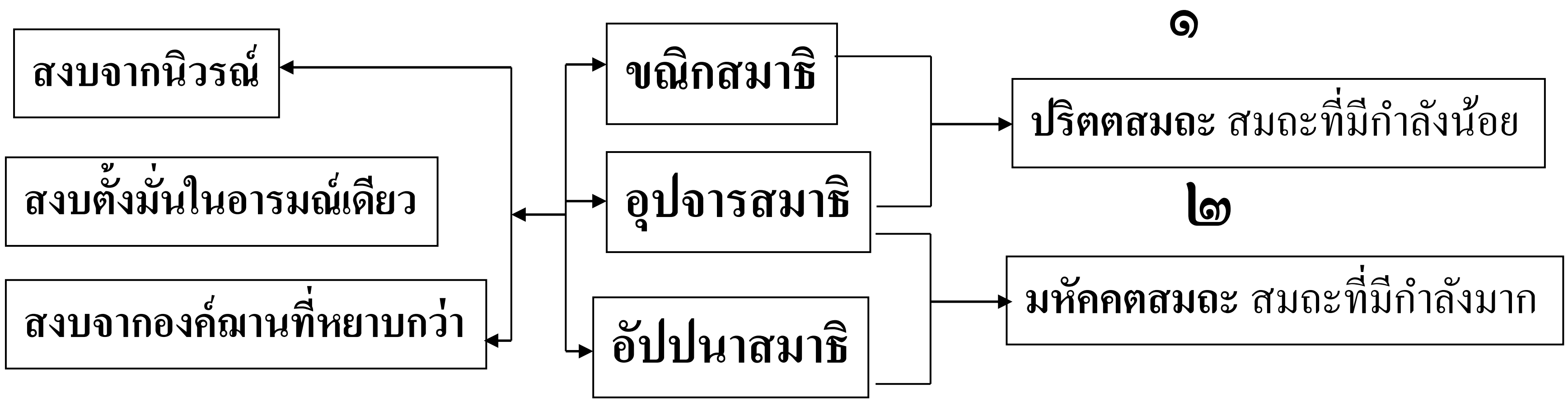
๔. นำให้เกิดเป็นพรหม (สำหรับปุถุชนที่ฌานไม่เสื่อม และพระเสกขบุคคลที่ได้ฌาน)

๕. เป็นบาทให้เข้านิโรธสมาบัติได้ (สำหรับพระอนาคามี และ พระอรหันต์)

รูปาวจรกุศลจิต ๕ ดวงนี้ ทำหน้าที่ **ชวนกิจ** อย่างเดียว

สมถกัมมัฏฐานะ ๒

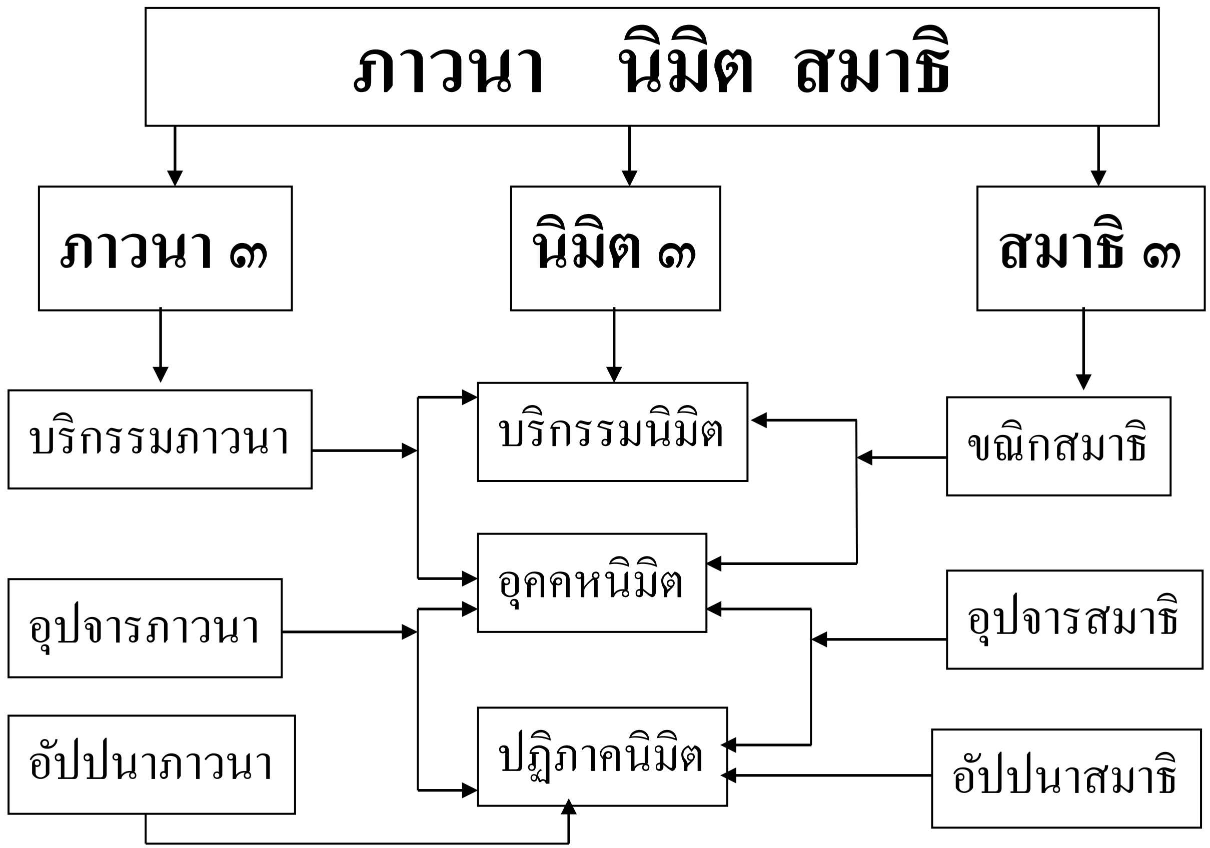

สมถกัมมัฏฐาน หมายถึง อารมณ์อันเป็นที่แห่งการเจริญภาวนา เพื่อให้จิตตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียว สงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ และสงบจากองค์ฌานที่หยาบกว่า บรรลุถึงฌาน อภิญญา สมาบัติ

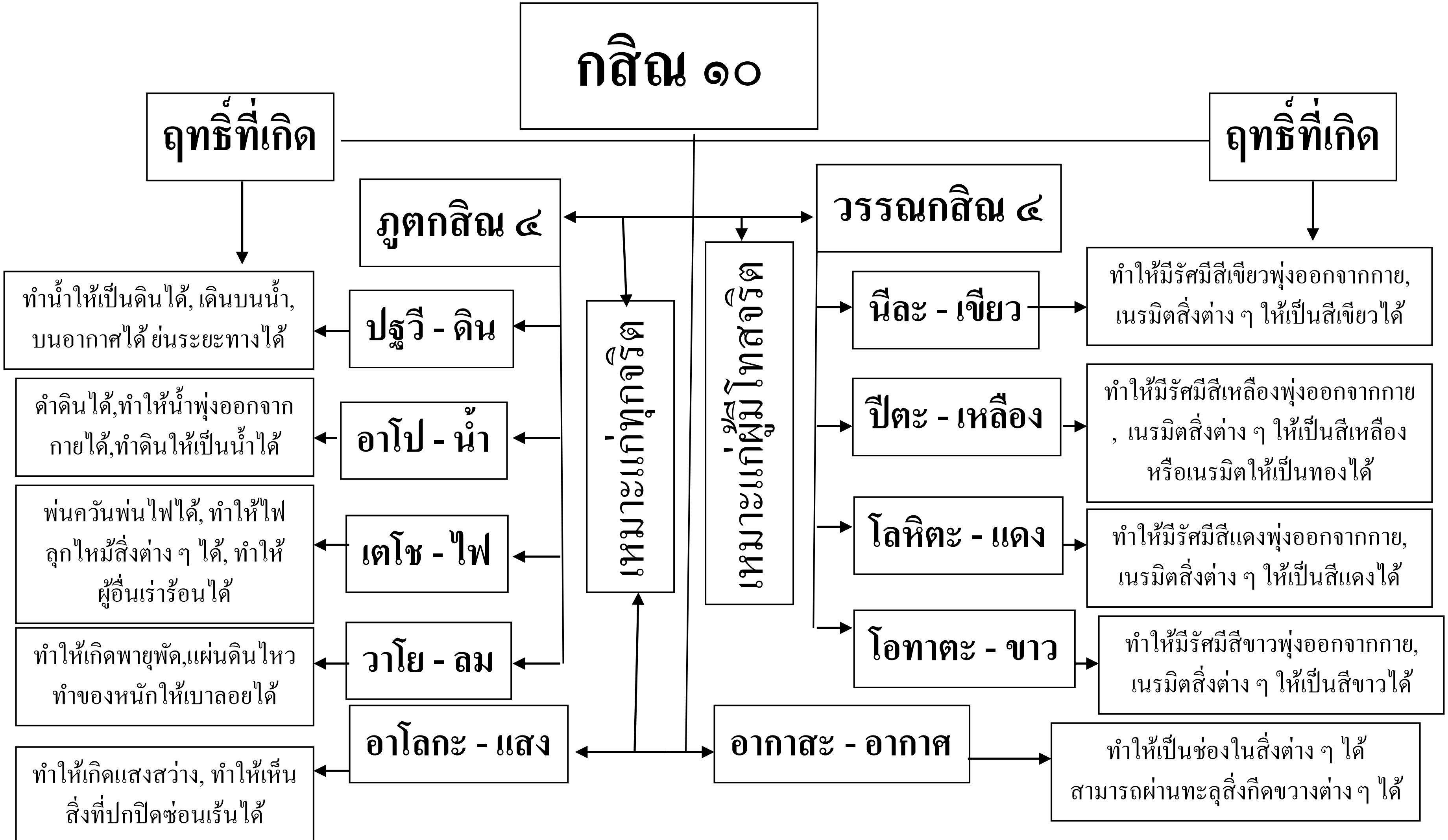
ฌาน ๒

๑. **อารัมมณูปนิชฌาน** หมายถึง การเพ่งอารมณ์เพื่อให้จิตสงบตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียว และข่มกิเลสนิวรณ์ให้สงบระงับ ได้แก่ เอกัคคตาเจตสิก ที่ในมหัคคตจิต

๒. **ลักขณูปนิชฌาน** หมายถึง การเพ่งอารมณ์เพื่อให้เห็นลักษณะของอารมณ์นั้น โดยความเป็นไตรลักษณ์ ได้แก่ องค์คุณของวิปัสสนา ๓ คือ อาตาปี สติมา สัมปชาโน

บริกรรมภาวนา อาศัยบริกรรมนิมิตและอุคคหนิมิต เป็นอารมณ์ ทำให้เกิดขณิกสมาธิ
อุปจารภาวนา อาศัยอุคคหนิมิต และปฏิภาคนิมิต เป็นอารมณ์ ทำให้เกิดอุปจารสมาธิ
อัปปนาภาวนา อาศัยปฏิภาคนิมิต เป็นอารมณ์ ทำให้เกิดอัปปนาสมาธิ

กสิณ คือ สิ่งที่ทำให้เป็นวง มีขนาดประมาณ ๑ คืบ ๔ นิ้ว เพื่อใช้สำหรับเพ่งบริกรรมให้จิตสงบจากนิวรณ์และเข้าไปแนบแน่นในอารมณ์นั้น

กสิณทั้ง ๑๐ นี้ ใช้เพ่งให้เกิดฌานได้ ตั้งแต่ปฐมฌาน จนถึงจตุตถฌาน (ตามจตุกนัย) หรือ ปัญจมฌาน (ตามปัญจกนัย) ในบรรดาอารมณ์สมถะ ที่ให้ถึงฌานได้ ๓๐ อารมณ์นั้น กสิณทำให้เกิดฌานได้เร็วกว่าอารมณ์อื่น

อสุภะ ๑๐

การพิจารณา

- **วณฺณโต** - โดยสี
- **ลิงฺคโต** - โดยเพศ
- **สณฺฐานโต** - โดยสัณฐาน
- **ทิสโต** – โดยทิศ (บน,ล่าง)
- **โอกาสโต** - โดยที่ตั้ง
- **ปริจเฉทโต** – โดยส่วนต่าง ๆ
- **สนฺธิโต** - โดยที่ต่อ
- **วิวรโต** - โดยช่อง
- **นินฺนโต** - โดยที่ลุ่ม
- **ถลโต** - โดยที่ดอน
- **สมนฺตโต** - โดยรอบ

อสุภะ ๑๐

- **อุทธุมาตกะ** - พองอืด
- **วินีลกะ** - เขียวคล้ำ
- **วิปุพพกะ** - น้ำหนอง
- **วิฉิททกะ** – ขาดเป็นท่อน ๆ
- **วิกขายิตกะ** - ถูกสัตว์กัดกิน
- **วิกขิตตกะ** - อวัยวะกระจัดกระจาย
- **หตวิกขิตตกะ** - ถูกฟันจนย่อยยับ
- **โลหิตกะ** - มีเลือดเต็มไปหมด
- **ปุฬุวกะ** - มีหนอนชอนไช
- **อัฏฐิกะ** - เหลือแต่โครงกระดูก

เหมาะแก่ผู้มีราคจริต

อสุภะ คือ สิ่งที่ไม่สวยงาม ปฏิกูล น่าเกลียด ได้แก่ ซากศพ ต่าง ๆ มี ๑๐ ชนิด

ผลของการเจริญอสุภกรรมฐานเหล่านี้ ได้เพียง **ปฐมฌาน** เท่านั้น เนื่องจากสภาพของซากศพนั้น แปรเปลี่ยนสภาพไปเป็นอย่างอื่นเร็ว ทำให้ใช้เป็นอารมณ์ต่อไปสู่ทุติยฌานไม่ได้

อนุสสติ ๑๐

อนุสสติ แปลว่า การตามระลึก
หมายความว่า นึกถึงสิ่งนั้นเนือง ๆ

- **พุทธานุสสติ** - คุณพระพุทธ
- **ธัมมานุสสติ** - คุณพระธรรม
- **สังฆานุสสติ** - คุณพระสงฆ์
- **สีลานุสสติ** - ศีลที่ตนรักษาแล้ว
- **จาคานุสสติ** - ทานที่ตนบริจาคแล้ว
- **เทวตานุสสติ** - คุณของเทวดา
- **มรณานุสสติ** - ความตาย
- **อุปสมานุสสติ** - คุณพระนิพพาน
- **กายคตาสติ** - ระลึกไปในกาย
- **อานาปานสติ** - ระลึกลมหายใจเข้าออก

เหมาะแก่สัทธาจริต

เหมาะแก่พุทธิจริต

ให้บรรลุถึงเพียงอุปจารสมาธิ

เนื่องจากสภาพของอารมณ์นั้น มีความละเอียดลึกซึ้งและกว้างขวางเกินไป ต้องอาศัยการนึกหน่วงมาเป็นอารมณ์ และประมวลความเข้าใจในอารมณ์นั้น ๆ ให้เกิดความเข้าใจ เกิดศรัทธาอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง

ฉะนั้น อารมณ์เหล่านี้จึงไม่ทำให้บรรลุถึงอัปปนาสมาธิ คือ ฌาน ได้

อนึ่ง บุคคลที่จะบรรลุถึงอุปจารสมาธิได้ ต้องประสบด้วยตนเอง หรือ ต้องพากเพียรเจริญอย่างสม่ำเสมอ ติดต่อกันเป็นเวลานาน จึงจะทำให้สมาธิจิตเข้าถึงอุปจาระได้

ให้บรรลุถึงเพียงปฐมฌาน

เหมาะแก่ราคจริต

ให้บรรลุถึงปัญจมฌาน

เหมาะแก่โมหจริต และวิตกจริต

กรรมที่เหลือ ๑๐

อัปปมัญญา ๔

อารมณ์

- **เมตตา** - ความรักใคร่ → ปิยมนาปสัตวบัญญัติ
- **กรุณา** - ความสงสาร → ทุกขิตสัตวบัญญัติ
- **มุทิตา** - ความพลอยยินดี → สุขิตสัตวบัญญัติ
- **อุเบกขา** - ความวางเฉย → มัชฌัตตสัตวบัญญัติ

เมตตา กรุณา มุทิตา → ได้ถึงจตุตถฌาน

อุเบกขา → **ต่อปัญจมฌาน** → เมื่อเจริญอัปปมัญญา ๓ ได้ถึงจตุตถฌานแล้ว จะต่อปัญจมฌานต้องเปลี่ยนอารมณ์เป็นมัชฌัตตสัตวบัญญัติ

เหมาะแก่โทสจริต

อรูปกัมมัฏฐาน ๔

- **อากาสานัญจายตนะ** → กสิณุคฆาฏิมากาสบัญญัติ
- **วิญญาณัญจายตนะ** → อากาสานัญจายตนะ
- **อากิญจัญญายตนะ** → นัตถิภาวบัญญัติ
- **เนวสัญญานาสัญญายตนะ** → อากิญจัญญายตนะ

เหมาะแก่ทุกจริต

อาหาเรปฏิกูลสัญญา ความสำคัญหมายในอาหารว่าปฏิกูล

จตุธาตุววัตถาน การกำหนดหมายสิ่งทั้งปวงว่า เป็นเพียงธาตุ ๔ ไม่ใช่สัตว์บุคคล

อาหาเรปฏิกูลสัญญา และ จตุธาตุววัตถาน → เหมาะแก่พุทธิจริต → ได้เพียงอุปจารสมาธิ

จริต ๖

จริต	น้ำเลี้ยงหัวใจ	บุคลิกลักษณะ ที่แสดงออกมา (หลักเกณฑ์การตัดสิน)		จริตคู่กัน
ราคจริต	สีแดงเรื่อ	**อิริยาบถ**	เรียบร้อย นุ่มนวล ไม่รีบร้อน	**สัทธาจริต**
		กิจ	งานสะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ	
		โภชนะ	รสหวาน มันอร่อย สีสันน่ากิน	
		ทัสสนะ	ของสวยงาม เสียงไพเราะ ตลกขบขัน	
		ธรรมปวัตติ	เจ้าเล่ห์ โอ้อวด ถือตัว แง่งอน พิถีพิถัน ชอบยอ	
		กรรมฐานที่เหมาะ	อสุภะ ๑๐ กายคตาสติ ๑	
โทสจริต	สีดำ	**อิริยาบถ**	พรวดพราด รีบร้อน กระด้าง	**พุทธิจริต**
		กิจ	งานสะอาด แต่ไม่เป็นระเบียบ	
		โภชนะ	อาหารรสจัด กินเร็ว ทำคำโต ๆ	
		ทัสสนะ	ชอบดูการชกต่อย สู้รบ	
		ธรรมปวัตติ	มักโกรธ ผูกโกรธ ตีเสมอ อิจฉาริษยา	
		กรรมฐานที่เหมาะ	วัณณกสิณ ๔ อัปปมัญญา ๔	

จริต	น้ำเลี้ยงหัวใจ	บุคลิกลักษณะ ที่แสดงออกมา(หลักเกณฑ์การตัดสิน)		จริตคู่กัน
โมหจริต	สีหม่นเหมือนน้ำล้างเนื้อ	**อิริยาบถ**	เซื่องซึม เชื่องช้า เลื่อนลอย	**วิตกจริต**
		กิจ	งานหยาบ คั่งค้าง ไม่รอบคอบ เอาดีได้ยาก	
		โภชนะ	ไม่เลือกอาหาร กินมูมมาม ไม่สำรวม	
		ทัสสนะ	ไม่แน่นอน เขาว่าดีก็ดี เขาว่าไม่ดี ก็ไม่ดีด้วย	
		ธรรมปวัตติ	ซึมเซา สงสัยไม่เป็นเรื่อง เข้าใจอะไรยาก	
		กรรมฐานที่เหมาะ	อานาปานสติ	
วิตกจริต	สีเหมือนน้ำเยื่อถั่วพู	**อิริยาบถ**	เซื่องซึม เชื่องช้า เลื่อนลอย คล้ายโมหจริต	**โมหจริต**
		กิจ	งานไม่เป็นชิ้นเป็นอัน จับจด ชอบพูดพล่าน	
		โภชนะ	ไม่แน่นอน อย่างไหนก็ได้	
		ทัสสนะ	เห็นตามหมู่มาก	
		ธรรมปวัตติ	ฟุ้งซ่าน โลเล ชอบคลุกคลีกับหมู่คณะ	
		กรรมฐานที่เหมาะ	อานาปานสติ	

จริต	น้ำเลี้ยงหัวใจ	บุคลิกลักษณะ ที่แสดงออกมา (หลักเกณฑ์การตัดสิน)		จริตคู่กัน
สัทธาจริต	สีเหลืองอ่อน คล้ายสีดอกกรรณิการ์	**อิริยาบถ**	แช่มช้อย ละมุนละม่อม	**ราคจริต**
		กิจ	เรียบร้อย สวยงาม เป็นระเบียบ	
		โภชนะ	หวาน มัน หอม อร่อย	
		ทัสสนะ	ชอบสิ่งสวยงาม แต่เรียบ ๆ ไม่ฟุ้งเฟ้อ	
		ธรรมปวัตติ	เบิกบานในบุญ เชื่อง่าย	
		กรรมฐานที่เหมาะ	อนุสติ ๖ มีพุทธานุสสติ เป็นต้น	
พุทธิจริต	สีขาวเหมือนแก้วเจียระไน	**อิริยาบถ**	ว่องไว ปราดเปรื่อง แต่สำรวมระวัง	**โทสจริต**
		กิจ	งานเรียบร้อย เป็นระเบียบ เป็นประโยชน์	
		โภชนะ	เปรี้ยว เค็ม เผ็ด ขม พอกลมกล่อม ไม่จัดนัก	
		ทัสสนะ	ดูด้วยความพินิจพิจารณา	
		ธรรมปวัตติ	ว่าง่าย มีสติสัมปชัญญะ มีวิริยะ เข้าใจง่าย	
		กรรมฐานที่เหมาะ	มรณานุสสติ อุปสมานุสสติ อาหาเรปฏิกูลสัญญา จตุธาตุววัตถาน	

กัมมัฏฐานที่เกิดไม่ได้ในภูมิ ๓

กัมมัฏฐานที่มนุษย์เจริญไม่ได้	**ไม่มี**	เพราะโลกมนุษย์ เป็นศูนย์รวมของสิ่งทั้งปวง ย่อมมีอารมณ์กัมมัฏฐานได้ทุกอย่าง
กัมมัฏฐานที่เทวดาเจริญไม่ได้	**อสุภะ ๑๐ กายคตาสติ ๑**	เพราะในเทวโลก ไม่มีซากศพให้พิจารณา เมื่อตายแล้ว ร่างก็หายไปเลย
	อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑	เพราะอาหารของเทวดาเป็นอาหารทิพย์ ไม่มีกาก และไม่สกปรกเปรอะเปื้อน
กัมมัฏฐานที่รูปพรหมเจริญไม่ได้	**อสุภะ ๑๐ กายคตาสติ ๑**	เพราะในพรหมโลก ไม่มีซากศพให้พิจารณา เมื่อตายแล้ว ร่างก็หายไปเลย
	อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑	เพราะพวกพรหมทั้งหลาย ไม่ต้องกินอาหาร มีความเอิบอิ่มด้วยอำนาจปีติ
	อานาปานสติ	เพราะพวกพรหมทั้งหลาย ไม่มีลมหายใจเข้าออก
กัมมัฏฐานที่อรูปพรหมเจริญไม่ได้	**ยกเว้นอรูปกัมมัฏฐาน ๔ ที่เหลือนอกนั้น อรูปพรหมเจริญไม่ได้**	เพราะอรูปพรหมเป็นภูมิที่ไม่มีรูป กัมมัฏฐาน เหล่านั้น ต้องอาศัยรูป จึงจะเจริญได้

อัชฌาสัย (อัธยาศัย) ๖

อัชฌาสัย	ความหมาย	ธรรมปวัตติ
อโลภัชฌาสัย	มีความไม่โลภ	มีความพอใจในการจำแนกแจกจ่ายทาน
อโทสัชฌาสัย	มีความไม่โกรธ	มีความพอใจในการแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์
อโมหัชฌาสัย	มีความไม่หลง	มีความคิดพิจารณาเหตุผลในบาป บุญ คุณ โทษ ยินดีในอัปปมาทธรรม คือ ความไม่ประมาท
เนกขัมมัชฌาสัย	มีความหลีกเว้นกาม	ไม่หมกมุ่นในกาม ยินดีในเนกขัมมะ การออกบวช
ปวิเวกัชฌาสัย	ชอบความสงบ	ชอบสงัดไม่ชอบคลุกคลีด้วยหมู่คณะ อันไม่เป็นประโยชน์
นิสสรณัชฌาสัย	มีใจมุ่งความหลุดพ้น	มีความยินดียิ่งในพระนิพพาน อันเป็นที่สงบจากกิเลสและขันธ์ ๕ มุ่งแสวงหาธรรมเป็นเครื่องหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง ในภพทั้ง ๓

อัชฌาสัย หรือ **อัธยาศัย** หมายถึง อุปนิสัย หรือ อุดมคติ คือ ความมุ่งหมายในทางที่ดี ซึ่งเกิดจากการสั่งสมในทางที่ดี เกิดจากกุศล หรือ บารมีธรรม อย่างเดียว

รูปฌาน ๕ กล่าวโดยอภิธรรมภาชนียนัย จำแนกโดย มันทบุคคล

รูปฌาน ๔ กล่าวโดยสุตตันตภาชนียนัย จำแนกโดย ติกขบุคคล

รูปฌาน ๕

- **ปฐมฌาน**
- **ทุติยฌาน**
- **ตติยฌาน**
- **จตุตถฌาน**
- **ปัญจมฌาน**

รูปฌาน ๔

- **ปฐมฌาน**
- **ทุติยฌาน**
- **ตติยฌาน**
- **จตุตถฌาน**

เลื่อนฌานด้วย วสี ๕

วสี ๕

- **อาวัชชนวสี** ชำนาญในการนึก
- **สมาปัชชนวสี** ชำนาญในการเข้า
- **อธิฏฐานวสี** ชำนาญในการตั้งอยู่ในฌาน
- **วุฏฐานวสี** ชำนาญในการออกจากฌาน
- **ปัจจเวกขณวสี** ชำนาญในการพิจารณาองค์ฌาน

อภิญญา ๕

อภิญญาจิต เกิดจาก
รูปาวจรปัญจมฌานกุศลจิต ๑
รูปาวจรปัญจมฌานกิริยาจิต ๑

- **อิทธิวิธอภิญญา** แสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้
- **ทิพพโสตอภิญญา** มีหูทิพย์
- **ปรจิตตวิชชานนอภิญญา** รู้วาระจิตของบุคคลอื่น
- **ปุพเพนิวาสานุสสติอภิญญา** ระลึกชาติก่อนได้
- **ทิพพจักขุอภิญญา** มีตาทิพย์

ในสมัยว่างจากพระพุทธศาสนา พระโยคี เจริญฌานเพราะเห็นโทษในร่างกาย เบื่อหน่ายความวุ่นวายในกามโลก ต้องการความสุขในฌานและในพรหมโลก

ส่วนในสมัยที่มีพระพุทธศาสนา พระโยคีเจริญฌานเพื่อทำสมาธิให้มั่นคง เพื่อเข้าฌานอยู่เป็นสุขในปัจจุบัน และใช้เป็นบาทเจริญวิปัสสนา ทำอภิญญา เข้านิโรธสมาบัติ

อภิญญาโดยพิสดาร มี ๗ อย่าง

๑. อิทธิวิธอภิญญา	การแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้
๒. ทิพพโสตอภิญญา	มีหูทิพย์
๓. ปรจิตตวิชชานนอภิญญา	รู้วาระจิตของบุคคลอื่นได้
๔. ปุพเพนิวาสานุสสติอภิญญา	ระลึกชาติก่อนได้
๕. ทิพพจักขุอภิญญา	มีตาทิพย์ (เรียกว่า จุตูปปาตญาณ)
๖. ยถากัมมูปคอภิญญา	รู้เห็นกรรมของสัตว์ทั้งหลายที่จัดแจงให้เกิดในภพต่าง ๆ ได้
๗. อนาคตังสอภิญญา	รู้เหตุการณ์ในอนาคตได้

บุคคลที่ระลึกชาติได้ ๖ จำพวก

๑. อัญญเดียรถีย์	ระลึกได้ ๔๐ กัปป์
๒. พระปกติสาวก	ระลึกได้ ๑๐๐- ๑,๐๐๐ กัปป์
๓. พระมหาสาวก	ระลึกได้ ๑๐๐,๐๐๐ กัปป์
๔. พระอัครสาวก	ระลึกได้ ๑ อสงไขย กับ แสนกัปป์
๕. พระปัจเจกพุทธเจ้า	ระลึกได้ ๒ อสงไขย กับ แสนกัปป์
๖. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า	ระลึกได้ ไม่มีที่สิ้นสุด

อิทธิวิธอภิญญา ๑๐ อย่าง

๑. **อธิฏฐานอิทธิ** ฤทธิ์ที่เกิดจากการอธิษฐาน

๒. **วิกัพพนอิทธิ** ฤทธิ์ที่ทำให้จำแลงกายเป็นต่าง ๆ ได้

๓. **มโนมยิทธิ** ฤทธิ์ที่เกิดทางใจที่มีกำลังยิ่งใหญ่

๔. **ญาณวิปผารอิทธิ** ฤทธิ์ที่ทำให้สามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ ได้

๕. **สมาธิวิปผารอิทธิ** ฤทธิ์ที่เกิดด้วยอำนาจสมาธิ

๖. **อริยอิทธิ** ฤทธิ์ที่เกิดด้วยอำนาจการไม่หวั่นไหวต่อกิเลส

๗. **กัมมชอิทธิ** ฤทธิ์ที่เกิดมาจากกรรม

๘. **ปุญญวโตอิทธิ** ฤทธิ์ที่เกิดมาจากบุญของผู้มีบุญ เช่น พระเจ้าจักรพรรดิ

๙. **วิชชามยอิทธิ** ฤทธิ์ที่เกิดมาจากวิชาอาคม

๑๐. **ตัตถตัตถสมาปโยคปัจจยอิทธิ** หรือเรียกว่า **อิชฌนัฏเฐนอิทธิ** ฤทธิ์ที่เกิดมาจากความพากเพียรพยายามอย่างแรงกล้า

รูปฌาน ๕

กล่าวโดยอภิธรรมภาชนียนัย จำแนกโดยมันทบุคคล คือ ผู้มีกำลังบารมีอ่อนไปหน่อย

ฌาน	องค์ฌาน				
ปฐมฌาน	วิตก	วิจาร	ปีติ (ผรณาปีติ)	สุข	เอกัคคตา
ทุติยฌาน	-	วิจาร	ปีติ (ผรณาปีติ)	สุข	เอกัคคตา
ตติยฌาน	-	-	ปีติ (ผรณาปีติ)	สุข	เอกัคคตา
จตุตถฌาน	-	-	-	สุข	เอกัคคตา
ปัญจมฌาน	-	-	-	อุเบกขา	เอกัคคตา

รูปฌาน ๔

กล่าวโดยสุตตันตภาชนียนัย จำแนกโดยติกขบุคคล คือ ผู้มีกำลังบารมีแก่กล้ากว่ามันทบุคคล

ฌาน					
ปฐมฌาน	วิตก	วิจาร	ปีติ (ผรณาปีติ)	สุข	เอกัคคตา
ทุติยฌาน	-	-	ปีติ (ผรณาปีติ)	สุข	เอกัคคตา
ตติยฌาน	-	-	-	สุข	เอกัคคตา
จตุตถฌาน	-	-	-	อุเบกขา	เอกัคคตา

องค์ฌานกับการละนิวรณ์

องค์ฌาน ๕	การละนิวรณ์	การละองค์ฌานที่หยาบกว่า
วิตก →	ถีนมิทธนิวรณ์	ทุติยฌาน ละ วิตก
วิจาร →	วิจิกิจฉานิวรณ์	ตติยฌาน ละ วิจาร
ปีติ →	พยาปาทนิวรณ์	จตุตถฌาน ละ ปีติ
สุข →	อุทธัจจกุกกุจจนิวรณ์	ปัญจมฌาน ละ สุข
เอกัคคตา →	กามฉันทนิวรณ์	

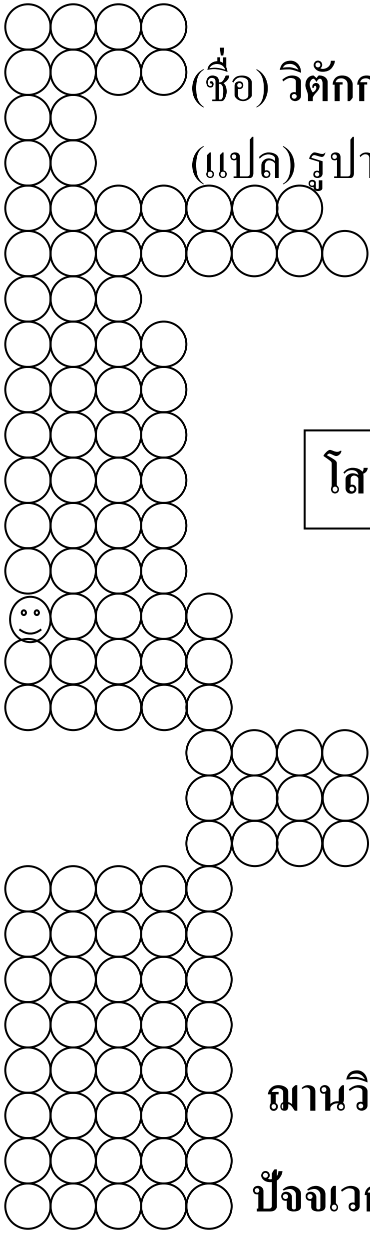
องค์ฌาน ได้แก่ **อารัมมณิกสมถภาวนากัมมัฏฐาน** หมายถึง ธรรมชาติที่เป็นตัวเพ่งอารมณ์ของสมถะ เพื่อให้จิตมีความแนบแน่นอยู่ในอารมณ์เดียว และสงบระงับจากนิวรณ์ทั้งหลาย

นิวรณ์ ย่อมเป็นปฏิปักษ์ต่อองค์ฌานในสมถะภาวนาเท่านั้น แต่ในวิปัสสนาภาวนา สามารถพิจารณานิวรณ์ เป็นอารมณ์ได้ ในหมวดนิวรณ์บรรพ แต่คนที่มีกำลังอินทรีย์อ่อน ก็อาจถูกนิวรณ์ครอบงำได้

การอบรมเพื่อให้ได้อภิญญา ๑๔ ประการ

๑. **กสิณานุโลมโต** โดยตามลำดับกสิณ	๘. **กสิณุกกันตกโต** โดยข้ามลำดับกสิณ
๒. **กสิณปฏิโลมโต** โดยทวนลำดับกสิณ	๙. **ฌานกสิณุกกันตกโต** โดยข้ามทั้งลำดับฌานและลำดับกสิณ
๓. **กสิณานุโลมปฏิโลมโต** โดยตามลำดับกสิณและทวนลำดับกสิณ	๑๐. **อังคสังกันติกโต** โดยเลื่อนองค์ฌานตามลำดับในการเพ่งกสิณอย่างใดอย่างหนึ่ง
๔. **ฌานานุโลมโต** โดยตามลำดับฌาน	๑๑. **อารัมมณสังกันติกโต** โดยเปลี่ยนอารมณ์ในฌานใดฌานหนึ่ง มีปฐมฌาน เป็นต้น
๕. **ฌานปฏิโลมโต** โดยทวนลำดับฌาน	๑๒. **อังคารัมมณสังกันติกโต** โดยการเลื่อนองค์ฌานและเปลี่ยนอารมณ์ตามลำดับกสิณ
๖. **ฌานานุโลมปฏิโลมโต** โดยตามลำดับฌานและทวนลำดับฌาน (ย้อนกลับ)	๑๓. **อังคววัฏฐาปนโต** โดยกำหนดดูองค์ฌานตามลำดับแห่งสมาบัติ
๗. **ฌานุกกันตกโต** โดยข้ามลำดับฌาน	๑๔. **อารัมมณววัฏฐาปนโต** โดยกำหนดดูอารมณ์กรรมฐานตามลำดับแห่งสมาบัติ

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปฐมฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

รูปาวจรปฐมกุศลจิต

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๒๕ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อสุภะ ๑๐ กายคตาสติ ๑ อานาปานสติ ๑ เมตตาอัปปมัญญา ๑ กรุณาอัปปมัญญา ๑ มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์

วิตก	ประหาณ	ถีนมิทธนิวรณ์
วิจาร	ประหาณ	วิจิกิจฉานิวรณ์
ปีติ	ประหาณ	พยาปาทนิวรณ์
สุข	ประหาณ	อุทธัจจกุกกุจจนิวรณ์
เอกัคคตา	ประหาณ	กามฉันทนิวรณ์

เกิดได้กับติเหตุกปุถุชนและพระเสกขบุคคล ๓ ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ และปฐมฌานภูมิ ๓ ที่ทำปฐมฌาน ที่เป็นประเภทติกขบุคคลและมันทบุคคล

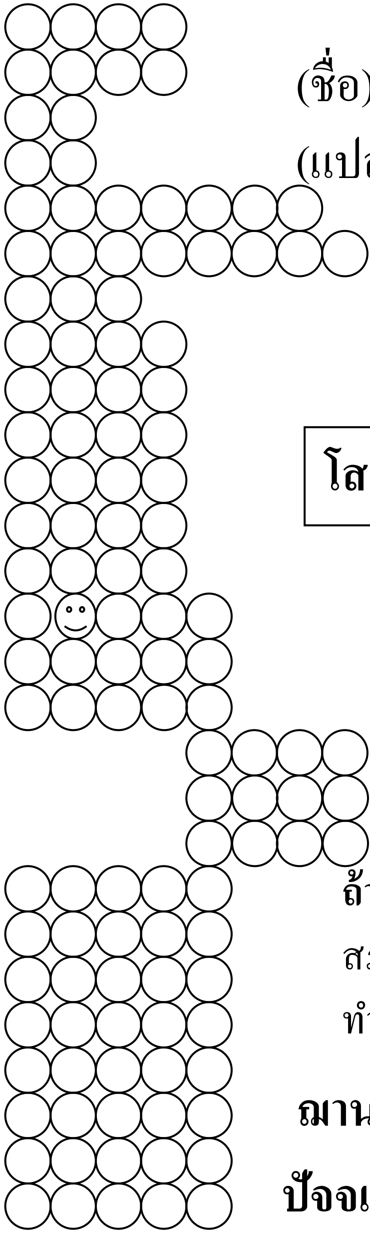
ติกขบุคคล บุคคลที่มีกำลังปัญญาบารมีแก่กล้า **มันทบุคคล** บุคคลที่มีกำลังปัญญาบารมีอ่อนไปนิดหน่อย

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรทุติยฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

รูปาวจรทุติยฌานกุศลจิต

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๑๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อานาปานสติ ๑เมตตาอัปปมัญญา ๑ กรุณาอัปปมัญญา ๑ มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ คือ ละวิตกองค์ฌาน เนื่องจากเป็นสภาพที่หยาบกว่าองค์ฌานอื่น เพราะโทษที่คอยยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ใหม่เสมอ ทำให้สมาธิจิตไม่แนบแน่น และทำให้ตั้งอยู่ในอารมณ์ไม่ได้นาน

เกิดได้กับติเหตุกปุถุชนและพระเสกขบุคคล ๓ ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ และทุติยฌานภูมิ ๓ ที่ทำทุติยฌาน ที่เป็นประเภทมันทบุคคล

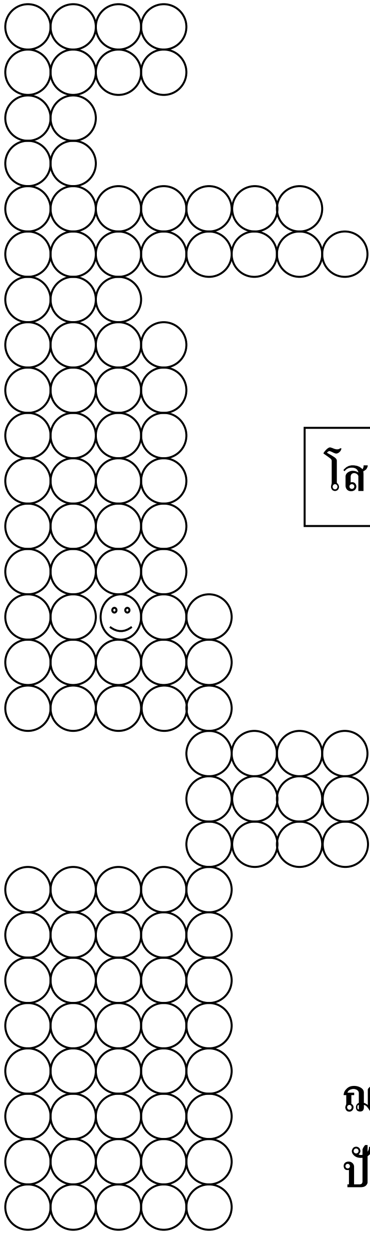
ถ้าเป็น ติกขบุคคล ก็ทำการพิจารณาเห็นโทษของวิตกและวิจาร และละวิตกวิจารได้พร้อมกัน เนื่องจากสภาพของวิตกและวิจารนั้น มีสภาพใกล้เคียงกัน คือ วิตก ยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ วิจาร เคล้าคลึงอารมณ์ วิจารทำหน้าที่ตามหลังวิตก ฉะนั้น ก็จะเหลือองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา (ตามนัยแห่งฌานจตุกนัย)

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตติยัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรตติยฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

รูปาวจรตติยฌานกุศลจิต

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๑๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อานาปานสติ ๑เมตตาอัปปมัญญา ๑ กรุณาอัปปมัญญา ๑ มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ คือ ละวิจารองค์ฌาน เนื่องจากเป็นสภาพที่หยาบกว่าองค์ฌานอื่น เพราะโทษที่คอยเคล้าคลึงอารมณ์อยู่เสมอ ทำให้สมาธิจิตไม่แนบแน่นในอารมณ์นั้นเข้าไปอีก

เกิดได้กับติเหตุกปุถุชนและพระเสกขบุคคล ๓ ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ และทุติยฌานภูมิ ๓ ที่ทำตติยฌาน ที่เป็นประเภทมันทบุคคล

ถ้าเป็น ติกขบุคคล ก็ทำการพิจารณาเห็นโทษของปีติว่า ปีตินี้ มีสภาพเอิบอาบซึมซาบไปทั่วสรรพางค์กาย ทำให้สมาธิจิตแนบแน่นเข้าไปอีกได้ยาก แล้วละปีติเสีย ก็จะเหลือองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา (ตามนัยแห่งฌานจตุกนัย)

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จตุตถัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรจตุตถฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

รูปาวจรจตุตถฌานกุศลจิต

→ **โสมนัสสเวทนา**

→ **ญาณสัมปยุตต์**

→ **สสังขาริก**

→ เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๑๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อานาปานสติ ๑เมตตาอัปปมัญญา ๑ กรุณาอัปปมัญญา ๑ มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ คือ ละปีติองค์ฌาน เนื่องจากเป็นสภาพที่หยาบกว่าองค์ฌานอื่น เพราะโทษที่ปีตินี้ มีสภาพเอิบอาบซึมซาบไปทั่วสรรพางค์กาย ทำให้สมาธิจิตแนบแน่นเข้าไปอีกได้ยาก แล้วละปีติเสีย

เกิดได้กับติเหตุกปุถุชนและพระเสกขบุคคล ๓ ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ และตติยฌานภูมิ ๓ ที่ทำจตุตถฌาน ที่เป็นประเภทมันทบุคคล

ถ้าเป็น ติกขบุคคล ก็ทำการพิจารณาเห็นโทษของสุขว่า สุขนี้ ก็มีสภาพชื่นชมยินดี รับรู้สภาพของอารมณ์ยังตื้นอยู่ ทำให้สมาธิจิตแนบแน่นเข้าไปอีกได้ยาก แล้วเปลี่ยนสุขให้เป็นอุเบกขาเสีย ก็จะเหลือองค์ฌาน ๒ เหมือนเดิม คือ อุเบกขา เอกัคคตา (ตามนัยแห่งฌานจตุกนัย เป็นรูปฌานลำดับสุดท้าย)

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปัญจมฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

รูปาวจรปัญจมฌานกุศลจิต

- **อุเบกขาเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**
- เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๑๒ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อานาปานสติ ๑อุเบกขาอัปปมัญญา ๑

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์
คือ ละสุของค์ฌาน เนื่องจากเป็นสภาพที่หยาบกว่าองค์ฌานอื่น เพราะโทษที่สุขนี้มีสภาพชื่นชมยินดี รับรู้สภาพของอารมณ์ยังตื้นอยู่ ทำให้สมาธิจิตแนบแน่นเข้าไปอีกได้ยาก แล้วเปลี่ยนสุขให้เป็นอุเบกขาเสีย ก็จะเหลือองค์ฌาน ๒ เหมือนเดิม คือ อุเบกขา เอกัคคตา เป็นรูปฌานลำดับสุดท้าย ตามนัยแห่งฌานปัญจกนัย

เกิดได้กับติเหตุกปุถุชนและพระเสกขบุคคล ๓ ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ และจตุตถฌานภูมิ ๖ คือ เวหัปผลาภูมิ ๑ และสุทธาวาสภูมิ ๕ ที่ทำปัญจมฌาน ที่เป็นประเภทมันทบุคคล

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรวิบากจิต ๕

โสมนัสสเวทนา
อุเบกขาเวทนา

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

รูปาวจรวิบากจิต ๕ ดวงนี้ ทำหน้าที่ **ปฏิสนธิ ภวังค์ จุติ**

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย

เกิดเฉพาะในรูปพรหมเท่านั้น

เป็นผลของรูปาวจรกุศลจิต ๕ ตามกุศลของตน

ปฐมฌาน → **วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา**

นำเกิดในปฐมฌานภูมิ ๓ คือ
ปาริสัชชาภูมิ อายุ ๑/๓ มหากัปป์
ปุโรหิตาภูมิ อายุ ๑/๒ มหากัปป์
มหาพรหมาภูมิ อายุ ๑ มหากัปป์

ทุติยฌาน → **วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา**

ตติยฌาน → **ปีติ สุข เอกัคคตา**

นำเกิดในทุติยฌานภูมิ ๓ คือ
ปริตตาภาภูมิ อายุ ๒ มหากัปป์
อัปปมาณาภาภูมิ อายุ ๔ มหากัปป์
อาภัสสราภูมิ อายุ ๘ มหากัปป์

จตุตถฌาน → **สุข เอกัคคตา**

นำเกิดในตติยฌานภูมิ ๓ คือ
ปริตตสุภาภูมิ อายุ ๑๖ มหากัป
อัปปมาณสุภาภูมิ อายุ ๓๒ มหากัป
สุภกิณหาภูมิ อายุ ๖๔ มหากัปป์

ปัญจมฌาน → **อุเบกขา เอกัคคตา**

นำเกิดในเวหัปผลาภูมิ ๑ อายุ ๕๐๐ มหากัป และ ถ้าเป็นพระอนาคามี นำเกิดในสุทธาวาสภูมิ ๕ คือ อวิหาภูมิ อายุ ๑,๐๐๐ มหากัปป์, อตัปปาภูมิ อายุ ๒,๐๐๐ มหากัปป์, สุทัสสีภูมิ อายุ ๔,๐๐๐ มหากัปป์, สุทัสสาภูมิ อายุ ๘,๐๐๐ มหากัปป์, อกนิฏฐาภูมิ อายุ ๑๖,๐๐๐ มหากัปป์

ปัญจมฌาน → ที่เกี่ยวเนื่องด้วยสัญญาวิราคภาวนา เป็นปัจจัยให้เกิดในอสัญญสัตตาภูมิ อายุ ๕๐๐ มหากัปป์

รูปภูมิ ๑๖ ชั้น

- **ปฐมฌานภูมิ ๓** — เรียกชื่อตามตำแหน่ง
  - พรัหมปาริสัชชาภูมิ
  - พรัหมปุโรหิตาภูมิ
  - มหาพรัหมาภูมิ
    - สหัสสมหาพรหม แผ่รัศมีไปได้ ๑,๐๐๐ จักรวาล
    - ทวิสหัสสมหาพรหม แผ่รัศมีไปได้ ๒,๐๐๐ จักรวาล
    - ติสหัสสมหาพรหม แผ่รัศมีไปได้ ๓,๐๐๐ จักรวาล
- **ทุติยฌานภูมิ ๓** — เรียกชื่อตามรัศมี
  - ปริตตาภาภูมิ
  - อัปปมาณาภาภูมิ
  - อาภัสสราภูมิ
- **ตติยฌานภูมิ ๓** — เรียกชื่อตามรัศมีที่สวยงาม
  - ปริตตสุภาภูมิ
  - อัปปมาณสุภาภูมิ
  - สุภกิณหาภูมิ
- **จตุตถฌานภูมิ ๗** — เรียกชื่อตามคุณธรรม
  - เวหัปผลาภูมิ
  - อสัญญสัตตาภูมิ
  - สุทธาวาสภูมิ ๕
    - อวิหาภูมิ — สัทธินทรีย์แก่กล้า
    - อตัปปาภูมิ — วิริยินทรีย์แก่กล้า
    - สุทัสสาภูมิ — สตินทรีย์แก่กล้า
    - สุทัสสีภูมิ — สมาธินทรีย์แก่กล้า
    - อกนิฏฐาภูมิ — ปัญญินทรีย์แก่กล้า

รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปฐมฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

เป็นผลของรูปาวจรปฐมฌานกุศลจิต

โสมนัสสเวทนา

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

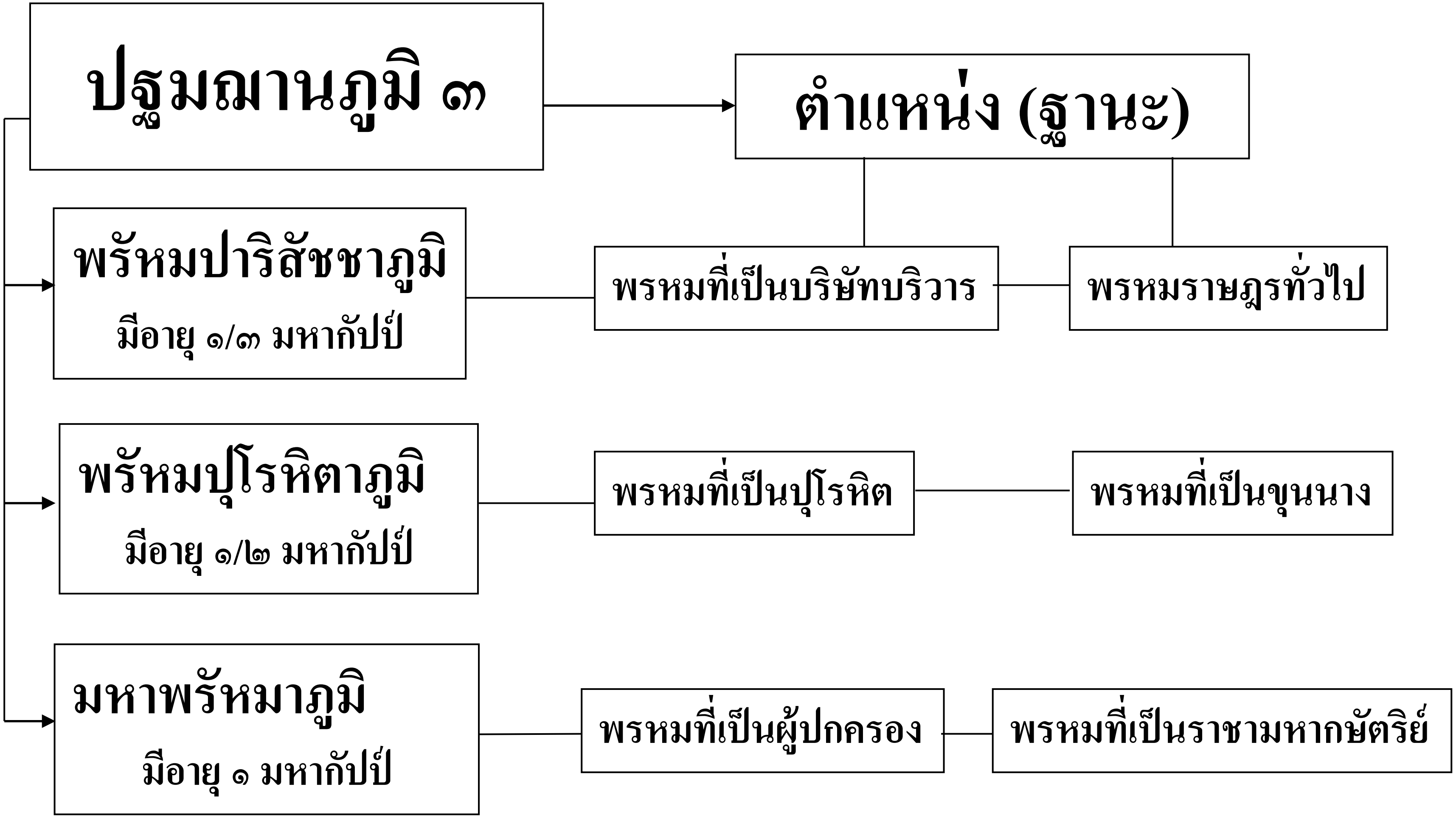
วิตก วิจาร ปีติ
สุข เอกัคคตา

นำเกิดในปฐมฌานภูมิ ๓ คือ
ปาริสัชชาภูมิ อายุ ๑/๓ มหากัปป์
ปุโรหิตาภูมิ อายุ ๑/๒ มหากัปป์
มหาพรหมาภูมิ อายุ ๑ มหากัปป์

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

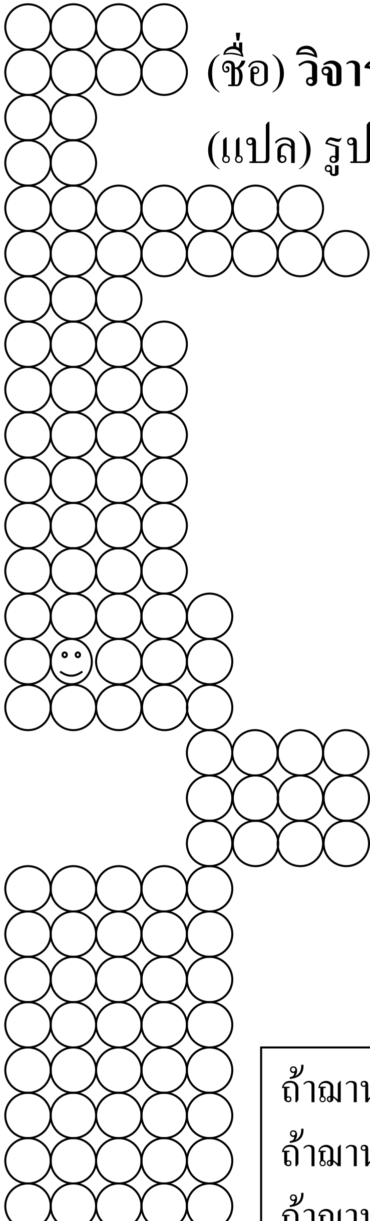
ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่
ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้
จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย
เกิดเฉพาะในปฐมฌานภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งเท่านั้น

ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์แก่กล้า	ก็เกิดเป็น	ท้าวมหาพรหม คือ พรหมผู้เป็นราชาปกครอง
ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์ปานกลาง	ก็เกิดเป็น	ปุโรหิตาพรหม คือ พรหมผู้เป็นปุโรหิต หรือขุนนาง
ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์อ่อน	ก็เกิดเป็น	ปาริสัชชาพรหม คือ พรหมผู้เป็นราษฎรทั่วไป

ปฐมฌานภูมิ ๓ นี้ ตั้งอยู่ในระดับเดียวกัน เหมือนกับพื้นที่ของมนุษย์ และตั้งอยู่ท่ามกลางอากาศ ห่างจากสวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตตีภูมิขึ้นไปประมาณ ๕,๕๐๘,๐๐๐ โยชน์ มีวิมาน สวนดอกไม้ และสระโบกขรณี อันล้วนด้วยรัตนะทั้ง ๗ ประการ มีรัศมีสวยงามยิ่งกว่าปรนิมมิตวสวัตตีภูมิหลายเท่า

รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรทุติยฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

เป็นผลของรูปาวจรทุติยฌานกุศลจิต

โสมนัสสเวทนา → **วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา**

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย

เกิดเฉพาะในทุติยฌานภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งเท่านั้น

นำเกิดในทุติยฌานภูมิ ๓ คือ

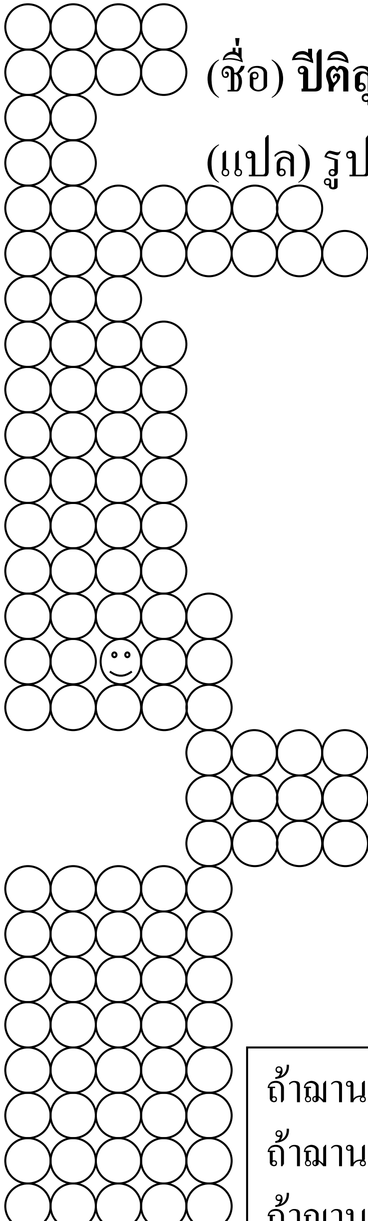
ปริตตาภาภูมิ อายุ ๒ มหากัปป์

อัปปมาณาภาภูมิ อายุ ๔ มหากัปป์

อาภัสสราภูมิ อายุ ๘ มหากัปป์

ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์แก่กล้า	ก็เกิดเป็น	อาภัสสรพรหม คือ พรหมผู้เป็นราชาปกครอง
ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์ปานกลาง	ก็เกิดเป็น	อัปปมาณาภาพรหม คือ พรหมผู้เป็นปุโรหิต หรือขุนนาง
ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์อ่อน	ก็เกิดเป็น	ปริตตาภาพรหม คือ พรหมผู้เป็นราษฎรทั่วไป

รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรตติยฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

เป็นผลของรูปาวจรตติยฌานกุศลจิต

โสมนัสสเวทนา → **ปีติ สุข เอกัคคตา**

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

นำเกิดในทุติยฌานภูมิ ๓ คือ

ปริตตาภาภูมิ อายุ ๒ มหากัปป์

อัปปมาณาภาภูมิ อายุ ๔ มหากัปป์

อาภัสสราภูมิ อายุ ๘ มหากัปป์

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย

เกิดเฉพาะในทุติยฌานภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งเท่านั้น

รูปาวจรตติยฌานวิบากจิตนี้ นำเกิดในทุติยฌานภูมิ ๓ ภูมิใดภูมิหนึ่ง เหมือนทุติยฌานวิบากจิต เนื่องจากสภาพของฌานนั้น มีความใกล้เคียงกับทุติยฌาน

ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์แก่กล้า	ก็เกิดเป็น	อาภัสสรพรหม คือ พรหมผู้เป็นราชาปกครอง
ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์ปานกลาง	ก็เกิดเป็น	อัปปมาณาภาพรหม คือ พรหมผู้เป็นปุโรหิต หรือขุนนาง
ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์อ่อน	ก็เกิดเป็น	ปริตตาภาพรหม คือ พรหมผู้เป็นราษฎรทั่วไป

ทุติยฌานภูมิ ๓

รัศมี และ ฐานะ

ปริตตาภาภูมิ
มีอายุ ๒ มหากัปป์
— มีรัศมีน้อยกว่าพรหมในภูมิเดียวกัน — พรหมราษฎรทั่วไป

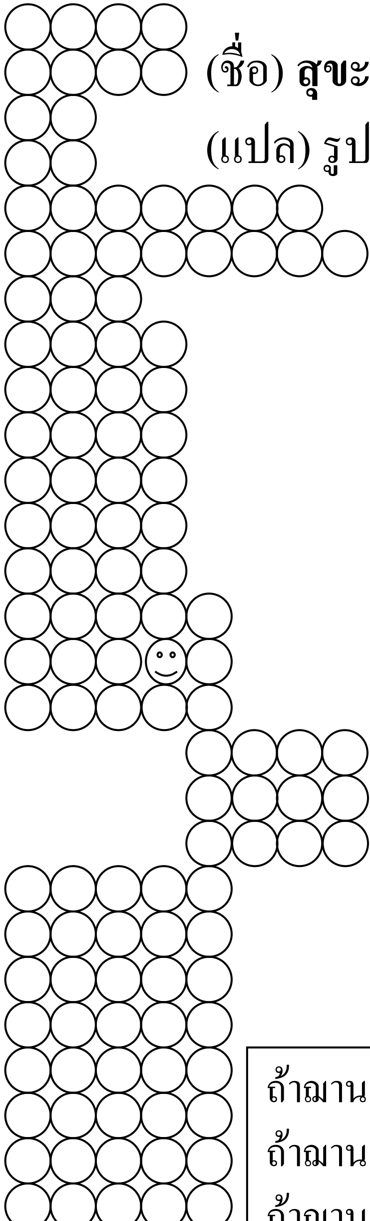
อัปปมาณาภาภูมิ
มีอายุ ๔ มหากัปป์
— มีรัศมีหาประมาณมิได้มากกว่าปริตตาภาภูมิ — พรหมที่เป็นขุนนาง

อาภัสสราภูมิ
มีอายุ ๘ มหากัปป์
— มีรัศมีแผ่ซ่านพวยพุ่งออกจากกายงดงามกว่าอัปปมาณาภาภูมิ — พรหมที่เป็นราชามหากษัตริย์

ทุติยฌานภูมิ ๓ นี้ ตั้งอยู่ในชั้นเดียวกัน แต่แบ่งเป็นชนชั้นตามรัศมีที่มากน้อยกว่ากัน เหมือนกับปฐมฌานภูมิ ๓ อยู่ห่างจากปฐมฌานภูมิ ๓ ขึ้นไป ๔๒,๐๐๐ โยชน์

หมายเหตุ... รัศมี ได้แก่ อุตุชรูปที่เกิดจากกรรมและจิตตชรูป (กัมมปัจจยอุตุชรูปและจิตตปัจจยอุตุชรูป)

รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรจตุตถฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

เป็นผลของรูปาวจรจตุตถฌานกุศลจิต

โสมนัสสเวทนา → **สุข เอกัคคตา**

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

นำเกิดในตติยฌานภูมิ ๓ คือ

ปริตตสุภาภูมิ อายุ ๑๖ มหากัปป์

อัปปมาณสุภาภูมิ อายุ ๓๒ มหากัปป์

สุภกิณหาภูมิ อายุ ๖๔ มหากัปป์

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย

เกิดเฉพาะในตติยฌานภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งเท่านั้น

รูปาวจรจตุตถฌานวิบากจิตนี้ นำเกิดในตติยฌานภูมิ ๓ ภูมิใดภูมิหนึ่ง เนื่องจากตติยฌานวิบาก ไม่สามารถนำเกิดในตติยฌานภูมิได้

ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์แก่กล้า	ก็เกิดเป็น	สุภกิณหาพรหม คือ พรหมผู้เป็นราชาปกครอง
ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์ปานกลาง	ก็เกิดเป็น	อัปปมาณสุภาพรหม คือ พรหมผู้เป็นปุโรหิต หรือขุนนาง
ถ้าฌานลาภีบุคคลนั้น มีอินทรีย์อ่อน	ก็เกิดเป็น	ปริตตสุภาพรหม คือ พรหมผู้เป็นราษฎรทั่วไป

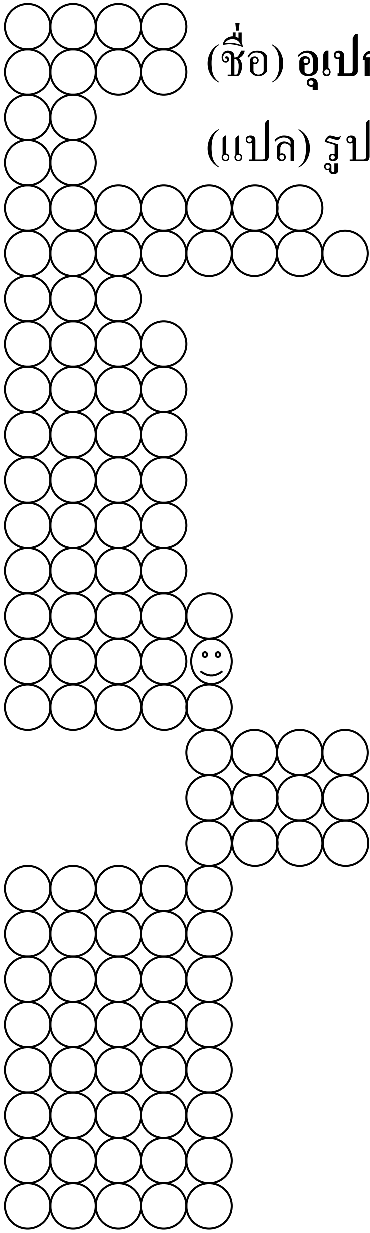
ตติยฌานภูมิ ๓

ตำแหน่ง (ฐานะ)

ภูมิ	รัศมี	ตำแหน่ง (ฐานะ)
ปริตตสุภาภูมิ มีอายุ ๑๖ มหากัปป์	มีรัศมีสวยงามน้อยกว่าพรหมที่อยู่ภูมิเดียวกัน	พรหมราษฎรทั่วไป
อัปปมาณสุภาภูมิ มีอายุ ๓๒ มหากัปป์	มีรัศมีสวยงามหาประมาณมิได้ มากกว่าปริตตสุภาภูมิ	พรหมที่เป็นขุนนาง
สุภกิณหาภูมิ มีอายุ ๖๔ มหากัปป์	มีรัศมีและคุณธรรมไม่น้อยหน้าใครในภูมิเดียวกัน คือ มากกว่า อัปปมาณสุภาภูมิ	พรหมที่เป็นราชามหากษัตริย์

ตติยฌานภูมิ ๓ นี้ ตั้งอยู่ในชั้นเดียวกัน แต่แบ่งเป็นชนชั้นตามรัศมีที่สวยงามมากน้อยกว่ากัน เหมือนกับปฐมฌานภูมิ ๓ และ ทุติยฌานภูมิ ๓ อยู่ห่างจากทุติยฌานไปขึ้นไป ๔๒,๐๐๐ โยชน์

รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปัญจฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

เป็นผลของรูปาวจรปัญจมฌานกุศลจิต

อุเบกขาเวทนา

อุเบกขาเอกัคคตา

นำเกิดในจตุตถฌานภูมิ ๑/๗ คือ
เวหัปผลาภูมิ อายุ ๕๐๐ มหากัปป์
อสัญญสัตตาภูมิ อายุ ๕๐๐ มหากัปป์
(อสัญญสัตตพรหม เนื่องด้วยสัญญาวิราคภาวนา)

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่
ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้
จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย
เกิดเฉพาะในจตุตถฌานภูมิ เท่านั้น

ถ้าเป็นพระอนาคามี นำเกิดในสุทธาวาสภูมิ ๕ คือ

อวิหาภูมิ อายุ ๑,๐๐๐ มหากัปป์ อตัปปาภูมิ อายุ ๒,๐๐๐ มหากัปป์
สุทัสสาภูมิ อายุ ๔,๐๐๐ มหากัปป์ สุทัสสีภูมิ อายุ ๘,๐๐๐ มหากัปป์
อกนิฏฐาภูมิ อายุ ๑๖,๐๐๐ มหากัปป์

จตุตถฌานภูมิ ๒

เวหัปผลาภูมิ
มีอายุ ๕๐๐ มหากัปป์

พรหมที่มีผลอันไพบูลย์ ในเรื่องรัศมีและคุณธรรม จัดเป็นปุถุชนภวัคคภูมิ

อสัญญสัตตาภูมิ
มีอายุ ๕๐๐ มหากัปป์

พรหมที่ไม่มีสัญญา คือไม่มีจิต เจตสิกเกิดเลย เนื่องด้วยสัญญาวิราคภาวนา

จตุตถฌานภูมิที่ ๓ ถึงที่ ๗ นี้ เรียกว่า **สุทธาวาสภูมิ ๕** แปลว่า ภูมิเป็นที่อยู่ของผู้บริสุทธิ์ คือ พระอนาคามี ผู้ตัดกามราคะได้โดยเด็ดขาดแล้ว และได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ปรินิพพานไปในภูมินี้

สุทธาวาสภูมิ ๕

อวิหาภูมิ
มีอายุ ๑,๐๐๐ มหากัปป์
สัทธินทรีย์แก่กล้า

ไม่ทอดทิ้งที่อยู่ของตนไปก่อนเวลาอันสมควร

อตัปปาภูมิ
มีอายุ ๒,๐๐๐ มหากัปป์
วิริยินทรีย์แก่กล้า

ไม่มีความเดือดร้อนกายใจ อยู่อย่างสุขกายสบายใจ

สุทัสสาภูมิ
มีอายุ ๔,๐๐๐ มหากัปป์
สตินทรีย์แก่กล้า

เห็นโดยความเป็นสุข มองเห็นแต่สิ่งที่ดีงาม

สุทัสสีภูมิ
มีอายุ ๘,๐๐๐ มหากัปป์
สมาธินทรีย์แก่กล้า

เห็นโดยความสะดวก เห็นแต่สิ่งที่เจริญตาเจริญใจ

อกนิฏฐาภูมิ
มีอายุ ๑๖,๐๐๐ มหากัปป์
ปัญญินทรีย์แก่กล้า

ไม่น้อยหน้าใคร ในเรื่องคุณธรรมและความสุขสบาย

ชื่อว่า **อริยภวัคคะ** แปลว่า **ยอดของอริยะ**
มีทุสสเจดีย์ ที่บรรจุฉลองพระองค์ ของพระพุทธเจ้าเมื่อเสด็จออกบรรพชา สูง ๑๒ โยชน์ ฆฏิการพรหมนำมาบรรจุไว้

กัปป์ ๔ อย่าง

๑. **อายุกัปป์** หมายเอาอายุของมนุษย์ในชมพูทวีป ในปัจจุบันกาล

๒. **อันตรกัปป์** หมายเอาอายุของมนุษย์ในชมพูทวีป ที่มากที่สุด ถึง ๑ อสงไขยปี และลดลงมาถึงน้อยที่สุด ๑๐ ปี แล้วเพิ่มขึ้นไปจนถึง ๑ อสงไขยปีอีก เป็น ๑ รอบ นับเป็น ๑ อันตรกัปป์

๓. **อสงไขยกัปป์** หมายเอา ๖๔ อันตรกัปป์ เท่ากับ ๑ อสงไขยกัปป์

อสงไขยกัปป์ มี ๔ อย่าง คือ

๑) **สังวัฏฏอสงไขยกัปป์** เริ่มตั้งแต่โลกเริ่มถูกทำลาย จนหมดสิ้นไป

๒) **สังวัฏฏฐายีอสงไขยกัปป์** เริ่มตั้งแต่โลกถูกทำลายหมดสิ้น จนถึงเริ่มก่อตัวขึ้นใหม่

๓) **วิวัฏฏอสงไขยกัปป์** เริ่มตั้งแต่โลกเริ่มตั้งขึ้น จนถึงตั้งขึ้นครบบริบูรณ์

๔) **วิวัฏฏฐายีอสงไขยกัปป์** เริ่มตั้งแต่โลกตั้งขึ้นครบบริบูรณ์ จนถึงเริ่มถูกทำลายลง

๔. **มหากัปป์** หมายเอา ๔ อสงไขยกัปป์ เท่ากับ ๑ มหากัปป์

กัปป์ในทางพระพุทธศาสนา มี ๒ อย่าง

๑. สุญญกัปป์ ได้แก่ กัปป์ที่ว่างจากพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระเจ้าจักรพรรดิ์ มี ๔ อย่าง คือ

๑) สุญญมหากัปป์ ได้แก่ มหากัปป์ที่ว่างจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒) สุญญอสงไขยกัปป์ ได้แก่ สังวัฏฏอสงไขยกัปป์, สังวัฏฏฐายีอสงไขยกัปป์, วิวัฏฏอสงไขยกัปป์ และวิวัฏฏฐายีอสงไขยกัปป์

๓) สุญญอันตรกัปป์ ได้แก่ อันตรกัปป์ที่ว่างจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๔) สุญญอายุกัปป์ ได้แก่ ในระหว่างที่มนุษย์ (ในชมพูทวีป) มีอายุต่ำกว่า ๑๐๐ ปีลงมา หรือมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ปีขึ้นไป

๒.อสุญญกัปป์ กัปป์ที่มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดขึ้น มี ๕ อย่าง คือ

๑) สารกัปป์ ได้แก่ กัปป์ที่พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ๑ พระองค์

๒. มัณฑกัปป์ ได้แก่ กัปป์ที่มีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ๒ พระองค์

๓. วรกัปป์ ได้แก่ กัปป์ที่มีพระพุทธเจ้าอุบติขึ้น ๓ พระองค์

๔. สารมัณฑกัปป์ ได้แก่ กัปป์ที่มีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ๔ พระองค์

๕. ภัททกัปป์ ได้แก่ กัปป์ที่มีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ๕ พระองค์

เวลาที่โลกพินาศ

สังวัฏฏอสงไขยกัปป์ หมายถึง กัปป์ที่โลกถูกทำลาย มี ๓ ประเภท คือ

๑. **เตโชสังวัฏฏอสงไขยกัปป์** คือ กัปป์ที่โลกถูกทำลายด้วยไฟธาตุ พินาศไปจนถึงปฐมฌานภูมิ ๓ ซึ่งเหลืออยู่ได้ ตั้งแต่ทุติยฌานภูมิ ขึ้นไปถึงเนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ

๒. **อาโปสังวัฏฏอสงไขยกัปป์** คือ กัปป์ที่โลกถูกทำลายด้วยน้ำ พินาศไปจนถึงทุติยฌานภูมิ ๓ ซึ่งเหลืออยู่ได้ ตั้งแต่ตติยฌานภูมิ ขึ้นไปจนถึงเนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ

๓. **วาโยสังวัฏฏอสงไขยกัปป์** คือ กัปป์ที่โลกถูกทำลายด้วยลม พินาศไปจนถึงตติยฌานภูมิ ๓ ซึ่งเหลืออยู่ได้ ตั้งแต่จตุตถฌานภูมิ ขึ้นไปถึงเนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ

ในจำนวนมหากัปป์ที่ถูกทำลายด้วยไฟ น้ำ และลม นั้น มี ๖๔ มหากัปป์ นับเป็น ๑ รอบ คือ ถูกทำลายด้วยไฟ ๗ ครั้ง จึงถูกทำลายด้วยน้ำ ๑ ครั้ง วนเวียนไป ๗ รอบ จึงถูกทำลายด้วยลม ๑ ครั้ง รวมเป็น ๘ รอบ นับได้เป็น ๖๔ มหากัปป์

ตารางแสดงโลกที่ถูกทำลายในจำนวน ๖๔ มหากัปป์

รอบเล็ก ↓	ครั้งที่								รวม มหากัปป์
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	
๑	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	น้ำ	๘
๒	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	น้ำ	๘
๓	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	น้ำ	๘
๔	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	น้ำ	๘
๕	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	น้ำ	๘
๖	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	น้ำ	๘
๗	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	น้ำ	๘
๘	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ไฟ	ลม	๘
รวมมหากัปป์	๘	๘	๘	๘	๘	๘	๘	๘	๖๔

รูปาวจรกิริยาจิต ๕

- โสมนัสสเวทนา
  อุเบกขาเวทนา
- ญาณสัมปยุตต์
- สสังขาริก

รูปาวจรกิริยาจิต เป็นจิตของพระอรหันต์ที่ทำรูปฌาน ซึ่งไม่ต้องทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ คือ นิวรณ์ ๕ เพราะพระอรหันต์ละกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว เพียงแต่ทำจิตให้เป็นสมาธิ มีความมั่นคงแนบแน่นยิ่งขึ้นไปเท่านั้น

เหตุให้เกิดรูปาวจรกิริยาจิต → สมถภูมิ

ปฐมฌาน
วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

- กสิณ ๑๐
- อสุภะ ๑๐
- กายคตาสติ ๑
- อานาปานสติ ๑
- เมตตาอัปปมัญญา ๑
- กรุณาอัปปมัญญา ๑
- มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ทุติยฌาน
วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

- กสิณ ๑๐
- อานาปานสติ ๑
- เมตตาอัปปมัญญา ๑
- กรุณาอัปปมัญญา ๑
- มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ตติยฌาน
ปีติ สุข เอกัคคตา

- กสิณ ๑๐
- อานาปานสติ ๑
- เมตตาอัปปมัญญา ๑
- กรุณาอัปปมัญญา ๑
- มุทิตาอัปปมัญญา ๑

จตุตถฌาน
สุข เอกัคคตา

- กสิณ ๑๐
- อานาปานสติ ๑
- เมตตาอัปปมัญญา ๑
- กรุณาอัปปมัญญา ๑
- มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ปัญจมฌาน
อุเบกขา เอกัคคตา

- กสิณ ๑๐
- อานาปานสติ ๑
- อุเบกขาอัปปมัญญา

การเพ่งอารมณ์

รูปาวจรกิริยาจิต ๕ ดวงนี้ ทำหน้าที่ **ชวนกิจ** อย่างเดียว (เหมือนรูปาวจรกุศลจิต)

รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะกิริยะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปฐมฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

รูปาวจรปฐมกิริยาจิต

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

ไม่ต้องทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ คือ นิวรณ์ ๕ เพราะพระอรหันต์ละกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว เพียงแต่ทำจิตให้เป็นสมาธิ มีความมั่นคงแนบแน่นยิ่งขึ้นไปเท่านั้น

เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๒๕ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อสุภะ ๑๐ กายคตาสติ ๑ อานาปานสติ ๑ เมตตาอัปปมัญญา ๑ กรุณาอัปปมัญญา ๑ มุทิตาอัปปมัญญา ๑

เกิดได้กับพระอรหันต์ ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ และปฐมฌานภูมิ ๓ ที่ทำปฐมฌาน ที่เป็นประเภทติกขบุคคลและมันทบุคคล

ติกขบุคคล บุคคลที่มีกำลังปัญญาบารมีแก่กล้า **มันทบุคคล** บุคคลที่มีกำลังปัญญาบารมีอ่อนไปนิดหน่อย

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะกฺริยะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรทุติยฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

รูปาวจรทุติยฌานกิริยาจิต

โสมนัสสเวทนา

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ คือ ละวิตกองค์ฌาน เนื่องจากเป็นสภาพที่หยาบกว่าองค์ฌานอื่น เพราะโทษที่คอยยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ใหม่เสมอ ทำให้สมาธิจิตไม่แนบแน่นและตั้งอยู่ในอารมณ์นั้น ไม่ได้นาน

เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๑๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อานาปานสติ ๑เมตตาอัปปมัญญา ๑ กรุณาอัปปมัญญา ๑ มุทิตาอัปปมัญญา ๑

เกิดได้กับพระอรหันต์ ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ และทุติยฌานภูมิ ๓ ที่ทำทุติยฌาน ที่เป็นประเภทมันทบุคคล

ถ้าเป็น ติกขบุคคล ก็ทำการพิจารณาเห็นโทษของวิตกและวิจาร และละวิตกวิจารได้พร้อมกัน เนื่องจากสภาพของวิตกและวิจารนั้น มีสภาพใกล้เคียงกัน คือ วิตก ยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ วิจาร เคล้าคลึงอารมณ์ วิจารทำหน้าที่ตามหลังวิตก ฉะนั้น ก็จะเหลือองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา (ตามนัยแห่งฌานจตุกนัย)

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตติยัชฌานะก๎ริยะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรตติยฌานกริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

รูปาวจรตติยฌานกิริยาจิต

- **โสมนัสสเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๑๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อานาปานสติ ๑เมตตาอัปปมัญญา ๑ กรุณาอัปปมัญญา ๑ มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ คือ ละวิจารองค์ฌาน เนื่องจากเป็นสภาพที่หยาบกว่าองค์ฌานอื่น เพราะโทษที่คอยเคล้าคลึงอารมณ์อยู่เสมอ ทำให้สมาธิจิตไม่แนบแน่นในอารมณ์นั้นเข้าไปอีก

เกิดได้กับพระอรหันต์ ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ และทุติยฌานภูมิ ๓ ที่ทำตติยฌาน ที่เป็นประเภทมันทบุคคล

ถ้าเป็น ติกขบุคคล ก็ทำการพิจารณาเห็นโทษของปีติว่า ปีตินี้ มีสภาพเอิบอาบซึมซาบไปทั่วสรรพางค์กาย ทำให้สมาธิจิตแนบแน่นเข้าไปอีกได้ยาก แล้วละปีติเสีย ก็จะเหลือองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา (ตามนัยแห่งฌานจตุกนัย)

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จตุตถัชฌานะก์ริยะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรจตุตถฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

รูปาวจรจตุตถฌานกิริยาจิต

โสมนัสสเวทนา | **ญาณสัมปยุตต์** | **สสังขาริก**

เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๑๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อานาปานสติ ๑เมตตาอัปปมัญญา ๑ กรุณาอัปปมัญญา ๑ มุทิตาอัปปมัญญา ๑

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ คือ ละปีติองค์ฌาน เนื่องจากเป็นสภาพที่หยาบกว่าองค์ฌานอื่น เพราะโทษที่ปีตินี้ มีสภาพเอิบอาบซึมซาบไปทั่วสรรพางค์กาย ทำให้สมาธิจิตแนบแน่นยิ่งขึ้นไปอีกได้ยาก

เกิดได้กับพระอรหันต์ ใน ๑๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ และตติยฌานภูมิ ๓ ที่ทำจตุตถฌาน ที่เป็นประเภทมันทบุคคล

ถ้าเป็น ติกขบุคคล ก็ทำการพิจารณาเห็นโทษของสุขว่า สุขนี้ ก็มีสภาพชื่นชมยินดี รับรู้สภาพของอารมณ์ยังตื้นอยู่ ทำให้สมาธิจิตแนบแน่นเข้าไปอีกได้ยาก แล้วเปลี่ยนสุขให้เป็นอุเบกขาเสีย ก็จะเหลือองค์ฌาน ๒ เหมือนเดิม คือ อุเบกขา เอกัคคตา (ตามนัยแห่งฌานจตุกนัย เป็นรูปฌานลำดับสุดท้าย)

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะกริยะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปัญจมฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

รูปาวจรปัญจมฌานกิริยาจิต

อุเบกขาเวทนา

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

เพ่งอารมณ์กรรมฐาน ๑๒ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ กสิณ ๑๐ อานาปานสติ ๑อุเบกขาอัปปมัญญา ๑

เกิดได้กับพระอรหันต์ ใน ๒๒ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ และจตุตถฌานภูมิ ๖ คือ เวหัปผลาภูมิ ๑ และสุทธาวาสภูมิ ๕ ที่ทำปัญจมฌาน ที่เป็นประเภทมันทบุคคล

ทำการประหาณธรรมที่เป็นปฏิปักษ์
คือ ละสุของค์ฌาน เนื่องจากเป็นสภาพที่หยาบกว่าองค์ฌานอื่น เพราะโทษที่สุขนี้ ก็มีสภาพชื่นชมยินดี รับรู้สภาพของอารมณ์ยังตื้นอยู่ ทำให้สมาธิจิตแนบแน่นเข้าไปอีกได้ยาก แล้วเปลี่ยนสุขให้เป็นอุเบกขาเสีย ก็จะเหลือองค์ฌาน ๒ เหมือนเดิม คือ อุเบกขา เอกัคคตา เป็นรูปฌานลำดับสุดท้ายตามนัยแห่งฌานปัญจกนัย

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

อรูปาวจรจิต ๑๒

อาลัมพะนัปปะเภทนะ **จตุธารุปปะมานะสัง**
ปุญญะปากักกริยาเภทา **ปุนะ ทวาทะสะธา ฐิตัง ฯ**

แปลความว่า

อรูปาวจรจิต ว่าโดยประเภทแห่งอารมณ์ มี ๔ อย่าง เมื่อจำแนกโดยกุศล วิบาก กิริยาแล้ว มี ๑๒ ประการ

จำแนกโดยประเภทแห่งอารมณ์ มี ๔ อย่าง

- **กสิณุคฆาฏิมากาสบัญญัติ**
- **อากาสานัญจายตนฌาน**
- **นัตถิภาวบัญญัติ**
- **อากิญจัญญายตนฌาน**

จำแนกโดยกุศล วิบาก กิริยา มี ๑๒ ประการ

- **อากาสานัญจายตนฌานจิต ๓**
- **วิญญาณัญจายตนฌานจิต ๓**
- **อากิญจัญญายตนฌานจิต ๓**
- **เนวสัญญานาสัญญายตนฌานจิต ๓**

อรูปาวจรกุศลจิต ๔

อุเบกขาเวทนา — **ญาณสัมปยุตต์** — **สสังขาริก**

ทำการกำหนดพิจารณาละอารมณ์ที่หยาบ แล้วยึดเอาอารมณ์ที่ละเอียดกว่า เพื่อให้สมาธิจิต มีความละเอียดประณีตยิ่งขึ้นไป

เหตุให้เกิดอรูปาวจรกุศลจิต → สมถภูมิ (อารมณ์สมถะ)

อากาสานัญจายตนกุศลจิต ๑

กสิณุคฆาฏิมากาสบัญญัติ

บัญญัติกสิณที่เพิกสภาพของเดิมออกแล้ว เหลือแต่อากาศที่ว่างเปล่าภายในขอบเขตวงกสิณ โดยบริกรรมว่า **อากาโส อนันโต ๆ** อากาศไม่มีที่สิ้นสุด

วิญญาณัญจายตนกุศลจิต ๑

อากาสานัญจายตนฌาน

ยึดเอาอากาสานัญจายตนฌานกุศลจิตที่ดับไปแล้วเป็นอารมณ์ โดยบริกรรมว่า **วิญญาณัง อนันตัง ๆ** วิญญาณไม่มีที่สิ้นสุด ๆ

อากิญจัญญายตนกุศลจิต ๑

นัตถิภาวบัญญัติ

กำหนดทำความรู้สึกให้ความรู้ของวิญญาณัญจายตนกุศลจิตนั้นหายไป ไม่มีอะไรเหลืออยู่โดยบริกรรมว่า **นัตถิ กิญจิ ๆ** นิดหนึ่งก็ไม่มี น้อยหนึ่งก็ไม่มี

เนวสัญญานาสัญญายตนกุศลจิต ๑

อากิญจัญญายตนฌาน

กำหนดยึดเอาอากิญจัญญายตนกุศลจิตที่ดับไปแล้วเป็นอารมณ์ โดยบริกรรมว่า **เอตัง สันตัง เอตัง ปณีตัง** อากิญจัญญายตนกุศลจิตนั้นละเอียดนัก ประณีตนัก

อรูปาวจรกุศลจิต ๔ ดวงนี้ ทำหน้าที่ **ชวนกิจ** อย่างเดียว

อรูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากาสานัญจายะตะนะก ุสะละจิตตัง**

(แปล) อากาสานัญจายตนกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อากาสานัญจายตนกุศลจิต ๑

ทำการเปลี่ยนสภาพของอารมณ์ เพื่อให้สมาธิจิตมีความประณีต และแนบแน่นยิ่งขึ้น

อุเบกขาเวทนา

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

เพ่ง **กสิณุคฆาฏิมากาสบัญญัติ** คือ บัญญัติกสิณที่เพิกสภาพของเดิมออกแล้ว เหลือแต่อากาศที่ว่างเปล่าภายในขอบเขตวงกสิณ โดยบริกรรมว่า **อากาโส อนันโต ๆ** อากาศไม่มีที่สิ้นสุด เรื่อยไปจนกว่า อากาสานัญจายตนฌาน จะเกิด จัดเป็นจิตที่มีบัญญัติ เป็นอารมณ์

เกิดได้กับติเหตุกปุถุชน ๑ พระเสกขบุคคล ๓ ใน ๒๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ) และอากาสานัญจายตนพรหม ที่ทำอากาสานัญจายตนฌาน

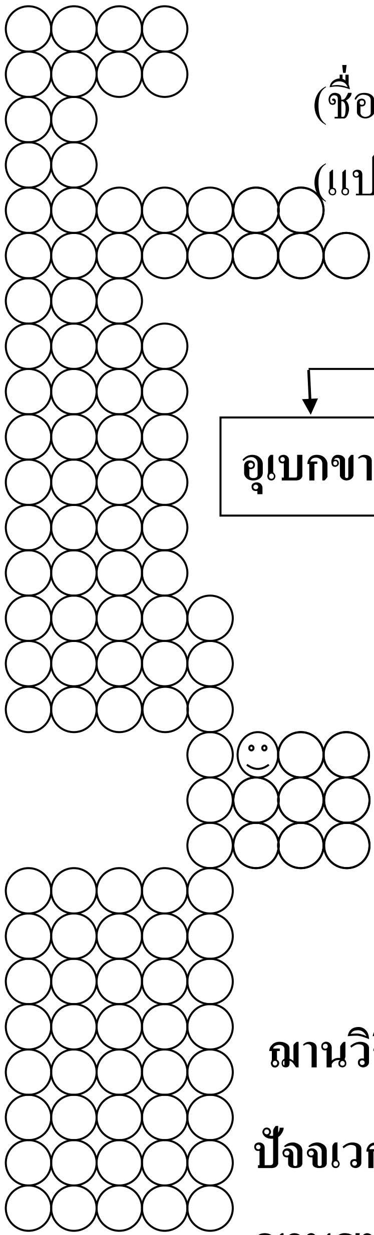
ทำหน้าที่ชวนะ คือ เสพอารมณ์โดยความเป็นกุศล

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

อรูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง วิญญาณัญจายะตะนะกุสะละจิตตัง**

(แปล) วิญญาณัญจายตนกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

วิญญาณัญจายตนกุศลจิต ๑ → ทำการเปลี่ยนสภาพของอารมณ์ เพื่อให้สมาธิจิตมีความประณีต และแนบแน่นยิ่งขึ้น

อุเบกขาเวทนา | **ญาณสัมปยุตต์** | **สสังขาริก**

เพ่ง **อากาสานัญจายตนฌาน** ที่ดับไปแล้ว โดยหน่วงนึกถึงสภาพความรู้สึกของอากาสานัญจายตนฌานนั้น เป็นอารมณ์ โดยบริกรรมว่า **วิญญาณัง อนันตัง ๆ** วิญญาณไม่มีที่สิ้นสุด ๆ เรื่อยไป จนกว่าวิญญาณัญจายตนฌานจะเกิด จัดเป็นจิตที่มีมหัคคตจิต หรือ ปรมัตถธรรม เป็นอารมณ์

เกิดได้กับติเหตุกปุถุชน ๑ พระเสกขบุคคล ๓ ใน ๒๔ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ) และอากาสา นัญจายตนภูมิ วิญญาณัญจายตนภูมิ ที่ทำวิญญาณัญจายตนฌาน

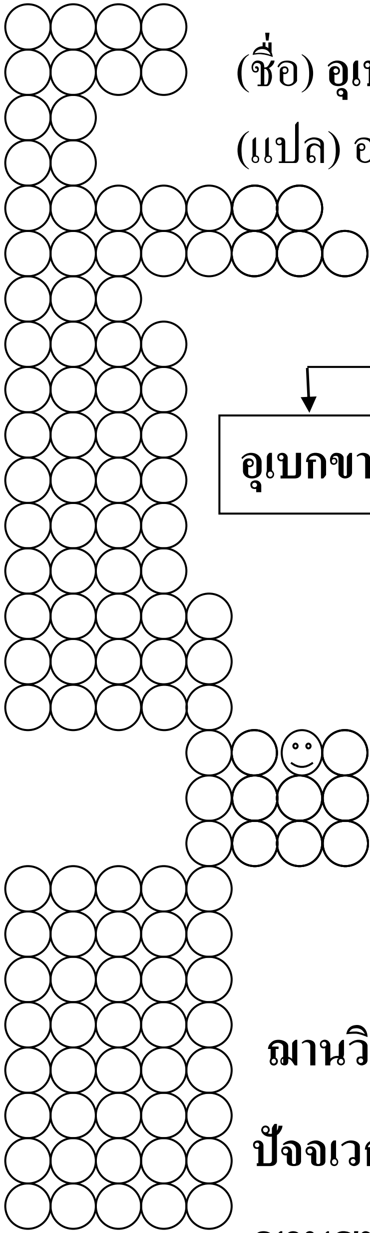
ทำหน้าที่ชวนะ คือ เสพอารมณ์โดยความเป็นกุศล

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

อรูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากิญจัญญายะตะนะกุสะละจิตตัง**

(แปล) อากิญจัญญายตนกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อากิญจัญญายตนกุศลจิต ๑ → ทำการเปลี่ยนสภาพของอารมณ์ เพื่อให้สมาธิจิตมีความประณีต และแนบแน่นยิ่งขึ้น

- **อุเบกขาเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

เพ่ง **นัตถิภาวบัญญัติ** กำหนดหมายให้ความรู้สึกของวิญญาณัญจายตนฌานที่ดับไปแล้วนั้น ให้หมดไป หายไป ไม่มีเหลืออยู่เลยแม้แต่น้อย โดยบริกรรมว่า **นัตถิ กิญจิ** ๆ น้อยหนึ่งก็ไม่มี นิดหนึ่งก็ไม่มี เรื่อยไป จนกว่าอากิญจัญญายตนฌานจะเกิด จัดเป็นจิตที่มีบัญญัติ เป็นอารมณ์

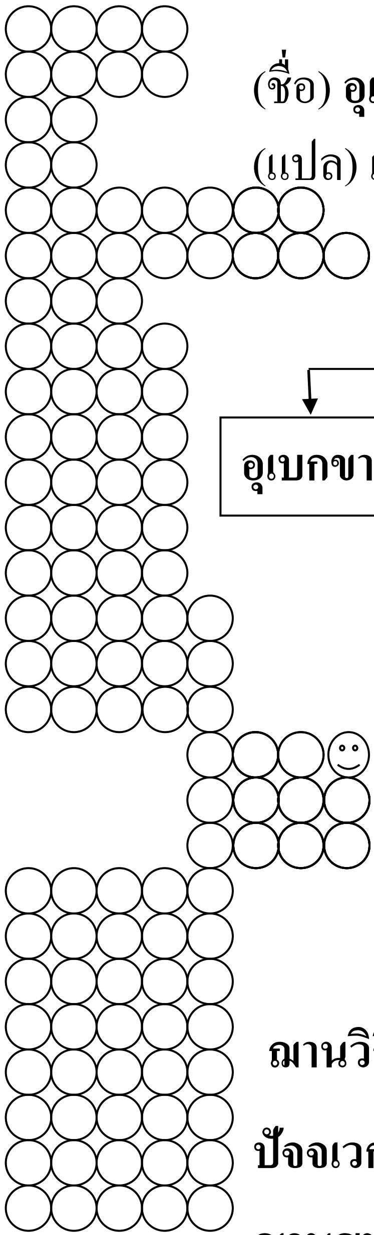
เกิดได้กับติเหตุกปุถุชน ๑ พระเสกขบุคคล ๓ ใน ๒๕ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ) และอากาสานัญจายตนภูมิ วิญญาณัญจายตนภูมิ อากิญจัญญายตนภูมิ ที่ทำอากิญจัญญายตนฌาน

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

อรูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง เนวะสัญญานาสัญญายะตะนะกุสะละจิตตัง**

(แปล) เนวสัญญานาสัญญายตนกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

เนวสัญญานาสัญญายตนกุศลจิต ๑ → ทำการเปลี่ยนสภาพของอารมณ์ เพื่อให้สมาธิจิตมีความประณีต และแนบแน่นยิ่งขึ้น

- **อุเบกขาเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

เพ่ง **อากิญจัญญายตนฌาน** ที่ดับไปแล้ว โดยหน่วงนึกถึงสภาพความรู้สึกของอากิญจัญญายตนฌานนั้น เป็นอารมณ์ โดยบริกรรมว่า **เอตัง สันตัง เอตัง ปณีตัง ๆ** อากิญจัญญายตนฌานนี้ละเอียดนัก ประณีตนัก เรื่อยไป จนกว่าเนวสัญญานาสัญญายตนฌานจะเกิด จัดเป็นจิตที่มีมหัคคตจิต หรือ ปรมัตถธรรม เป็นอารมณ์

เกิดได้กับติเหตุกปุถุชน ๑ พระเสกขบุคคล ๓ ใน ๒๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ) และอรูปภูมิ ๔ ที่ทำเนวสัญญานาสัญญายตนฌาน

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

อรูปาวจรวิบากจิต ๔

อุเบกขาเวทนา

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย

เกิดเฉพาะในอรูปพรหมเท่านั้น

เป็นผลของอรูปาวจรกุศลจิต ๔ ตามกุศลของตน

อากาสานัญจายตนวิบากจิต

อุเบกขา เอกัคคตา

นำเกิดในอากาสานัญจายตนภูมิ มีอายุขัย ๒๐,๐๐๐ มหากัปป์

วิญญาณัญจายตนวิบากจิต

อุเบกขา เอกัคคตา

นำเกิดในวิญญาณัญจายตนภูมิ มีอายุขัย ๔๐,๐๐๐ มหากัปป์

อากิญจัญญายตนวิบากจิต

อุเบกขา เอกัคคตา

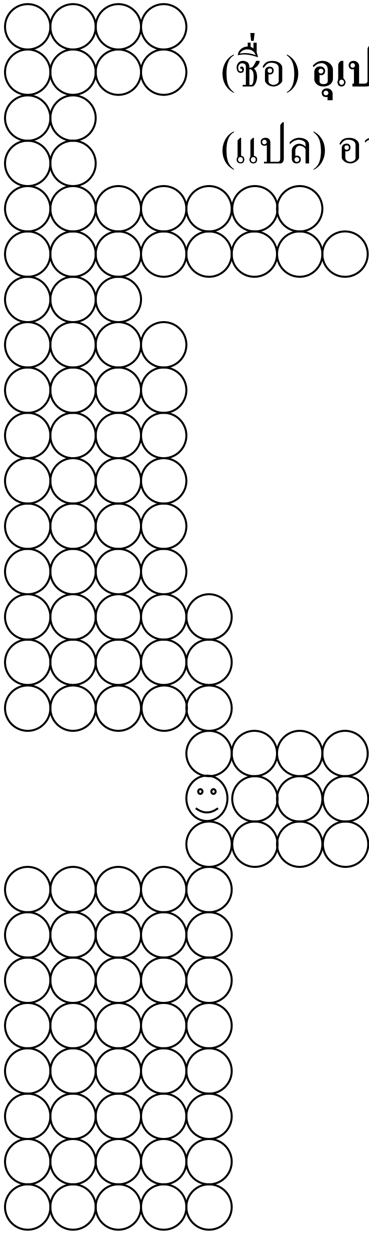
นำเกิดในอากิญจัญญายตนภูมิ มีอายุขัย ๖๐,๐๐๐ มหากัปป์

เนวสัญญานาสัญญายตนวิบากจิต

อุเบกขา เอกัคคตา

นำเกิดในเนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ มีอายุขัย ๘๔,๐๐๐ มหากัปป์

อรูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากาสานัญจายะตะนะวิปากะจิตตัง**

(แปล) อากาสานัญจายตนวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

เป็นผลของอากาสานัญจายตนฌานกุศลจิต

อุเบกขา → **อุเบกขา เอกัคคตา** → นำเกิดในอากาสานัญจายตนภูมิ มีอายุขัย ๒๐,๐๐๐ มหากัปป์

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่

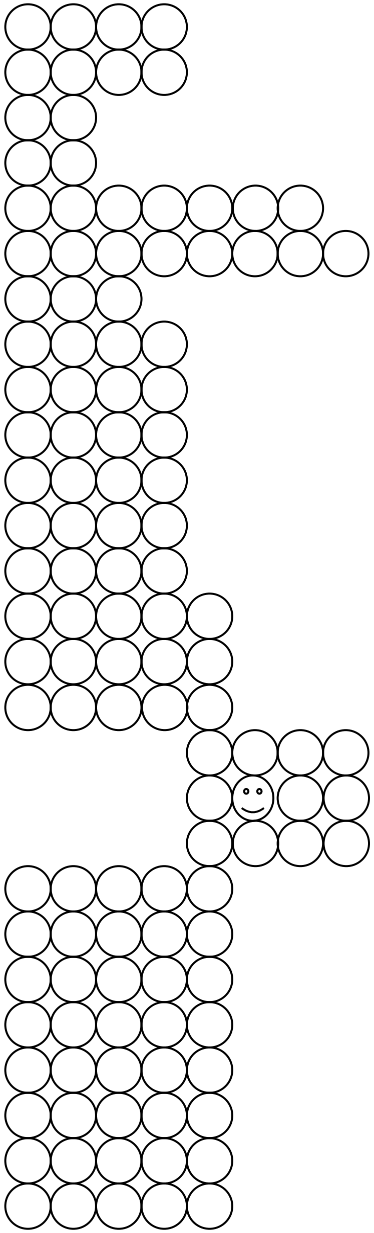
ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย ในอากาสานัญจายตนภูมิ

อรูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง วิญญาณัญจายะตะนะวิปากะจิตตัง**

(แปล) วิญญาณัญจายตนวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

เป็นผลของวิญญาณัญจายตนฌานกุศลจิต

อุเบกขา

ญาณสัมปยุตต์

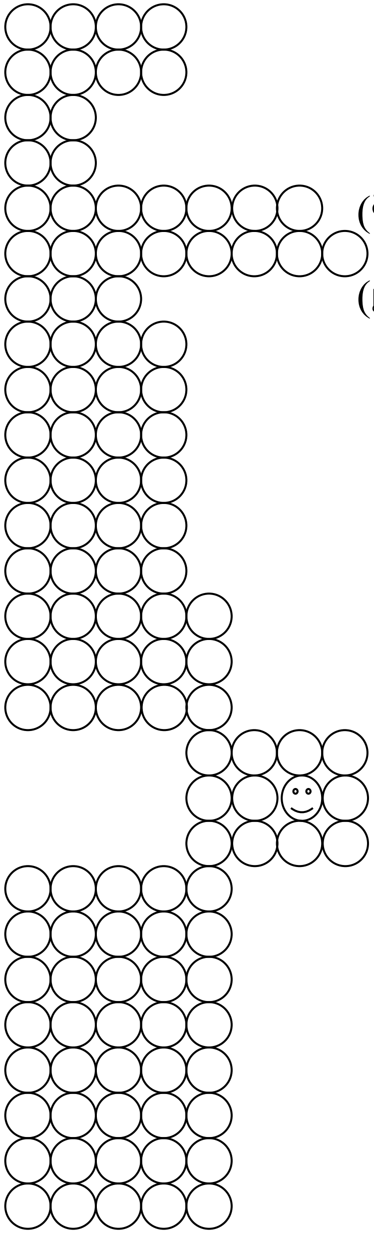
สสังขาริก

อุเบกขา เอกัคคตา

นำเกิดในวิญญาณัญจายตนภูมิ
มีอายุขัย ๔๐,๐๐๐ มหากัปป์

ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่
ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้
จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย ในวิญญาณัญจายตนภูมิ

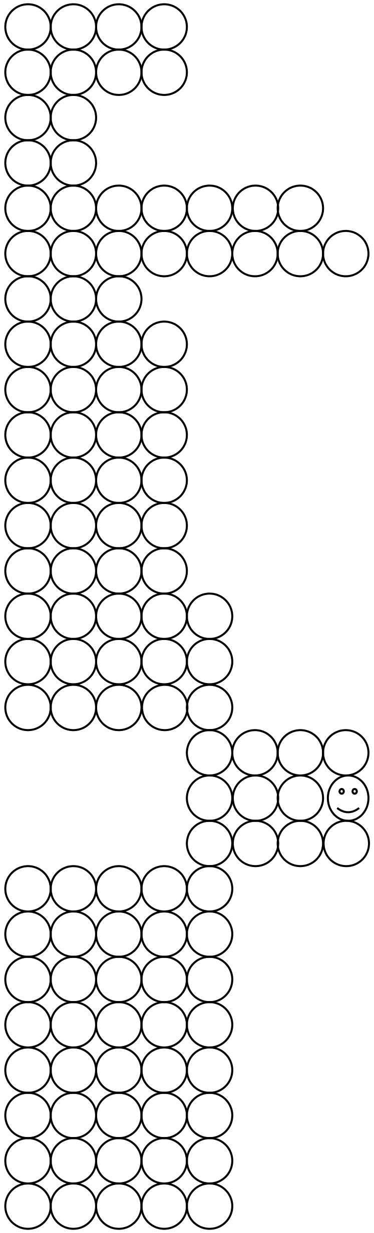
อรูปาวจรวิปากจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากิญจัญญายะตะนะวิปากะจิตตัง**

(แปล) อากิญจัญญายตนวิปากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

เป็นผลของอากิญจัญญายตนฌานกุศลจิต

- **อุเบกขา**
  - **อุเบกขา เอกัคคตา**
    - นำเกิดในอากิญจัญญายตนภูมิ มีอายุขัย ๖๐,๐๐๐ มหากัปป์
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**
- **ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ**
  - ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่
  - ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้
  - จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย ในอากิญจัญญายตนภูมิ

อรูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง เนวะสัญญานาสัญญายะตะนะวิปากะจิตตัง**

(แปล) เนวสัญญานาสัญญายตนวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

เป็นผลของเนวสัญญานาสัญญายตนฌานกุศลจิต

อุเบกขา

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

อุเบกขา เอกัคคตา

นำเกิดในเนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ มีอายุขัย ๘๔,๐๐๐ มหากัปป์

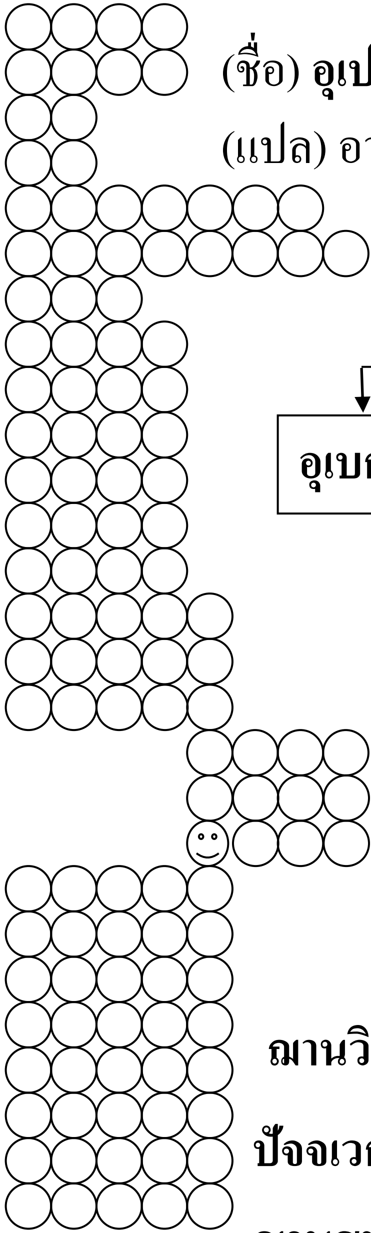
ทำหน้าที่ ๓ กิจ คือ

ปฏิสนธิกิจ = เกิดในภพภูมิใหม่

ภวังคกิจ = รักษาภพชาตินั้นไว้

จุติกิจ = ตายจากภพภูมินั้น เมื่อหมดอายุขัย ในเนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ

อรูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากาสานัญจายะตะนะกริยะจิตตัง**

(แปล) อากาสานัญจายตนกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อากาสานัญจายตนกิริยาจิต ๑ → ทำการเปลี่ยนสภาพของอารมณ์ เพื่อให้สมาธิจิตมีความประณีต และแนบแน่นยิ่งขึ้น

- **อุเบกขาเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

เพ่ง **กสิณุคฆาฏิมากาสบัญญัติ** คือ บัญญัติกสิณที่เพิกสภาพของเดิมออกแล้ว เหลือแต่อากาศที่ว่างเปล่าภายในขอบเขตวงกสิณ โดยบริกรรมว่า **อากาโส อนันโต ๆ** อากาศไม่มีที่สิ้นสุด เรื่อยไปจนกว่า อากาสานัญจายตนฌาน จะเกิด จัดเป็นจิตที่มีบัญญัติ เป็นอารมณ์

เกิดได้กับอรหันต์ ใน ๒๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ) และอากาสานัญจายตนพรหมที่ทำอากาสานัญจายตนฌาน

ทำหน้าที่ชวนะ คือ เสพอารมณ์โดยความเป็นกุสล

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

อรูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง วิญญาณัญจายะตะนะกริยะจิตตัง**

(แปล) วิญญาณัญจายตนกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

วิญญาณัญจายตนกิริยาจิต ๑ → ทำการเปลี่ยนสภาพของอารมณ์ เพื่อให้สมาธิจิตมีความประณีต และแนบแน่นยิ่งขึ้น

อุเบกขาเวทนา | **ญาณสัมปยุตต์** | **สสังขาริก**

เพ่ง **อากาสานัญจายตนฌาน กุศลหรือกิริยา** ที่ดับไปแล้ว โดยหน่วงนึกถึงสภาพความรู้สึกของอากาสานัญจายตนฌานนั้น เป็นอารมณ์ โดยบริกรรมว่า **วิญญาณัง อนันตัง ๆ** วิญญาณไม่มีที่สิ้นสุด ๆ เรื่อยไป จนกว่าวิญญาณัญจายตนฌานจะเกิด จัดเป็นจิตที่มีมหัคคตจิต หรือ ปรมัตถธรรม เป็นอารมณ์

เกิดได้กับพระอรหันต์ ใน ๒๔ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ) และอากาสานัญจายตนภูมิ วิญญาณัญจายตนภูมิ ที่ทำวิญญาณัญจายตนฌาน

ทำหน้าที่ชวนะ คือ เสพอารมณ์โดยความเป็นกุสล

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

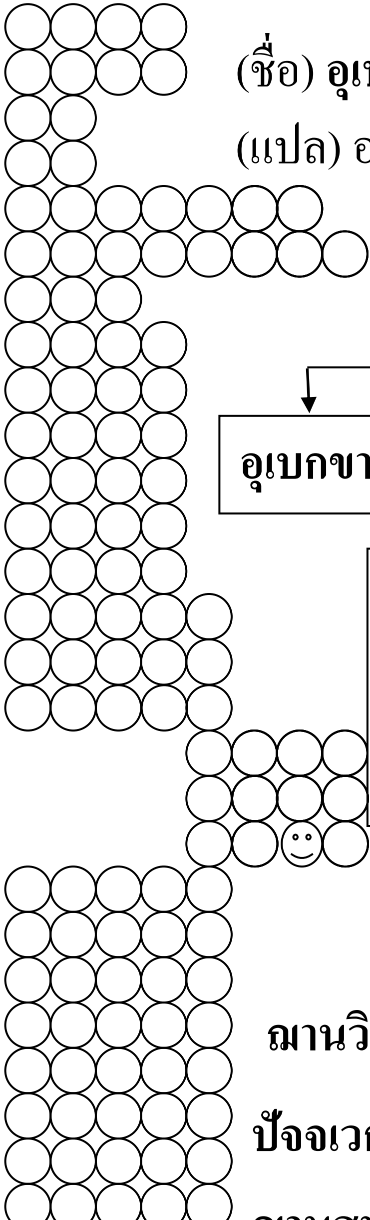
ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

อรูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากิญจัญญายะตะนะกิริยะจิตตัง**

(แปล) อากิญจัญญายตนกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อากิญจัญญายตนกิริยาจิต ๑ → ทำการเปลี่ยนสภาพของอารมณ์ เพื่อให้สมาธิจิตมีความประณีตและแนบแน่นยิ่งขึ้น

- **อุเบกขาเวทนา**
- **ญาณสัมปยุตต์**
- **สสังขาริก**

เพ่ง **นัตถิภาวบัญญัติ** กำหนดหมายให้ความรู้สึกของวิญญาณัญจายตนฌาน กุศล หรือ กิริยา ที่ดับไปแล้วนั้น ให้หมดไป หายไป ไม่มีเหลืออยู่เลยแม้แต่น้อย โดยบริกรรมว่า **นัตถิ กิญจิ** ๆ น้อยหนึ่งก็ไม่มี นิดหนึ่งก็ไม่มี เรื่อยไป จนกว่าอากิญจัญญายตนฌานจะเกิด จัดเป็นจิตที่มีบัญญัติ เป็นอารมณ์

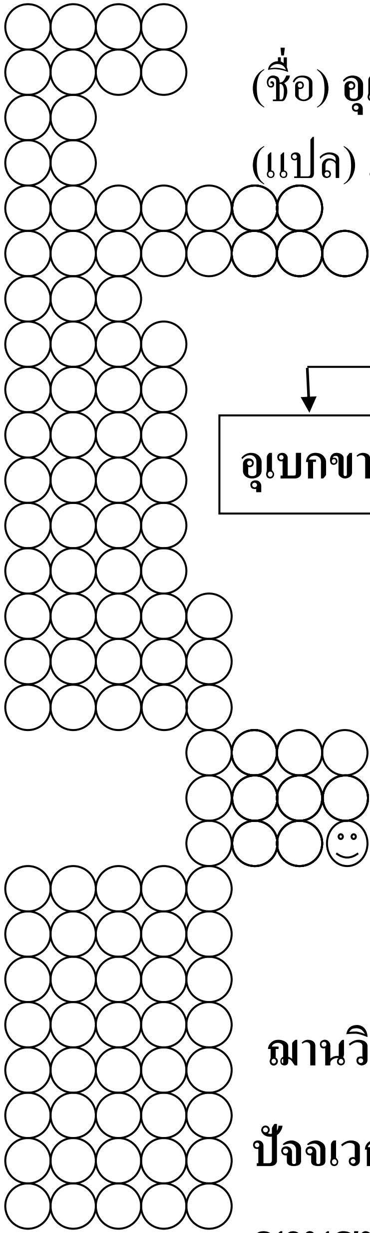
เกิดได้กับพระอรหันต์ ใน ๒๕ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ) และอากาสานัญจายตนภูมิ วิญญาณัญจายตนภูมิ อากิญจัญญายตนภูมิ ที่ทำอากิญจัญญายตนฌาน

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

อรูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง เนวะสัญญานาสัญญายะตะนะกริยะจิตตัง**

(แปล) เนวสัญญานาสัญญายตนกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

เนวสัญญานาสัญญายตนกิริยาจิต ๑ → ทำการเปลี่ยนสภาพของอารมณ์ เพื่อให้สมาธิจิตมีความประณีต และแนบแน่นยิ่งขึ้น

อุเบกขาเวทนา | **ญาณสัมปยุตต์** | **สสังขาริก**

เพ่ง **อากิญจัญญายตนฌาน ที่เป็นกุศล หรือ กิริยา** ที่ดับไปแล้ว โดยหน่วงนึกถึงสภาพความรู้สึกของอากิญจัญญายตนฌานนั้น เป็นอารมณ์ โดยบริกรรมว่า **เอตัง สันตัง เอตัง ปณีตัง ๆ** อากิญจัญญายตนฌานนี้ละเอียดนัก ประณีตนัก เรื่อยไป จนกว่าเนวสัญญานาสัญญายตนฌานจะเกิด จัดเป็นจิตที่มีมหัคคตจิต หรือ ปรมัตถธรรม เป็นอารมณ์

เกิดได้กับพระอรหันต์ ใน ๒๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๑๕ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ) และอรูปภูมิ ๔ ที่ทำเนวสัญญานาสัญญายตนฌาน

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ ← ทำการพิจารณาองค์ฌาน (มีได้ไม่แน่นอน แล้วแต่บุคคล)

ฌานสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌานเกิดเรื่อยไป ภ

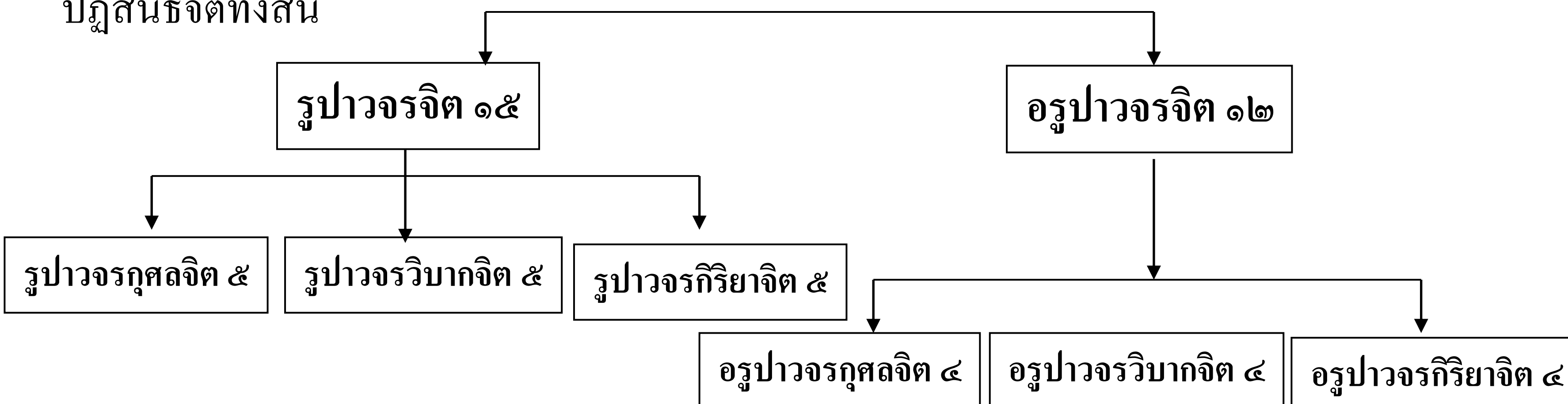
มหัคคตจิต ๒๗

มหัคคตจิต หมายถึง จิตที่เข้าถึงความเป็นใหญ่และประเสริฐ ดังวจนัตถะแสดงว่า "**มหนฺตภาวํ คตาติ =มหคฺคตํ**" หรือ "**มหนฺตํ คโตติ = มหคฺคโต**" แปลความว่า จิตใด ย่อมเข้าถึงความเป็นใหญ่ ฉะนั้น จิตนั้น ชื่อว่า **มหัคคตะ** จิตที่เข้าถึงความเป็นใหญ่และประเสริฐนั้น หมายถึง มีกำลังอันแก่กล้าสามารถกระทำให้สำเร็จกิจต่าง ๆ ได้ คือ

๑. ข่มกิเลสนิวรณ์ไว้ได้นานตามสมควรแก่กำลังฌาน ที่เรียกว่า **วิกขัมภนปหาน**

๒. ให้ผลอันไพบูลย์ คือ มีพรหมวิหารธรรม ให้ได้เสวยพรหมสมบัติในพรหมโลก

๓. ให้ชวนจิตมีการเกิดขึ้นสืบต่อกันได้นานเป็นพิเศษ คือ ฌานสมาบัติ หรือ ความเป็นรูปพรหม อรูปพรหม ที่มีอายุยืนยาวนานกว่าสัตว์ทั้งหลาย ทั้งนี้ก็ด้วยอำนาจของมหัคคตปฏิสนธิจิตทั้งสิ้น

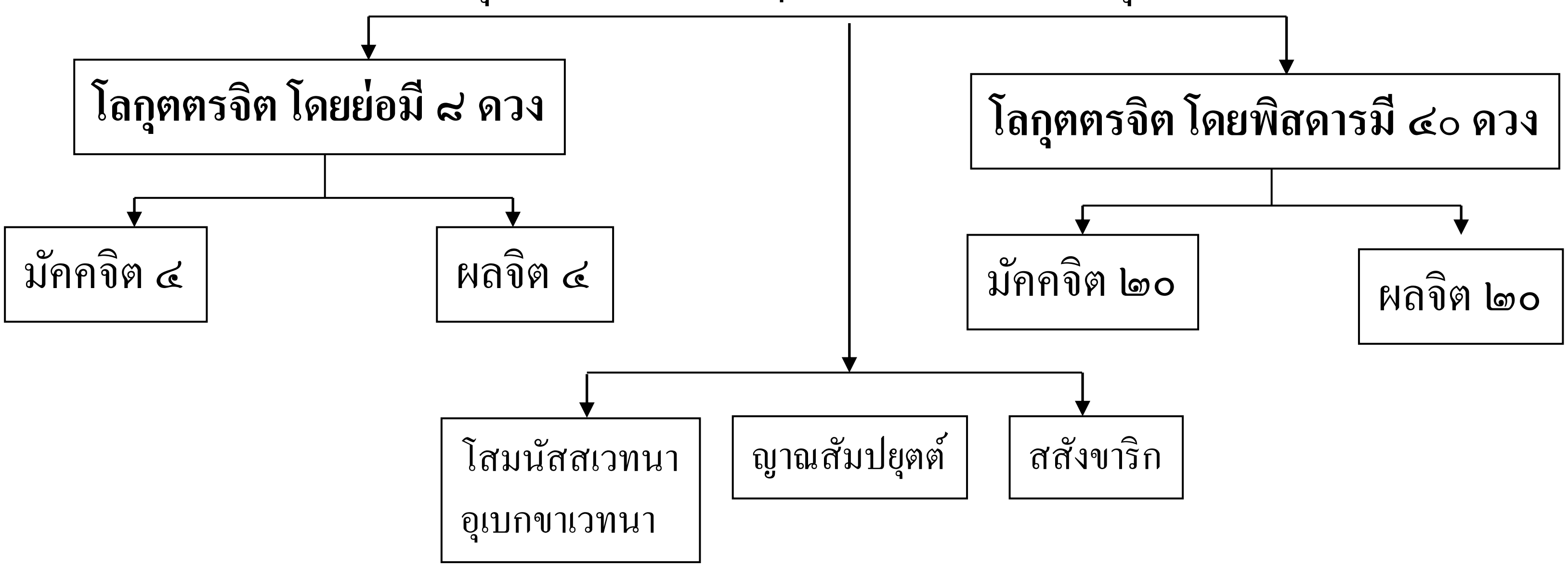
โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐

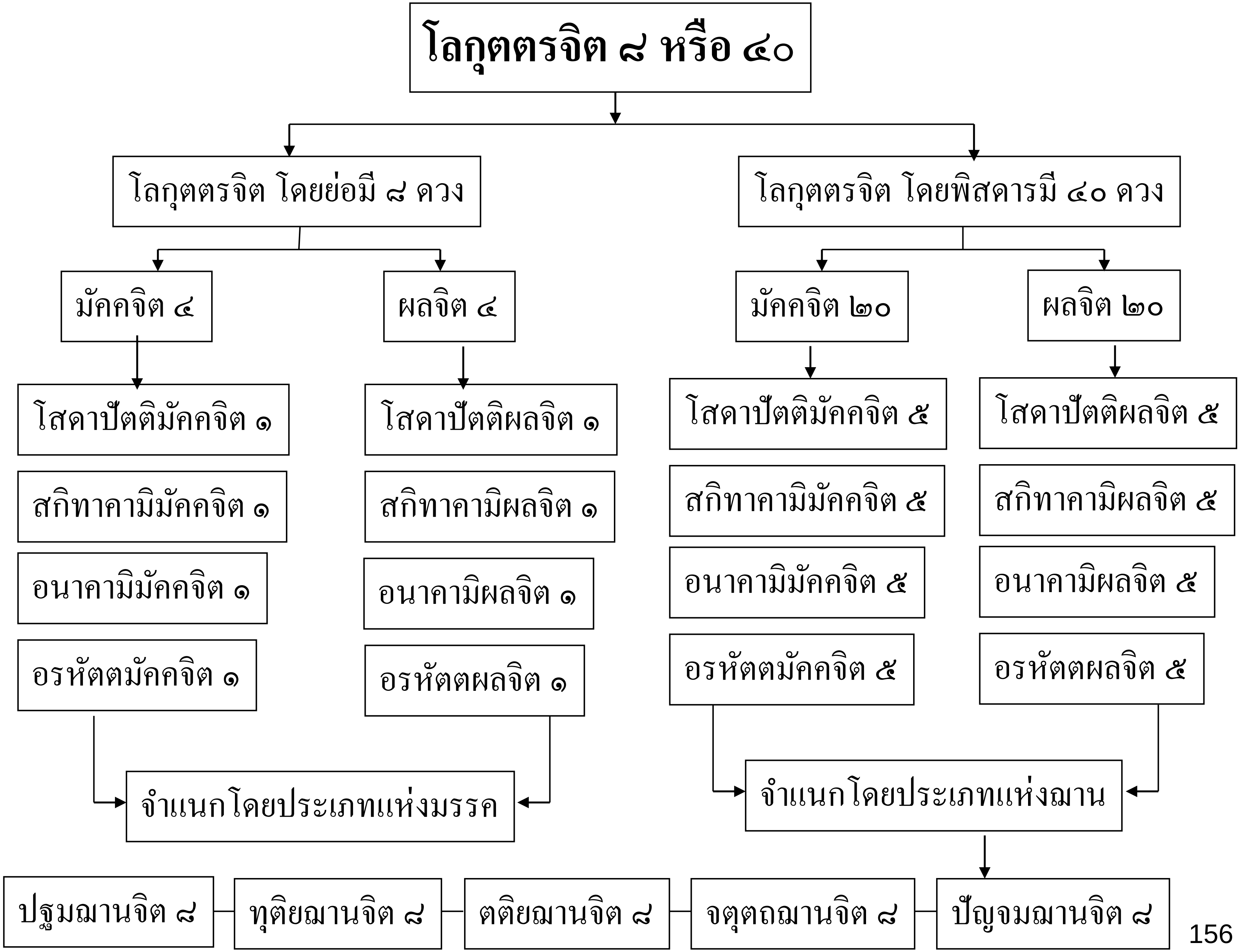
๑.	**จะตุมัคคัปปะเภเทนะ**	**จะตุธา กุสะลัง ตะถา**
	ปากัง ตัสสะ ผะลัตตาติ	**อัฏฐะธานุตตะรัง มะตัง ฯ**
๒.	**ฌานังคะโยคะเภเทนะ**	**กะเต๋วเกกันตุ ปัญจะธา**
	วุจจะตานุตตะรัง จิตตัง	**จัตตาฬีสะวิธันติ จะ ฯ**

แปลความว่า

๑. นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบโลกุตตรจิตโดยย่อว่า มี ๘ คือ กุศลจิตว่าโดยประเภทแห่งมรรคมี ๔ วิบากจิตว่าโดยประเภทแห่งผล ก็มี ๔ เพราะเป็นผลของมรรคทั้ง ๔

๒. โลกุตตรจิต เมื่อแสดงโดยพิสดารแล้ว มีถึง ๔๐ ดวง เพราะเมื่อว่าโดยประเภทแห่งการประกอบขององค์ฌานแล้ว โลกุตตรจิตดวงหนึ่ง ๆ ย่อมมี ๕ ฉะนั้น โลกุตตรจิต ๘ จึงเป็น ๔๐ ดวง

โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐
โลกุตตรจิต โดยย่อมี ๘ ดวง
โลกุตตรจิต โดยพิสดารมี ๔๐ ดวง
มัคคจิต ๔
ผลจิต ๔
มัคคจิต ๒๐
ผลจิต ๒๐
โสดาปัตติมัคคจิต ๑
สกิทาคามิมัคคจิต ๑
อนาคามิมัคคจิต ๑
อรหัตตมัคคจิต ๑
โสดาปัตติผลจิต ๑
สกิทาคามิผลจิต ๑
อนาคามิผลจิต ๑
อรหัตตผลจิต ๑
โสดาปัตติมัคคจิต ๕
สกิทาคามิมัคคจิต ๕
อนาคามิมัคคจิต ๕
อรหัตตมัคคจิต ๕
โสดาปัตติผลจิต ๕
สกิทาคามิผลจิต ๕
อนาคามิผลจิต ๕
อรหัตตผลจิต ๕
จำแนกโดยประเภทแห่งมรรค
จำแนกโดยประเภทแห่งฌาน
ปฐมฌานจิต ๘
ทุติยฌานจิต ๘
ตติยฌานจิต ๘
จตุตถฌานจิต ๘
ปัญจมฌานจิต ๘

โลกุตตรจิต

โลกุตตรกุศลจิต หรือ มรรคจิต

วิวัฏฏคามินีกุศล หรือ **อาจยคามินีกุศล** เป็นกุศลที่นำให้ข้ามพ้นจากสังสารวัฏฏ์

โลกุตตรกุศล เป็นกุศลที่ให้ข้ามพ้นจากปุถุชน สู่ความเป็นอริยบุคคล และจากอริยบุคคลเบื้องต่ำ สู่อริยบุคคลเบื้องสูง

โลกุตตรกุศล เป็นกุศลที่รับโลกุตตรอารมณ์ คือ อารมณ์เหนือสภาพที่มีอยู่ในโลกทั้งหลาย ได้แก่ นิพพาน

โลกุตตรกุศล เป็นกุศลที่มีอำนาจเหนือโลกียกุศล คือ สามารถประหาณอนุสัยกิเลสได้โดยตัดขาด

โลกุตตรวิบากจิต หรือ ผลจิต

ผลจิต ทำหน้าที่เสพอารมณ์โดยความเป็นชวนะ คือ รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ หลังจากที่มรรคได้ประหาณอนุสัยกิเลสเสร็จแล้ว เป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องรอกาลเวลา

การประหาณกิเลส

๑. วีติกกมกิเลส กิเลสที่ล่วงออกมาทางกาย ทางวาจา ต้องประหาณด้วยมหากุศล

๒. ปริยุฏฐานกิเลส กิเลสที่กลุ้มรุมในจิตใจ ยังไม่แสดงตัวเป็นวีติกกมกิเลส ต้องประหาณด้วยอำนาจแห่งฌานกุศล

๓. อนุสัยกิเลส กิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน ไม่แสดงตัวออกมา ต้องประหาณด้วยโลกุตตรกุศล

วิปัสสนากัมมัฏฐาน

วิปัสสนาภูมิ ๖

- ขันธ์ ๕
- อายตนะ ๑๒
- ธาตุ ๑๘
- อินทรีย์ ๒๒
- อริยสัจ ๔
- ปฏิจจสมุปบาท ๑๒

รวมเป็น ๗๓ อารมณ์

สู่ความเป็นรูปนามที่เป็นไตรลักษณ์

- **อนิจจัง** ไม่เที่ยง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงไปเสมอ
- **ทุกขัง** เป็นทุกข์ เพราะทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้
- **อนัตตา** ไม่อยู่ในบังคับบัญชา หรือ ความปรารถนาของใคร

โดยอาศัยองค์คุณของวิปัสสนา ๓ อย่าง

- **อาตาปี** ความเพียรยังกิเลสให้เร่าร้อน
- **สติมา** มีสติระลึกรู้เท่าทันอารมณ์และกิเลส
- **สัมปชาโน** มีความรู้ตัวทั่วพร้อม ไม่ให้กิเลสครอบงำได้

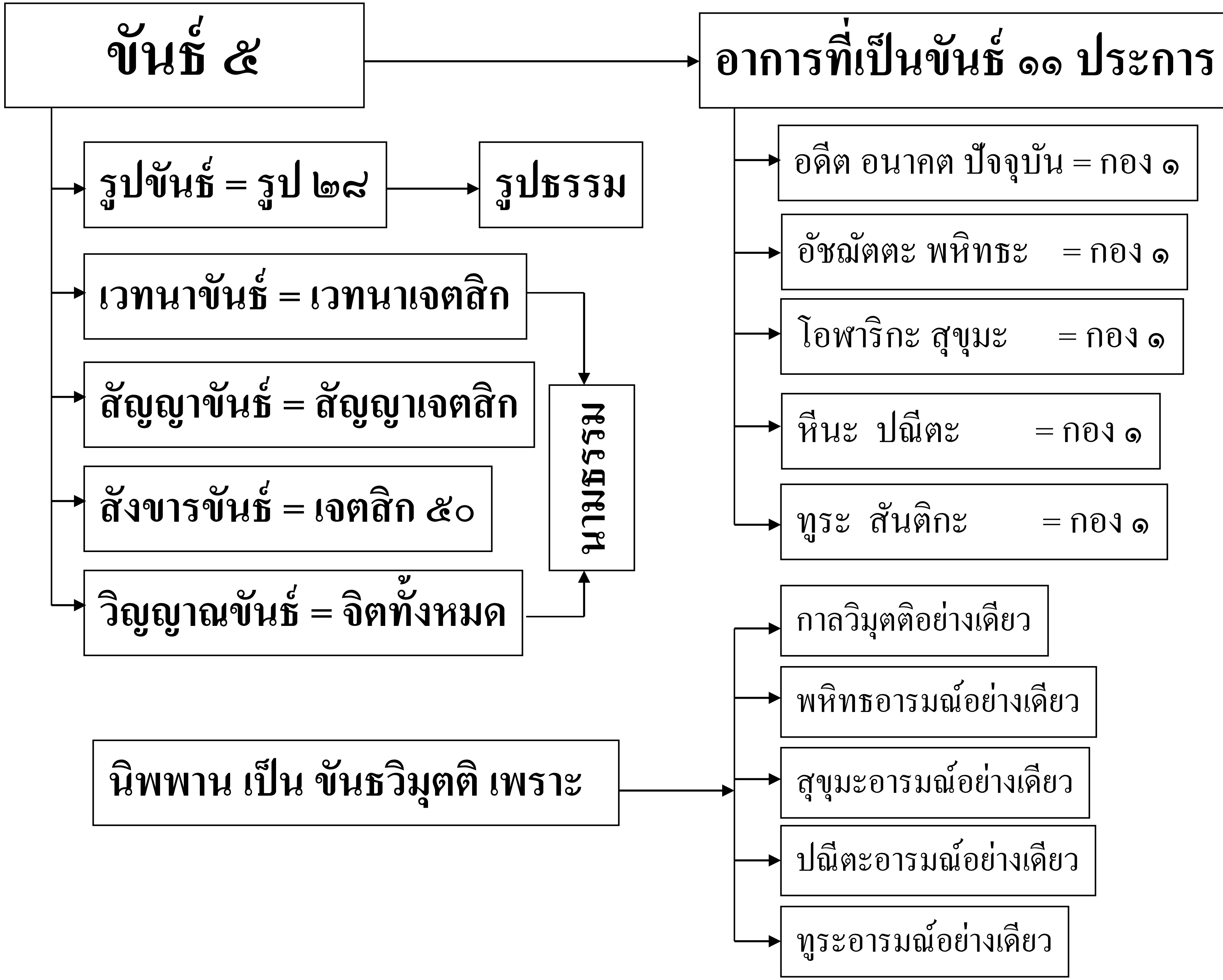
เพื่อกำจัดบ่อเกิดของกิเลสสำคัญ ๒ อย่าง ในโลกให้หมดไป คือ

๑. **อภิชฌา** ความยินดี ในอารมณ์ที่น่าใคร่น่าปรารถนา

๒. **โทมนัส** ความยินร้าย ในอารมณ์ที่ไม่น่าใคร่ ไม่น่าปรารถนา

วิปัสสนา ๓

- **สังขารปริคคาหกวิปัสสนา**
  วิปัสสนาที่กำหนดสังขารรูปนาม
  เพื่อให้บรรลุมัคคญาณ ผลญาณ
  - **มันทวิปัสสนา** → **ทันธาภิญญามรรค**
  - **ติกขวิปัสสนา** → **ขิปปาภิญญามรรค**
- **ผลสมาปัตติวิปัสสนา**
  วิปัสสนาที่เจริญรูปนามเพื่อเข้าผลสมาบัติ
  - **มันทวิปัสสนา** → **มันทผลสมาบัติ**
  - **ติกขวิปัสสนา** → **ติกขผลสมาบัติ**
- **นิโรธสมาปัตติวิปัสสนา**
  วิปัสสนาที่กำหนดพิจารณามหัคคตธรรม
  เพื่อเข้านิโรธสมาบัติ
  → **นาติมันทนาติติกขวิปัสสนา**
  - ต้องไม่เป็น
    - **มันทวิปัสสนา** → สมาธิมีกำลังมากเกินไป ทำให้รูปนามไม่ดับ
    - **ติกขวิปัสสนา** → ทำให้วิปัสสนาญาณเห็นโทษของรูปนาม กลายเป็นผลสมาบัติไป

ขันธ์ ๕
อาการที่เป็นขันธ์ ๑๑ ประการ
รูปขันธ์ = รูป ๒๘
รูปธรรม
เวทนาขันธ์ = เวทนาเจตสิก
สัญญาขันธ์ = สัญญาเจตสิก
สังขารขันธ์ = เจตสิก ๕๐
วิญญาณขันธ์ = จิตทั้งหมด
นามธรรม
อดีต อนาคต ปัจจุบัน = กอง ๑
อัชฌัตตะ พหิทธะ = กอง ๑
โอฬาริกะ สุขุมะ = กอง ๑
หีนะ ปณีตะ = กอง ๑
ทูระ สันติกะ = กอง ๑
นิพพาน เป็น ขันธวิมุตติ เพราะ
กาลวิมุตติอย่างเดียว
พหิทธอารมณ์อย่างเดียว
สุขุมะอารมณ์อย่างเดียว
ปณีตะอารมณ์อย่างเดียว
ทูระอารมณ์อย่างเดียว

อายตนะ ๑๒

อายตนะ หมายถึง ธรรมชาติ ที่คล้ายกับว่ามีความพยายามเพื่อยังผลของตนให้เกิดขึ้น หรือ ธรรมชาติที่ทำให้จิตเจตสิก กว้างขวางในอารมณ์ (จิตขึ้นสู่วิถี)

อายตนะภายใน ๖ (เป็นเหตุ →)	**อายตนะภายนอก ๖**	**ธรรมที่เป็นผล**
จักขายตนะ = จักขุปสาท	**รูปายตนะ** = รูปารมณ์	การเห็น เป็นผล
โสตายตนะ = โสตปสาท	**สัททายตนะ** = สัททารมณ์	การได้ยิน เป็นผล
ฆานายตนะ = ฆานปสาท	**คันธายตนะ** = คันธารมณ์	การรู้กลิ่น เป็นผล
ชิวหายตนะ = ชิวหาปสาท	**รสายตนะ** = รสารมณ์	การรู้รส เป็นผล
กายายตนะ = กายปสาท	**โผฏฐัพพายตนะ** = โผฏฐัพพารมณ์	การรู้สัมผัส เป็นผล
มนายตนะ = จิตทั้งหมด	**ธัมมายตนะ** = เจตสิก ๕๒ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน	การรู้ธรรมารมณ์ เป็นผล รูปธรรม และ นามธรรม

รูปธรรม (รูปายตนะ ถึง โผฏฐัพพายตนะ)

นามธรรม (มนายตนะ)

ชื่อว่า อายตนะ เพราะอรรถ ๕ ประการ

๑. **สัญชาตเทสัฏฐะ** เพราะอรรถว่า เป็นที่เกิดของวิถีจิต

๒. **นิวาสัฏฐะ** เพราะอรรถว่า เป็นที่อยู่ของวิถีจิต

๓. **อากรัฏฐะ** เพราะอรรถว่า เกิดขึ้นอยู่ในสัตว์ทั้งหลาย

๔. **สโมสรณัฏฐะ** เพราะอรรถว่า เป็นที่ประชุมแห่งวิถีจิต

๕. **การณัฏฐะ** เพราะอรรถว่า เป็นเหตุให้วิถีจิตเกิด

ธาตุ ๑๘

ชื่อว่า **ธาตุ** เพราะอรรถว่า ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวิต เป็นแต่สภาวะ (**นิสฺสตฺตนิชฺชีวสภาวา**)

ทวารธาตุ ๕

- **จักขุธาตุ** = จักขุปสาท
- **โสตธาตุ** = โสตปสาท
- **ฆานธาตุ** = ฆานปสาท
- **ชิวหาธาตุ** = ชิวหาปสาท
- **กายธาตุ** = กายปสาท
- **มโนทวาร** = ภวังคจิต ๑๙

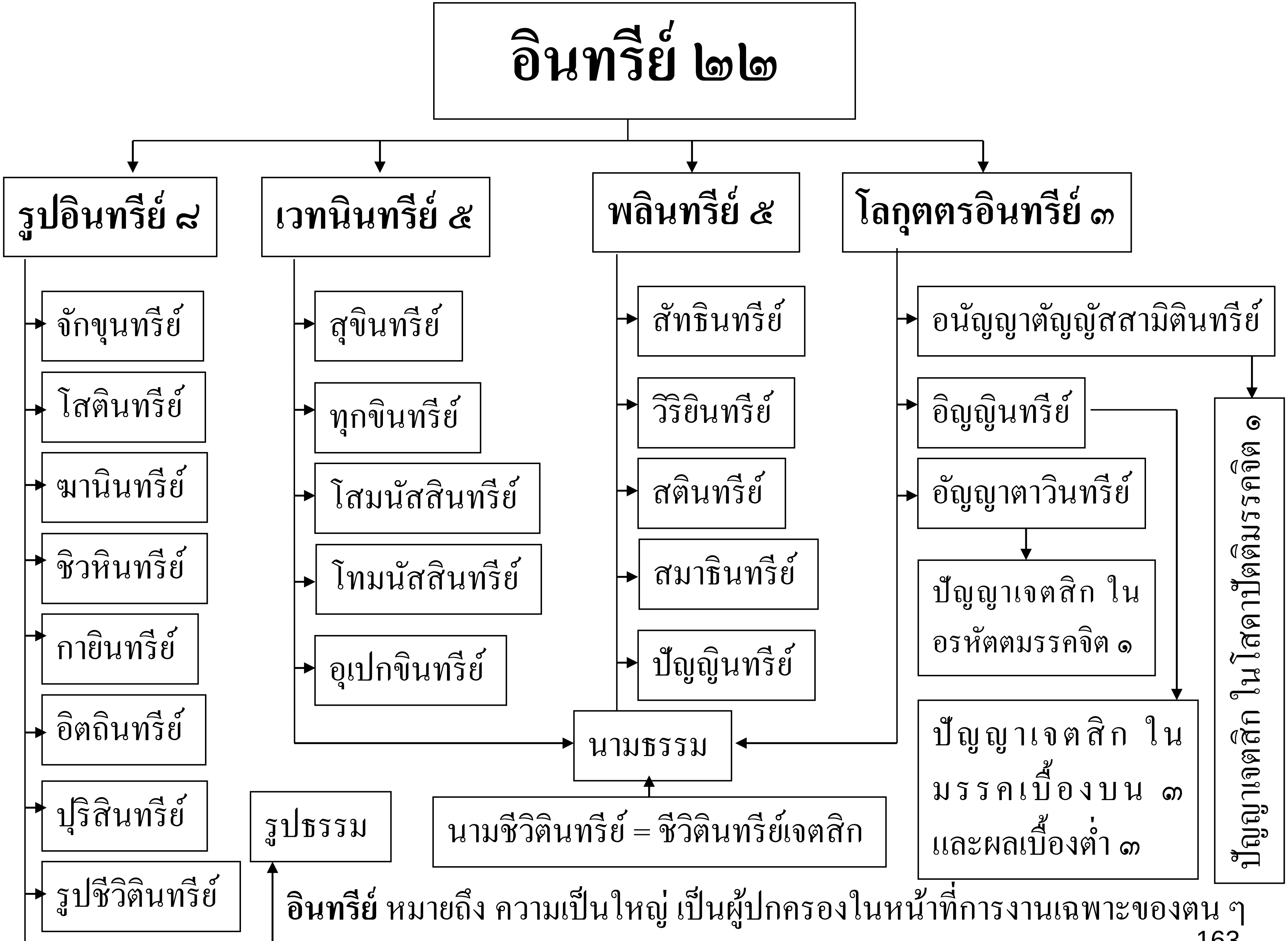
อารัมมณธาตุ ๖

- **รูปธาตุ** = รูปารมณ์
- **สัททธาตุ** = สัททารมณ์
- **คันธธาตุ** = คันธารมณ์
- **รสธาตุ** = รสารมณ์
- **โผฏฐัพพธาตุ** = โผฏฐัพพารมณ์
- **ธัมมธาตุ** = เจตสิก ๕๒ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน

วิญญาณ ๗

- **จักขุวิญญาณธาตุ** = จักขุวิญญาณจิต
- **โสตวิญญาณธาตุ** = โสตวิญญาณจิต
- **ฆานวิญญาณธาตุ** = ฆานวิญญาณจิต
- **ชิวหาวิญญาณธาตุ** = ชิวหาวิญญาณจิต
- **กายวิญญาณธาตุ** = กายวิญญาณจิต
- **มโนธาตุ** = สัมปฏิจฉนจิต ๒ ปัญจทวาราวัชชนจิต ๑ (รับปัญจารมณ์)
- **มโนวิญญาณธาตุ** = มโนวิญญาณจิต ๗๖

ธาตุ หมายถึง ธรรมชาติที่ทรงไว้ซึ่งสภาวะของตน ไม่เปลี่ยนแปลงสภาวะไปเป็นอย่างอื่น

อินทรีย์ หมายถึง ความเป็นใหญ่ เป็นผู้ปกครองในหน้าที่การงานเฉพาะของตน ๆ

อริยสัจ ๔

อริยสัจจะ แปลว่า ความจริงของพระอริยะเจ้า หรือ ความจริงอันประเสริฐ

ทุกขสัจจะ = โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๑ (เว้นโลภะ) รูป ๒๘

โลกียจิต ๘๑ } นามธรรม
เจตสิก ๕๑ } นามธรรม
รูป ๒๘ → รูปธรรม

สมุทยสัจจะ = โลภเจตสิก ที่ในโลภมูลจิต ๘

นิโรธสัจจะ = นิพพาน

มรรคสัจจะ = องค์มรรค ๘ ที่ในมรรคจิต ๔

นามธรรม

ปวัตติสัจจะ สัจจะที่พาวนเวียนไป

ปวัตติเหตุสัจจะ สัจจะที่เป็นเหตุให้วนเวียนไป

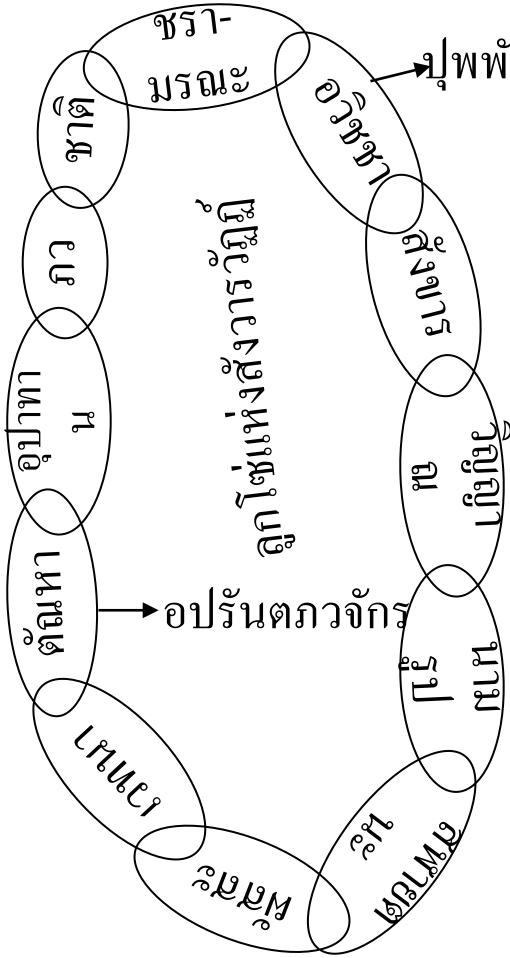
นิวัตติสัจจะ = พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

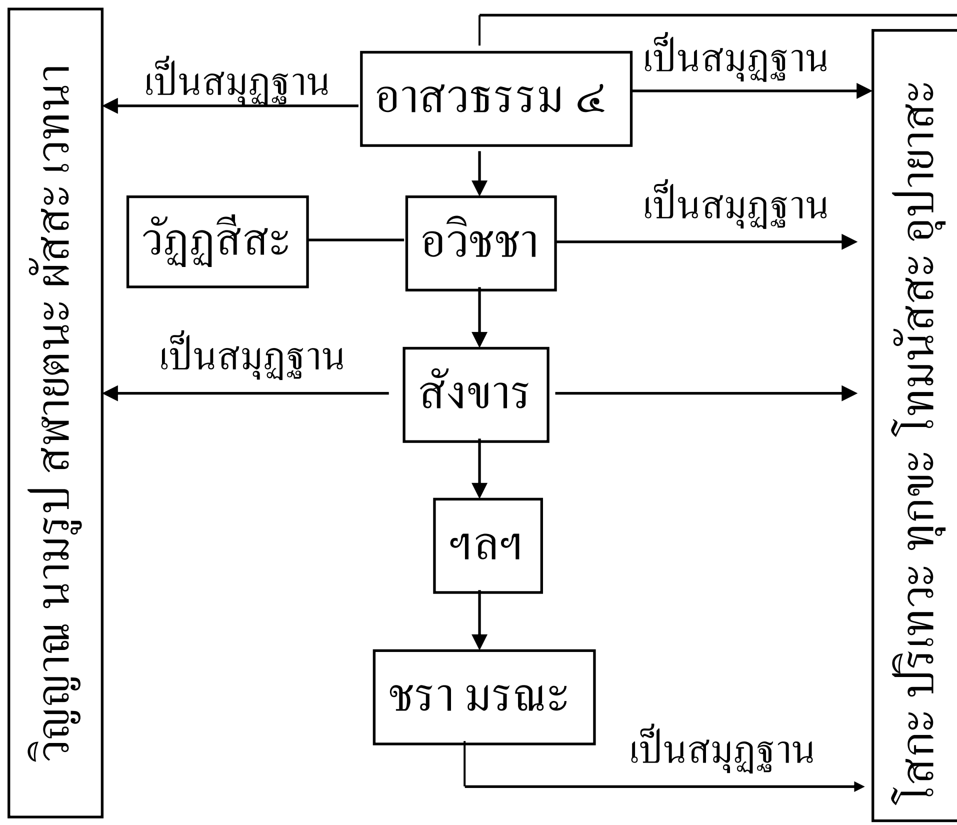
นิวัตติเหตุสัจจะ = เหตุให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

อริยสัจจะ หมายถึง ธรรมชาติที่เป็นความจริง ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพไปเป็นอย่างอื่น เป็นความจริงที่ทนต่อการพิสูจน์ เป็นความจริงที่พระอริยเจ้าทั้งหลายได้รู้แจ้งประจักษ์แล้ว จึงชื่อว่า อริยสัจจะ

ทุกขสัจจะ เป็นธรรมที่ควรกำหนดรู้	เรียกว่า	**ปริญญาตัพพธรรม**
สมุทัยสัจจะ เป็นธรรมที่ควรละ	เรียกว่า	**ปหาตัพพธรรม**
นิโรธสัจจะ เป็นธรรมที่ควรทำให้แจ้ง	เรียกว่า	**สัจฉิกาตัพพธรรม**
มัคคสัจจะ เป็นธรรมที่ควรเจริญ	เรียกว่า	**ภาเวตัพพธรรม**

ปฏิจจสมุปบาท ๑๒

วิญญาณ ฯลฯ เวทนา	เป็นปัจจัยให้เกิด	อาสวธรรม
อาสวธรรม	เป็นปัจจัยให้เกิด	อวิชชา
อวิชชา	เป็นปัจจัยให้เกิด	สังขาร
สังขาร	เป็นปัจจัยให้เกิด	วิญญาณ
	ฯลฯ	
ชรามรณะ	เป็นปัจจัยให้เกิด	โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัสสะ อุปายาสะ
โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัสสะ อุปายาสะ	เป็นปัจจัยให้เกิด	อาสวธรรม

ความโศก เกิดขึ้นเพราะ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ด้วยอำนาจ กามาสวะ

ความโศก เกิดขึ้นเพราะความอาลัยในชีวิตและภพภูมิ ด้วยอำนาจ ภวาสวะ

ความโศก เกิดขึ้น เพราะความเปลี่ยนแปลงไปของรูปนามขันธ์ ๕ ด้วยอำนาจ ทิฏฐาสวะ

ความโศกเกิดขึ้น เพราะได้กระทำกรรมไม่ดีไว้ และไม่ได้กระทำกรรมดีไว้ ด้วยอำนาจ อวิชชาสวะ

อุปกรณ์ของผู้เจริญวิปัสสนา

พึงรู้ฐานะ ๖

- **อนิจจัง =** ความไม่เที่ยง
- **อนิจจลักขณัง =** ลักษณะแห่งความไม่เที่ยง
- **ทุกขัง =** ความเป็นทุกข์
- **ทุกขลักขณัง =** ลักษณะแห่งความเป็นทุกข์
- **อนัตตา =** ความไม่ใช่ตัวตน
- **อนัตตลักขณัง =** ลักษณะแห่งความไม่ใช่ตัวตน

พึงตั้งอยู่ในภูมิ ๖

- **ขันธ์ ๕**
- **อายตนะ ๑๒**
- **ธาตุ ๑๘**
- **อินทรีย์ ๒๒**
- **อริยสัจจะ ๔**
- **ปฏิจจสมุปบาท ๑๒**

โดยใช้อุปกรณ์ ๙

- มีศรัทธาและปัญญาเป็นม้าเทียมแอกทั้งคู่
- มีหิริ เป็นงอน
- มีใจ เป็นเชือก
- มีสติ เป็นสารถี
- มีศีล เป็นเครื่องประดับ
- มีฌาน เป็นเพลา
- มีความเพียร เป็นล้อ
- มีอุเบกขา เป็นที่รองรับแอกอันมั่นคง
- มีฉันทะ เป็นอาภรณ์เครื่องปกปิด

จุดมุ่งหมายของการเจริญวิปัสสนา

๑. เพื่อกำจัดวิปปลาสธรรม คือ ความเห็นที่คลาดเคลื่อนจากสภาวะ ตามความเป็นจริง เช่น เห็นว่าเที่ยง เห็นว่าเป็นสุข เห็นว่ามีตัวตน เห็นว่างาม เป็นต้น

๒. เพื่อกำจัดอภิชฌา และโทมนัสทางใจให้หมดไป

๓. เพื่อกำจัดเสียซึ่งฉันทราคะในใจ เพราะการเข้าไปยึดอยู่ในรูปนาม ด้วยอำนาจความเห็นผิด ให้หมดไป

๔. เพื่อไถ่ถอนลูกศรคือทุกข์ที่เสียดแทงใจ

๕. เพื่อความรู้แจ้งชัดยิ่งขึ้นแห่งปัญญาญาณ

๖. เพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

วิปปลาสธรรม

วิปปลาสธรรม หมายถึง สภาพที่มีความคลาดเคลื่อนจากสภาวะที่เป็นจริง มี ๓ อย่าง คือ

๑. ทิฏฐิวิปปลาส ความเห็นที่ผิดไปจากสภาพธรรมตามความเป็นจริง

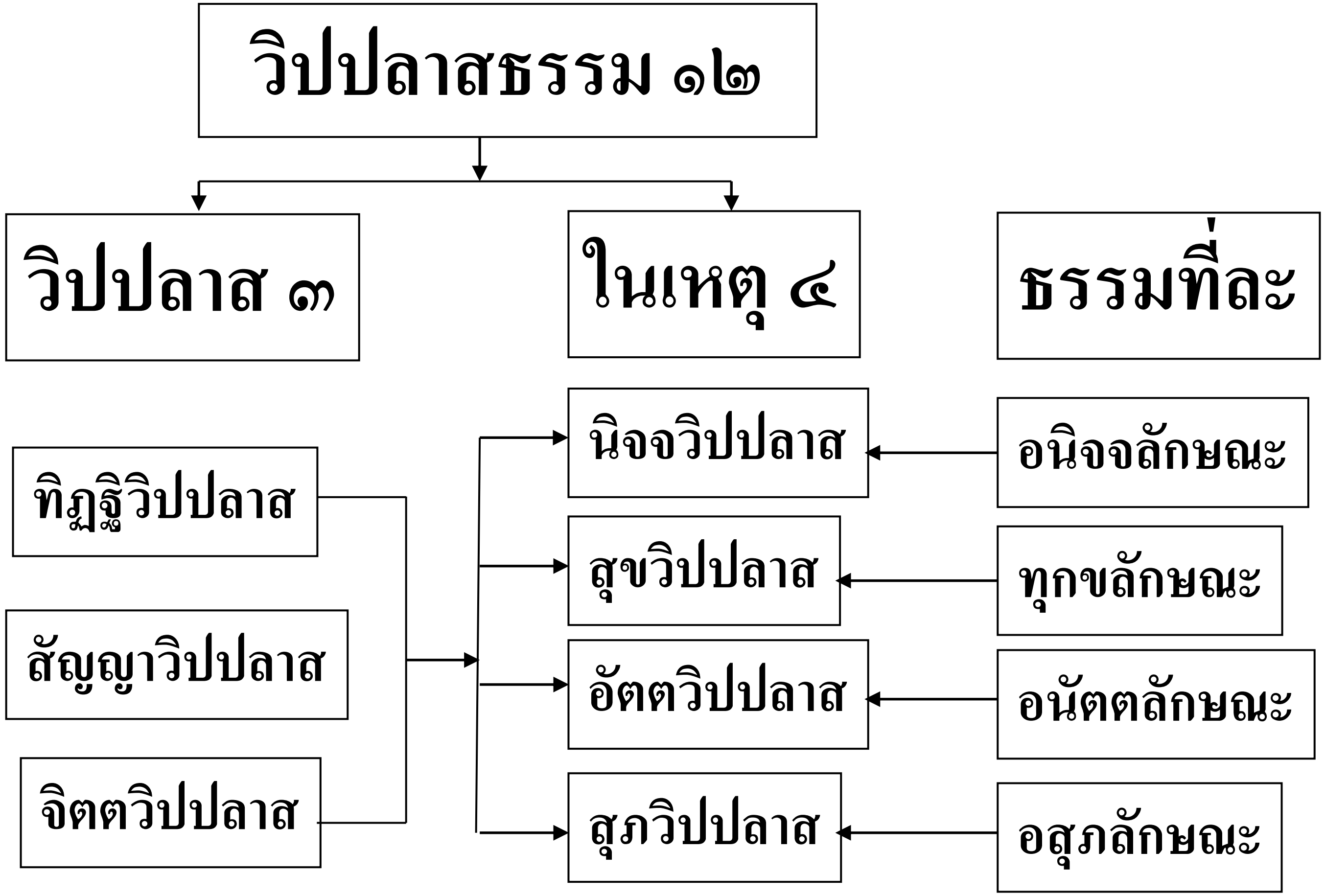
๒. สัญญาวิปปลาส ความสำคัญที่ผิดไปจากความเป็นจริง

๓. จิตตวิปปลาส ความคิดที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ในเหตุ ๔ อย่าง คือ

๑. นิจจวิปปลาส ความเห็นคลาดเคลื่อนว่าเที่ยง
๒. สุขวิปปลาส ความเห็นคลาดเคลื่อนว่าเป็นสุข
๓. อัตตวิปปลาส ความเห็นคลาดเคลื่อนว่ามีตัวตน
๔. สุภวิปปลาส ความเห็นคลาดเคลื่อนว่าสวยงาม

ฉะนั้น **วิปปลาส** แต่ละอย่าง ย่อมมีในเหตุ ๔ อย่างนี้ จึงเป็นวิปปลาส ๑๒ อย่าง

โสดาปัตติมรรค ประหาณ นิจจสัญญาวิปปลาส นิจจจิตตวิปปลาส นิจจทิฏฐิวิปปลาส
อัตตสัญญาวิปปลาส อัตตจิตตวิปปลาส อัตตทิฏฐิวิปปลาส
สุภทิฏฐิวิปปลาส สุขทิฏฐิวิปปลาส

อนาคามิมรรค ประหาณ สุภสัญญาวิปปลาส สุภจิตตวิปปลาส

อรหัตตมรรค ประหาณ สุขสัญญาวิปลาป สุขจิตตวิปปลาส

การทำลายฉันทราคะ

ไตรลักษณะ	ธรรมที่ปิดบัง	ธรรมที่ละ
อนิจจลักษณะ	**สันตติ** ความเกิดดับสืบต่อกัน	**อนิจจสัญญา**
ทุกขลักษณะ	**อิริยาบถ** การเปลี่ยนอิริยาบถ	**ทุกขสัญญา**
อนัตตลักษณะ	**ฆนสัญญา** ความเป็นกลุ่มก้อน	**อนัตตสัญญา**
อสุภลักษณะ	**สุภสัญญา** ความสำคัญว่างาม	**อสุภสัญญา**

เพื่อความตั้งมั่นแห่งสติสัมปชัญญะ

เพื่อความรู้แจ้งยิ่งขึ้นแห่งปัญญาญาณ

เพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

เพื่อกำจัด

อภิชฌา

๑) เมื่อไม่ได้ ก็มีความดิ้นรน ขวนขวาย ปรารถนา

๒) เมื่อได้มาแล้ว ก็ยิ่งเพิ่มความปรารถนา ความอยากได้ยิ่งขึ้นไปอีก หรือ อยากได้ของที่ดี ที่ใหญ่ ที่แพงขึ้นไปอีก ไม่มีที่พอ

๓) เมื่อได้มาแล้ว ก็เกิดความยึดถือหวงแหน ไม่อยากสละ

๔) เมื่อสิ่งนั้น เสื่อมเสียคุณค่าไป หรือแตกดับทำลายไป ก็ปรารถนาอยากได้ของใหม่อีก

โทมนัส

๑) ความทุกข์ใจ เมื่อไม่ได้ดังใจหวัง

๒) ความทุกข์ใจ เมื่อต้องพลัดพรากจากบุคคล หรือ สิ่งที่ตนรัก ตนปรารถนา

๓) ความทุกข์ใจ เมื่อได้ประสบในสิ่ง หรือ บุคคล ที่ตนไม่ปรารถนา

วิปัสสนาญาณ ๑๐

๑. สัมมสนญาณ ปัญญาที่พิจารณากำหนดรูปนามโดยความเป็นไตรลักษณ์

๒. อุทยัพพยญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นความเกิด และความดับของรูปนาม

๓. ภังคญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นรูปนามดับไปฝ่ายเดียว

๔. ภยตูปัฏฐานญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นรูปนามนี้เป็นภัยที่น่ากลัว

๕. อาทีนวญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นรูปนามโดยความเป็นโทษ

๖. นิพพิทาญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นรูปนามเป็นสภาพที่น่าเบื่อหน่าย

๗. มุญจิตุกัมมยตาญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นรูปนามเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายแล้วใคร่จะพ้นไป

๘. ปฏิสังขาญาณ ปัญญาที่พิจารณาหาอุบายเพื่อจะเปลื้องตนให้พ้นจากรูปนาม

๙. สังขารุเปกขาญาณ ปัญญาที่พิจารณาวางเฉยในสังขารคือรูปนาม เพื่อออกไปจากรูปนามเสีย เรียกว่า **วุฏฐานคามินีวิปัสสนา** เป็นยอดของโลกียวิปัสสนาญาณ

๑๐. อนุโลมญาณ ปัญญาที่พิจารณาคล้อยตามสัจจะ ๔ โดยอาการ ๓ อย่าง คือ **สัจจญาณ กิจญาณ กตญาณ** เพื่อให้มรรคจิตเกิดโดยไม่ขัดกันกับ **อุทยัพพยญาณ** จนถึง **สังขารุเปกขาญาณ** เรียกว่า **สัจจานุโลมิกญาณ**

ส่วนวิปัสสนาญาณ ๘ นั้น ต่างกันกับวิปัสสนาญาณ ๑๐ คือ ไม่มีสัมมสนญาณ เริ่มนับที่อุทยัพพยญาณเลย เนื่องจากเห็นความเกิดดับของรูปนามอย่างเด่นชัด

โสฬสญาณ (วิปัสสนาญาณ) ๑๖

๑. นามรูปปริเฉทญาณ ปัญญาที่พิจารณากำหนดเห็นทั้งนามทั้งรูป

๒. นามรูปปัจจยปริคคหญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นปัจจัยของนามรูป

๓. สัมมสนญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นไตรลักษณ์

๔. อุทยัพพยญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นความเกิดและความดับของนามรูป

๕. ภังคญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นแต่ความดับของนามรูปฝ่ายเดียว

๖. ภยตูปัฏฐานญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นภัยที่น่ากลัว

๗. อาทีนวญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นโทษทุกข์

๘. นิพพิทาญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นนามรูปเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย

๙.มุญจิตุกัมมยตาญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นนามรูปเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย แล้วใคร่จะหนีให้พ้นไป

๑๐.ปฏิสังขาญาณ ปัญญาที่พิจารณาหาอุบายเพื่อเปลื้องตนออกไปจากนามรูป

๑๑. สังขารุเปกขาญาณ ปัญญาที่พิจารณาวางเฉยในสังขารคือนามรูป ในเมื่อยังหาทางพ้นไปไม่ได้

๑๒. อนุโลมญาณ ปัญญาที่พิจารณาคล้อยตามสัจจะ ๔ เพื่อให้มรรคจิตเกิดขึ้น เรียกว่า **สัจจานุโลมิกญาณ**

๑๓. โคตรภูญาณ ปัญญาที่พิจารณาเห็นพระนิพพาน และกำลังข้ามพ้นจากโคตรปุถุชน

๑๔. มัคคญาณ ปัญญาที่เห็นแจ้งพระนิพพานโดยประจักษ์สิทธิ ๑ ขณะพร้อมกับการประหาณอนุสัยกิเลสได้เป็นสมุจเฉทปหาณเด็ดขาดจากสันดาน (ตามสมควรแก่กำลังมรรคนั้น ๆ)

๑๕. ผลญาณ ปัญญาที่เห็นแจ้งและเสวยผลพระนิพพาน ๒ - ๓ ขณะ อันเป็นสภาวะสันติสุข

๑๖. ปัจจเวกขณญาณ ปัญญาที่พิจารณาไต่สวนจนรู้เห็นสภาวะของมัคคจิต ผลจิต พระนิพพาน กิเลสที่ละไปแล้ว และกิเลสที่ยังเหลืออยู่

วิสุทธิ ๗

๑. **สีลวิสุทธิ** ความบริสุทธิ์แห่งศีลด้วยอำนาจปาริสุทธิศีล ๔

๒. **จิตตวิสุทธิ** ความบริสุทธิ์แห่งจิตด้วยอำนาจอุปจารสมาธิและอัปปนาสมาธิ

๓. **ทิฏฐิวิสุทธิ** ความบริสุทธิ์แห่งความเห็นถูกตรงกับความจริงของสภาวธรรม เกิดในขณะแห่ง **นามรูปปริจเฉทญาณ**

๔. **กังขาวิตรณวิสุทธิ** ความบริสุทธิ์แห่งความเห็นที่ข้ามพ้นความสงสัยได้แล้ว เกิดในขณะแห่ง **ปัจจยปริคคหญาณ**

๕. **มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ** ความบริสุทธิ์แห่งญาณปัญญาที่รู้ว่าทางหรือไม่ใช่ทาง ที่จะดำเนินไปสู่พระนิพพาน เกิดในขณะแห่ง**ตรุณอุทยัพพยญาณ** ในขณะแห่งวิปัสสนูปกิเลสเกิด

๖. **ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ** ความบริสุทธิ์แห่งญาณปัญญาที่รู้ทางปฏิบัติโดยถูกต้องแล้ว เกิดตั้งแต่ขณะ **พลวอุทยัพพยญาณ** จนถึง **อนุโลมญาณ**

๗. **ญาณทัสสนวิสุทธิ** ความบริสุทธิ์ของญาณปัญญาที่รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจทั้ง ๔ โดยถูกต้องไม่ผิดพลาด เกิดในขณะแห่ง **โคตรภูญาณ** ถึง **ปัจจเวกขณญาณ**

อานุภาพของญาณทัสสนวิสุทธิ ๕ ประการ

๑. **ปริปุณณโพธิปักขิยภาโว** บริบูรณ์ด้วยโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ

๒. **นิมิตตวุฏฐาโน** พ้นจากสังขารนิมิตอารมณ์ทั้งปวง

๓. **พลสมาโยโค** ประกอบด้วยสมาธิพละ และปัญญาพละ

๔. **เตสัปปหาโน** ละกิเลส มี สังโยชน์ เป็นต้นเสียได้

๕. **ปริญญาทีนี สัมปัตโต** บรรลุซึ่งกิจแห่งอริยสัจ ๔ มี ปริญญากิจ เป็นต้น

วิปัสสนูปกิเลส ๑๐ (เครื่องเศร้าหมองแห่งวิปัสสนาญาณ)

๑. โอภาส มีแสงสว่างปรากฏขึ้นทางใจ

๒. อธิโมกข์ เชื่อด้วยความตัดสินใจลงดิ่งไป (ปลงใจเชื่อ ไม่พิจารณา)

๓. ปีติ มีความเอิบอิ่มใจอย่างยิ่ง

๔. ปัสสัทธิ มีจิตสงบเยือกเย็นอย่างประหลาด

๕. ปัคคาหะ เกิดความเพียรอย่างโลดโผน

๖. สุขะ เกิดความสุขอย่างประหลาด

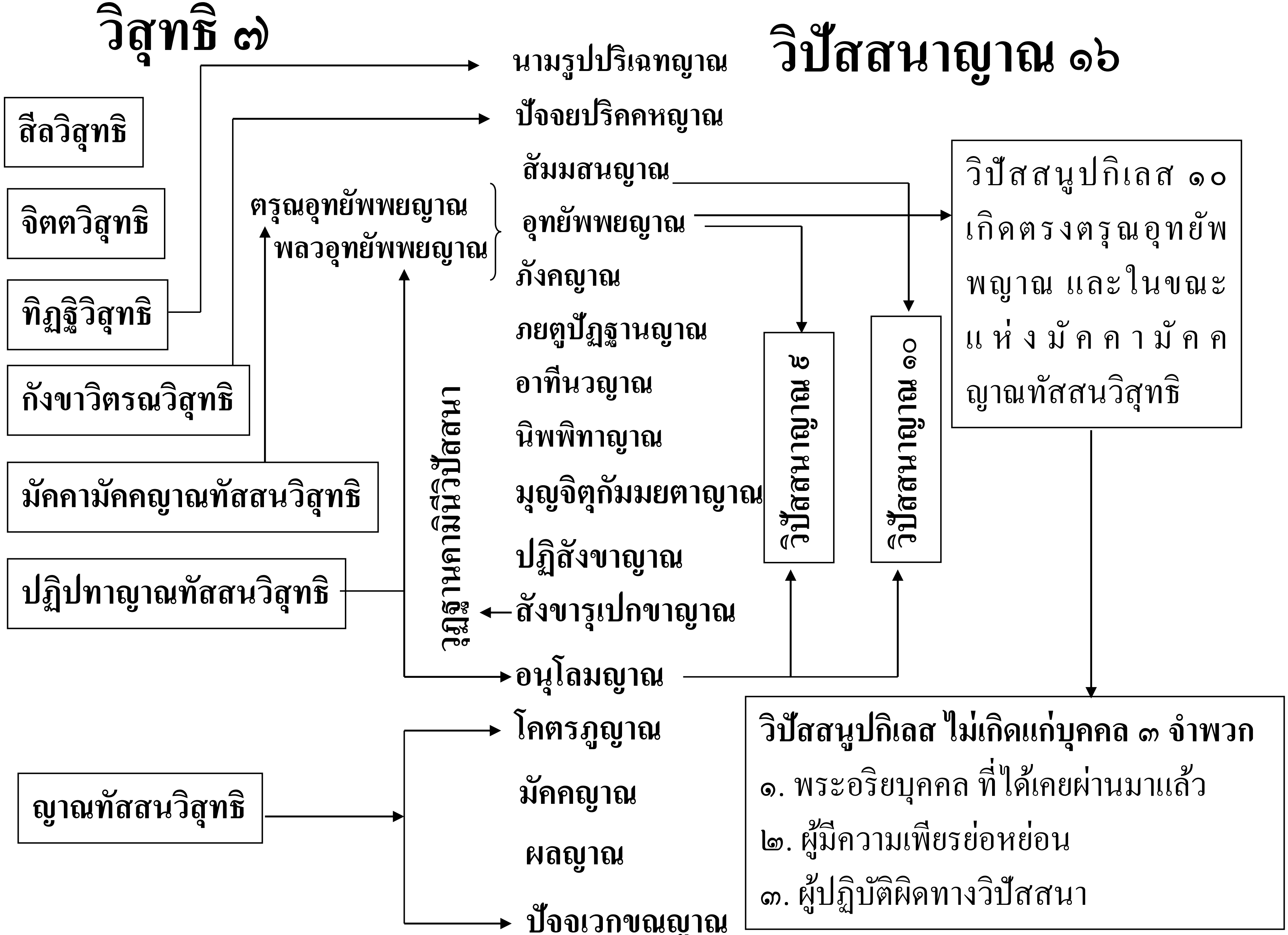
๗. ญาณะ มีญาณเกิดมากเหลือเกิน (ญาณเทียม)

๘. อุปัฏฐาน จิตตั้งมั่นในอารมณ์อย่างแนบแน่น

๙. อุเปกขา จิตมีความวางเฉยมัธยัสถ์ เป็นกลาง ไม่ยินดียินร้าย

๑๐. นิกกันติ มีความชอบใจในอารมณ์ ๙ ข้อข้างต้นนั้น

วิปัสสนูปกิเลสเหล่านี้ จะเกิดขึ้นในขณะแห่งกังขาวิตรณวิสุทธิ และกำลังดำเนินไปในมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิอยู่ ในขณะแห่งตรุณอุทยัพพยญาณ คือ อุทยัพพยญาณอย่างอ่อน และวิปัสสนูปกิเลสนี้ปรากฏเกิดขึ้น ย่อมแสดงให้ทราบว่า บุคคลผู้นั้น เป็นติเหตุกบุคคล ส่วนบุคคลนอกนี้ (ทวิเหตุกบุคคล) จะไม่ปรากฏ

วิสุทธิ ๗
วิปัสสนาญาณ ๑๖
สีลวิสุทธิ
จิตตวิสุทธิ
ทิฏฐิวิสุทธิ
กังขาวิตรณวิสุทธิ
มัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ
ปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ
ญาณทัสสนวิสุทธิ
ตรุณอุทยัพพยญาณ
พลวอุทยัพพยญาณ
วุฏฐานคามินีวิปัสสนา
นามรูปปริเฉทญาณ
ปัจจยปริคคหญาณ
สัมมสนญาณ
อุทยัพพยญาณ
ภังคญาณ
ภยตูปัฏฐานญาณ
อาทีนวญาณ
นิพพิทาญาณ
มุญจิตุกัมมยตาญาณ
ปฏิสังขาญาณ
สังขารุเปกขาญาณ
อนุโลมญาณ
โคตรภูญาณ
มัคคญาณ
ผลญาณ
ปัจจเวกขณญาณ
วิปัสสนาญาณ ๙
วิปัสสนาญาณ ๑๐
วิปัสสนูปกิเลส ๑๐ เกิดตรงตรุณอุทยัพพญาณ และในขณะแห่งมัคคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ
วิปัสสนูปกิเลส ไม่เกิดแก่บุคคล ๓ จำพวก
๑. พระอริยบุคคล ที่ได้เคยผ่านมาแล้ว
๒. ผู้มีความเพียรย่อหย่อน
๓. ผู้ปฏิบัติผิดทางวิปัสสนา

กิเลส ๓ ชนิด

๑. **วีติกกมกิเลส** คือ กิเลสที่หยาบ ปรากฏให้เห็นได้ชัด ที่ล่วงออกมาทางกายวาจา ได้แก่ อกุศลกรรมบถ ๑๐ หรือ ทุจริต ๑๐ เหมือนตะกอนที่นอนอยู่ก้นตุ่ม เมื่อถูกกวนหนัก ๆ ก็ลอยขึ้นมาเหนือน้ำ

๒. **ปริยุฏฐานกิเลส** คือ กิเลสที่ปานกลาง กลุ้มรุมอยู่ภายในจิตใจ ไม่ปรากฏชัด แต่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น โกรธจนสีหน้าแดง กำหนัดจนสีหน้าแดงเรื่อ ๆ เป็นต้น ได้แก่ นิวรณ์ ๕ เหมือนตะกอนที่นอนอยู่ก้นตุ่ม เมื่อถูกกวนเบา ๆ ก็มีการไหวตัว แต่ยังไม่ลอยขึ้นมาเหนือน้ำให้เห็นได้ถนัด แต่สามารถพิจารณาเห็นได้

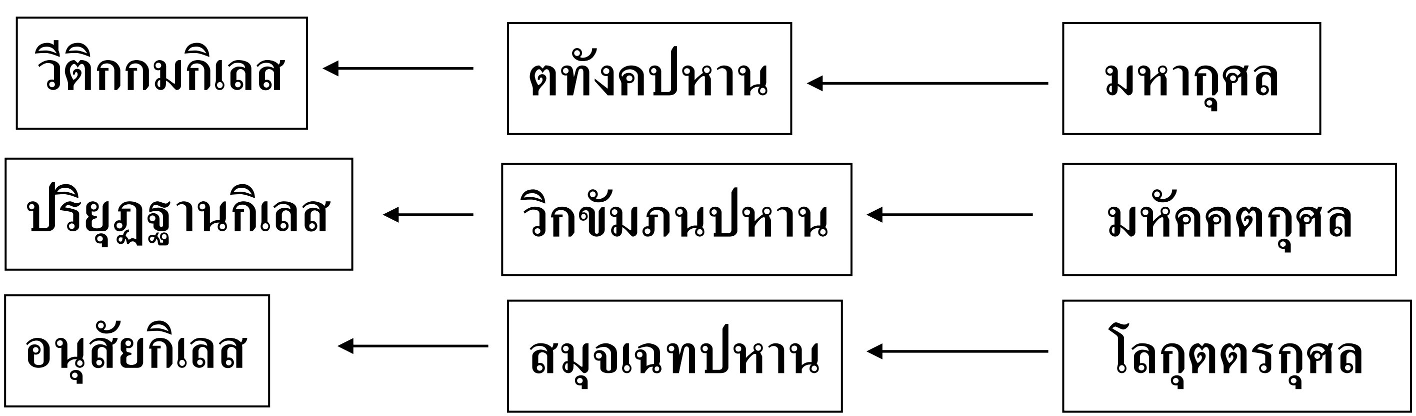
๓. **อนุสัยกิเลส** คือ กิเลสอย่างละเอียด ซึ่งนอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน เมื่อไม่มีอารมณ์มากระทบ ก็ยังไม่แสดงตัวหรือไหวตัว เหมือนตะกอนที่นอนอยู่ก้นตุ่ม เมื่อยังไม่ถูกกวนก็ไม่ไหวตัว ไม่สามารถพิจารณาเห็นได้ นอกจากพระสัพพัญญุตญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เท่านั้น

การประหาณกิเลส มี ๓ ขั้น

๑. **ตทังคปหาน** การละวีติกกมกิเลส ซึ่งเป็นการละได้ชั่วครั้งชั่วคราว หรือ ละได้ด้วยองค์นั้น ๆ อาจเป็นนาที ชั่วโมง วัน สัปดาห์ เดือน ปี กระทั่งตลอดชีวิตของบุคคลนั้น ด้วยอำนาจแห่งโลกียะปัญญาที่พิจารณาเห็นโทษของสิ่งนั้น เป็นการละด้วยองค์แห่งศีล เหมือนการจับต้นหญ้าถอนขึ้น แต่รากยังติดอยู่ที่พื้นดิน เมื่อได้น้ำได้ปุ๋ย ก็สามารถงอกขึ้นมาอีกได้

๒. **วิกขัมภนปหาน** การละปริยุฏฐานกิเลส เป็นการละด้วยการข่มหรือกดไว้ ด้วยอำนาจองค์ฌาน เหมือนเอาหินทับหญ้าไว้ และกิเลสเหล่านี้จะไม่ฟูขึ้นมารบกวน ตราบเท่าที่องค์ฌานยังมีกำลังอยู่ ต่อเมื่อฌานเสื่อมแล้ว จึงฟูขึ้นมาได้อีก เหมือนการกลิ้งหินออกแล้ว เมื่อได้เหตุได้ปัจจัย หญ้าก็งอกขึ้นมาอีก

๓. **สมุจเฉทปหาน** การละอนุสัยกิเลส เป็นการละโดยเด็ดขาด ไม่ให้เกิดอีก ด้วยอำนาจแห่งมรรคญาณ เหมือนการขุดรากถอนโคนหญ้าออกเสีย

โสดาปัตติมรรคจิต โสดาปัตติผลจิต

โสดาปัตติมรรคจิต หมายถึง จิตที่เข้าถึงกระแสพระนิพพานเป็นครั้งแรก

โสดาปัตติมรรคจิต

- ทำให้เป็นโสดาปัตติมรรคบุคคล
- ทำให้พ้นจากอบายภูมิโดยเด็ดขาด
- ทำให้ประหาณอนุสัยกิเลสได้โดยเด็ดขาด ๒ อย่าง คือ ทิฏฐานุสัย กับ วิจิกิจฉานุสัย เป็นสมุจเฉทปหาน
- ทำให้ประหาณอกุศลจิต โดยเด็ดขาดได้ ๕ ดวง คือ ทิฏฐิคตสัมปยุตตจิต ๔ วิจิกิจฉาสัมปยุตตจิต ๑ เป็นสมุจเฉทปหาน

โสดาปัตติผลจิต

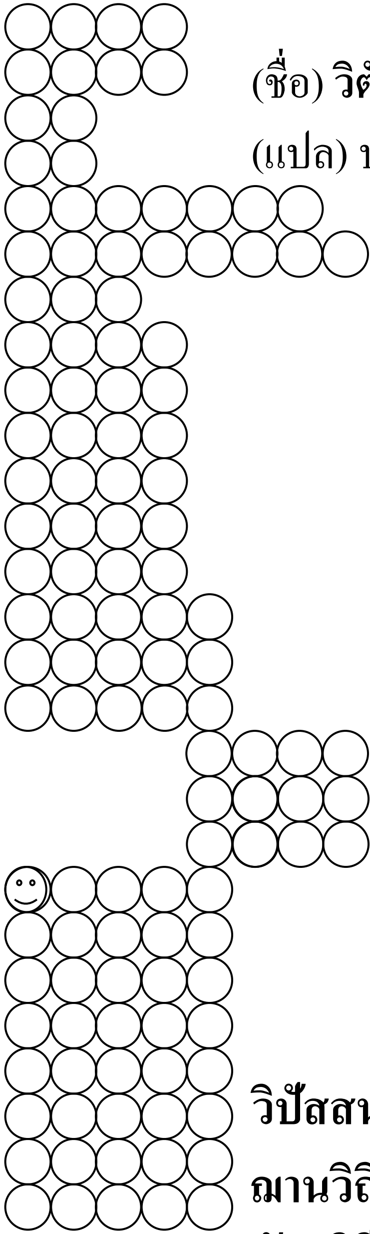
เป็นจิต ที่ทำหน้าที่เสพอารมณ์โดยความเป็นชวนะ รับพระนิพพานอารมณ์ ที่โสดาปัตติมรรคได้ประหาณอนุสัยกิเลสเสร็จแล้ว เป็น**อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องรอกาลเวลา คือ เกิดต่อจากที่โสดาปัตติมรรคจิตดับลงแล้วโดยทันที ไม่มีจิตอื่นมาเกิดคั่นระหว่าง

- ทำให้เป็นโสดาปัตติผลบุคคล หรือ พระโสดาบันบุคคล
- ทำให้ข้ามพ้นจากสังสาระเบื้องต่ำ ที่เรียกว่า **เหฏฐิมสังสาร** คือ อบายภูมิ ๔ โดยเด็ดขาด
- ทำหน้าที่เสวยวิมุตติสุข จากการที่โสดาปัตติมรรคได้ประหาณกิเลสสิ้นสุดลงแล้ว

พระโสดาบันบุคคล:

1. **๑. เอกพีชีโสดาบัน** ผู้จะเกิดอีกเพียง ๑ ชาติ แล้วบรรลุพระอรหันต์ปรินิพพานไป (อินทรีย์แก่กล้า)
2. **๒.โกลังโกลโสดาบัน** ผู้จะเกิดอีก ๒-๖ ชาติ แล้วบรรลุพระอรหันต์ปรินิพพานไป (อินทรีย์ปานกลาง)
3. **๓. สัตตขัตตุปรมโสดาบัน** ผู้จะเกิดอีก ๗ ชาติ แล้วบรรลุพระอรหันต์ปรินิพพาน ไป (อินทรีย์อ่อน)

โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

เกิดจากการที่พระโยคีบุคคลเจริญปฐมฌานให้เกิดแล้ว ออกจากปฐมฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของปฐมฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และโสดาปัตติมัคคญาณ

เกิดกับติเหตุกปุถุชนที่เอาองค์ฌานของปฐมฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระโสดาบัน ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด
๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย
โดยสมุจเฉทปหาน

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระโสดาบันแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับโสดาปัตติมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

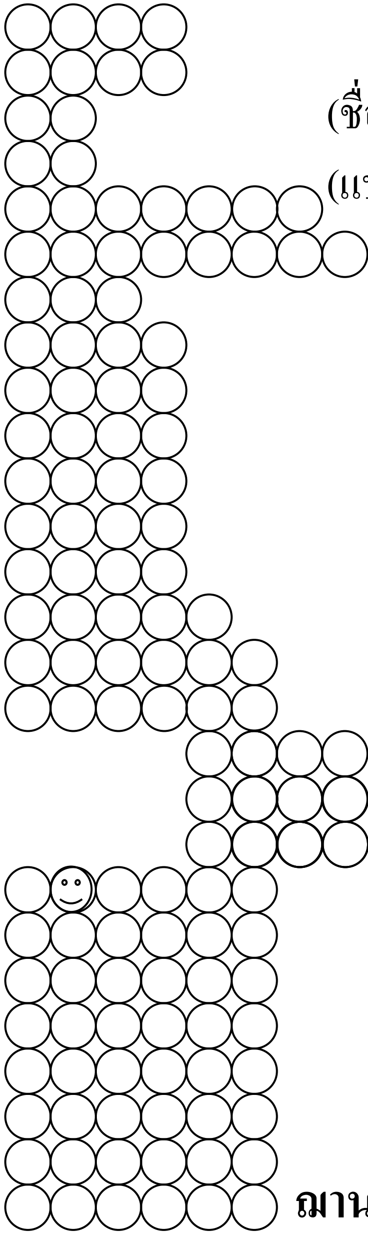
ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ **ปัจจเวกขณวิถี**

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด
๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย
โดยสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระโยคีบุคคลเจริญฌานจนได้ทุติยฌานแล้ว ออกจากทุติยฌานทำการพิจารณาองค์ฌานของทุติยฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และโสดาปัตติมัคคญาณ

เกิดกับติเหตุกปุถุชนที่เอาองค์ฌานของทุติยฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระโสดาบัน ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระโสดาบันแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับโสดาปัตติมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

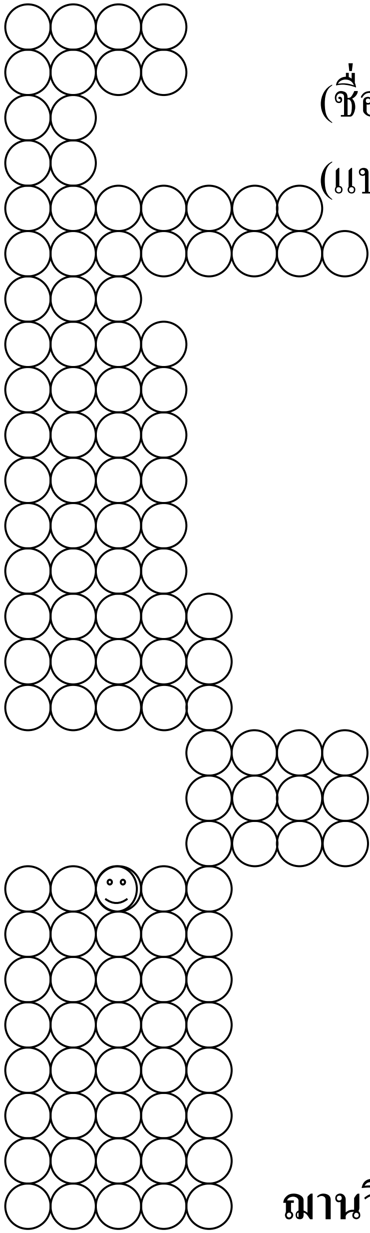
วิปัสสนาวิถี เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ปัจจเวกขณวิถี เกิดต่อ

โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด
๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย
โดยสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระโยคีบุคคลเจริญฌานจนได้ตติยฌานแล้ว ออกจากตติยฌานทำการพิจารณาองค์ฌานของตติยฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และโสดาปัตติมัคคญาณ

เกิดกับติเหตุกปุถุชนที่เอาองค์ฌานของตติยฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระโสดาบัน ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระโสดาบันแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับโสดาปัตติมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

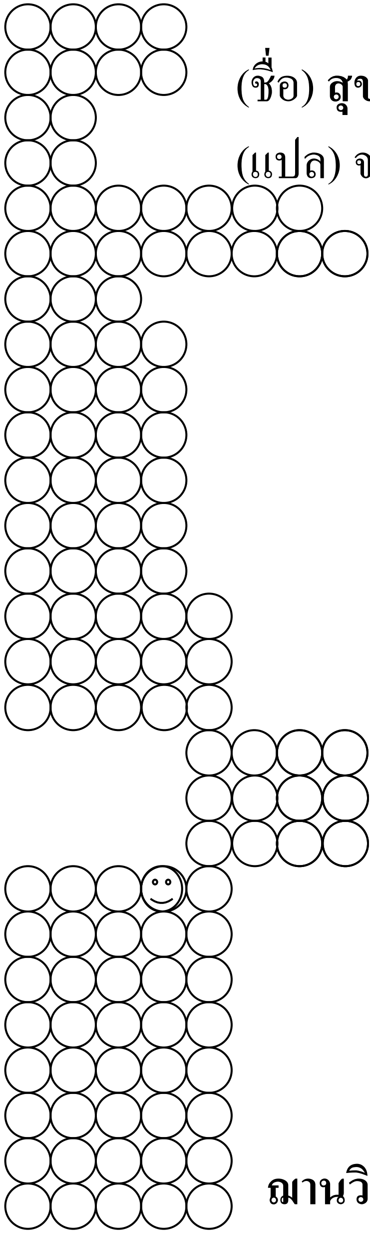
วิปัสสนาวิถี เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ปัจจเวกขณวิถี เกิดต่อ

โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา	ญาณสัมปยุตต์	สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณ อนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด
๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย
โดยสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระโยคีบุคคลเจริญฌานจนได้จตุตถฌาน แล้ว ออกจากจตุตถฌานทำการพิจารณาองค์ฌานของจตุตถฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และโสดาปัตติมัคคญาณ

เกิดกับติเหตุกปุถุชนที่เอาองค์ฌานของจตุตถฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระโสดาบัน ใน ๑๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคล ผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัย วิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระโสดาบันแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับโสดาปัตติมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

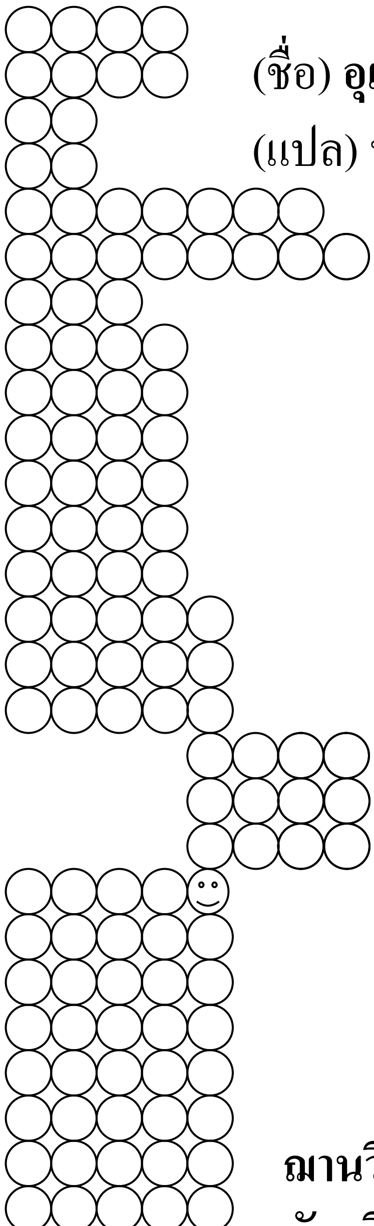
วิปัสสนาวิถี เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

ฌานวิถี⟶ น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี⟶ น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ปัจจเวกขณวิถี เกิดต่อ

โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อุเบกขาเวทนา	ญาณสัมปยุตต์	สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด
๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย
โดยสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระโยคีบุคคลเจริญฌานจนได้ปัญจมฌานแล้ว ออกจากปัญจมฌาน ทำการพิจารณาองค์ฌานของปัญจมฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับจนถึงโคตรภูญาณ และโสดาปัตติมัคคญาณ

เกิดกับติเหตุกปุถุชนที่เอาองค์ฌานของปัญจมฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระโสดาบัน ใน ๑๗ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ และเวหัปผลาภูมิ ๑

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระโสดาบันแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับโสดาปัตติมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

วิปัสสนาวิถี เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

ฌานวิถี→ น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี→ น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ปัจจเวกขณวิถี เกิดต่อ

สกิทาคามิมรรคจิต สกิทาคามิผลจิต

สกิทาคามิมรรคจิต หมายถึง จิตที่เข้าถึงภาวะที่จะเวียนมาเกิดในกามภูมิอีกเพียงครั้งเดียว

สกิทาคามิมรรคจิต

ทำให้เป็นสกิทาคามิมรรคบุคคล

ทำให้ประหาณอนุสัยกิเลสที่เหลือจากโสดาปัตติมรรคประหาณแล้ว โดยการทำให้เบาบางลงอีก เรียกว่า **ตนุกรปหาน**

ทำให้ประหาณอกุศลจิต ที่เหลือจากโสดาปัตติมรรคประหาณแล้ว อีก ๗ ดวง คือ ทิฏฐิคตวิปปยุตตจิต ๔ โทสมูลจิต ๒ อุทธัจจสัมปยุตตจิต ๑ ให้เบาบางลงอีก เรียกว่า **ตนุกรปหาน**

สกิทาคามิผลจิต

เป็นจิตที่ทำหน้าที่เสพอารมณ์โดยความเป็นชวนะ รับพระนิพพานอารมณ์ ที่สกิทาคามิมรรคได้ประหาณอนุสัยกิเลสเสร็จแล้ว เป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่เกิดขึ้นไม่ต้องรอกาลเวลา คือ เกิดต่อจากที่สกิทาคามิมรรคจิตดับลงแล้วโดยทันที ไม่มีจิตอื่นมาเกิดคั่นระหว่าง

ทำให้เป็นสกิทาคามิผลบุคคล หรือ พระสกิทาคามีบุคคล

ทำหน้าที่เสวยวิมุตติสุข จากการที่สกิทาคามิมรรคได้ประหาณกิเลสสิ้นสุดลงแล้ว

๑. อิธะปัตวา อิธะ ปรินิพพายี บรรลุในมนุษย์โลกปรินิพพานในมนุษย์โลกนี้

๒.ตัตถะปัตวา ตัตถะปรินิพพายี บรรลุในเทวโลกปรินิพพานในเทวโลก

๓. อิธะปัตวา ตัตถะปรินิพพายี บรรลุในมนุษย์โลกปรินิพพานในเทวโลก

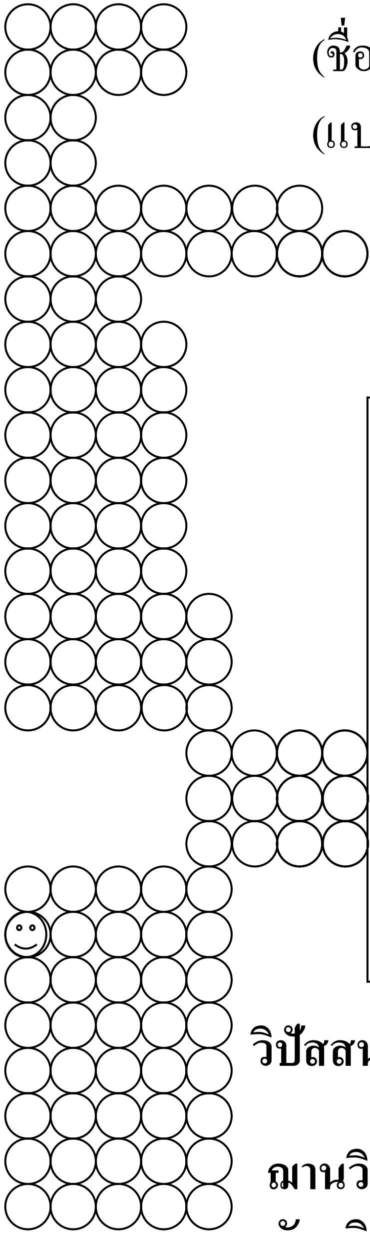
๔. ตัตถะปัตวา อิธะปรินิพพายี บรรลุในเทวโลกปรินิพพานในมนุษย์โลก

๕. อิธะปัตวา ตัตถะนิพพัตติวา อิธะปรินิพพายี บรรลุในมนุษย์โลก ไปเกิดในเทวโลกแล้วมาปรินิพพานในมนุษย์โลก

สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌาสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย **๒. ภวราคานุสัย**
๓. มานานุสัย **๔. ปฏิฆานุสัย**
๕. อวิชชานุสัย
ให้เบาบางลงไปอีก เป็น**ตนุกรปหาน**

เกิดจากการที่พระโสดาบันบุคคลเจริญปฐมฌานให้เกิดแล้ว ออกจากปฐมฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของปฐมฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และสกิทาคามิมัคคญาณ

เกิดกับพระโสดาบันที่เอาองค์ฌานของปฐมฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระสกิทาคามีใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระสกิทาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับสกิทาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

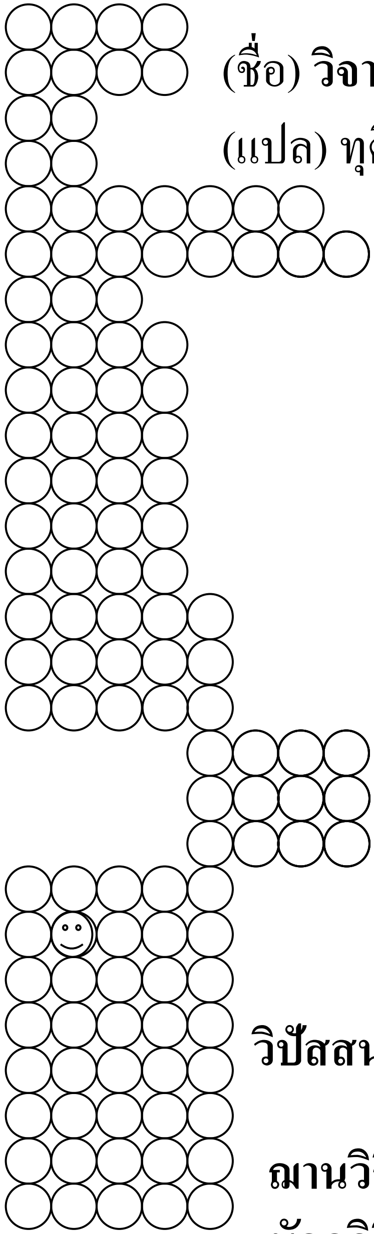
วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ปัจจเวกขณวิถี เกิดต่อ

สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ

๑. กามราคานุสัย **๒. ภวราคานุสัย**
๓. มานานุสัย **๔. ปฏิฆานุสัย**
๕. อวิชชานุสัย

ให้เบาบางลงไปอีก เป็น**ตนุกรปหาน**

เกิดจากการที่พระโสดาบันบุคคลเจริญฌานจนได้ทุติยฌานแล้ว ออกจากทุติยฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของทุติยฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และสกิทาคามิมัคคญาณ

เกิดกับพระโสดาบันที่เอาองค์ฌานของทุติยฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระสกิทาคามี ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระสกิทาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับสกิทาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

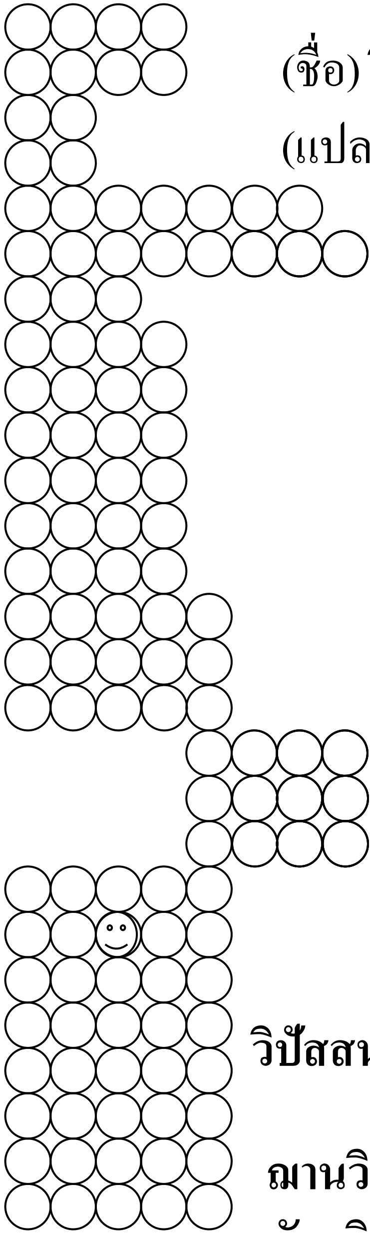
วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ปัจจเวกขณวิถี เกิดต่อ

สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์
พร้อมกับทำการประหาณอนุสัย
กิเลส ๕ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ๒. ภวราคานุสัย
๓. มานานุสัย ๔. ปฏิฆานุสัย
๕. อวิชชานุสัย
ให้เบาบางลงไปอีก เป็นตนุกรปหาน

เกิดจากการที่พระโสดาบันบุคคลเจริญฌานจนได้ตติยฌานแล้ว ออกจากตติยฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของตติยฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และสกิทาคามิมัคคญาณ

เกิดกับพระโสดาบันที่เอาองค์ฌานของตติยฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระสกิทาคามี ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระสกิทาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับสกิทาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

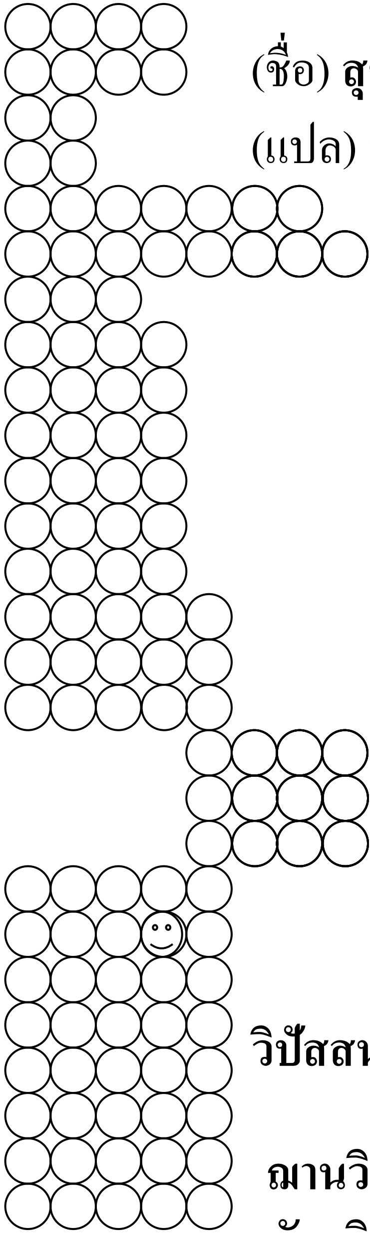
วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ปัจจเวกขณวิถี เกิดต่อ

สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ

๑. กามราคานุสัย ๒. ภวราคานุสัย
๓. มานานุสัย ๔. ปฏิฆานุสัย
๕. อวิชชานุสัย

ให้เบาบางลงไปอีก เป็นตนุกรปหาน

เกิดจากการที่พระโสดาบันบุคคลเจริญฌานจนได้จตุตถฌานแล้ว ออกจากจตุตถฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของจตุตถฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับจนถึงโคตรภูญาณ และสกิทาคามิมัคคญาณ

เกิดกับพระโสดาบันที่เอาองค์ฌานของจตุตถฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระสกิทาคามี ใน ๑๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระสกิทาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับสกิทาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

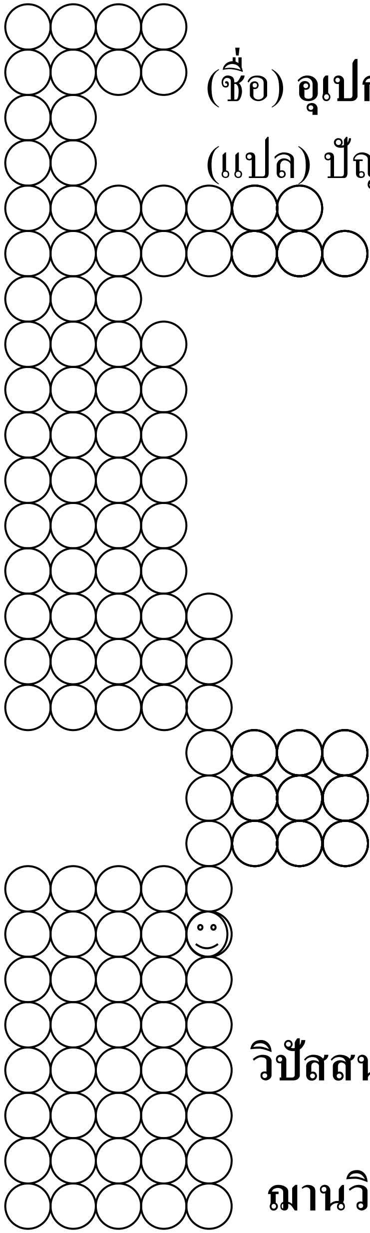
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อุเบกขาเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย **๒. ภวราคานุสัย**
๓. มานานุสัย **๔. ปฏิฆานุสัย**
๕. อวิชชานุสัย
ให้เบาบางลงไปอีก เป็นตนุกรปหาน

เกิดจากการที่พระโสดาบันบุคคลเจริญฌานจนได้ปัญจมฌานแล้ว ออกจากปัญจมฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของปัญจมฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และสกิทาคามิมัคคญาณ

เกิดกับพระโสดาบันที่เอาองค์ฌานของปัญจมฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระสกิทาคามี ใน ๑๗ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ เวหัปผลาภูมิ ๑

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระสกิทาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับสกิทาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี ↑

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อนาคามิมรรคจิต หมายถึง จิตที่เข้าถึงภาวะที่จะไม่เวียนมาเกิดในกามภูมิอีกแล้ว

อนาคามิมรรคจิต อนาคามิผลจิต

อนาคามิมรรคจิต

ทำให้เป็นอนาคามิมรรคบุคคล

ทำให้ประหาณอนุสัยกิเลสที่เหลือเพิ่มอีก ๒ คือ **กามราคานุสัย** กับ **ปฏิฆานุสัย** โดยเด็ดขาด เรียกว่า **สมุจเฉทปหาน** ทำให้ข้ามพ้นจาก **มัชฌิมสังสาร** คือ สังสารวัฏฏ์เบื้องกลาง ได้แก่ กามสุคติภูมิ ๗

ทำให้ประหาณอกุศลจิต ที่เหลืออีก ๒ ดวง คือ โทสมูลจิต ๒ โดย **สมุจเฉทปหาน** และ ทำทิฏฐิคตวิปปยุตตจิต ๔ อุทธัจจสัมปยุตตจิต ๑ ให้เบาบางลงไปอีก เรียกว่า **ตนุกรปหาน**

อนาคามิผลจิต

เป็นจิตที่ทำหน้าที่เสพอารมณ์โดยความเป็น ชวนะ รับพระนิพพานอารมณ์ที่อนาคามิมรรคญาณได้ประหาณอนุสัยกิเลสเสร็จแล้ว เป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องรอกาลเวลา คือ เกิดต่อจากที่อนาคามิมรรคจิตดับลงแล้ว โดยทันที ไม่มีจิตอื่นมาเกิดคั่นระหว่าง

ทำให้เป็นอนาคามิผลบุคคล หรือ พระอนาคามีบุคคล

ทำหน้าที่เสวยวิมุตติสุข จากการที่อนาคามิมรรคได้ประหาณกิเลสสิ้นสุดลงแล้ว

๑. อันตรปรินิพพายี ปรินิพพานในระหว่างกึ่งแรกของอายุขัยในภูมินั้น

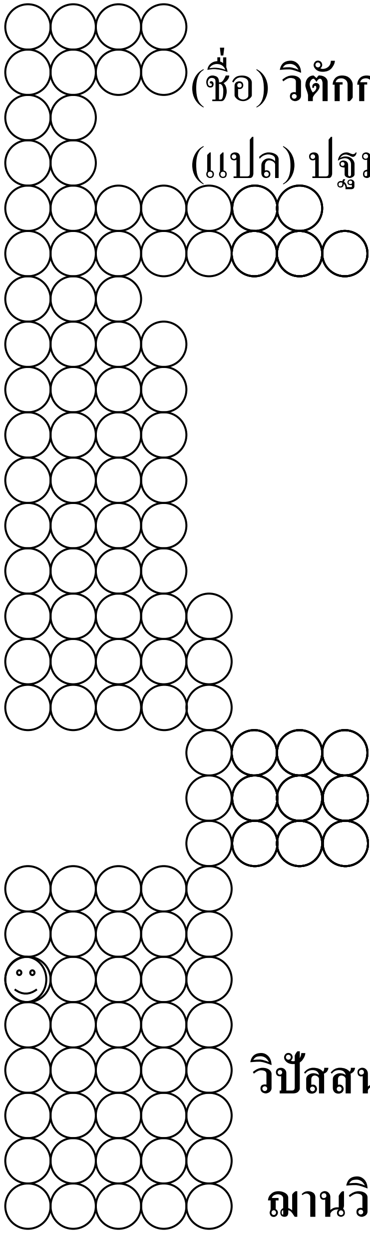
๒. อุปหัจจปรินิพพายี ปรินิพพานในระหว่างกึ่งอายุขัยหลังในภูมินั้น

๓. อสังขารปรินิพพายี บรรลุพระอรหันต์ได้ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามมาก

๔. สสังขารปรินิพพายี บรรลุพระอรหันต์ได้ โดยต้องใช้ความพยายามมาก

๕. อุทธังโสโตอะกะนิฏฐะคามี ผู้มีกระแสในเบื้องบนจนถึงอกนิฏฐาภูมิ

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ

๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม

๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ

โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระสกิทาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้ปฐมฌานแล้ว ออกจากปฐมฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของปฐมฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับจนถึงโคตรภูญาณ และอนาคามิมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระสกิทาคามีที่เอาองค์ฌานของปฐมฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอนาคามี ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอนาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอนาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

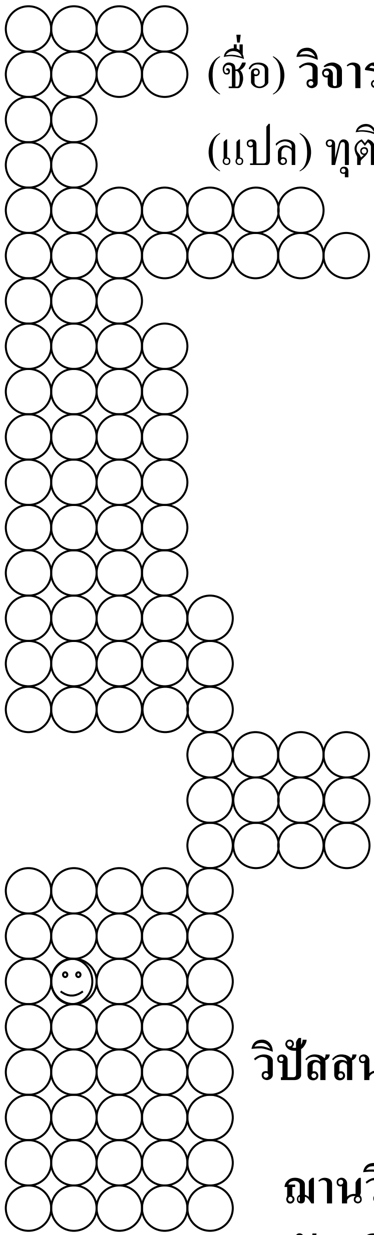
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา	ญาณสัมปยุตต์	สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ

๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม

๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ

โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระสกิทาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้ทุติยฌานแล้ว ออกจากทุติยฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของทุติยฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และอนาคามิมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระสกิทาคามีที่เอาองค์ฌานของทุติยฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอนาคามี ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอนาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอนาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

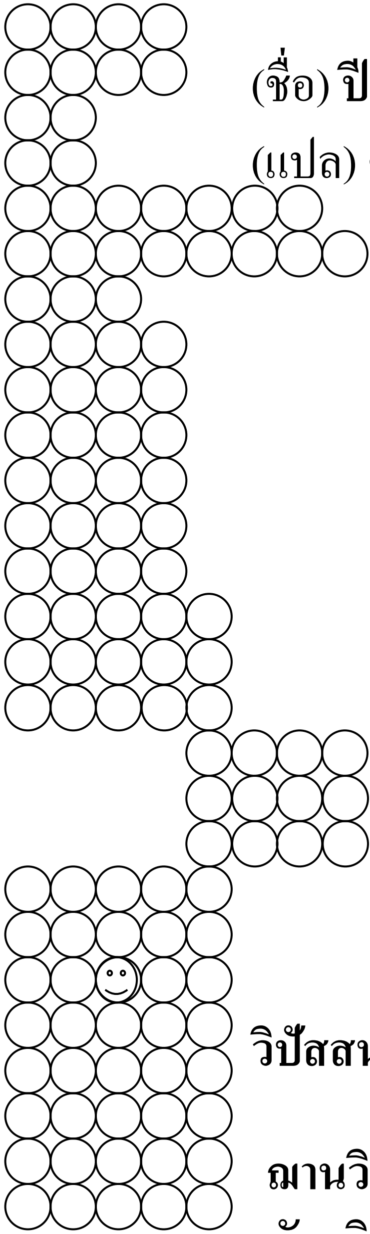
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม
๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ
โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระสกิทาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้ตติยฌานแล้ว ออกจากตติยฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของตติยฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และอนาคามิมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระสกิทาคามีที่เอาองค์ฌานของตติยฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอนาคามี ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอนาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอนาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

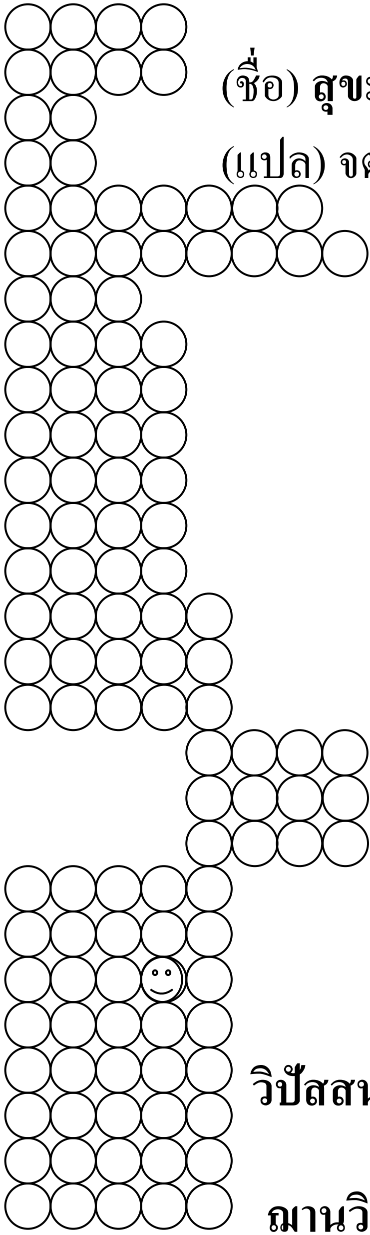
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ

๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม

๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ

โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระสกิทาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้จตุตถฌานแล้ว ออกจากจตุตถฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของจตุตถฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และอนาคามิมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระสกิทาคามีที่เอาองค์ฌานของจตุตถฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอนาคามี ใน ๑๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอนาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอนาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

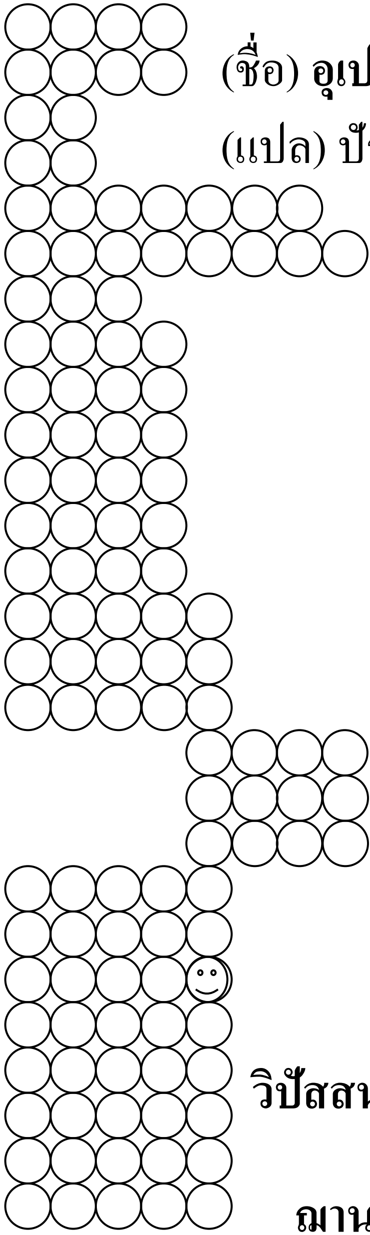
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อุเบกขาเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ

๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม

๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ

โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน

เกิดจากการที่พระสกิทาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้ปัญจมฌานแล้ว ออกจากปัญจมฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของปัญจมฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับจนถึงโคตรภูญาณ และอนาคามิมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระสกิทาคามีที่เอาองค์ฌานของปัญจมฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอนาคามี ใน ๑๗ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ เวหัปผลาภูมิ ๑

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอนาคามีแล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอนาคามิมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อรหัตตมรรคจิต หมายถึง จิตที่เข้าถึงภาวะแห่งบุคคลผู้ควรบูชาอย่างสูงสุด

อรหัตตมรรคจิต อรหัตตผลจิต

อรหัตตมรรคจิต

ทำให้เป็นอรหัตตมรรคบุคคล

ทำให้ประหาณอนุสัยกิเลสที่เหลือทั้งหมด คือ ภวราคานุสัย มานานุสัย และอวิชชานุสัย โดยเด็ดขาด เรียกว่า **สมุจเฉทปหาน**

ตัด **อุปริมสังสาร** คือ สังสารวัฏฏ์เบื้องสูงโดยเด็ดขาด ทำให้ข้ามพ้นจากสังสารวัฏฏ์ทั้วปวงได้เด็ดขาด

ทำให้ประหาณอกุศลจิต ที่เหลือทั้งหมดอีก ๕ ดวง คือ ทำทิฏฐิคตวิปปยุตตจิต ๔ อุทธัจจสัมปยุตตจิต ๑ โดยเด็ดขาด เรียกว่า **สมุจเฉทปหาน**

อรหัตตผลจิต

เป็นจิตที่ทำหน้าที่เสพอารมณ์โดยความเป็นชวนะ รับพระนิพพานอารมณ์ที่อรหัตตมรรคญาณ ได้ประหาณอนุสัยกิเลสเสร็จแล้ว เป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องรอกาลเวลา คือ เกิดต่อจากที่อรหัตตมรรคจิตดับลงแล้ว โดยทันที ไม่มีจิตอื่นมาเกิดคั่นระหว่าง

ทำหน้าที่เสวยวิมุตติสุข จากการที่อรหัตตมรรคญาณได้ประหาณอนุสัยกิเลสหมดสิ้นลงแล้ว

ทำให้เป็นอรหัตตผลบุคคล หรือ พระอรหันต์ หรือ พระขีณาสพ หรือ อเสกขบุคคล

- ๑. **สุกขวิปัสสโก** บรรลุโดยวิปัสสนาอย่างเดียว
- ๒. **เจโตวิมุตติ** บรรลุโดยฌานและวิปัสสนาทั้ง ๒
- ๓. **เตวิชโช** ผู้ได้วิชชา ๓
- ๔. **ฉฬภิญโญ** ผู้ได้อภิญญา ๖
- ๕. **ปฏิสัมภิทัปปัตโต** ผู้บรรลุปฏิสัมภิทา ๔

คุณสมบัติของพระอรหันต์

วิชชา ๓

๑. บุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติก่อนได้

๒. ทิพพจักขุญาณ หรือ **จุตูปปาตญาณ** รู้การเกิดและการตายของสัตว์ทั้งหลายได้

๓. อาสวักขยญาณ ความรู้เป็นเหตุให้สิ้นอาสวกิเลส

อภิญญา ๖

๑. บุพเพนิวาสานุสสติอภิญญา ระลึกชาติก่อนได้

๒. ทิพพจักขุอภิญญา หรือ **จุตูปปาตญาณ** รู้การเกิดและการตายของสัตว์ทั้งหลายได้

๓. ปรจิตตวิชชานนอภิญญา รู้วาระจิตของบุคคลอื่นได้

๔. ทิพพโสตอภิญญา มีหูทิพย์

๕. อาสวักขยอภิญญา ความรู้เป็นเหตุให้สิ้นอาสวกิเลส

ปฏิสัมภิทา ๔

๑. อัตถปฏิสัมภิทา แตกฉานในอรรถ คือ เหตุแห่งธรรมต่าง ๆ

๒. ธัมมปฏิสัมภิทา แตกฉานในธรรม คือ ผลธรรมต่าง ๆ

๓. นิรุตติปฏิสัมภิทา แตกฉานในการใช้ภาษาได้มากมายหลายภาษา

๔. ปฏิภาณปฏิสัมภิทา แตกฉานในเรื่องไหวพริบ การโต้ตอบได้ทัน ไม่ติดขัด

พระอริยบุคคล ๗ ประเภท

๑. **สัทธานุสารี** ท่านผู้ยิ่งด้วยศรัทธาขวนขวายปฏิบัติจนได้บรรลุโสดาปัตติมรรค

๒. **สัทธาธิมุตตะ** ท่านผู้หลุดพ้นด้วยอำนาจศรัทธา ได้แก่ ท่านที่ได้บรรลุตั้งแต่โสดาปัตติผล จนถึง อรหัตตผล

๓. **กายสักขี** ท่านมีรูปฌานเป็นพยานในการบรรลุมรรคผล ได้แก่ ท่านที่ได้รูปฌานและบรรลุมรรคผล ทั้ง ๘ บุคคล

๔. **อุภโตภาควิมุตตะ** ท่านผู้ที่ได้ถึงอรูปฌาน ๔ แล้วบรรลุถึงอรหัตตผล

๕. **ธัมมานุสารี** ท่านผู้มีปัญญามาก พิจารณาโดยความเป็นอนัตตา ในขณะแห่งโสดาปัตติมรรค

๖. **ทิฏฐิปัตตะ** ท่านผู้บรรลุถึงความเห็นแจ้ง ได้แก่ โสดาปัตติผล ถึง อรหัตตมรรค

๗. **ปัญญาวิมุตตะ** ท่านผู้หลุดพ้นด้วยอำนาจปัญญาเป็นประธาน ได้แก่ อรหัตตผล

สัทธานุสารี กับ สัทธาธิมุตติ	มี ศีล เป็น อธิบดี
กายสักขี กับ อุภโตภาควิมุตติ	มี สมาธิ เป็น อธิบดี
ธัมมานุสารี ทิฏฐิปัตตะ และ ปัญญาวิมุตตะ	มี ปัญญา เป็น อธิบดี

พระอริยบุคคล ๗ กับ ปฏิปทา ๔

๑. สัทธานุสารี

๒. สัทธาธิมุตตะ

๓. กายสักขี

๔. อุภโตภาควิมุตตะ

๕. ธัมมานุสารี

๖. ทิฏฐิปัตตะ

๗. ปัญญาวิมุตตะ

→

สุขาปฏิปทา ทันธาภิญญา ปฏิบัติสะดวก แต่บรรลุช้า

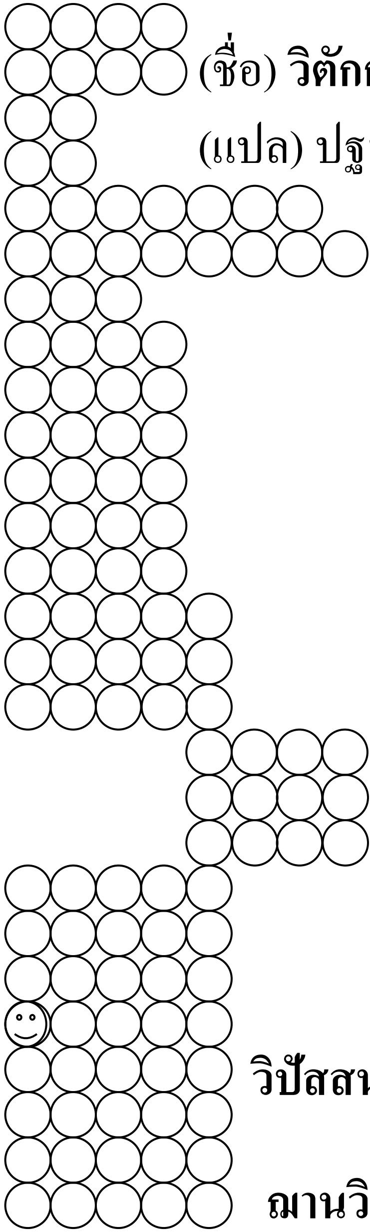
สุขาปฏิปทา ขิปปาภิญญา ปฏิบัติสะดวก และบรรลุเร็ว

ทุกขาปฏิปทา ทันธาภิญญา ปฏิบัติลำบาก และบรรลุช้า

ทุกขาปฏิปทา ขิปปาภิญญา ปฏิบัติลำบาก แต่บรรลุเร็ว

พระอริยบุคคลทั้ง ๗ ประเภท ย่อมมีความเป็นไปในปฏิปทา ๔ อย่างนี้ อย่างใดอย่างหนึ่ง

อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลสที่เหลือ ๓ ประการ คือ

๑. ภวราคานุสัย ความใคร่ในภพ

๒. มานานุสัย ความถือตัว

๓. อวิชชานุสัย ความไม่รู้จริง

โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน ทำให้หมดอนุสัยกิเลสโดยสิ้นเชิง

เกิดจากการที่พระอนาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้ปฐมฌานแล้ว ออกจากปฐมฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของปฐมฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และอรหัตตมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระอนาคามีที่เอาองค์ฌานของปฐมฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอรหันต์ ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนา โดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอรหัตตมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

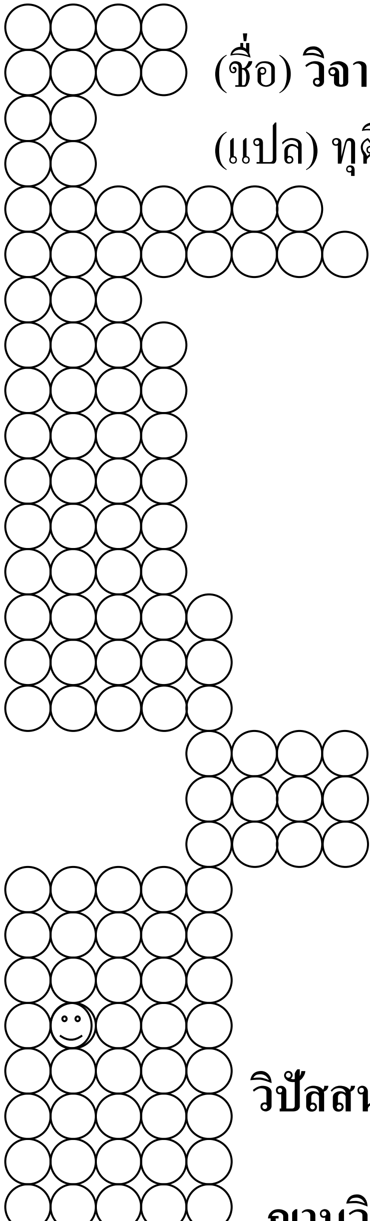
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลสที่เหลือ ๓ ประการ คือ
๑. **ภวราคานุสัย** ความใคร่ในภพ
๒. **มานานุสัย** ความถือตัว
๓. **อวิชชานุสัย** ความไม่รู้จริง
โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน ทำให้หมดอนุสัยกิเลสโดยสิ้นเชิง

เกิดจากการที่พระอนาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้ทุติยฌานแล้ว ออกจากทุติยฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของทุติยฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และอรหัตตมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระอนาคามีที่เอาองค์ฌานของทุติยฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอรหันต์ ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนา โดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอรหัตตมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

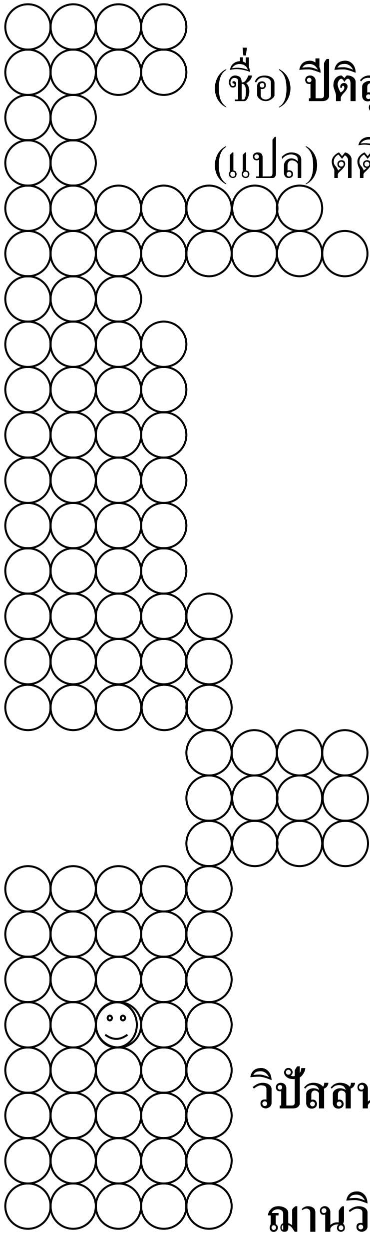
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลสที่เหลือ ๓ ประการ คือ

๑. ภวราคานุสัย ความใคร่ในภพ

๒. มานานุสัย ความถือตัว

๓. อวิชชานุสัย ความไม่รู้จริง

โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน ทำให้หมดอนุสัยกิเลสโดยสิ้นเชิง

เกิดจากการที่พระอนาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้ตติยฌานแล้ว ออกจากตติยฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของตติยฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และอรหัตตมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระอนาคามีที่เอาองค์ฌานของตติยฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอรหันต์ ใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนา โดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอรหัตตมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

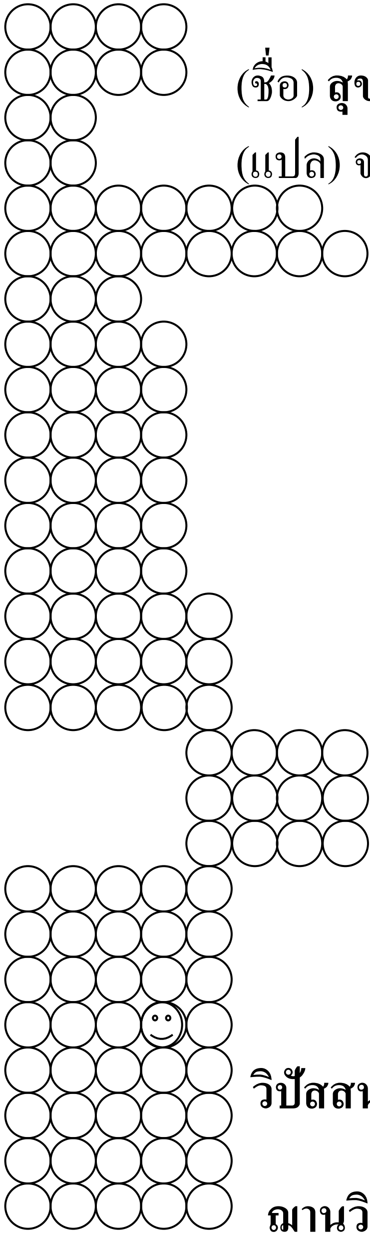
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลสที่เหลือ ๓ ประการ คือ

๑. ภวราคานุสัย ความใคร่ในภพ

๒. มานานุสัย ความถือตัว

๓. อวิชชานุสัย ความไม่รู้จริง

โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน ทำให้หมดอนุสัยกิเลสโดยสิ้นเชิง

เกิดจากการที่พระอนาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้จตุตถฌานแล้ว ออกจากจตุตถฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของจตุตถฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และอรหัตตมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระอนาคามีที่เอาองค์ฌานของจตุตถฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอรหันต์ ใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอรหัตตมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

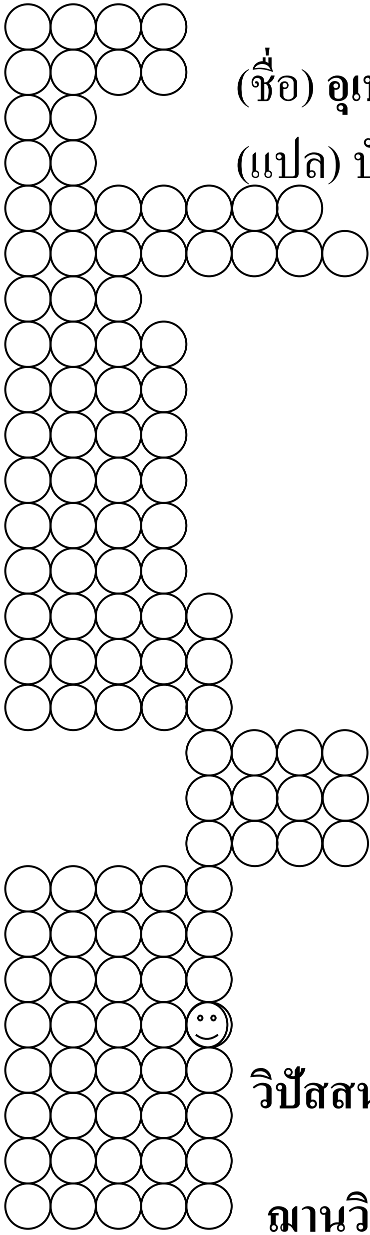
วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อุเบกขาเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ พร้อมกับทำการประหาณอนุสัยกิเลสที่เหลือ ๓ ประการ คือ
๑. ภวราคานุสัย ความใคร่ในภพ
๒. มานานุสัย ความถือตัว
๓. อวิชชานุสัย ความไม่รู้จริง
โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหาน ทำให้หมดอนุสัยกิเลสโดยสิ้นเชิง

เกิดจากการที่พระอนาคามีบุคคลเจริญฌานจนได้ปัญจมฌานแล้ว ออกจากปัญจมฌานแล้ว ทำการพิจารณาองค์ฌานของปัญจมฌาน จนเห็นโดยความเป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นโดยลำดับ จนถึงโคตรภูญาณ และอรหัตตมัคคญาณเกิด

เกิดกับพระอนาคามีที่เอาองค์ฌานของปัญจมฌานเป็นบาทเจริญวิปัสสนา จนบรรลุเป็นพระอรหันต์ ใน ๒๒ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ จตุตถฌานภูมิ ๖ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ)

หรือเกิดขึ้นกับพระโยคีบุคคลผู้เจริญวิปัสสนาโดยอาศัยวิปัสสนาภูมิ ๖ อย่างใดอย่างหนึ่ง จนได้บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ฌานก็เกิดพร้อมกับอรหัตตมรรคนั้น เรียกว่า **มัคคสิทธิฌาน**

วิปัสสนาวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → เกิดต่อกันเรื่อยไปจนถึงมัคควิถี

วิปัสสนาวิถี

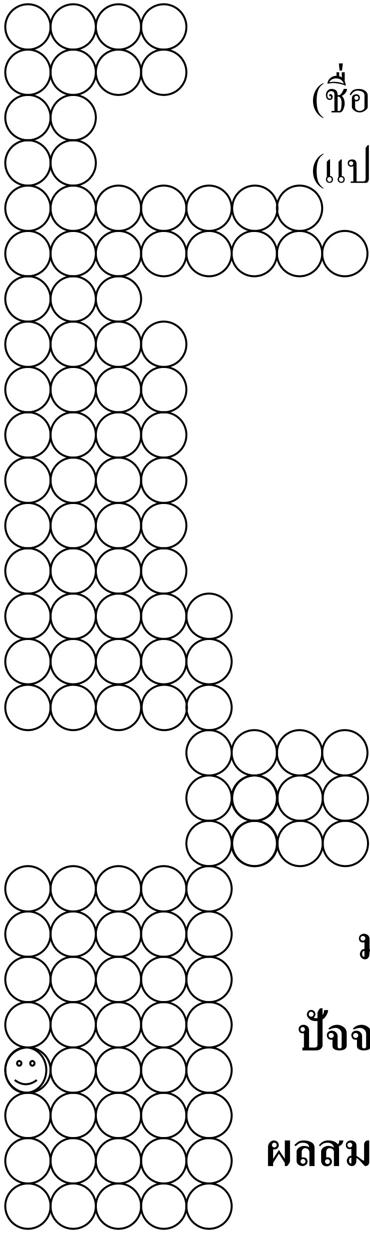
ฌานวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค ฌาน ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

มัคควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา

ญาณสัมปยุตต์

สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ

๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด

๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย

โดยสมุจเฉทปหาน สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากปฐมฌานโสดาปัตติมัคคจิตดับลงแล้ว ปฐมฌานโสดาปัตติผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับปฐมฌานโสดาปัตติมรรคบุคคลใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา

๑. โสดาปัตติมรรค

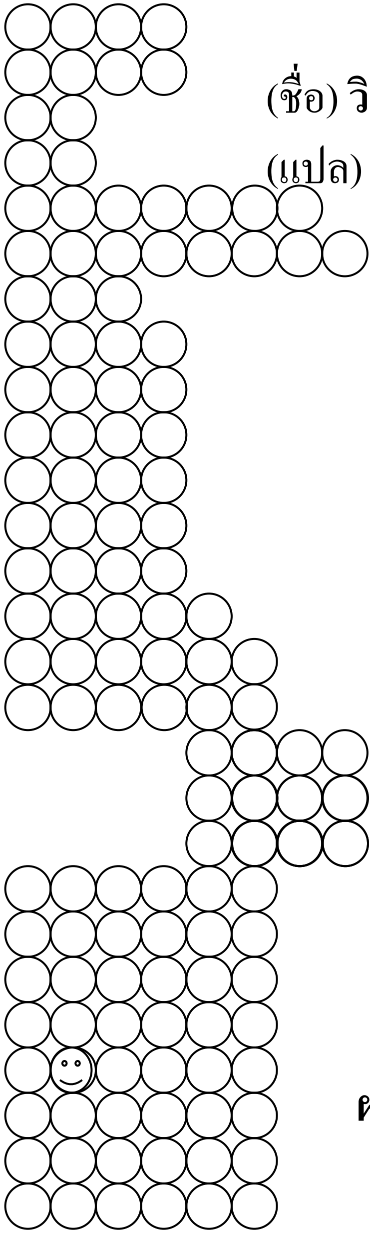
๒. โสดาปัตติผล

๓. นิพพาน

๔. กิเลสที่ละไปแล้ว

๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด
๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย
โดยสมุจเฉทปหาน สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากทุติยฌานโสดาปัตติมัคคจิตดับลงแล้ว ทุติยฌานโสดาปัตติผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับทุติยฌานโสดาปัตติมรรคบุคคลใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

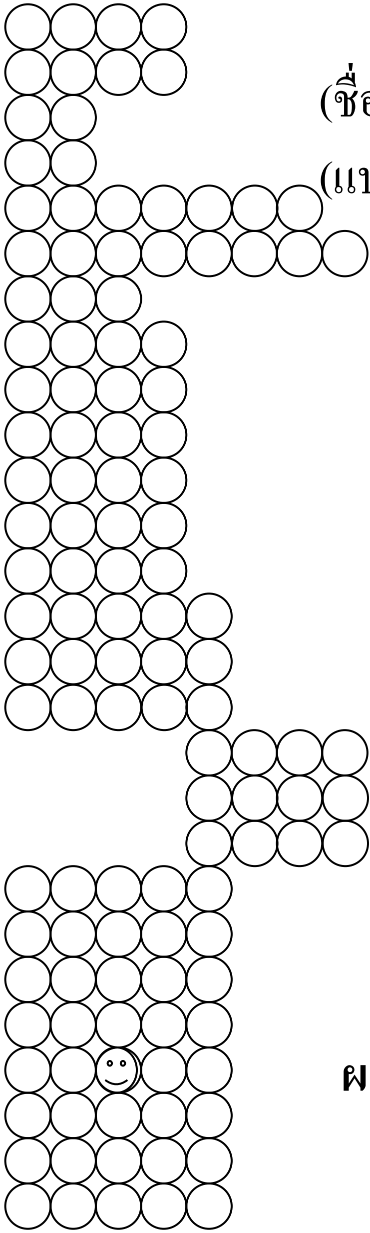
มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. โสดาปัตติมรรค
๒. โสดาปัตติผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

เกิดติดต่อจากตติยฌานโสดาปัตติมัคคจิตดับลงแล้ว ตติยฌานโสดาปัตติผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับตติยฌานโสดาปัตติมรรคบุคคลใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ

๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด

๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย

โดยสมุจเฉทปหาน สิ้นสุดลงแล้ว

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา

๑. โสดาปัตติมรรค

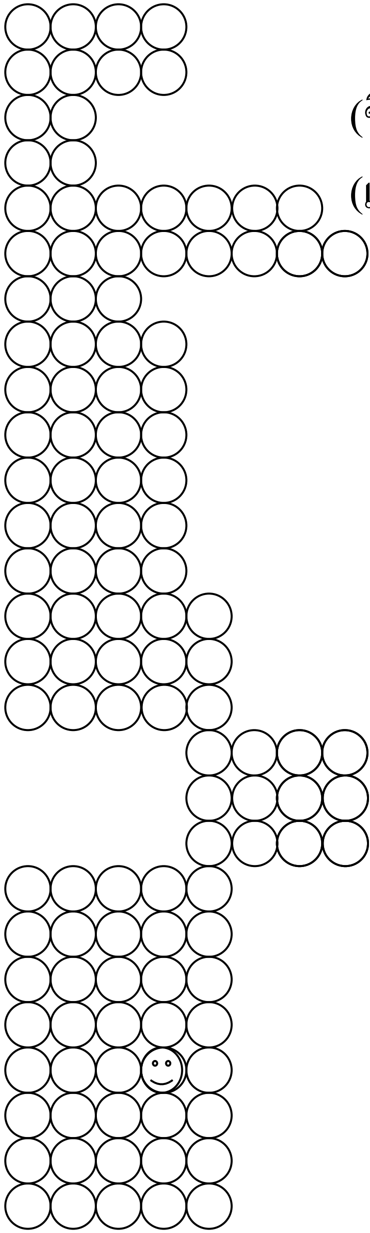
๒. โสดาปัตติผล

๓. นิพพาน

๔. กิเลสที่ละไปแล้ว

๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

→ โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

→ รับพระนิพพานเป็นอารมณ์จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด
๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย
โดยสมุจเฉทปหาน สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากจตุตถฌานโสดาปัตติมัคคจิตดับลงแล้ว จตุตถฌานโสดาปัตติผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับจตุตถฌานโสดาปัตติมรรคบุคคลใน ๑๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓

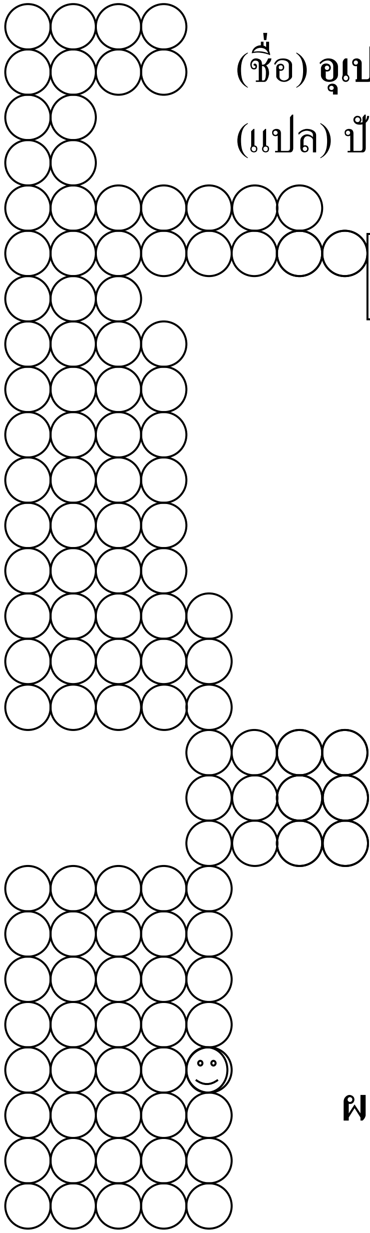
มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. โสดาปัตติมรรค
๒. โสดาปัตติผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อุเบกขาเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. ทิฏฐานุสัย ความเห็นผิด
๒. วิจิกิจฉานุสัย ความสงสัย
โดยสมุจเฉทปหาน สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากปัญจมฌานโสดาปัตติมัคคจิตดับลงแล้ว ปัญจมฌานโสดาปัตติผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับปัญจมฌานโสดาปัตติมรรคบุคคลใน ๑๗ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ เวหัปผลาภูมิ ๑

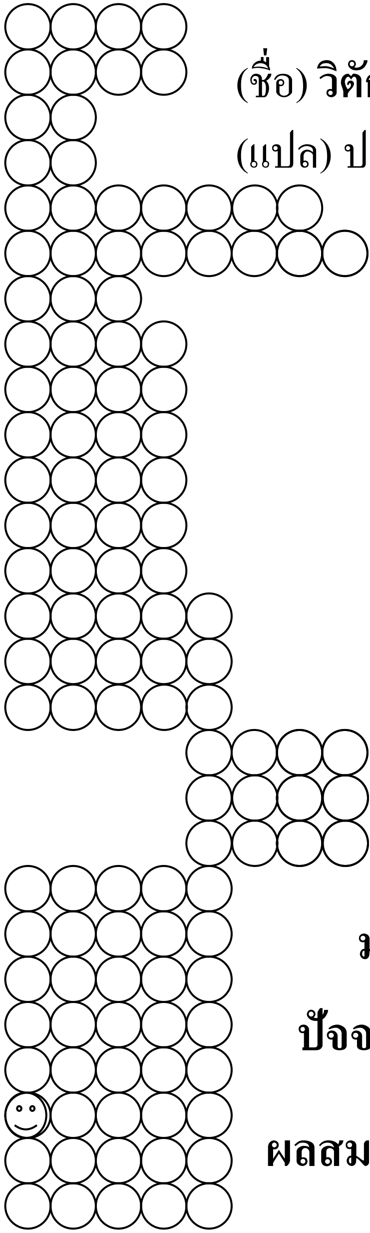
มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โค มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. โสดาปัตติมรรค
๒. โสดาปัตติผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์

จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณ อนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ

๑. กามราคานุสัย ๒. ภวราคานุสัย

๓. มานานุสัย ๔. ปฏิฆานุสัย ๕. อวิชชานุสัย

ให้เบาบางลงไปอีก เป็น**ตนุกรปหาน** สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากปฐมฌานสกิทาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว ปฐมฌานสกิทาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันทีโดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น**อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับปฐมฌานสกิทาคามิมรรคบุคคลใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ → ทำการพิจารณา

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา

๑. สกิทาคามิมรรค

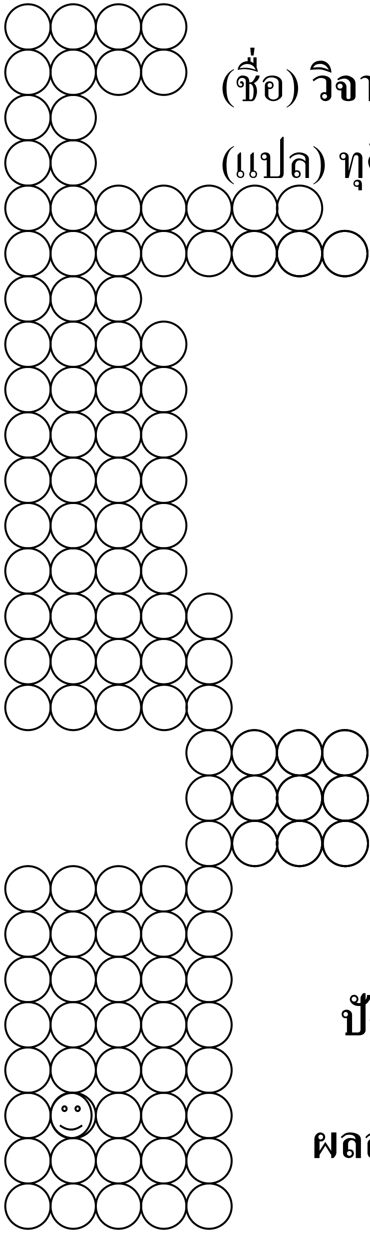
๒. สกิทาคามิผล

๓. นิพพาน

๔. กิเลสที่ละไปแล้ว

๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ๒. ภวราคานุสัย
๓. มานานุสัย ๔. ปฏิฆานุสัย
๕. อวิชชานุสัย
ให้เบาบางลงไปอีก เป็น**ตนุกรปหาน**สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากทุติยฌานสกิทาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว ทุติยฌานสกิทาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันทีโดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับทุติยฌานสกิทาคามิมรรคบุคคลใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

มรรควิถี → น – ท – ม – ปริ – อุ – นุ – โว – มัค – ผล – ผล – ภ

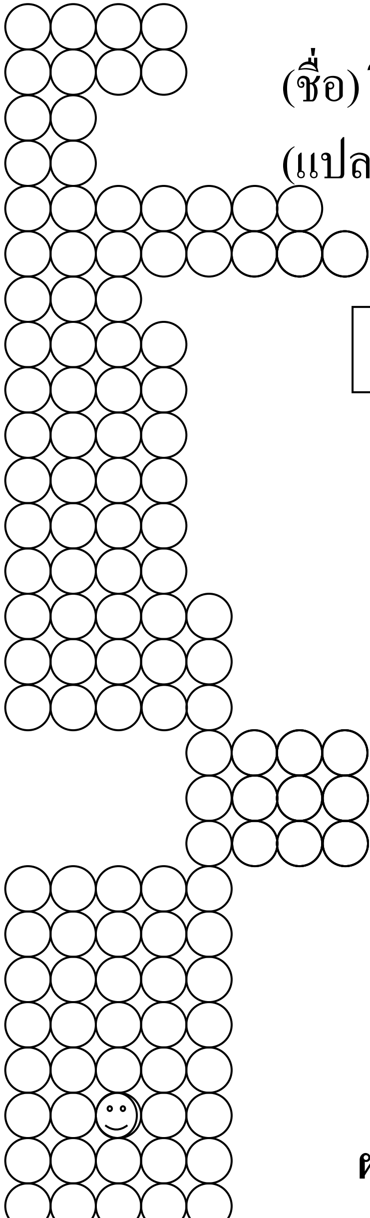
ปัจจเวกขณวิถี → น – ท – ม – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ช – ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น – ท – ม – ปริ – อุ – นุ – โว – ผลเกิดเรื่อยไป – ภ

ทำการพิจารณา

๑. สกิทาคามิมรรค
๒. สกิทาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์
จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณ
อนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ๒. ภวราคานุสัย
๓. มานานุสัย ๔. ปฏิฆานุสัย
๕. อวิชชานุสัย
ให้เบาบางลงไปอีก เป็น**ตนุกรปหาน**
สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากตติยฌานสกิทาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว ตติยฌานสกิทาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับตติยฌานสกิทาคามิมรรคบุคคลใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

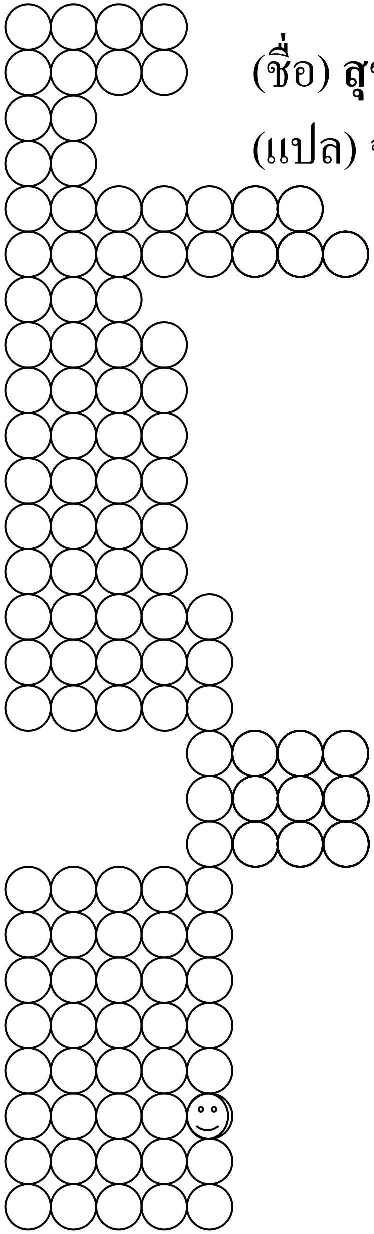
มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. สกิทาคามิมรรค
๒. สกิทาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ๒. ภวราคานุสัย
๓. มานานุสัย ๔. ปฏิฆานุสัย
๕. อวิชชานุสัย
ให้เบาบางลงไปอีก เป็น**ตนุกรปหาน**สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากจตุตถฌานสกิทาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว จตุตถฌานสกิทาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น**อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับจตุตถฌานสกิทาคามิมรรคบุคคลใน ๑๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓

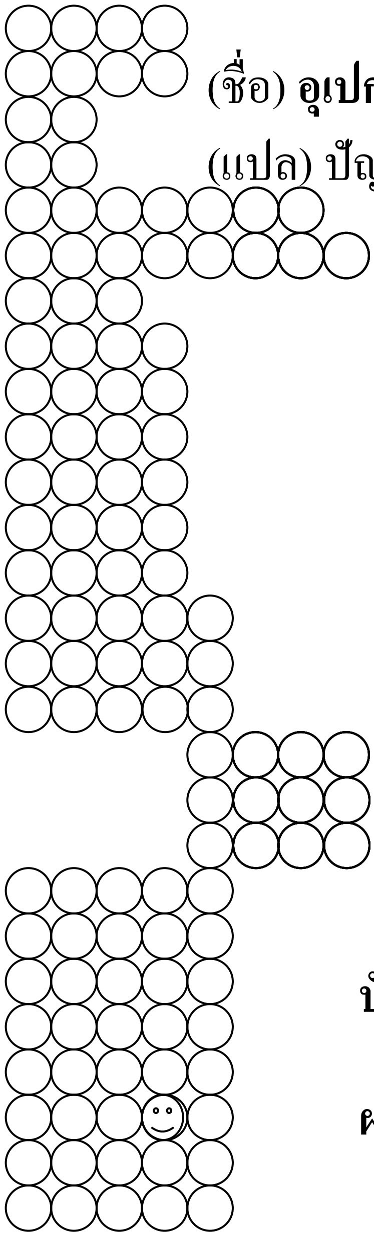
มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. สกิทาคามิมรรค
๒. สกิทาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อุเบกขาเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๕ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ๒. ภวราคานุสัย
๓. มานานุสัย ๔. ปฏิฆานุสัย
๕. อวิชชานุสัย
ให้เบาบางลงไปอีก เป็น**ตนุกรปหาน** สิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากปัญจมฌานสกิทาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว ปัญจมฌานสกิทาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันทีโดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับปัญจมฌานสกิทาคามิมรรคบุคคลใน ๑๗ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ เวหัปผลาภูมิ ๑

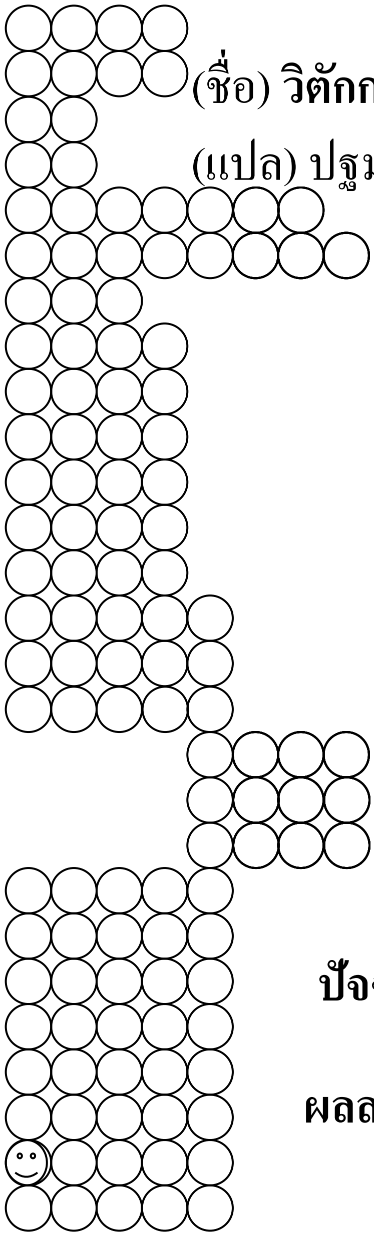
มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. สกิทาคามิมรรค
๒. สกิทาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

- โสมนัสสเวทนา
- ญาณสัมปยุตต์
- สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ **๑. กามราคานุสัย ๒. ปฏิฆานุสัย** โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากปฐมฌานอนาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว ปฐมฌานอนาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับปฐมฌานอนาคามิมรรคบุคคลใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

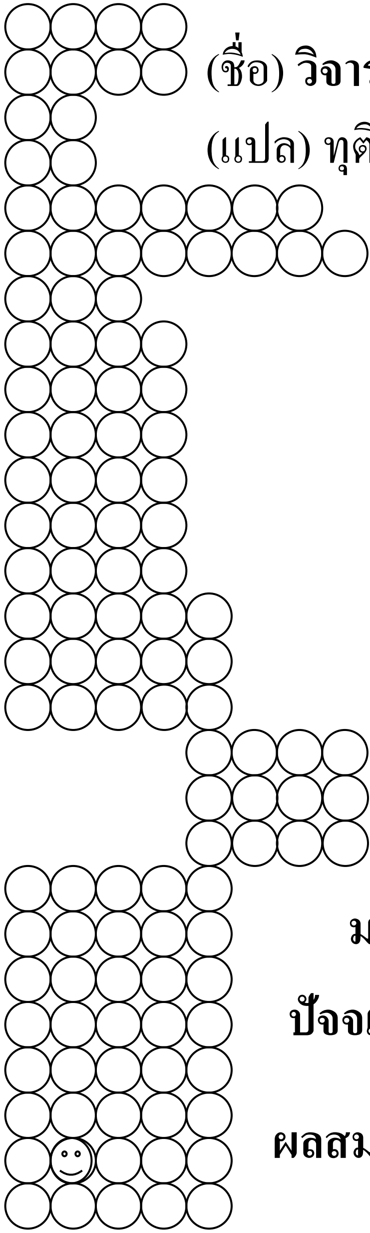
ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา

๑. อนาคามิมรรค
๒. อนาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม
๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ
โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากทุติยฌานอนาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว ทุติยฌานอนาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับทุติยฌานอนาคามิมรรคบุคคลใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

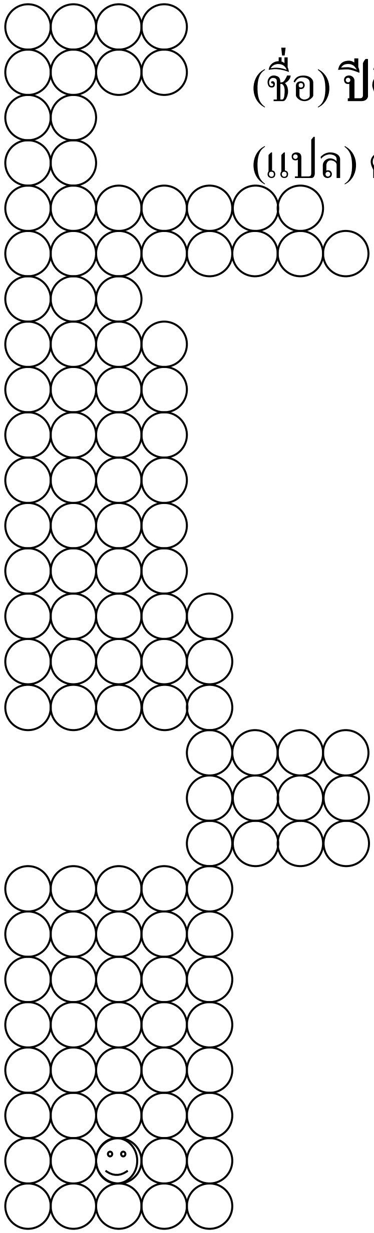
ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา

๑. อนาคามิมรรค
๒. อนาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม
๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ
โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากตติยฌานอนาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว ตติยฌานอนาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับตติยฌานอนาคามิมรรคบุคคลใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

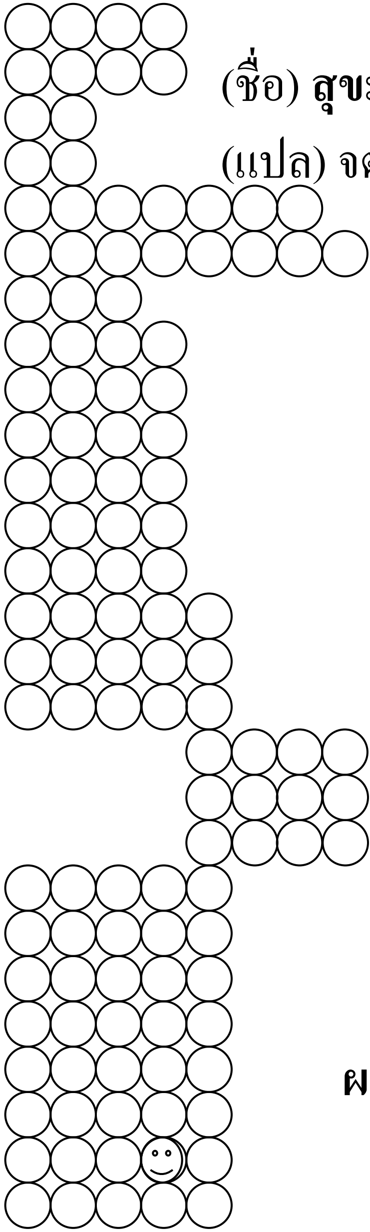
มรรควิถี → น ทม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. อนาคามิมรรค
๒. อนาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม
๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ
โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากจตุตถฌานอนาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว จตุตถฌานอนาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับจตุตถฌานอนาคามิมรรคบุคคลใน ๑๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

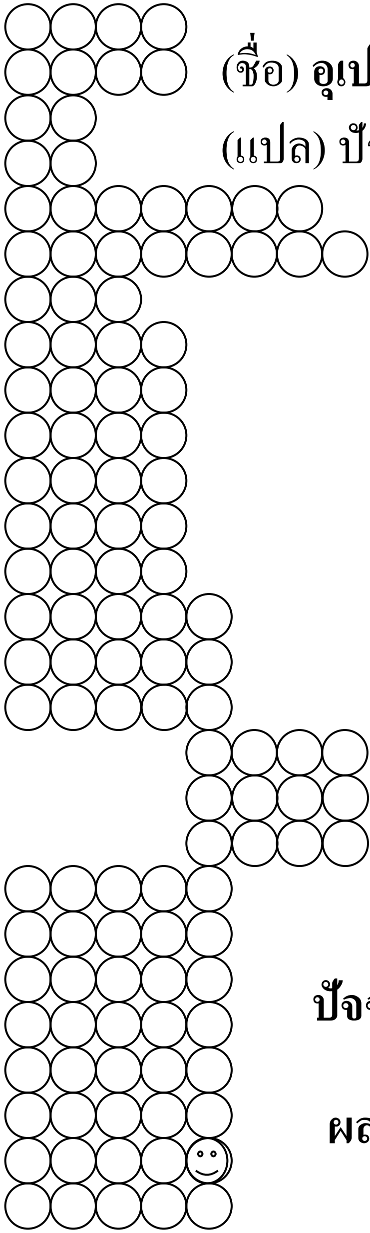
ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. อนาคามิมรรค
๒. อนาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อุเบกขาเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๒ ประการ คือ
๑. กามราคานุสัย ความใคร่ในกาม
๒. ปฏิฆานุสัย ความโกรธ
โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว

เกิดติดต่อจากปัญจมฌานอนาคามิมัคคจิตดับลงแล้ว ปัญจมฌานอนาคามิผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับปัญจมฌานอนาคามิมรรคบุคคลใน ๑๗ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ เวหัปผลาภูมิ ๑

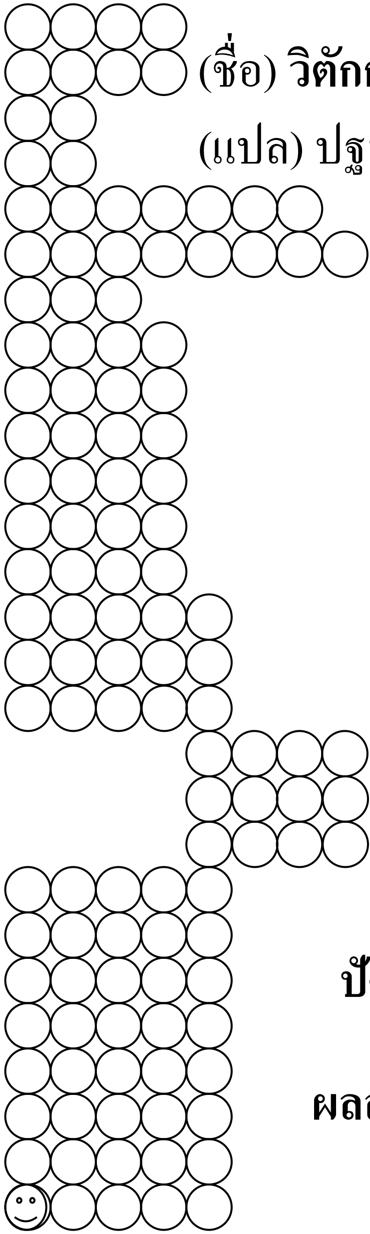
มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. อนาคามิมรรค
๒. อนาคามิผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว
๕. กิเลสที่ยังเหลืออยู่

อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๓ ประการ คือ **๑. ภวราคานุสัย ๒. มานานุสัย ๓. อวิชชานุสัย** โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว และบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว

เกิดติดต่อจากปฐมฌานอรหัตตมัคคจิตดับลงแล้ว ปฐมฌานอรหัตตผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับปฐมฌานอรหัตตมรรคบุคคลใน ๑๐ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา

๑. อรหัตตมรรค

๒. อรหัตตผล

๓. นิพพาน

๔. กิเลสที่ละไปแล้ว

อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๓ ประการ คือ

๑. ภวราคานุสัย ความใคร่ในภพ

๒. มานานุสัย ความถือตัว

๓. อวิชชานุสัย ความไม่รู้จริง โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว และบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว

เกิดติดต่อจากทุติยฌานอรหัตตมัคคจิตดับลงแล้ว ทุติยฌานอรหัตตผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับทุติยฌานอรหัตตมรรคบุคคลใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

มรรควิถี → (น)(ท)(ม)(ปริ)(อุ)(นุ)(โว)(มัค)(ผล)(ผล)(ภ)

ปัจจเวกขณวิถี → (น)(ท)(ม)(ช)(ช)(ช)(ช)(ช)(ช)(ช)(ภ) →

ผลสมาบัติวิถี → (น)(ท)(ม)(ปริ)(อุ)(นุ)(โว)(ผลเกิดเรื่อยไป)(ภ)

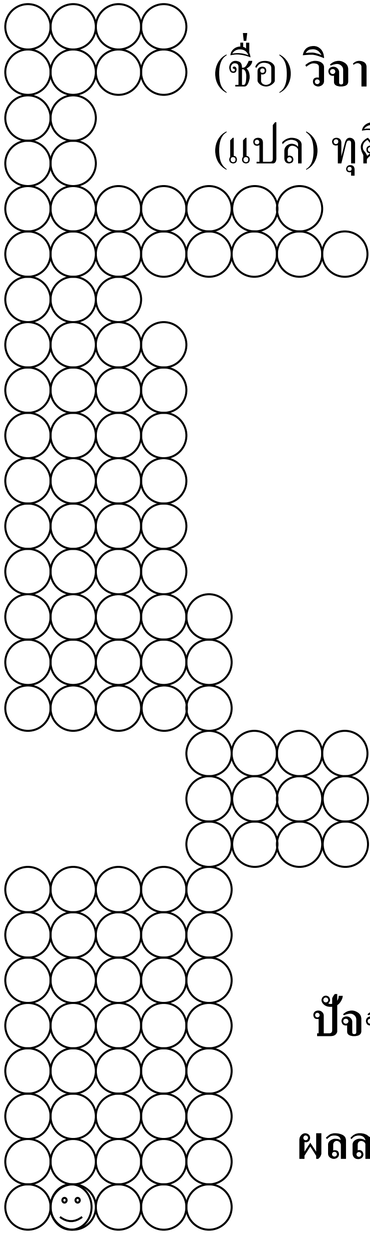
ทำการพิจารณา

๑. อรหัตตมรรค

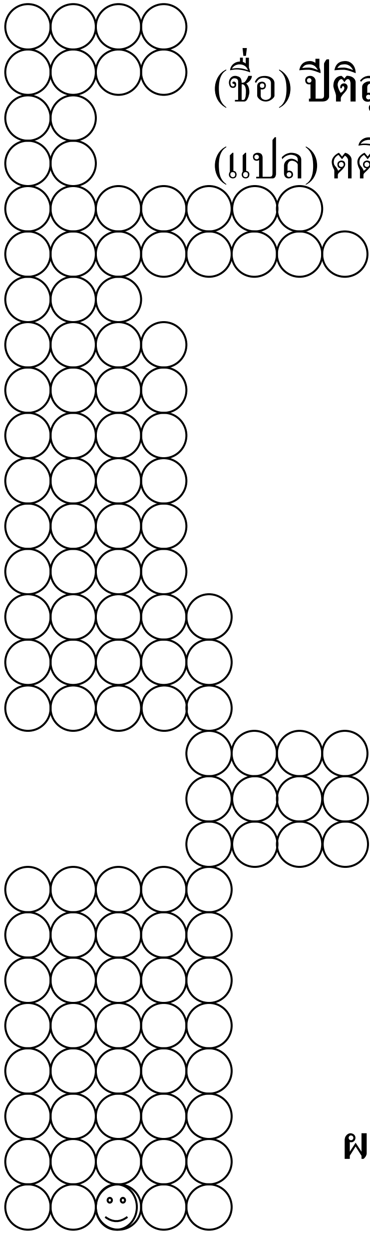
๒. อรหัตตผล

๓. นิพพาน

๔. กิเลสที่ละไปแล้ว

อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา	ญาณสัมปยุตต์	สสังขาริก

เกิดติดต่อจากตติยฌานอรหัตตมัคคจิตดับลงแล้ว ตติยฌานอรหัตตผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับตติยฌานอรหัตตมรรคบุคคลใน ๑๓ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๓ ประการ คือ

๑. **ภวราคานุสัย** ความใคร่ในภพ

๒. **มานานุสัย** ความถือตัว

๓. **อวิชชานุสัย** ความไม่รู้จริง โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว และบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา

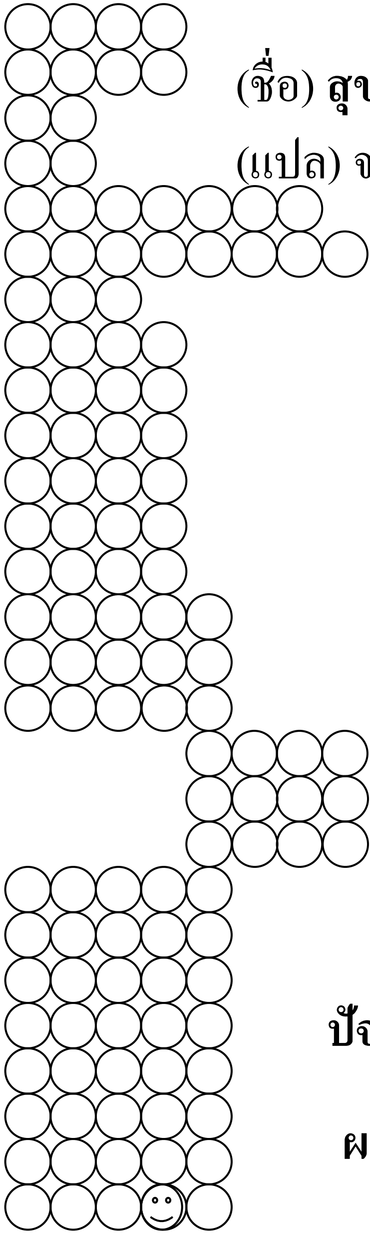
๑. อรหัตตมรรค

๒. อรหัตตผล

๓. นิพพาน

๔. กิเลสที่ละไปแล้ว

อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะอะระหัตตะผละจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

โสมนัสสเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๓ ประการ คือ
๑. ภวราคานุสัย ความใคร่ในภพ
๒. มานานุสัย ความถือตัว
๓. อวิชชานุสัย ความไม่รู้จริง โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว และบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว

เกิดติดต่อจากจตุตถฌานอรหัตตมัคคจิตดับลงแล้ว จตุตถฌานอรหัตตผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับจตุตถฌานอรหัตตมรรคบุคคลใน ๑๖ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓

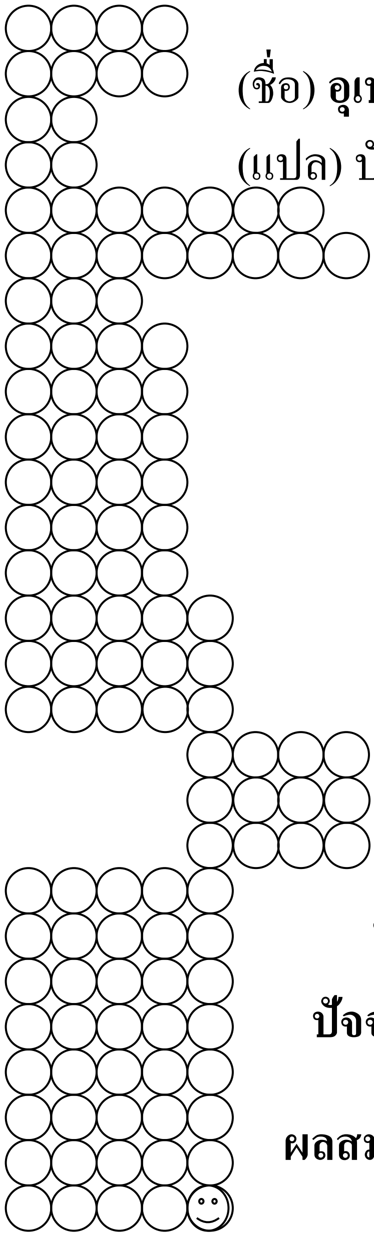
มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา
๑. อรหัตตมรรค
๒. อรหัตตผล
๓. นิพพาน
๔. กิเลสที่ละไปแล้ว

อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

อุเบกขาเวทนา | ญาณสัมปยุตต์ | สสังขาริก

รับพระนิพพานเป็นอารมณ์ จากการที่มรรคจิตได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลส ๓ ประการ คือ

๑. **ภวราคานุสัย** ความใคร่ในภพ

๒. **มานานุสัย** ความถือตัว

๓. **อวิชชานุสัย** ความไม่รู้จริง โดยเด็ดขาด เป็นสมุจเฉทปหานสิ้นสุดลงแล้ว และบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว

เกิดติดต่อจากปัญจมฌานอรหัตตมัคคจิตดับลงแล้ว ปัญจมฌานอรหัตตผลจิตนี้ก็เกิดขึ้นทันที โดยไม่มีจิตดวงอื่นมาเกิดคั่นระหว่างเลย จัดเป็น **อกาลิกธรรม** คือ ธรรมที่ไม่ต้องรอกาลเวลา

เกิดกับปัญจมฌานอรหัตตมรรคบุคคลใน ๒๒ ภูมิ คือ กามสุคติภูมิ ๗ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ จตุตถฌานภูมิ ๖ (เว้นอสัญญสัตตภูมิ)

มรรควิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว มัค ผล ผล ภ

ปัจจเวกขณวิถี → น ท ม ช ช ช ช ช ช ช ภ →

ผลสมาบัติวิถี → น ท ม ปริ อุ นุ โว ผลเกิดเรื่อยไป ภ

ทำการพิจารณา

๑. อรหัตตมรรค

๒. อรหัตตผล

๓. นิพพาน

๔. กิเลสที่ละไปแล้ว

ฌานจิต ๖๗

๑. ยะถา จะ รูปาวะจะรัง คัยห์ตานุตตะรัง ตถา
ปะฐะมาทิชฌานะเภเท อารุปปัญจาปิ ปัญจะเม ฯ

๒. เอกาทะสะวิธัง ตัส์มา ปะฐะมาทิกะมีริตัง
ฌานะเมเกกะมันเตตุ เตวีสะติวิธัง ภะเว ฯ

แปลความว่า

๑. รูปาวจรจิต นับสงเคราะห์เข้าในฌานทั้ง ๕ มี ปฐมฌาน เป็นต้น ได้ฉันใด โลกุตตรจิต ก็นับสงเคราะห์เข้าในฌานจิตทั้ง ๕ มีปฐมฌาน เป็นต้น ได้ฉันนั้น อรูปาวจรจิต ๑๒ ดวงนั้น ก็นับสงเคราะห์เข้าในปัญจมฌาน (อย่างเดียว)

๒. ฉะนั้น ท่านจึงกล่าวว่า ฌานจิตอันหนึ่ง ๆ มี ปฐมฌาน เป็นต้น มี ๑๑ ดวง สำหรับปัญจมฌาน นั้นมี ๒๓ ดวง

เภทนัย ๙

๑. **ชาติเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยชาติ มี ๔ ชาติ คือ กุศลชาติ อกุศลชาติ วิปากชาติ กิริยาชาติ

๒. **ภูมิเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยภูมิ มี ๔ ภูมิ คือ กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ โลกุตตรภูมิ (อวัตถาภูมิ ๔)

๓. **โสภณเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยโสภณะ และ อโสภณะ

๔. **โลกเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยโลกียะ และ โลกุตตระ

๕. **เหตุเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยเหตุ มี ๒ อย่าง คือ อเหตุกะ และ สเหตุกะ

๖. **ฌานเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยฌานะ และ อฌานะ

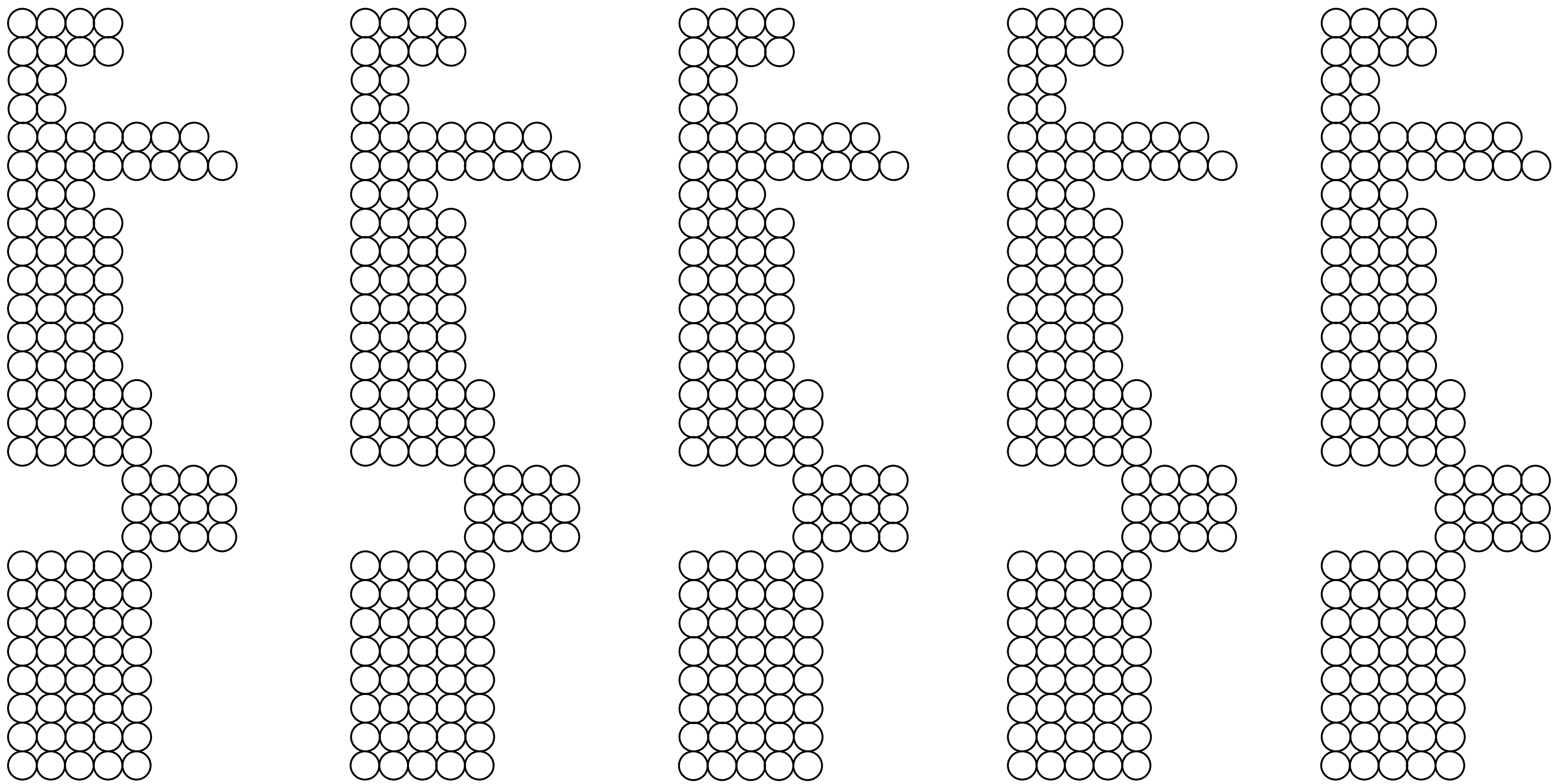
๗. **เวทนาเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยเวทนา มี ๕ อย่าง คือ สุขเวทนา ทุกขเวทนา โสมนัสสเวทนา โทมนัสสเวทนา อุเบกขาเวทนา

๘. **สัมปโยคเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยสัมปโยคะ มี ๒ อย่าง คือ สัมปยุตต์ และ วิปปยุตต์

๙. **สังขารเภทนัย** การจำแนกประเภทของจิตโดยสังขาร มี ๒ อย่าง คือ อสังขาริก และ สสังขาริก

เภทนัย ๕

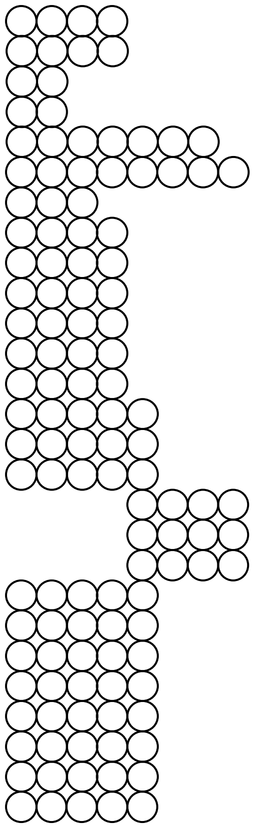
ชาติเภทนัย ภูมิเภทนัย โสภณเภทนัย โลกเภทนัย เหตุเภทนัย

ชาติเภทนัย	ภูมิเภทนัย	โสภณเภทนัย	โลกเภทนัย	เหตุเภทนัย
อกุศลชาติ ๑๒	กามาวจรจิต ๕๔	อโสภณจิต ๓๐	โลกียจิต ๘๑	อเหตุกจิต ๑๘
กุศลชาติ ๒๑/๓๗	รูปาวจรจิต ๑๕	โสภณจิต ๕๙/๙๑	โลกุตตรจิต๘/๔๐	สเหตุกจิต ๗๑/๑๐๓
วิปากชาติ ๓๖/๕๒	อรูปาวจรจิต ๑๒			
กิริยาชาติ ๒๐	โลกุตตรจิต ๘/๔๐			

จิตตเภทนัย หมายถึง การจำแนกจิตโดยประเภทต่าง ๆ

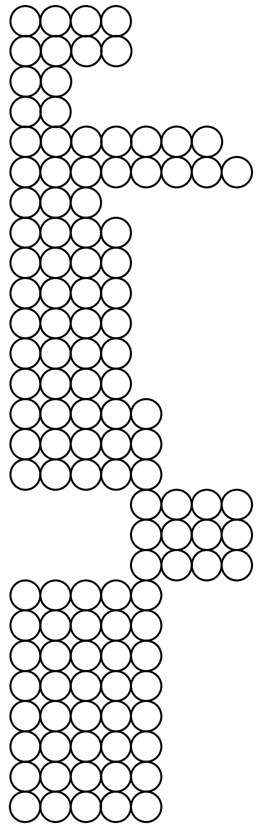
ฌานเภทนัย

อฌานจิต ๕๔

ฌานจิต ๖๗

เวทนาเภทนัย

สุขสหคตจิต ๑

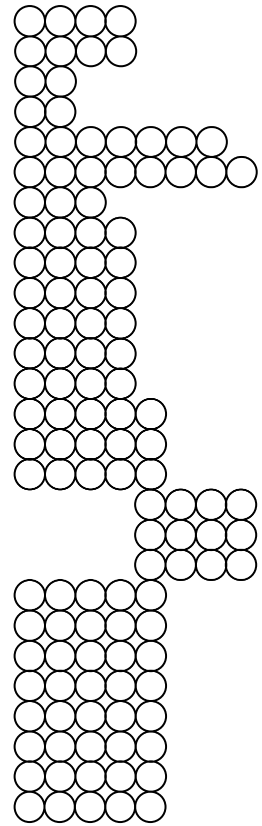
ทุกขสหคตจิต ๑

โสมนัสสสหคตจิต ๖๒

โทมนัสสสหคตจิต ๒

อุเบกขาสหคตจิต ๕๕

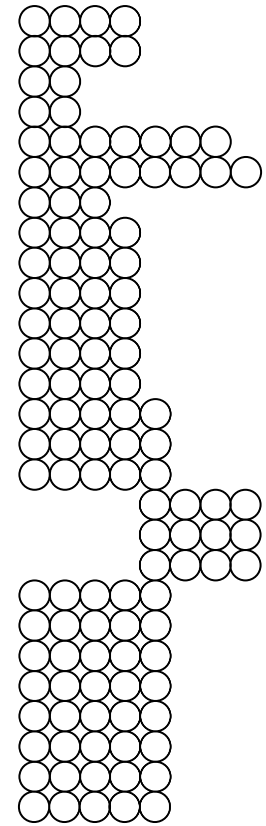
สัมปโยคเภทนัย

สัมปยุตตจิต ๕๕/๘๗

วิปปยุตตจิต ๓๔

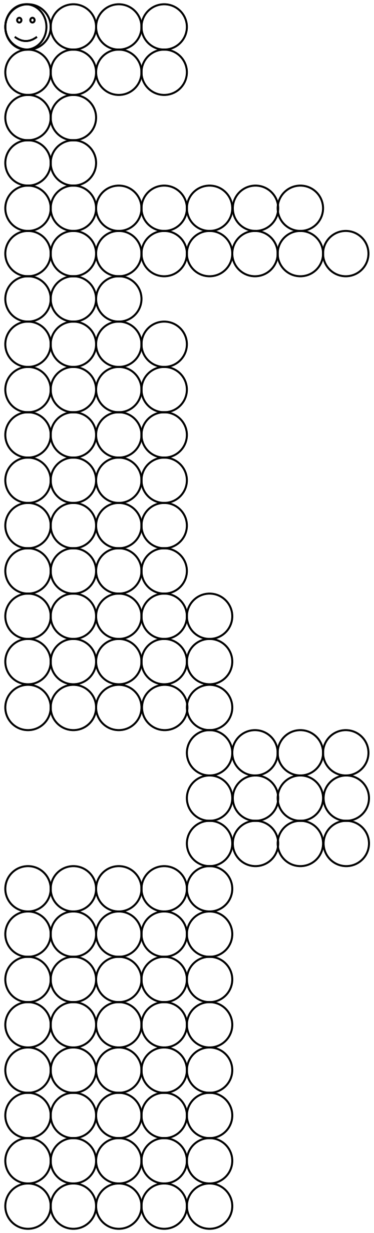
สังขารเภทนัย

อสังขาริกจิต ๓๗

สสังขาริกจิต ๘๔

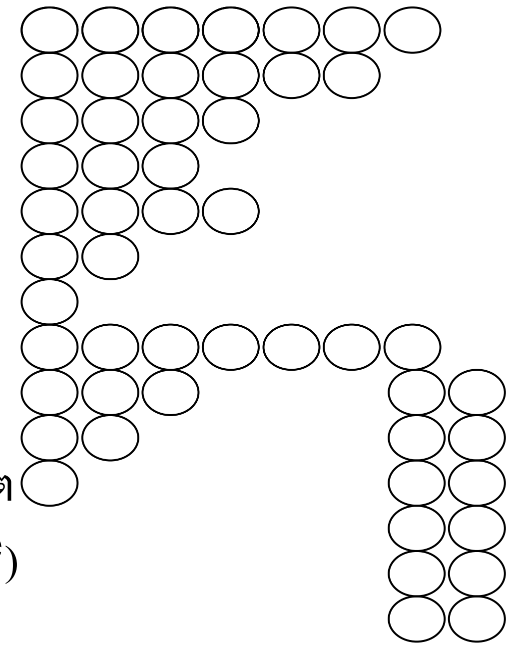
โลภมูลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โสมนัสสะสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

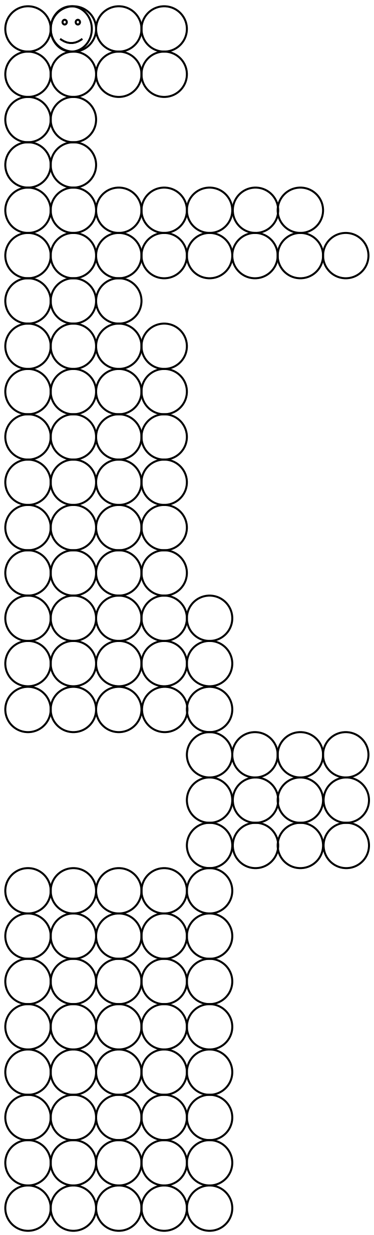
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยความเห็นผิด

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ทิฏฐิ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๘ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โมจตุกเจตสิก ๔ โลภะ ทิฏฐิ

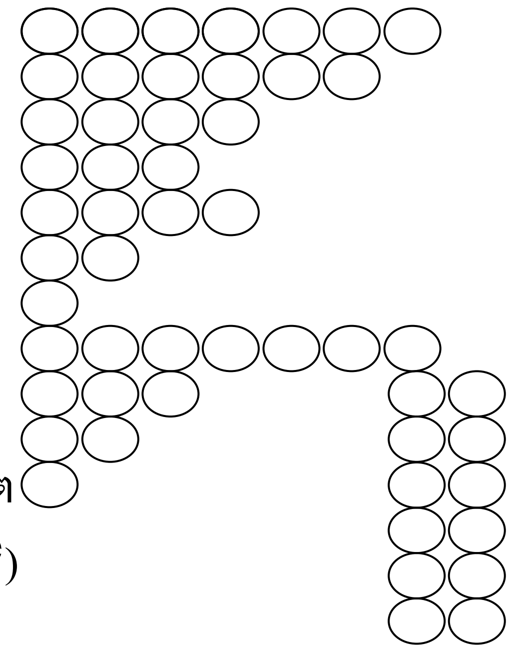
โลภมูลจิต ดวงที่ ๒

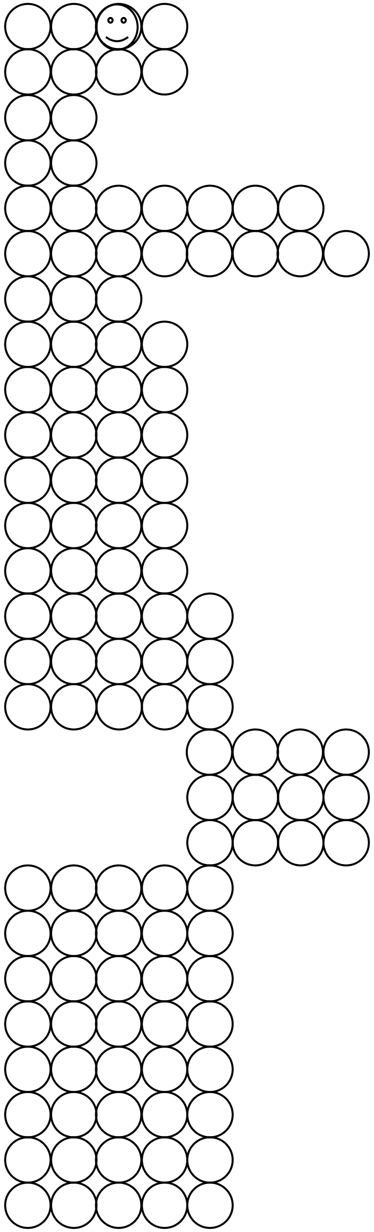
(ชื่อ) **โสมนัสสะสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยความเห็นผิด

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ทิฏฐิ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๒๑ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โมจตุกเจตสิก ๔ โลภะ ทิฏฐิ ถีทุกเจตสิก ๒

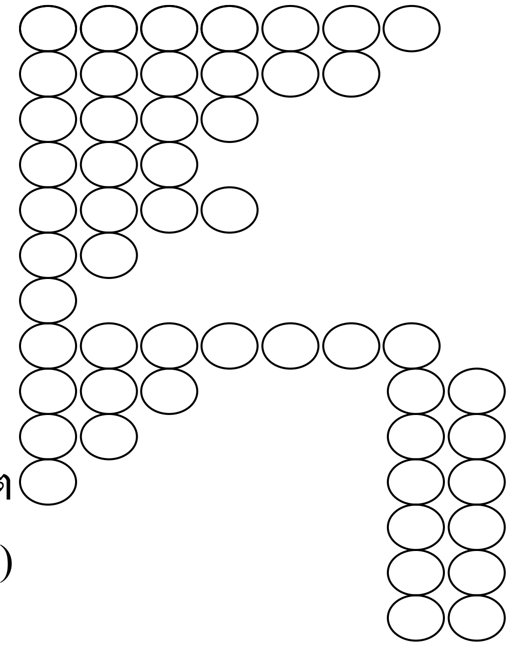

โลภมูลจิต ดวงที่ ๓

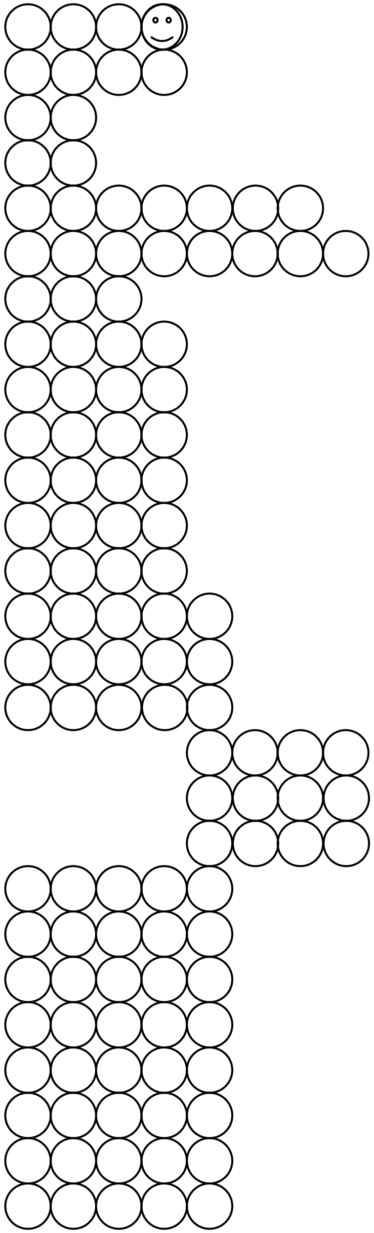
(ชื่อ) **โสมนัสสะสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วย
ความเห็นผิด

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ทิฏฐิ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๙ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โมจตุกเจตสิก ๔ โลภะ มานะ

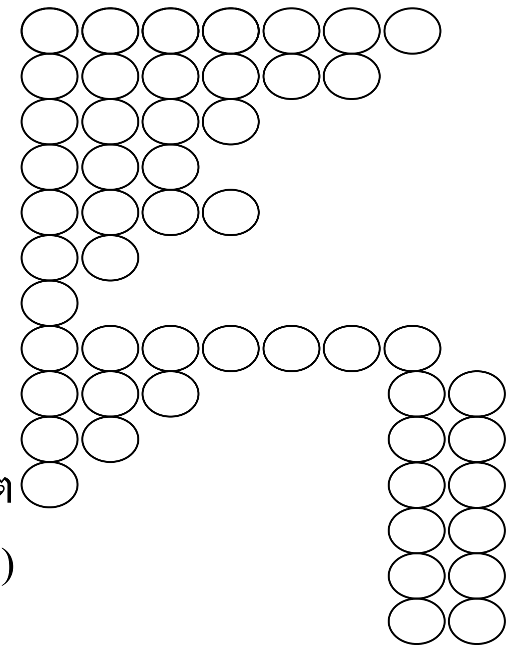

โลภมูลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **โสมนัสสะสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

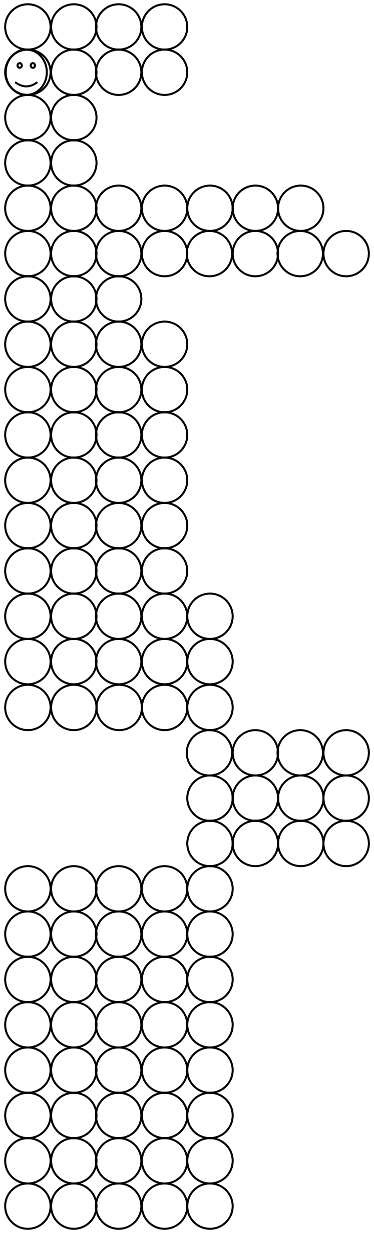
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยความเห็นผิด

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ทิฏฐิ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๒๑ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โมจตุกเจตสิก ๔ โลภะ มานะ ถีนทุกเจตสิก ๒

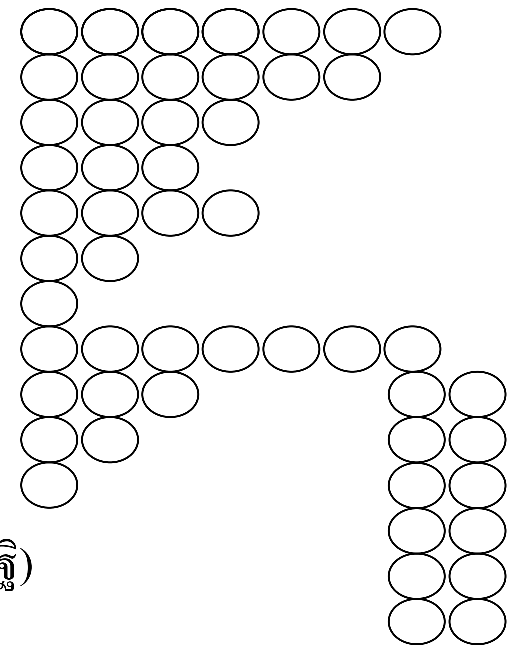
โลภมูลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

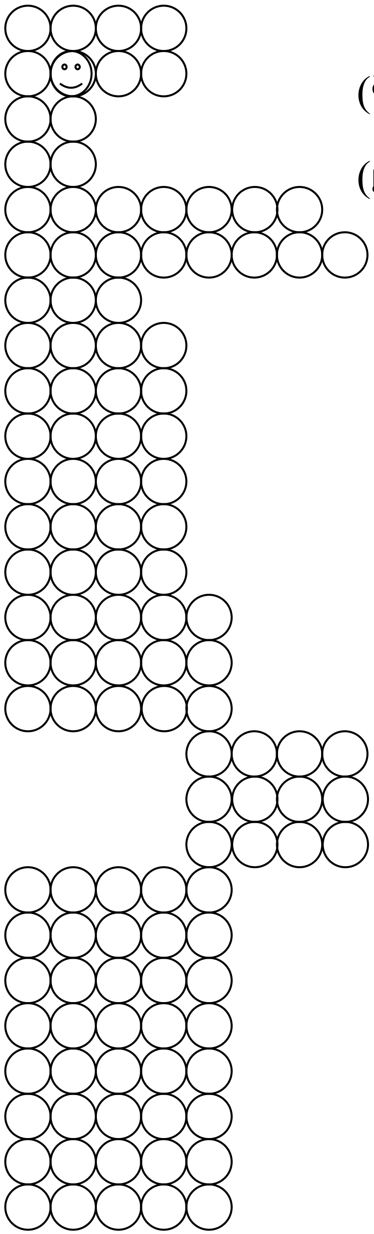
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วย
ความเห็นผิด

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ทิฏฐิ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๘ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โมจตุกเจตสิก ๔ โลภะ ทิฏฐิ

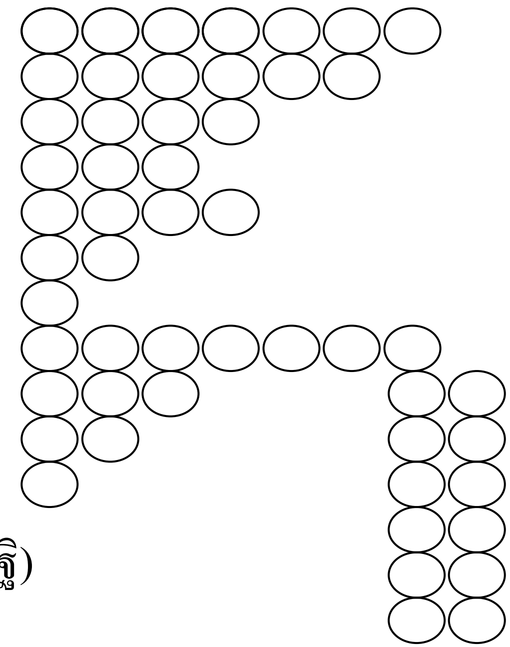
โลภมูลจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

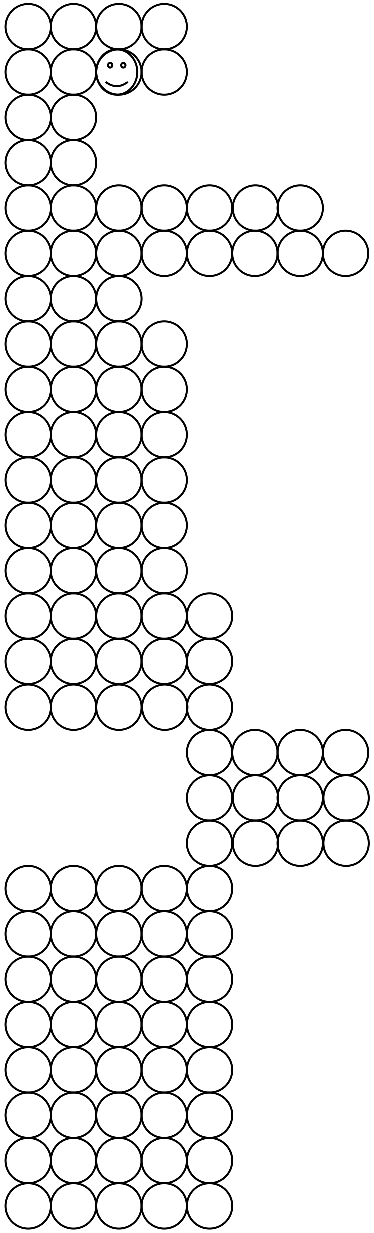
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วย ความเห็นผิด

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ทิฏฐิ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๒๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โมจตุกเจตสิก ๔ โลภะ ทิฏฐิ ถีนทุกเจตสิก ๒

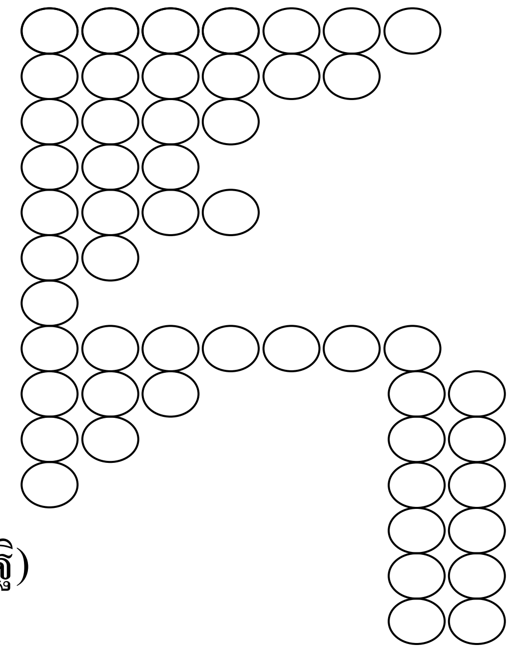
โลภมูลจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

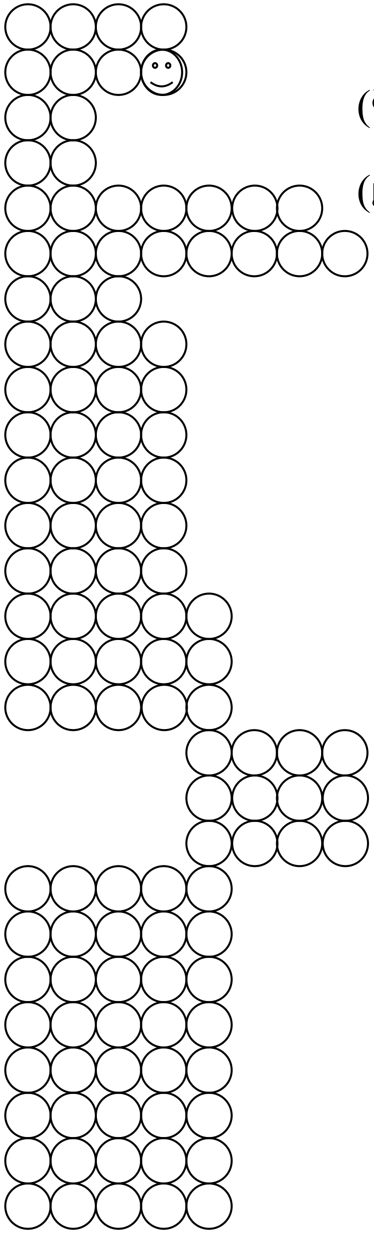
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยความเห็นผิด

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ทิฏฐิ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๘ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โมจตุกเจตสิก ๔ โลภะ มานะ

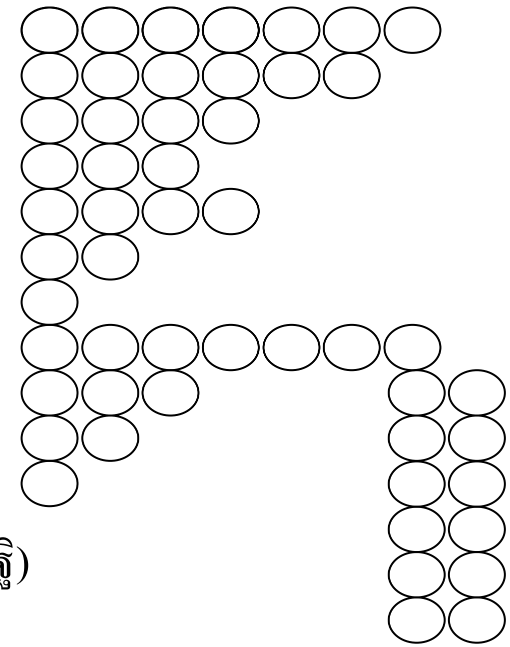
โลภมูลจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ทิฏฐิคะตะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

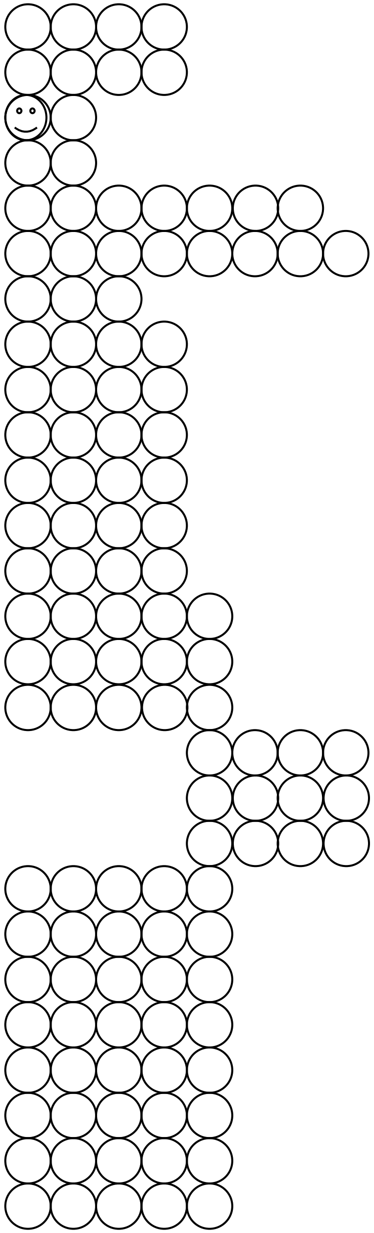
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยความเห็นผิด

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ทิฏฐิ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๒๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โมจตุกเจตสิก ๔ โลภะ มานะ ถีนทุกเจตสิก ๒

โทสมูลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โทมะนัสสะสะหะคะตัง ปฏิฆะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเสียใจ ประกอบด้วยความโกรธ

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น อกุศลชาติ

ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ

ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น อโสภณจิต

ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต

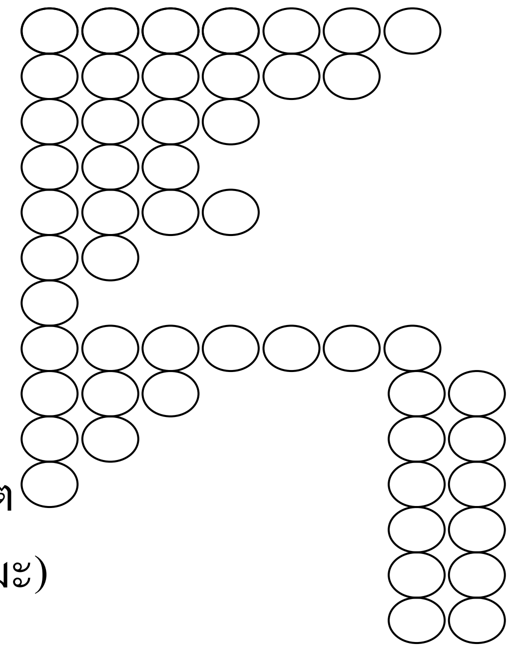
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น สเหตุกจิต

ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต

ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น โทมนัสสสหคตจิต

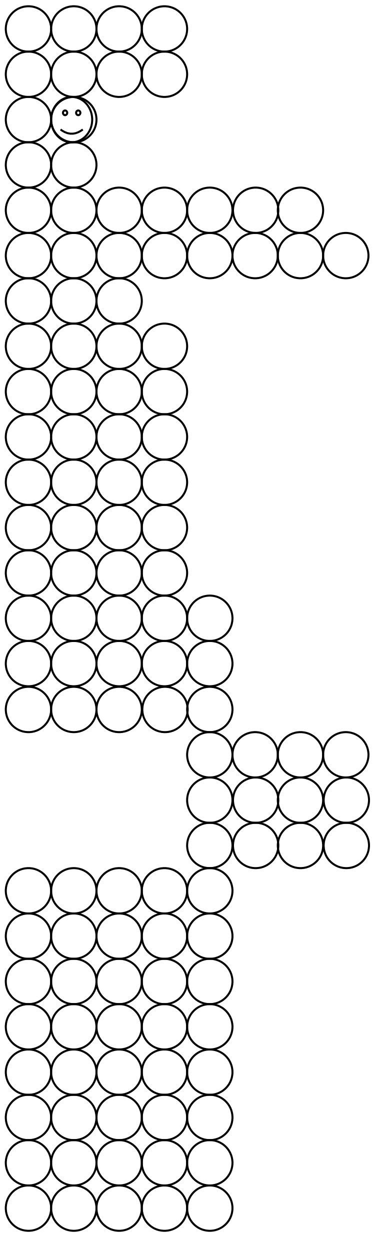
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น สัมปยุตตจิต (ปฏิฆะ)

ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๒๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โมจตุกเจตสิก ๔ โทจตุกกเจตสิก ๔

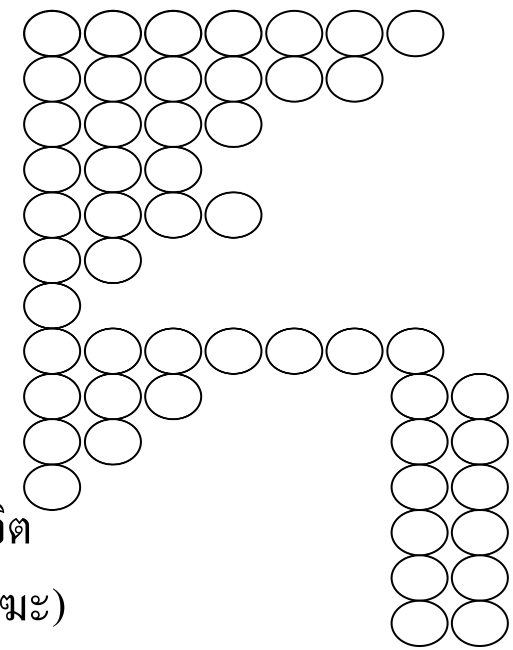
โทสมูลจิต ดวงที่ ๒

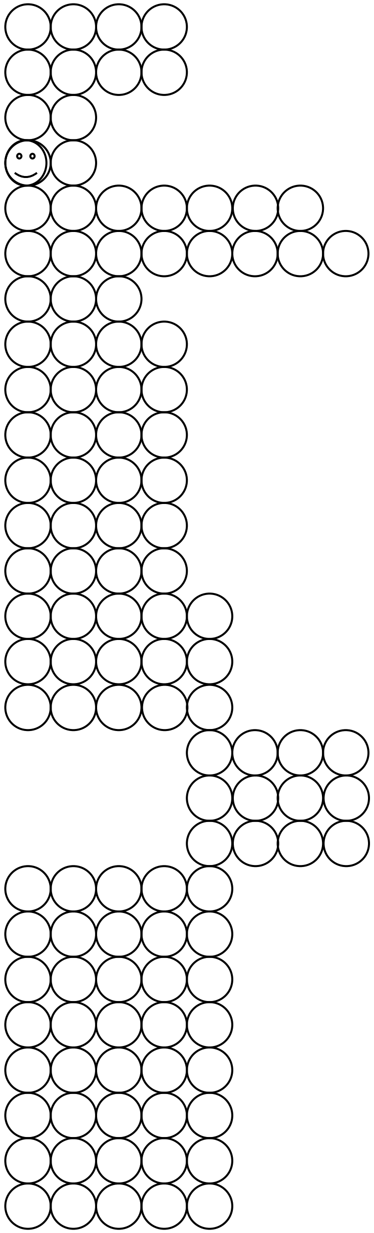
(ชื่อ) **โทมะนัสสะสะหะคะตัง ปฏิฆะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเสียใจ ประกอบด้วยความโกรธ

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น โทมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น สัมปยุตตจิต (ปฏิฆะ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๒๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โมจตุกเจตสิก ๔ โทจตุกกเจตสิก ๔ ถีทุกเจตสิก ๒

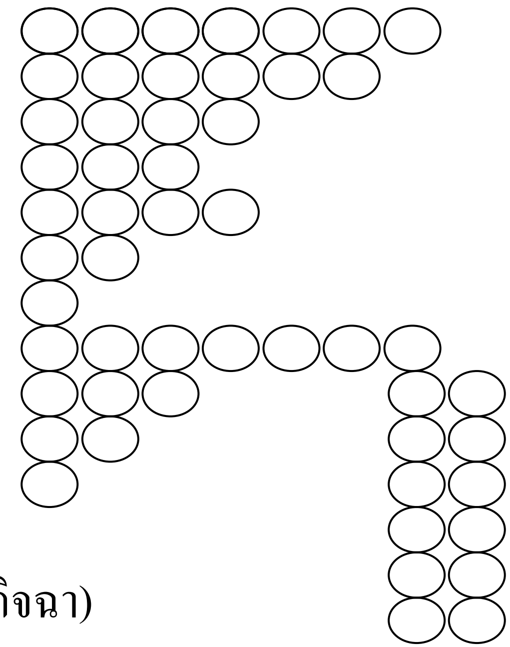

โมหมูลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง วิจิกิจฉาสัมปะยุตตัง**

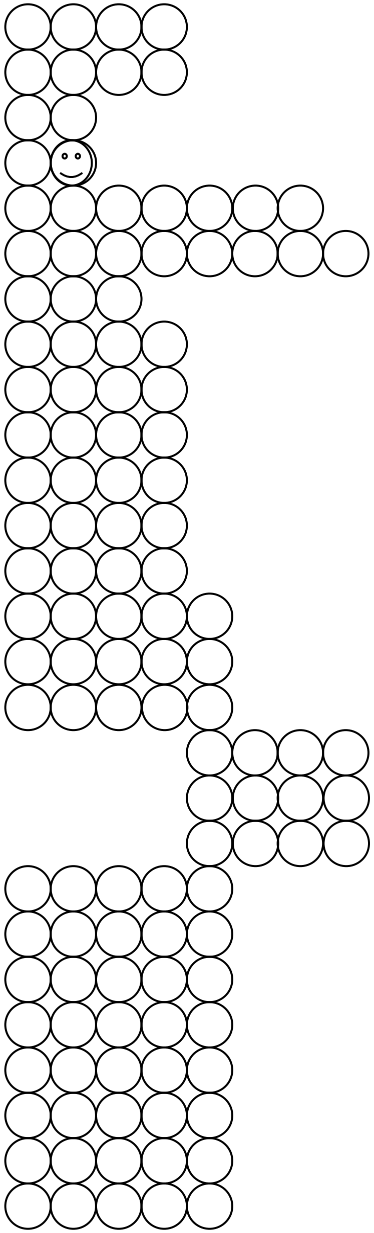
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยความสงสัย

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	อกุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (วิจิกิจฉา)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

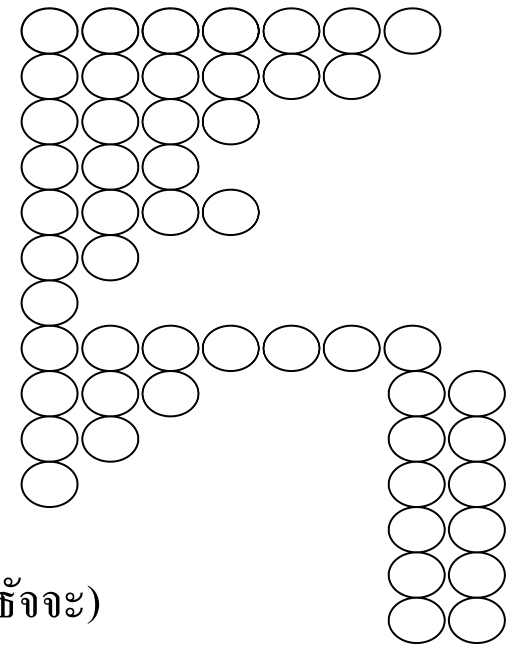
มีเจตสิกประกอบ ๑๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น อธิโมกข์ ปีติ ฉันทะ) โมจตุกเจตสิก ๔ วิจิกิจฉา ๑

โมหมูลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง อุทธัจจะสัมปะยุตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยความฟุ้งซ่าน

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น อกุศลชาติ

ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ

ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น อโสภณจิต

ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต

ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น สเหตุกจิต

ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต

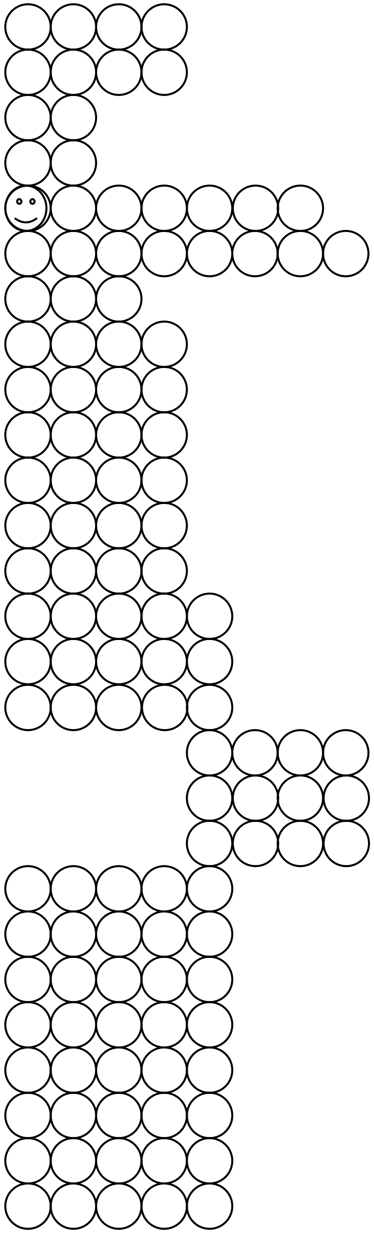
ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น อุเบกขาสหคตจิต

ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น สัมปยุตตจิต (อุทธัจจะ)

ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้นปีติ ฉันทะ) โมจตุกเจตสิก ๔

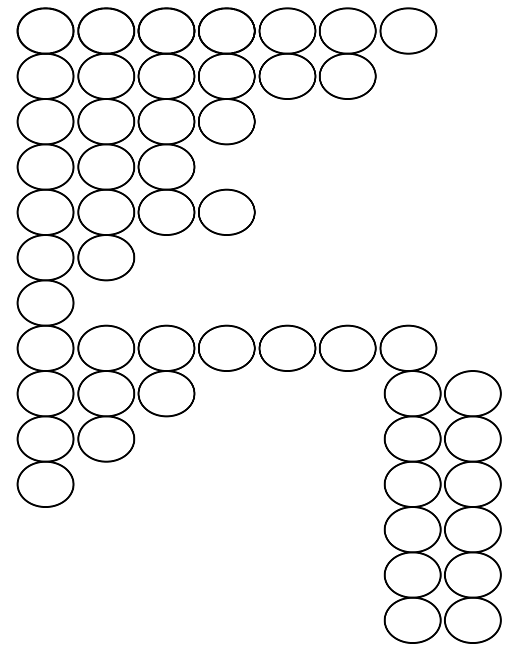
อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๑

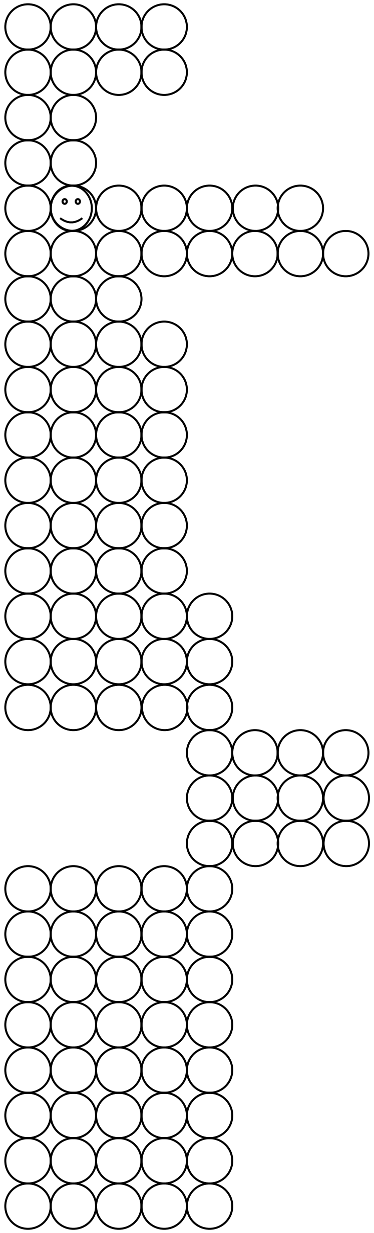
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง จักขุวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับรูปารมณ์ที่ไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

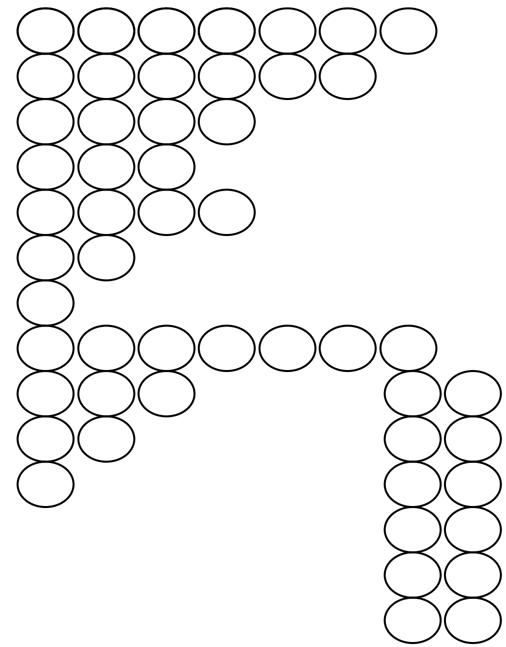

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง โสตะวิญญาณัง**

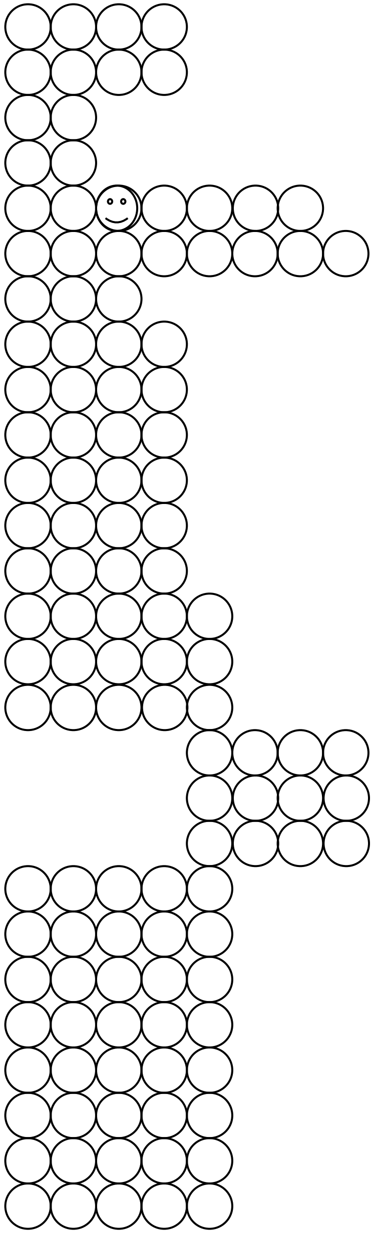
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับสัททารมณ์ที่ไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

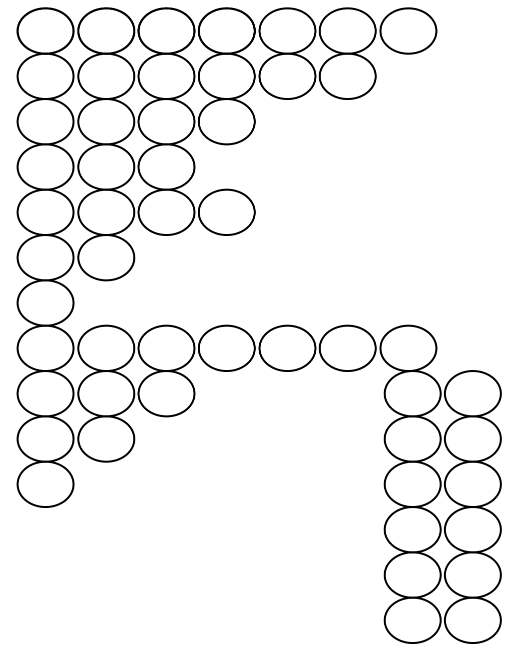
อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๓

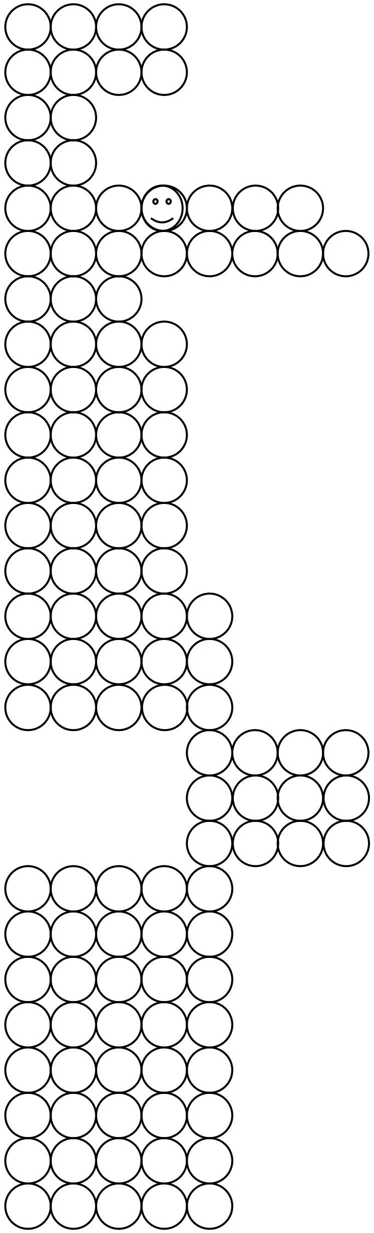
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง฿ ฆานะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับคันธารมณ์ที่ไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

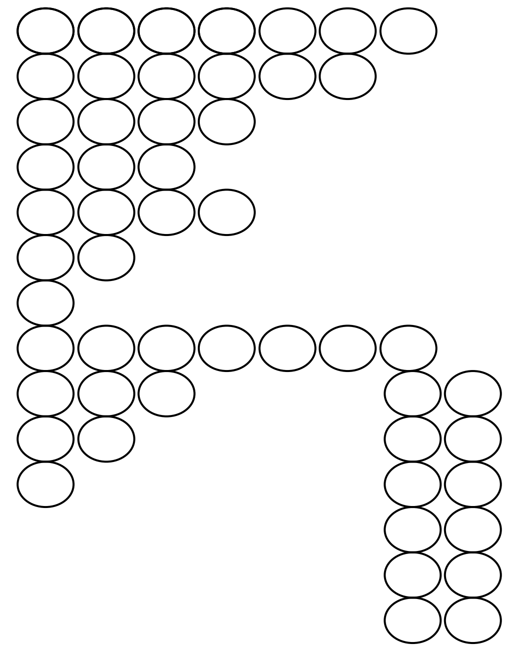

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๔

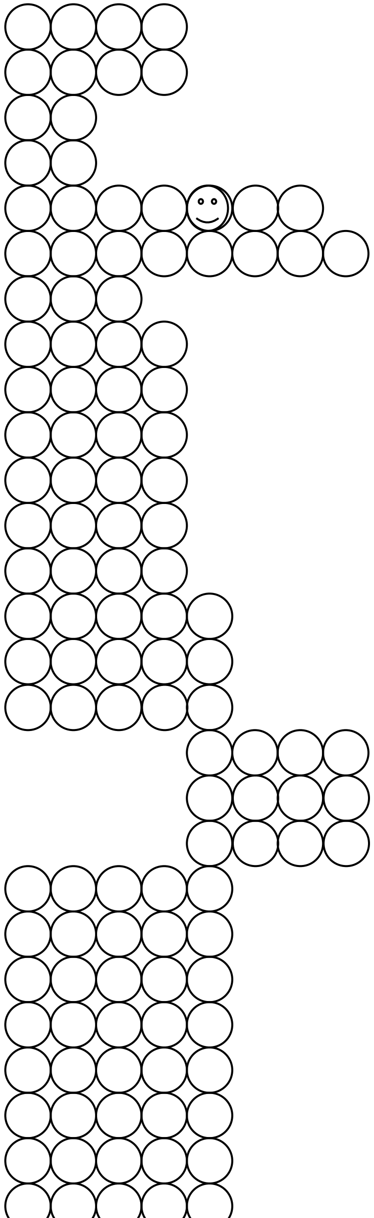
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ชิวหาวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับรสารมณ์ที่ไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

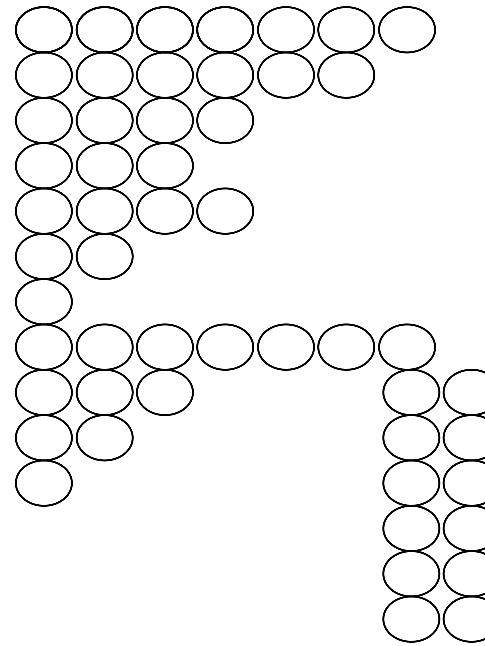

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **ทุกขะสะหะคะตัง กายะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยทุกขเวทนา รับโผฏฐัพพารมณ์ที่ไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	ทุกขสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

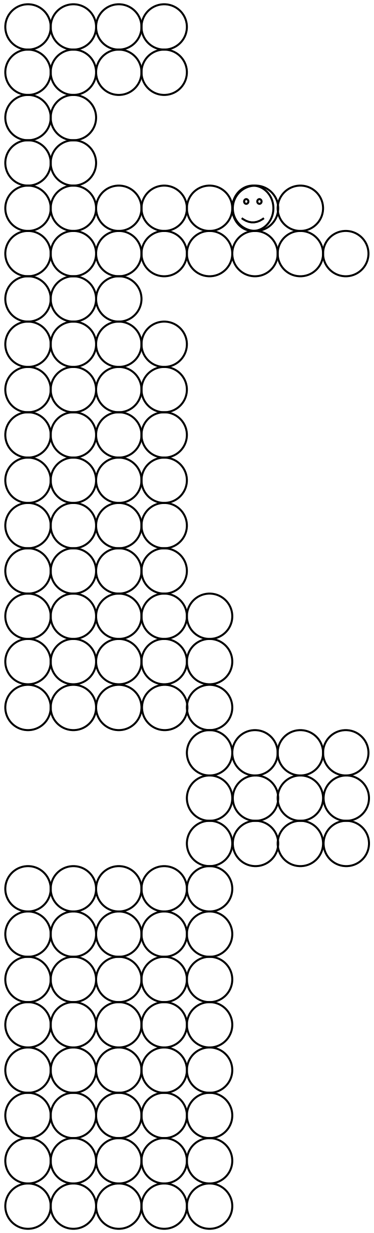

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

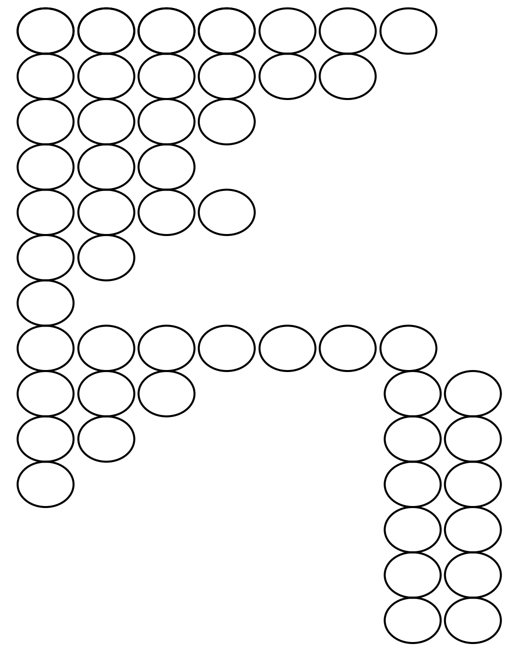
อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง สัมปะฏิจฉะนะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับปัญจารมณ์ที่ไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐
(เว้นวิริยะ ปีติ ฉันทะ)

อกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง สันตีระณะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ ไต่สวนปัญจารมณ์ที่ไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น วิปากชาติ

ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ

ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น อโสภณจิต

ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต

ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น อเหตุกจิต

ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต

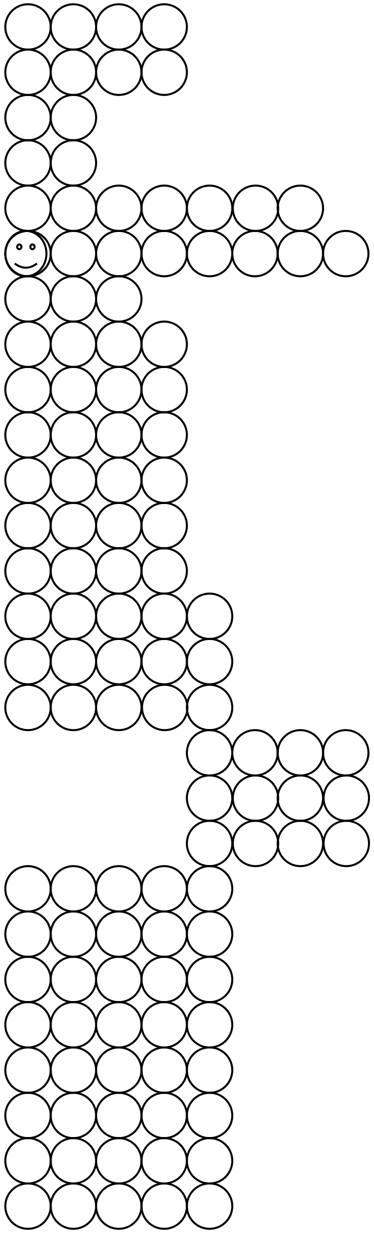
ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น อุเบกขาสหคตจิต

ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น วิปปยุตตจิต

ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐
(เว้นวิริยะ ปีติ ฉันทะ)

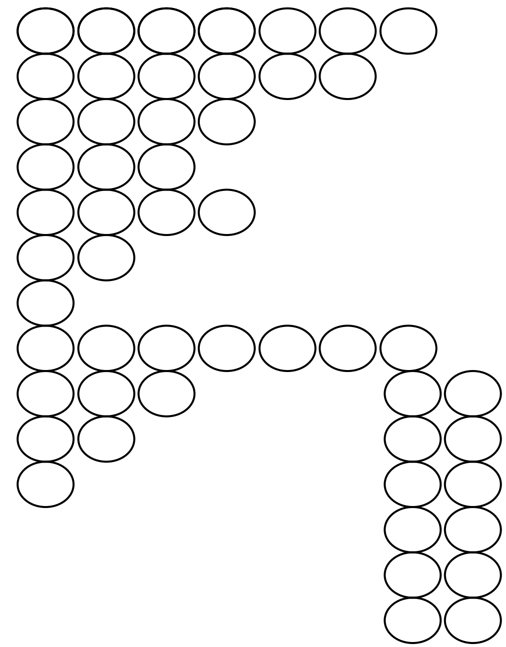
อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง จักขุวิญญาณัง**

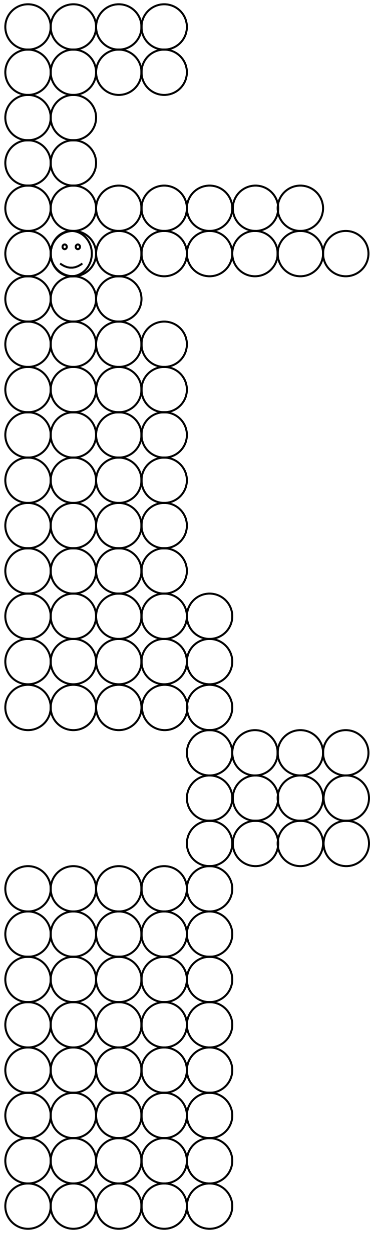
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับรูปารมณ์ที่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

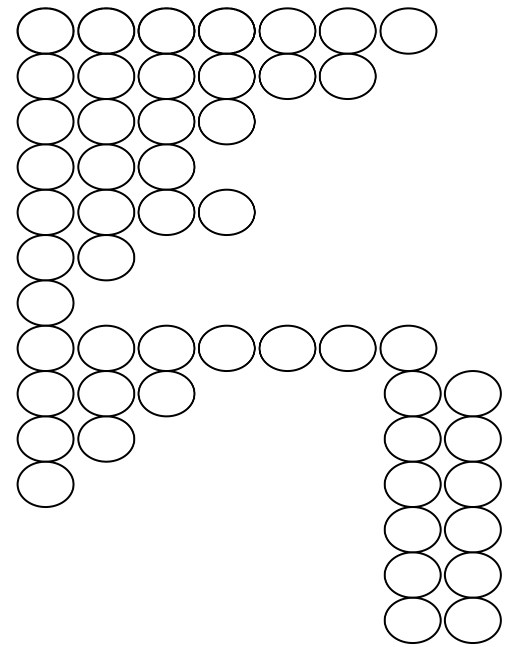
อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๒

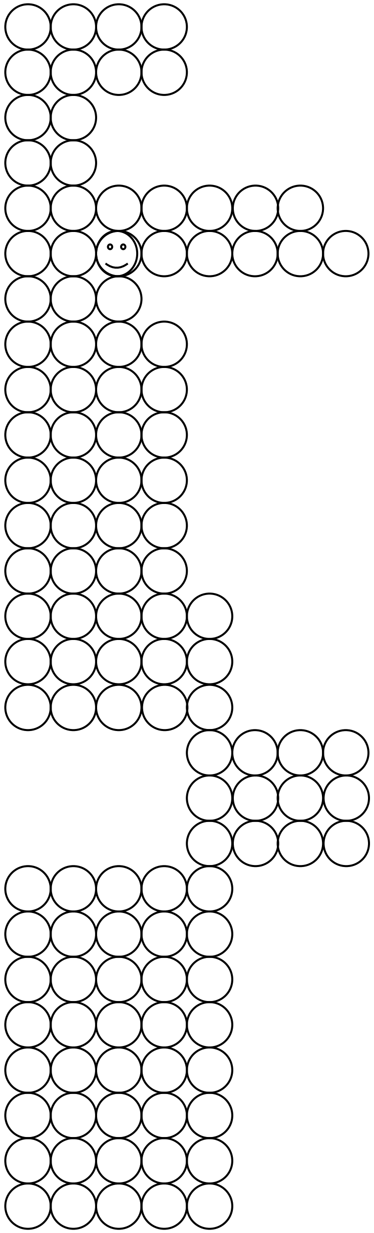
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง โสตะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับสัททารมณ์ที่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

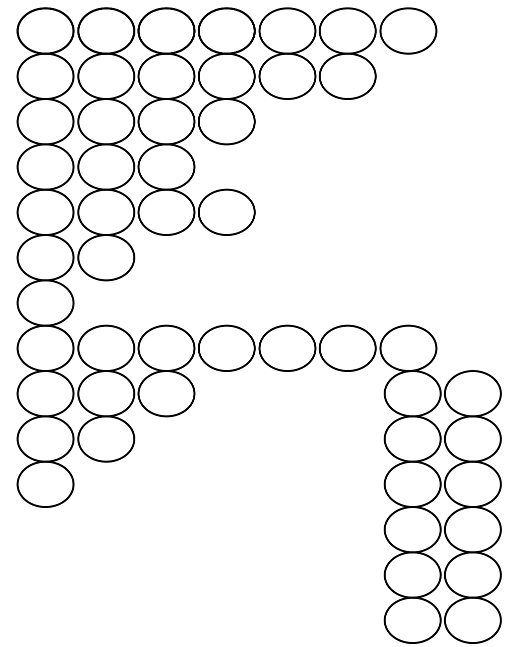

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๓

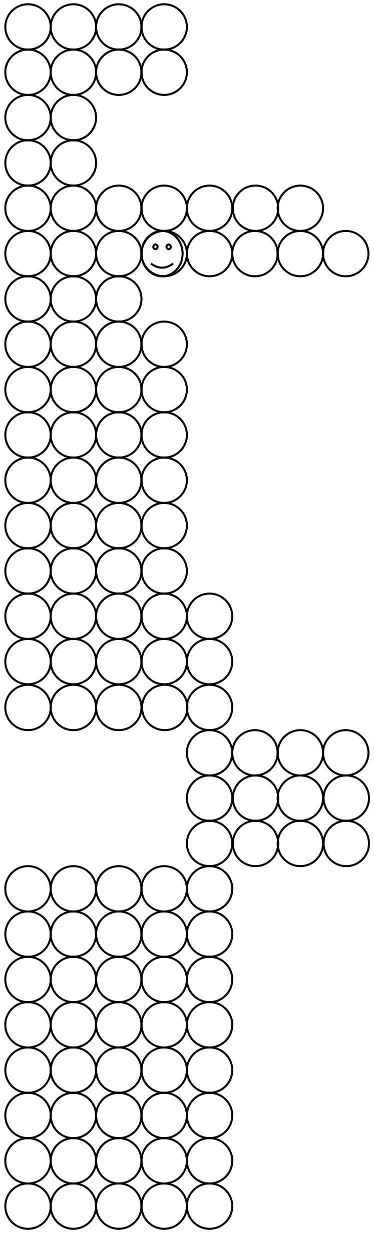
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ฆานะวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับคันธารมณ์ที่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

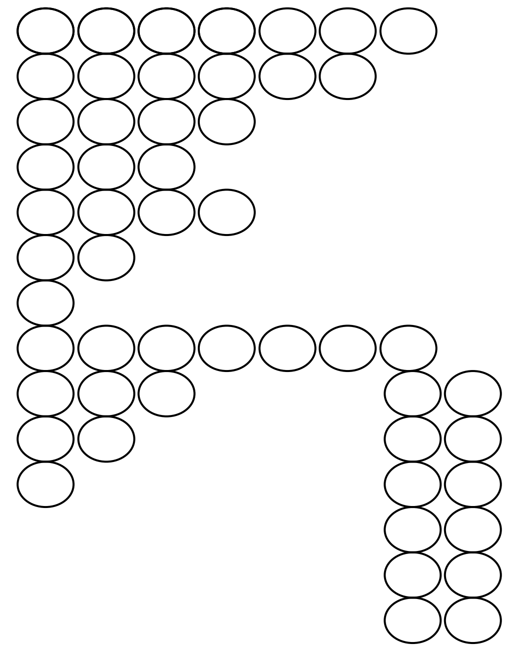

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ชิวหาวิญญาณัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับรสารมณ์ที่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

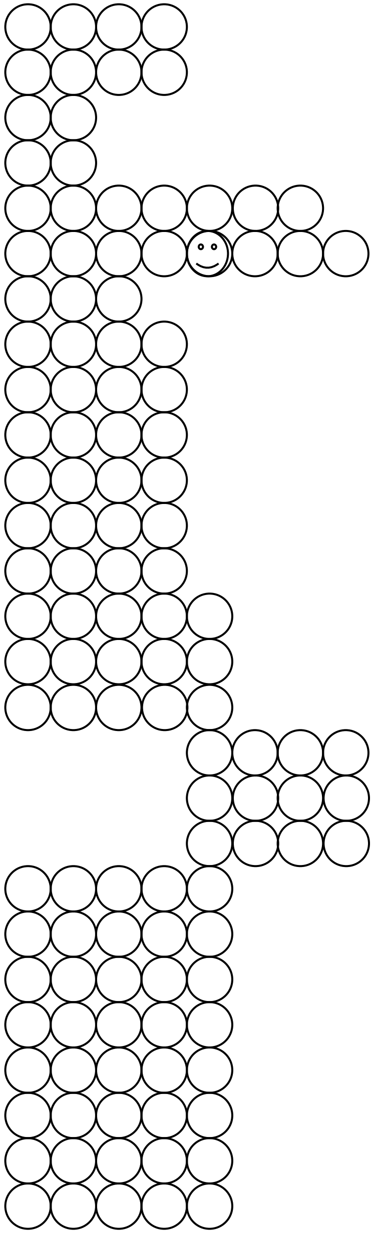

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

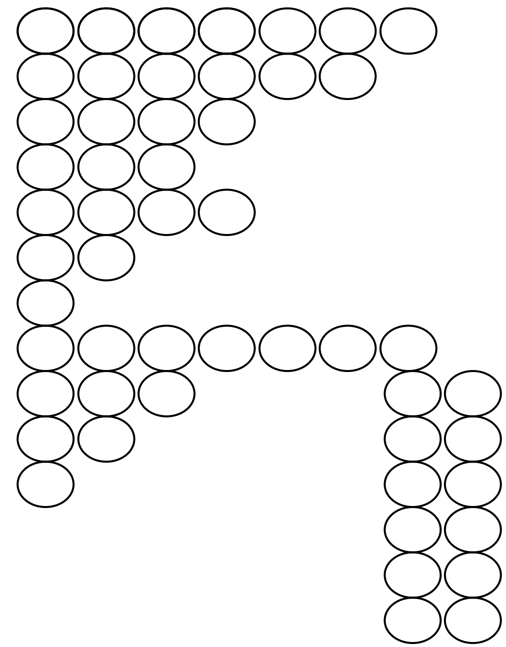
อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **สุขะสะหะคะตัง กายะวิญญาณัง**

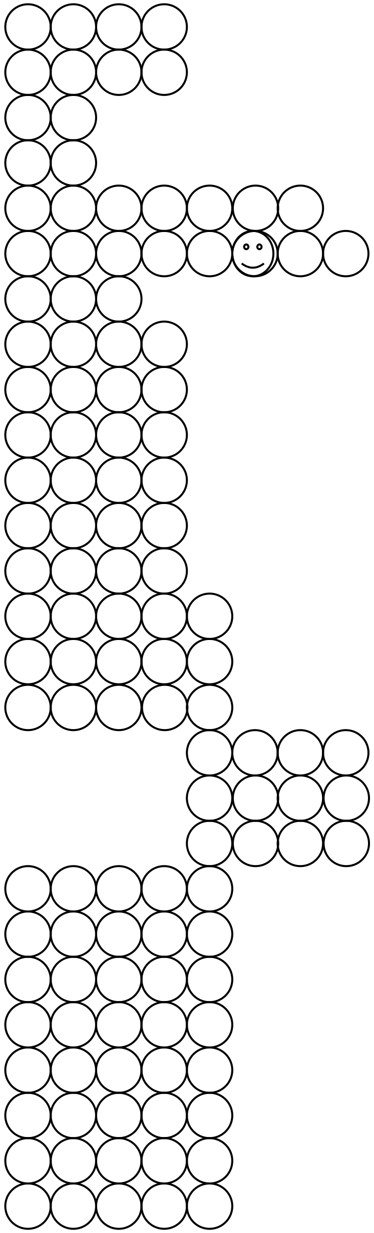
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยสุขเวทนา รับโผฏฐัพพารมณ์ที่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	สุขสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

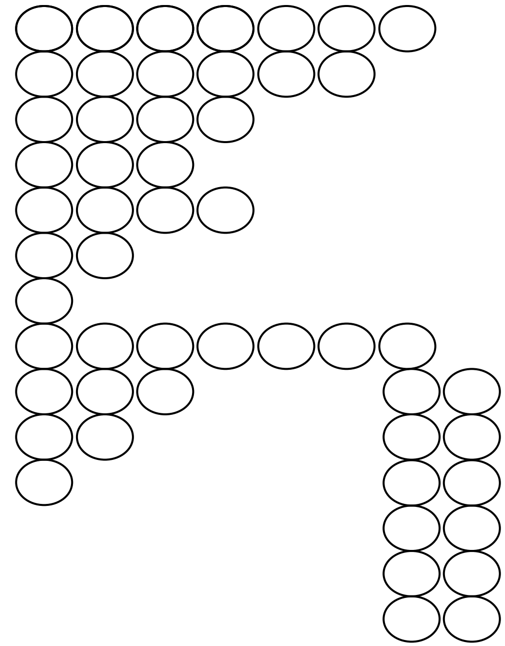

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๖

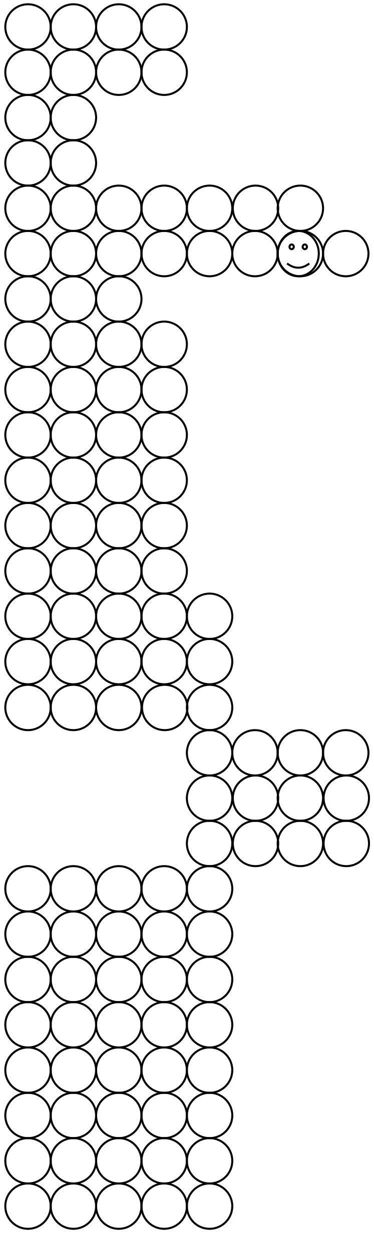
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง สัมปะฏิจฉะนะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ รับปัญจารมณ์ที่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

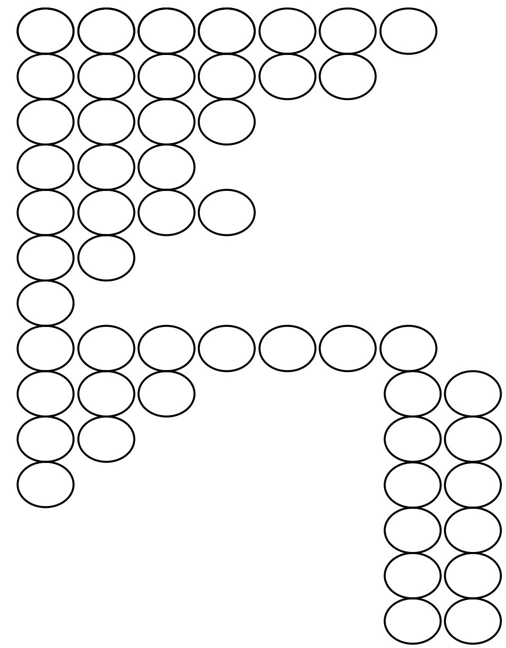
มีเจตสิกประกอบ ๑๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐
(เว้นวิริยะ ปีติ ฉันทะ)

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง สันตีระณะจิตตัง**

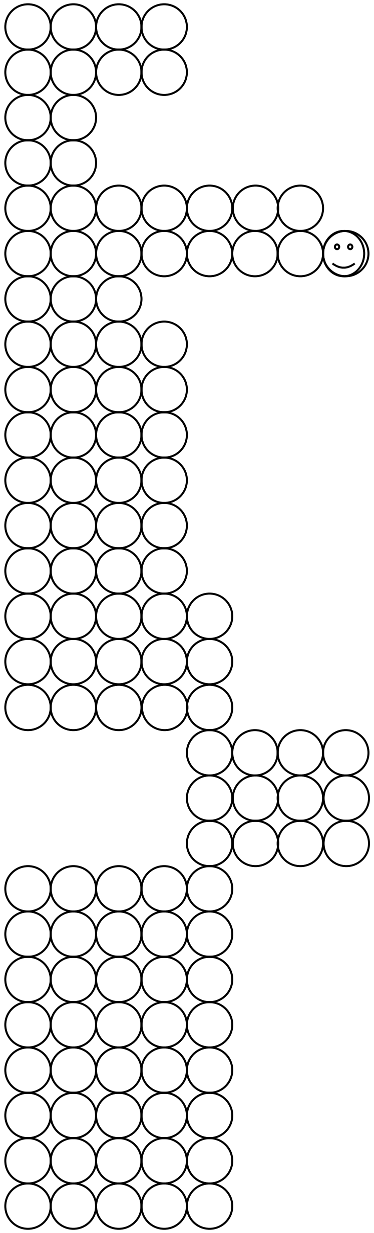
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ ไต่สวนปัญจารมณ์ที่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐
(เว้นวิริยะ ปีติ ฉันทะ)

อเหตุกกุศลวิบากจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง สันตีระณะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความดีใจ ไต่สวนปัญจารมณ์ที่ดียิ่ง

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น วิปากชาติ

ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ

ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น อโสภณจิต

ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต

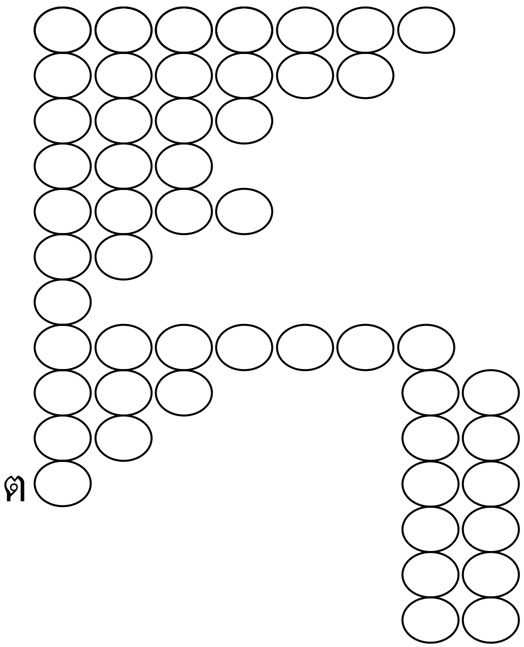
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น อเหตุกจิต

ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต

ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น โสมนัสสสหคตจิต

ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น วิปปยุตตจิต

ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๑ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑
(เว้นวิริยะ ฉันทะ)

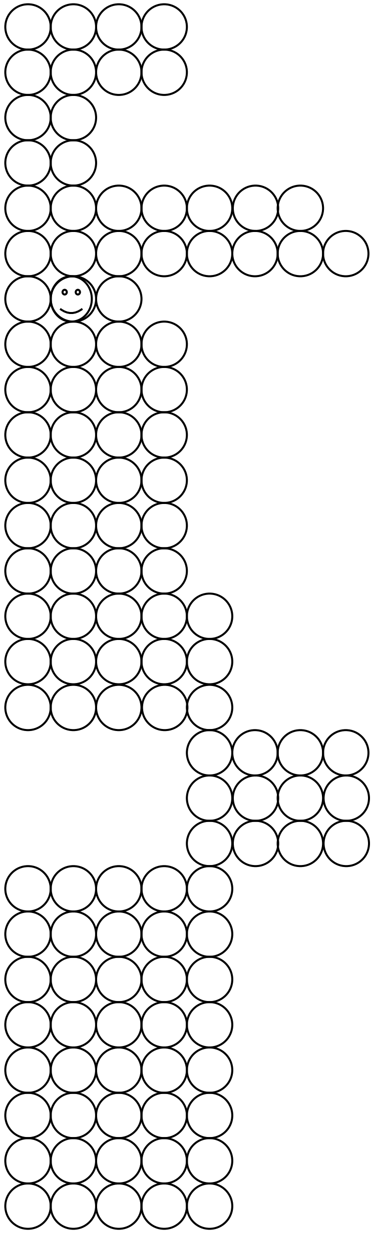
อเหตุกกิริยาจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ปัญจะท◌์วาราวัชชะนะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ พิจารณาปัญจารมณ์ที่ดีและไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐
(เว้นวิริยะ ปีติ ฉันทะ)

อเหตุกกิริยาจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง มโนท์วาราวัชชะนะจิตตัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยความเฉย ๆ พิจารณาอารมณ์ทางมโนทวารที่ดีและไม่ดี

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น กิริยาชาติ

ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ

ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น อโสภณจิต

ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต

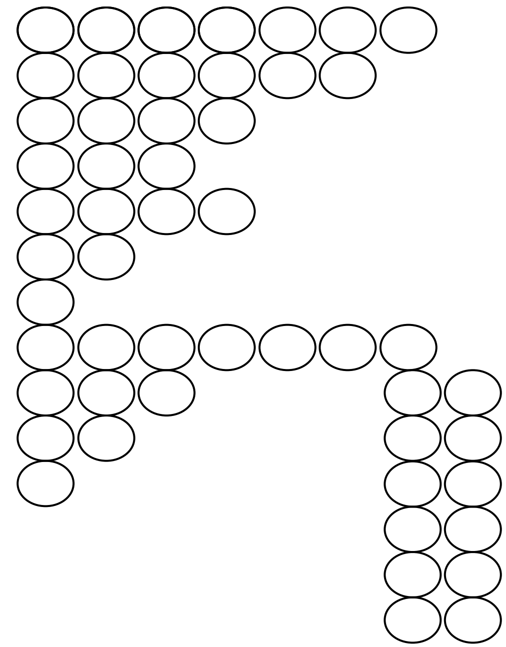
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น อเหตุกจิต

ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต

ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น อุเบกขาสหคตจิต

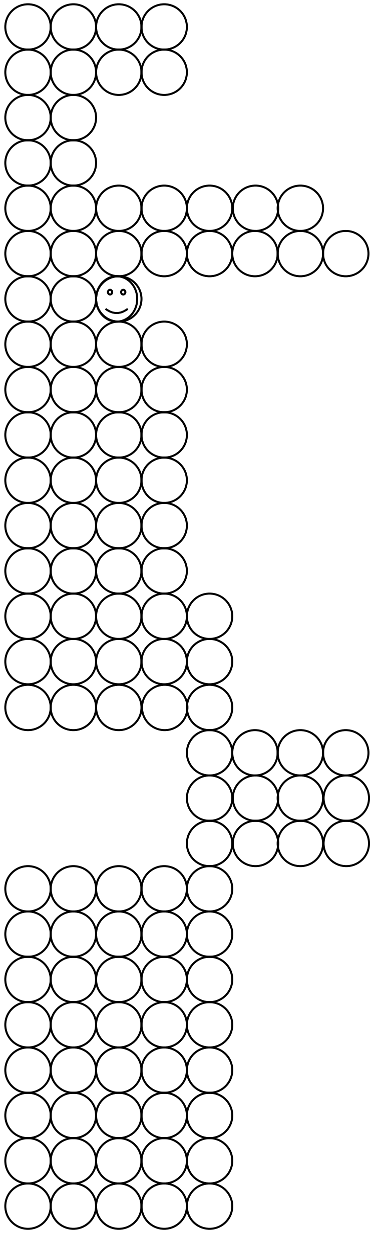
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น วิปปยุตตจิต

ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๑ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑
(เว้นปีติ ฉันทะ)

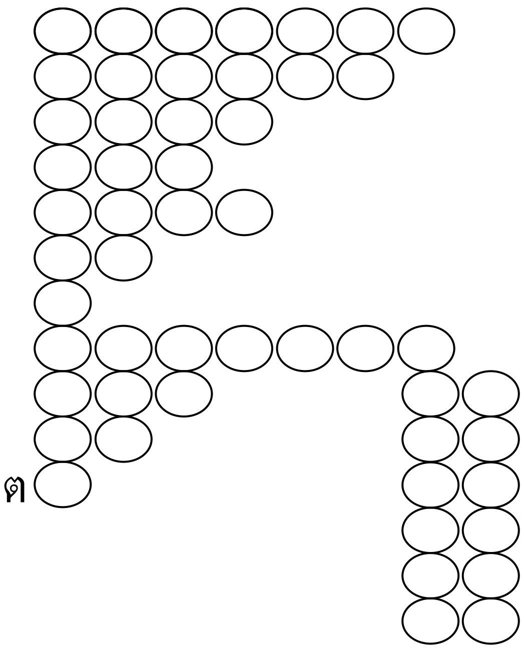
อเหตุกกิริยาจิต ดวงที่ ๓

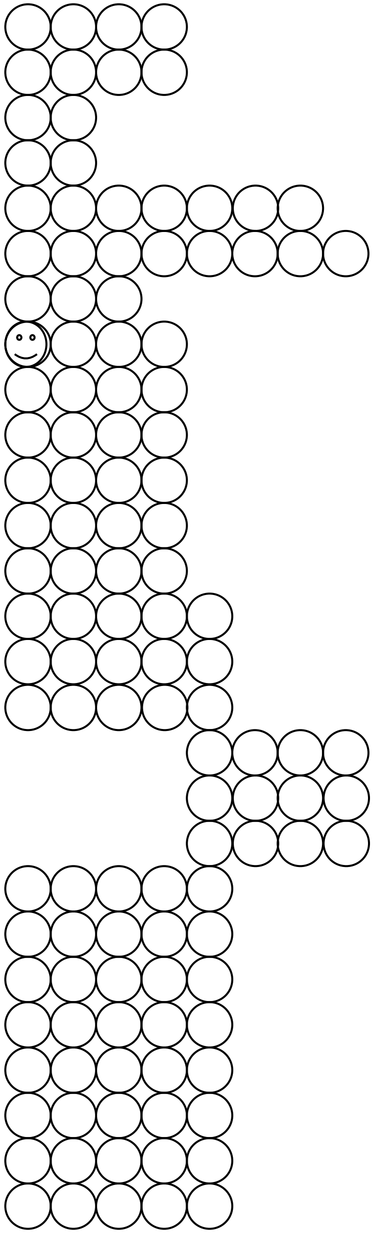
(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง หะสิตุปปาทะจิตตัง**

(แปล) จิตที่ทำการยิ้มแย้มของพระอรหันต์ เกิดขึ้นพร้อมด้วยความดีใจ

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	อโสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	อเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๑๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นฉันทะ)

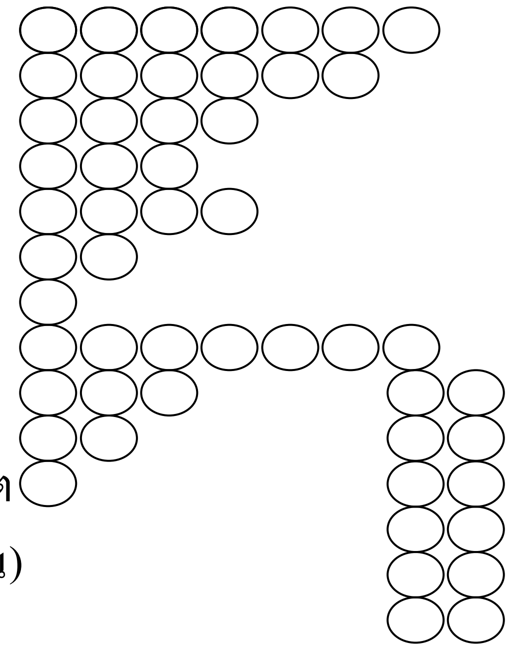

มหากุศลจิต ดวงที่ ๑

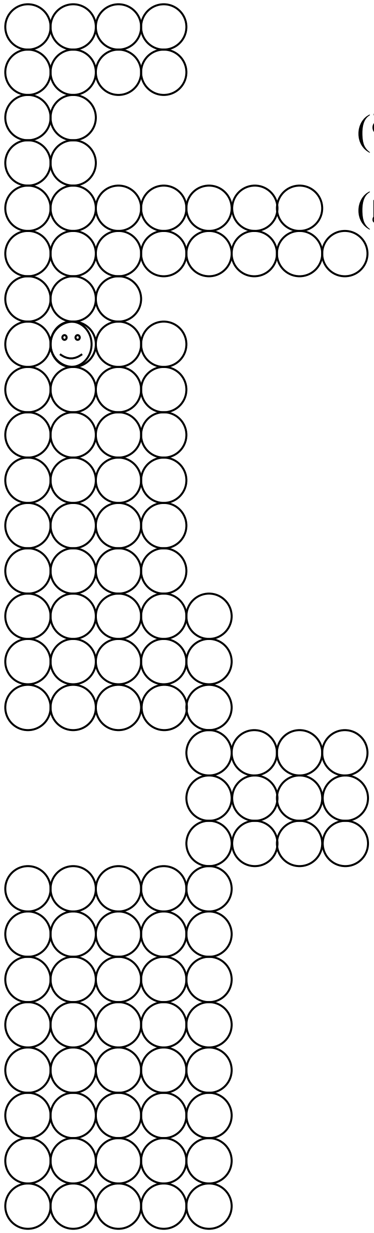
(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๘ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๕

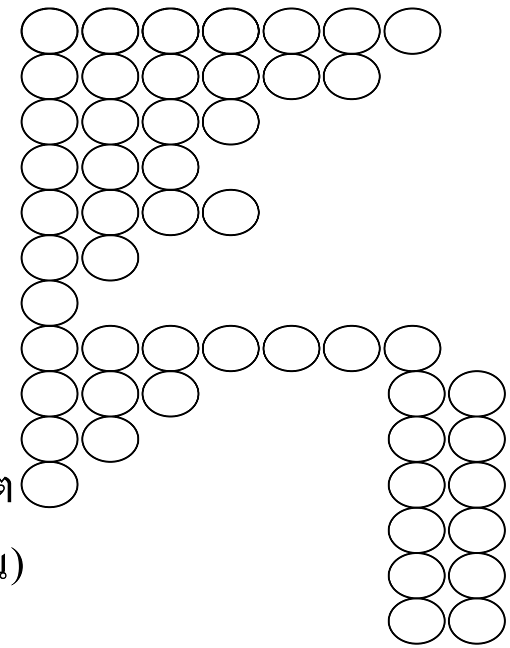

มหากุศลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรจิต
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๘ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๕

มหากุศลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๗ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โสภณเจตสิก ๒๔ (เว้นปัญญา)

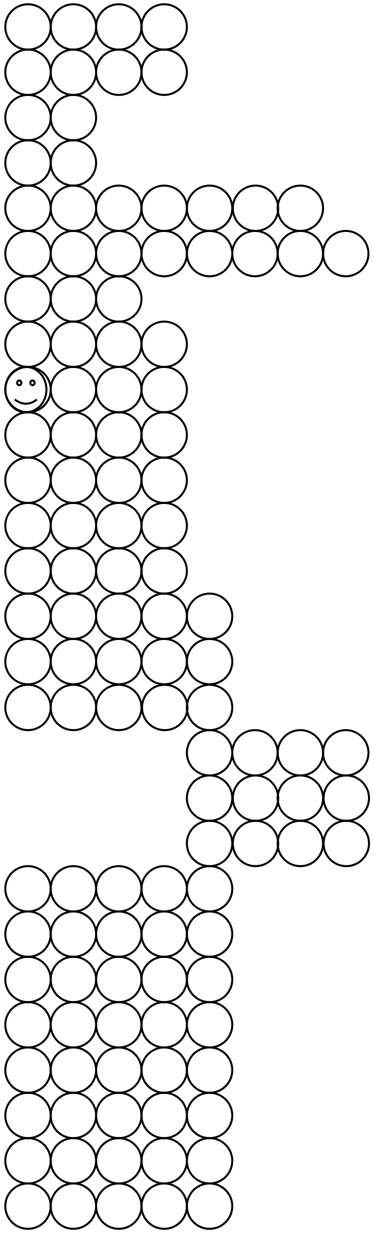
มหากุศลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๗ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๔ (เว้นปัญญา)

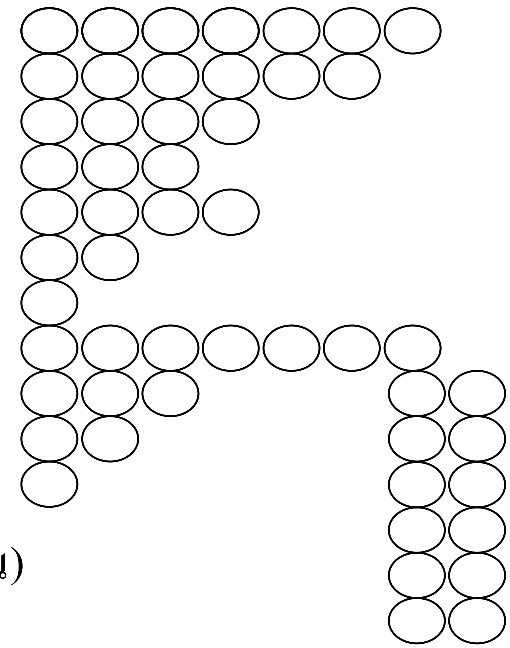

มหากุศลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

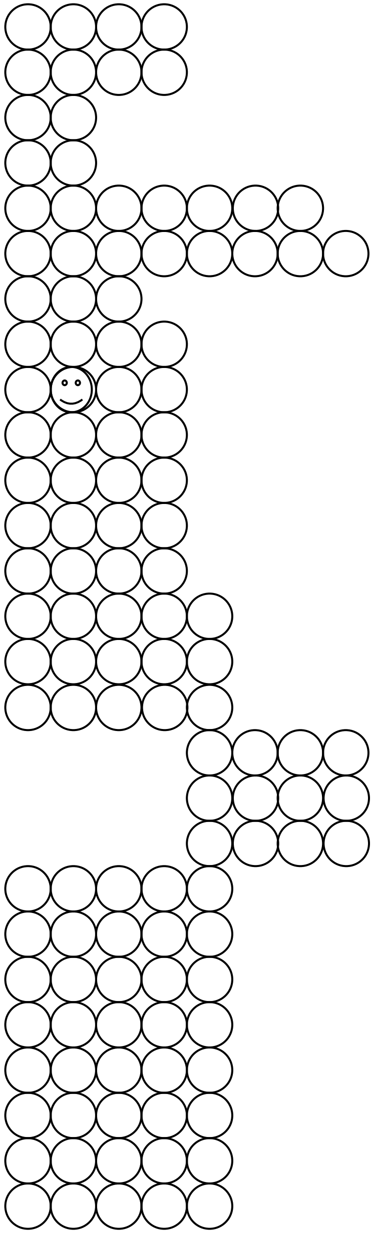
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๗ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โสภณเจตสิก ๒๕

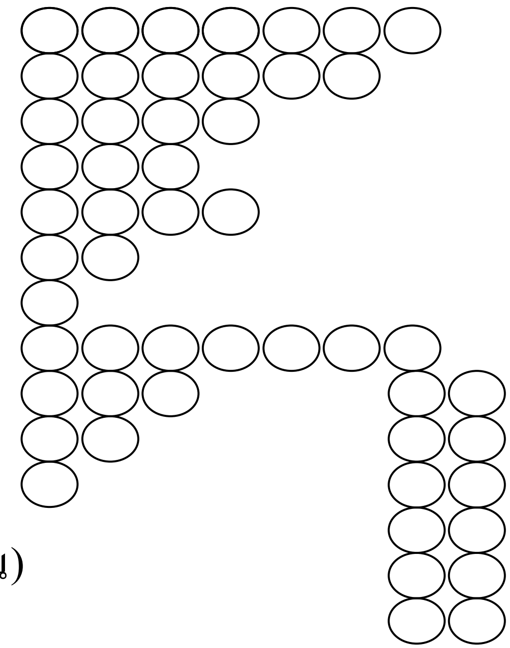
มหากุศลจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

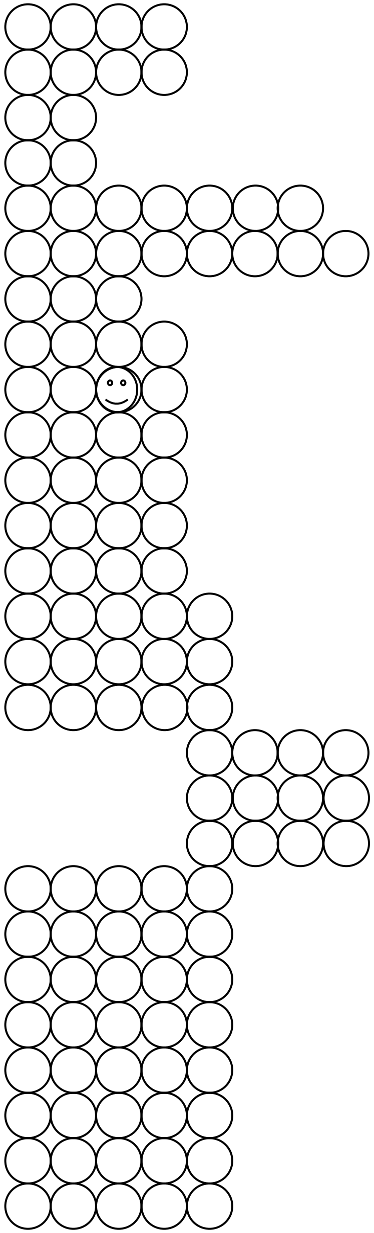
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๗ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โสภณเจตสิก ๒๕

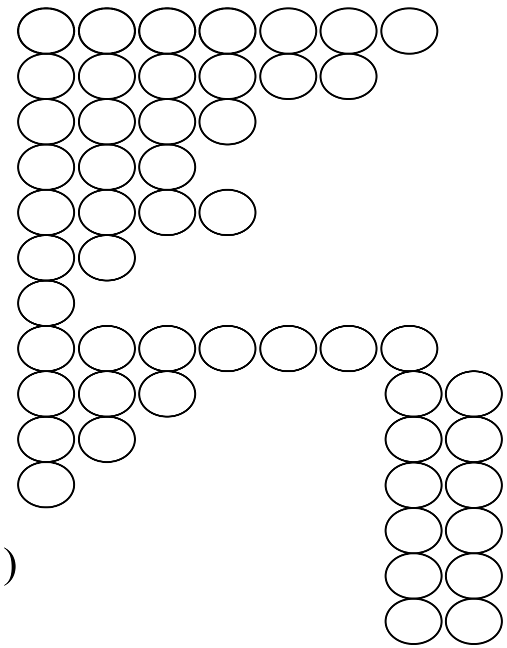
มหากุศลจิต ดวงที่ ๗

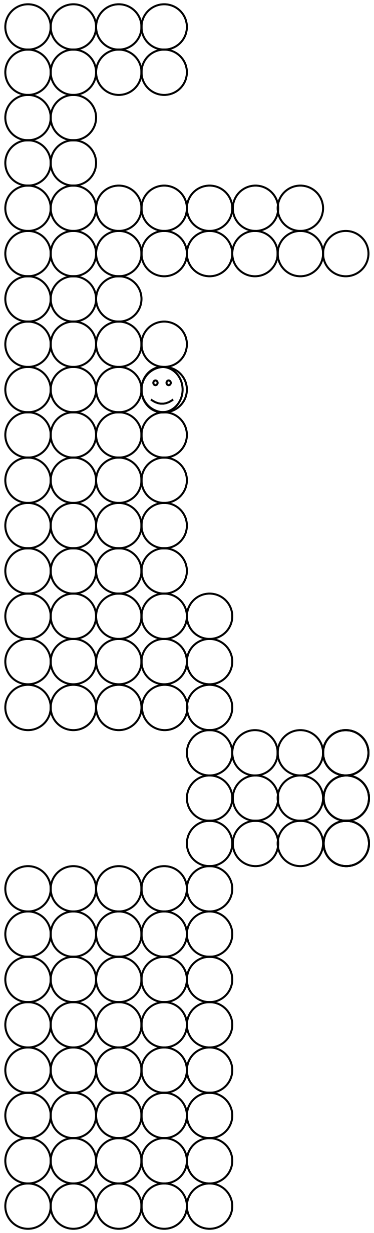
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โสภณเจตสิก ๒๔ (เว้นปัญญา)

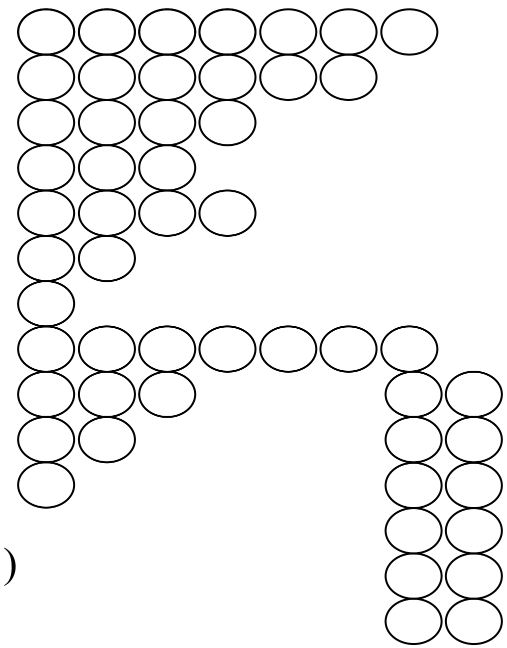

มหากุศลจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

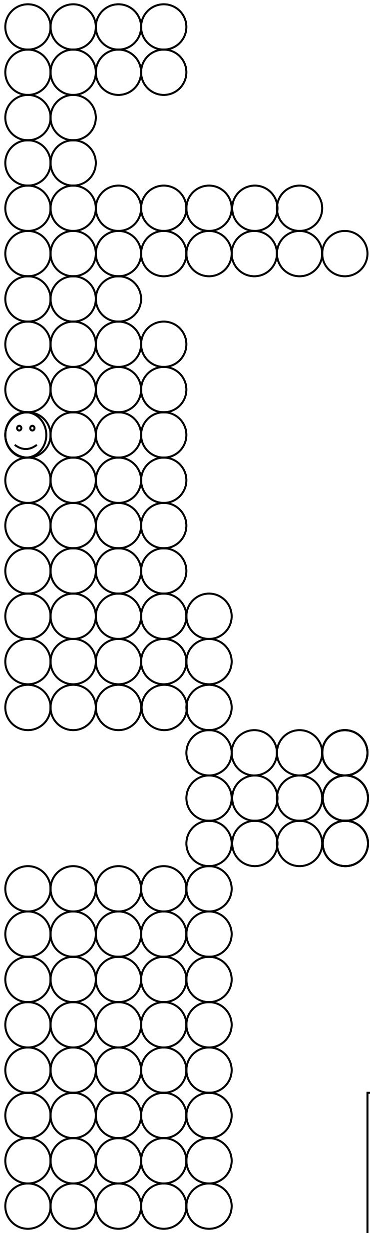
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โสภณเจตสิก ๒๔ (เว้นปัญญา)

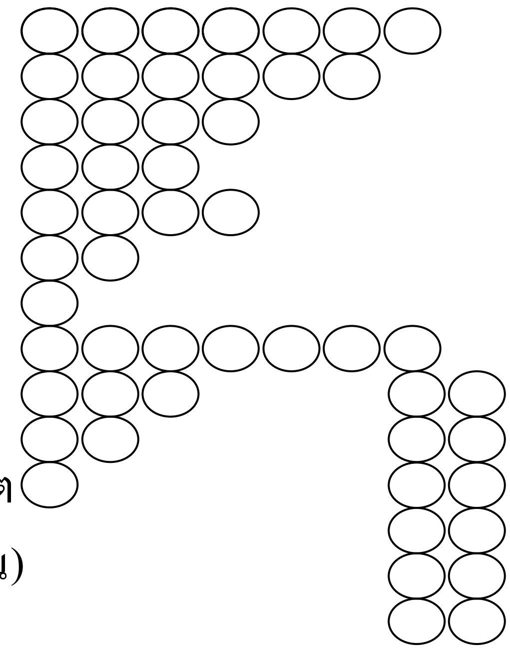
มหาวิปากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

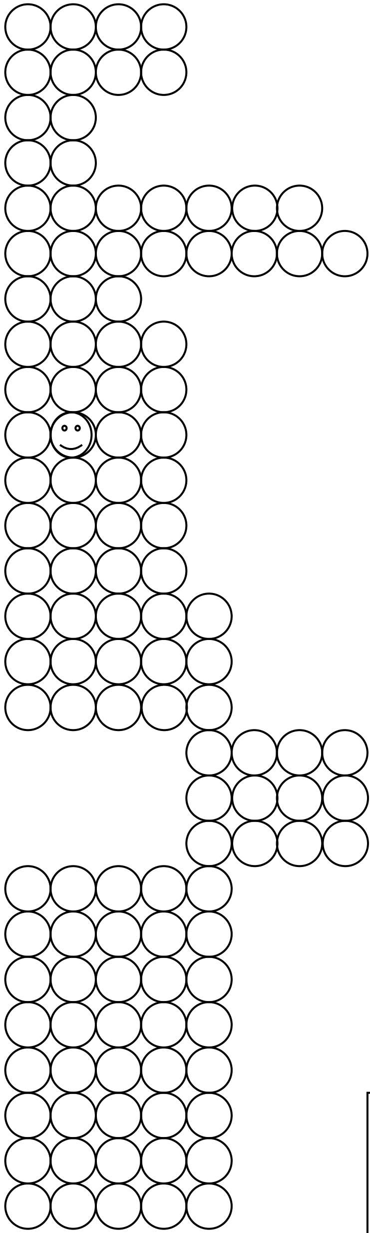
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙ ปัญญา ๑

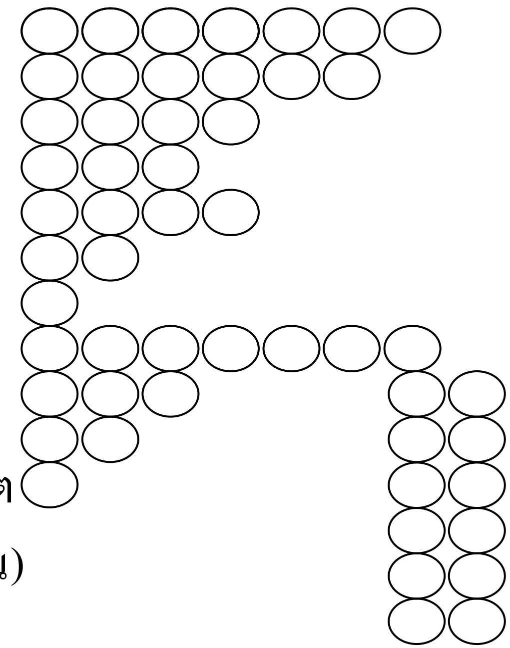
มหาวิบากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

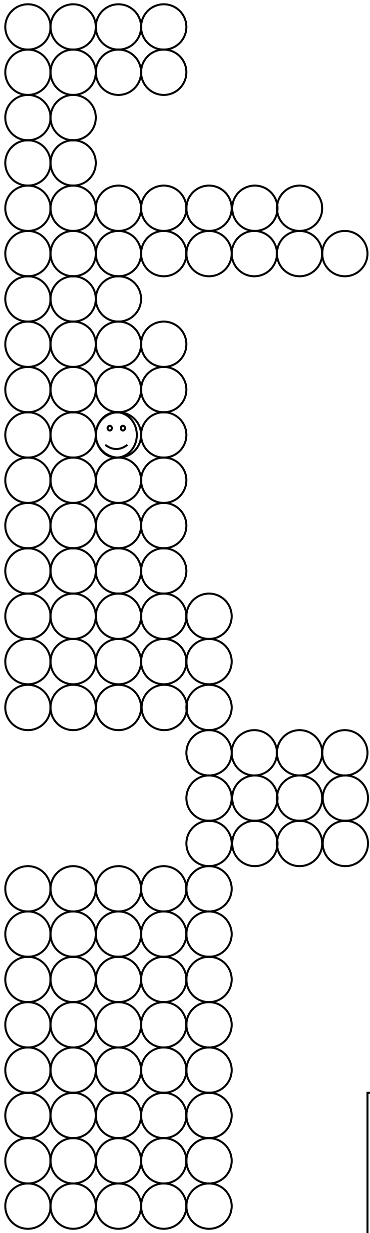
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙ ปัญญา ๑

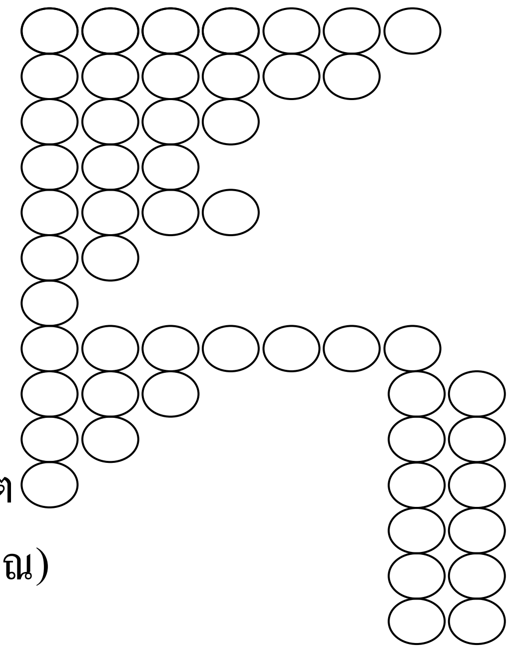
มหาวิบากจิต ดวงที่ ๓

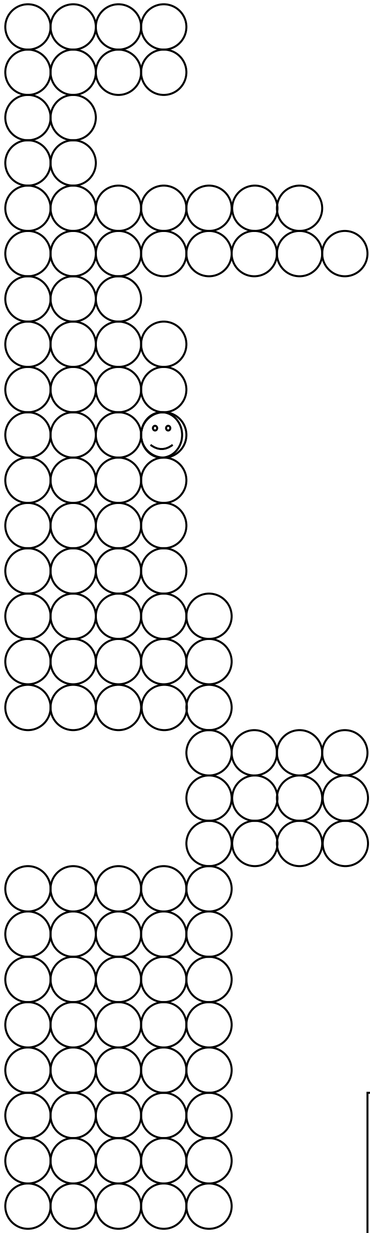
(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙

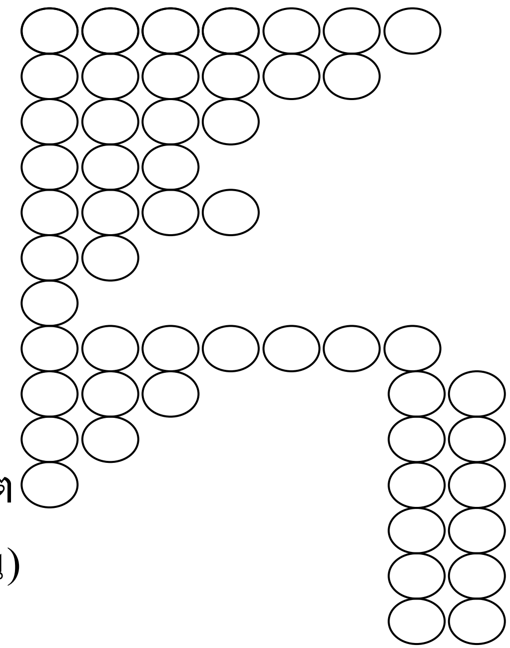

มหาวิบากจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

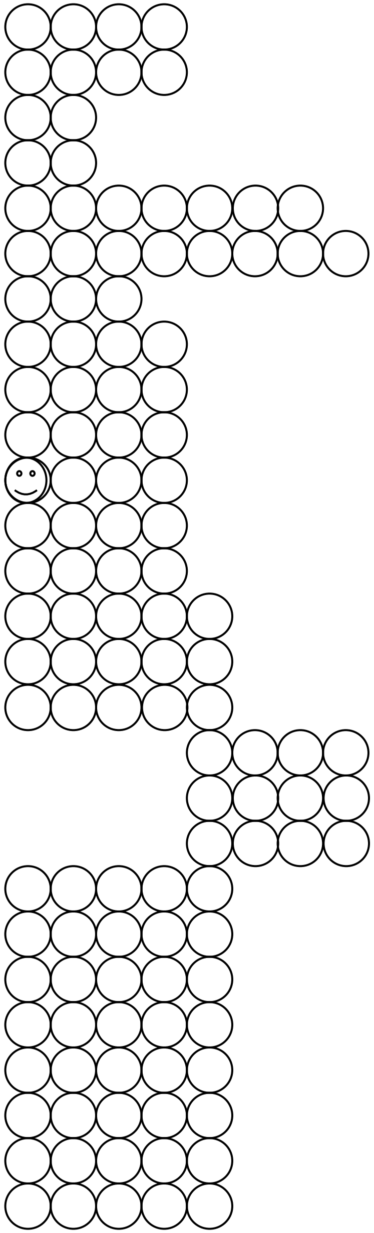
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙

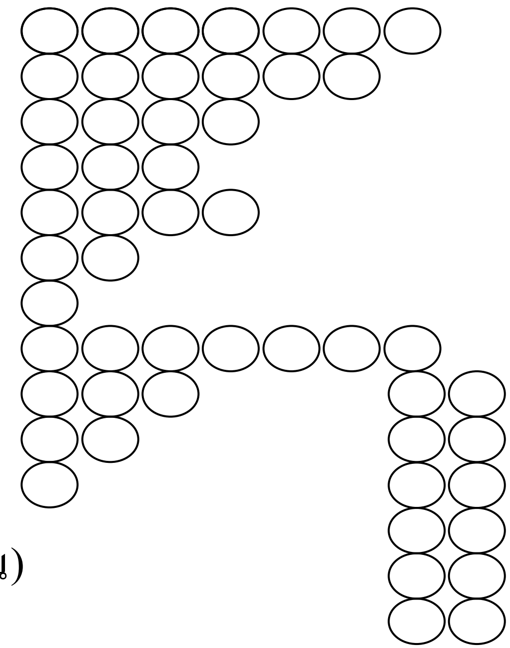
มหาวิบากจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

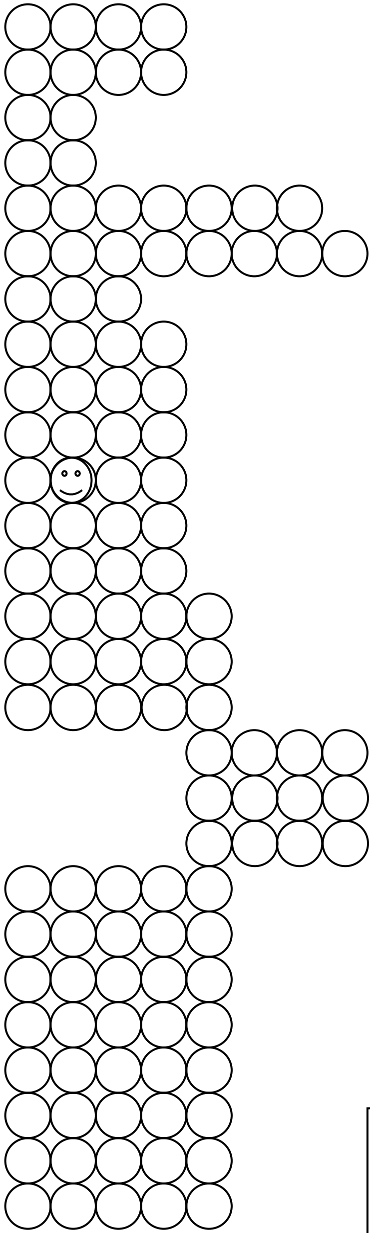
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเปกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒
(เว้นปีติ) โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙ ปัญญา ๑

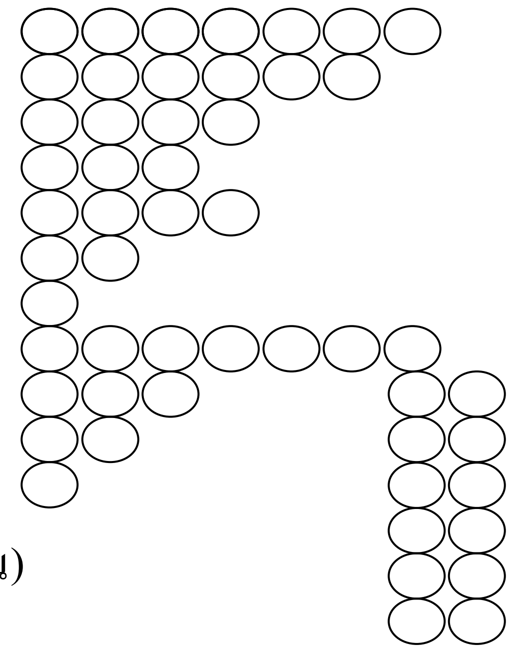
มหาวิบากจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

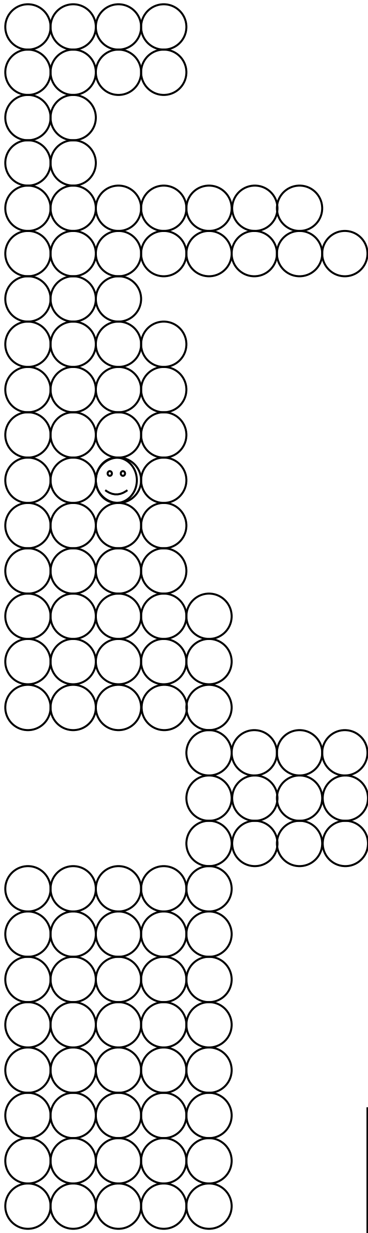
(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเปกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ) โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙ ปัญญา ๑

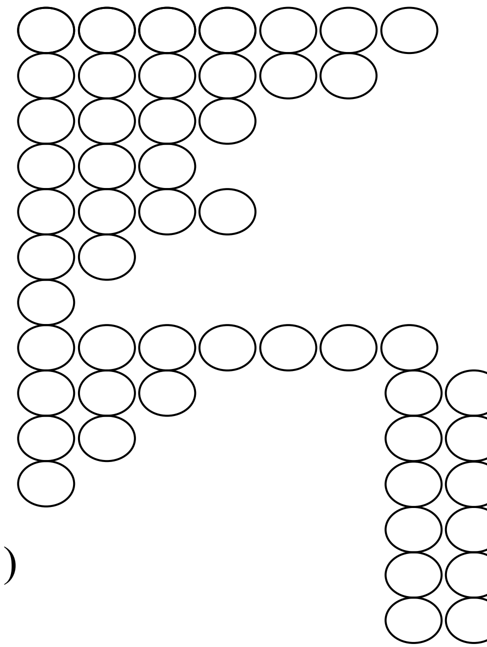
มหาวิบากจิต ดวงที่ ๗

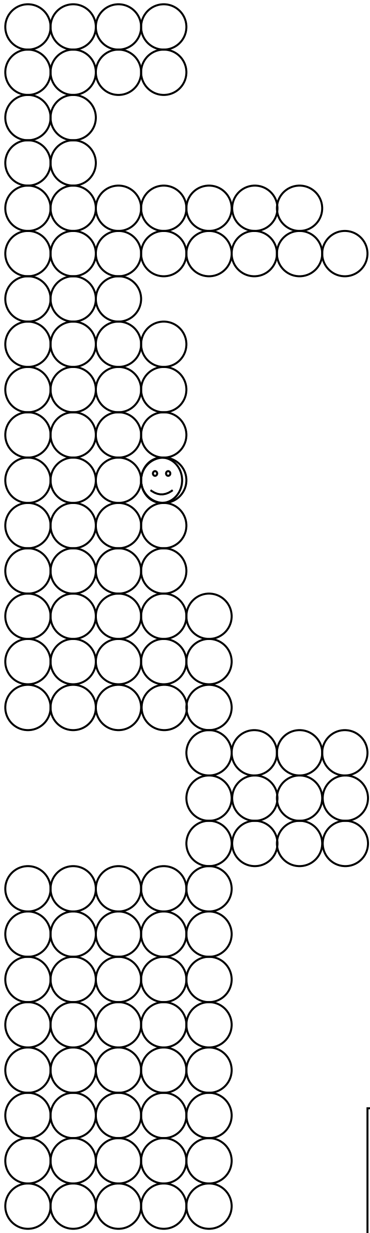
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเปกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๑ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ) โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙

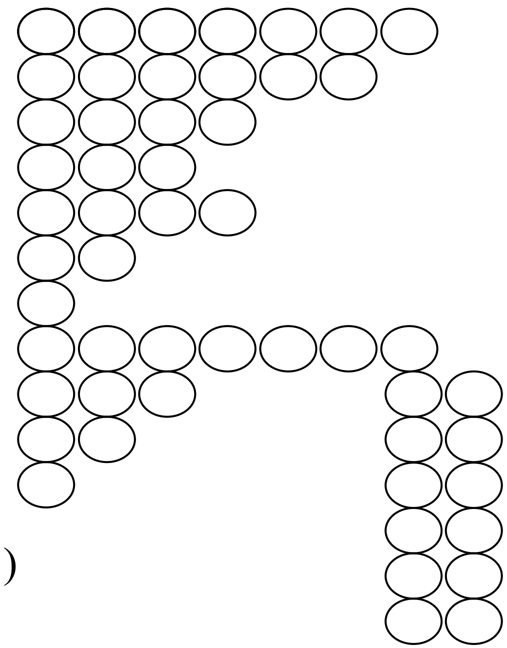

มหาวิบากจิต ดวงที่ ๘

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเปกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

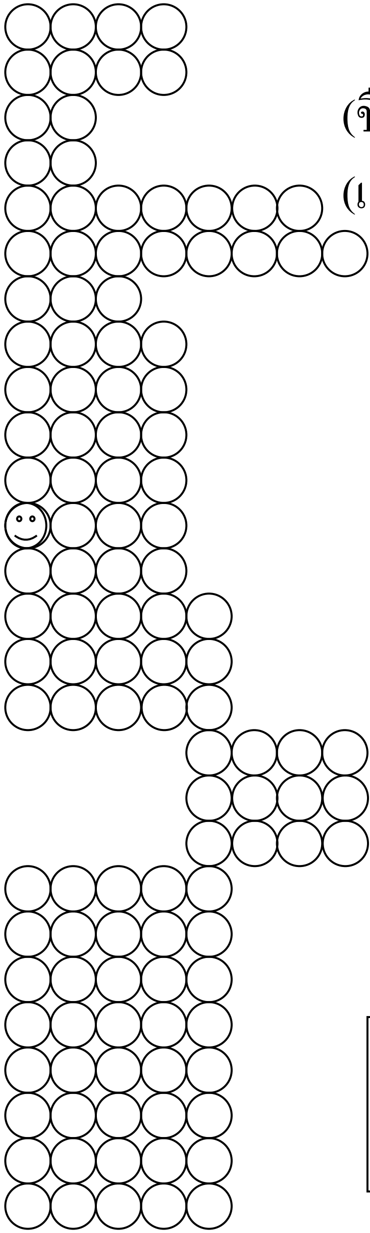

มีเจตสิกประกอบ ๓๑ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒
(เว้นปีติ) โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙

มหากริยาจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น กิริยาชาติ

ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น กามาวจรภูมิ

ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น โสภณจิต

ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต

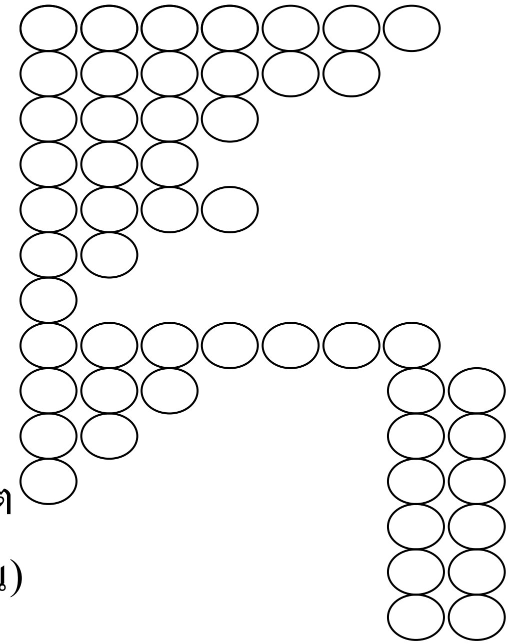
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น สเหตุกจิต

ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น อฌานจิต

ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น โสมนัสสสหคตจิต

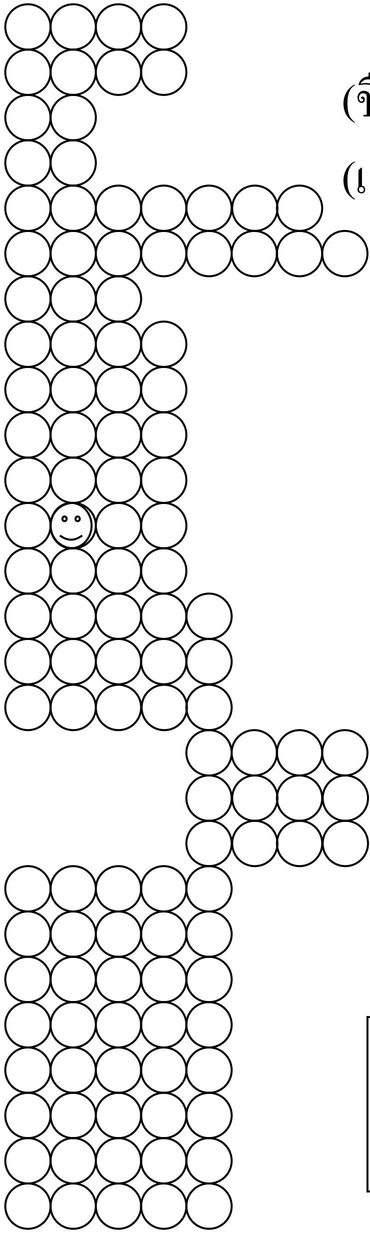
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น สัมปยุตตจิต (ญาณ)

ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

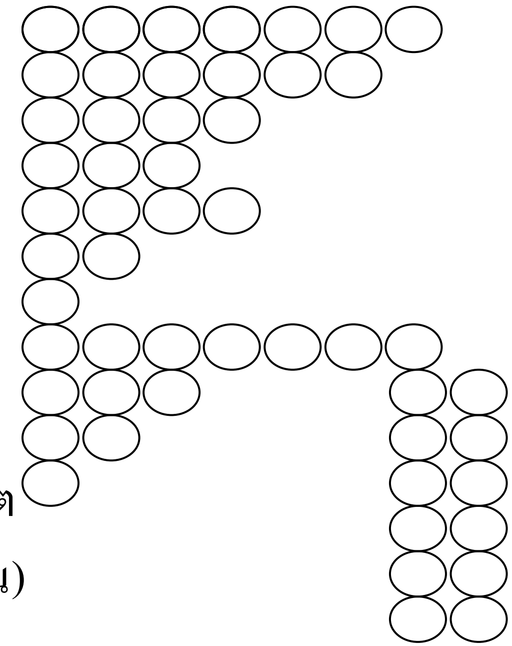
มหากิริยาจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

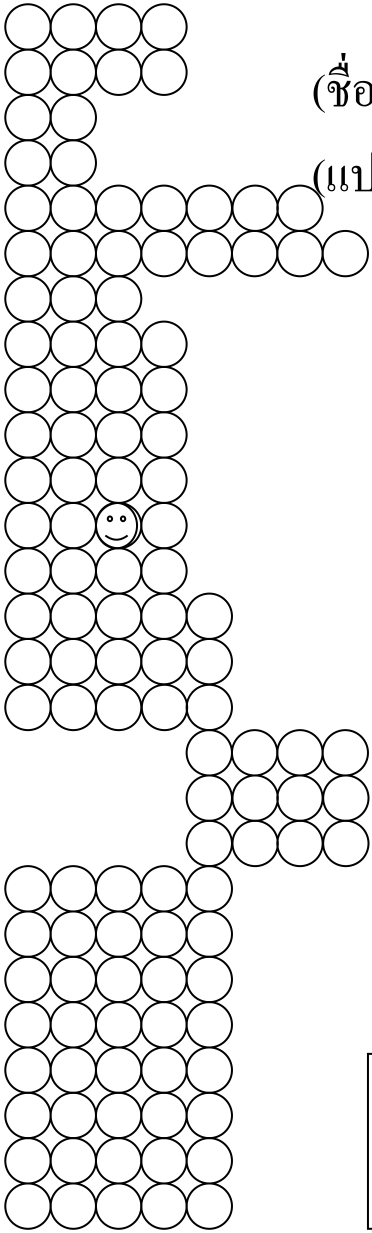

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

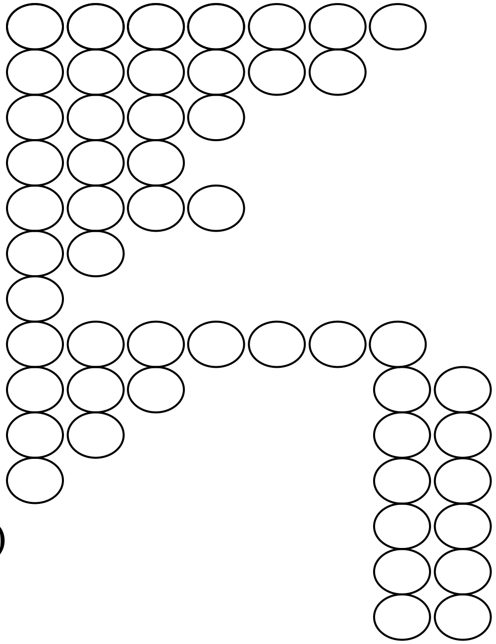
มหากิริยาจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๑ (เว้นวิรตี ๓ ปัญญา ๑)

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **โสมะนัสสะสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความดีใจ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

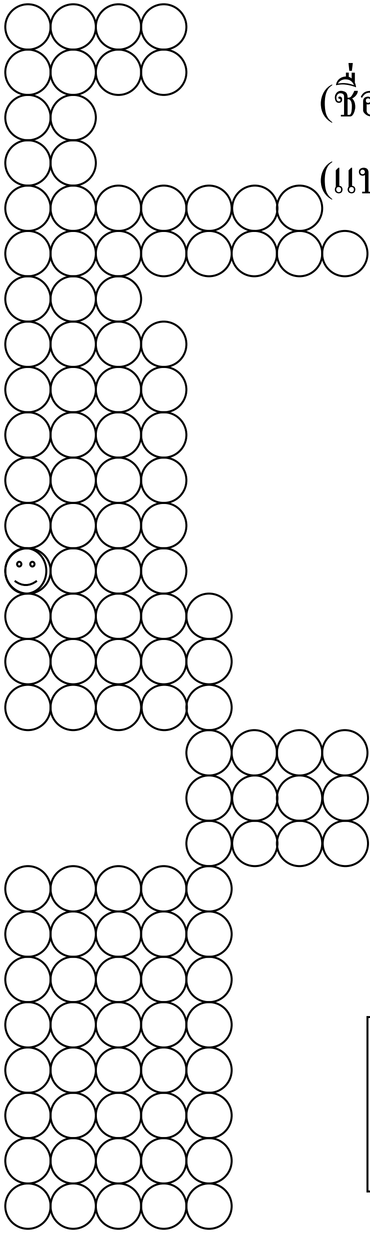
ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๑ (เว้นวิรตี ๓ ปัญญา ๑)

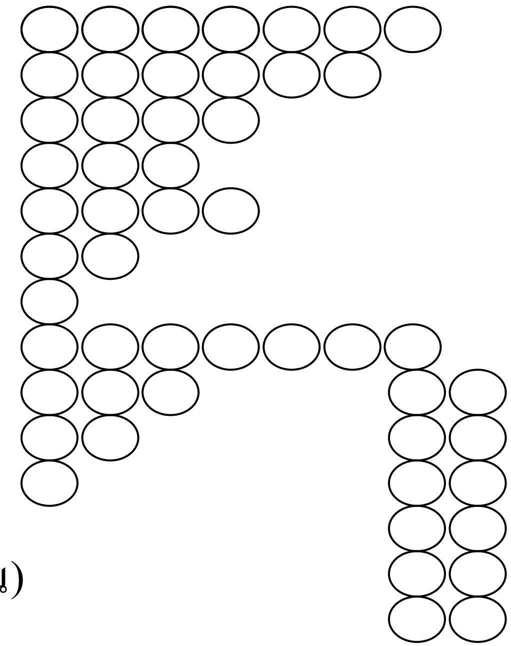
มหากิริยาจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๖

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะสัมปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

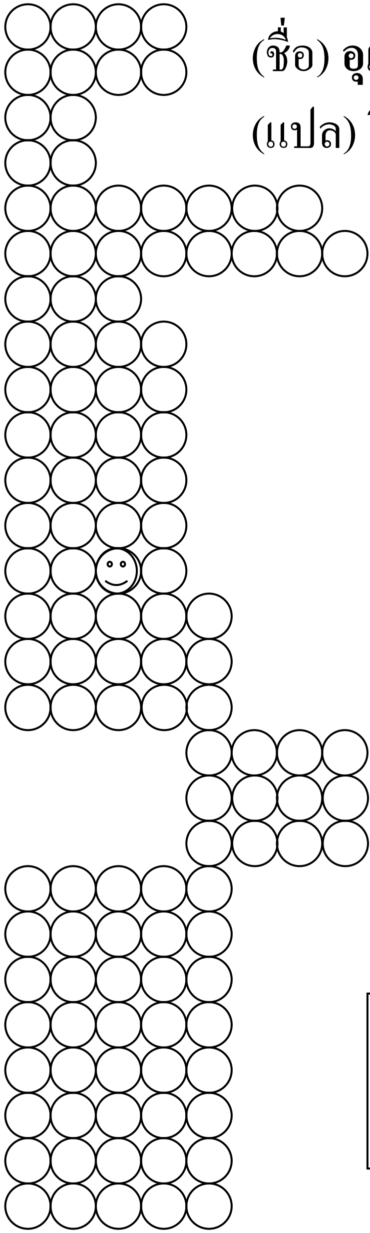
ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

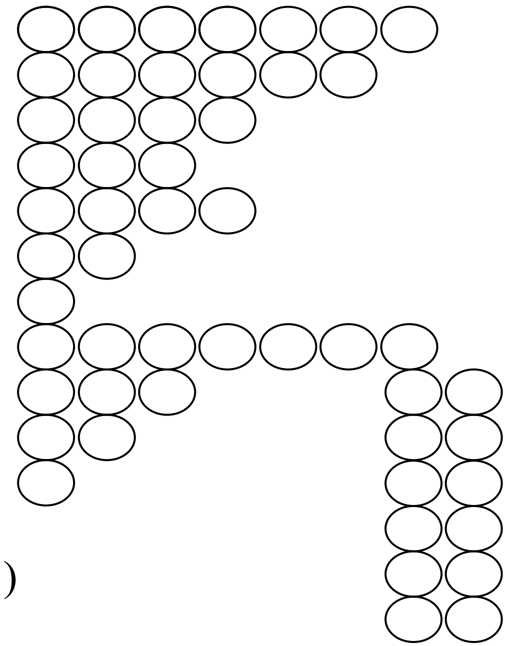
มหากิริยาจิต ดวงที่ ๗

(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง อะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	อสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โสภณเจตสิก ๒๑ (เว้นวิรตี ๓ ปัญญา ๑)

มหากิริยาจิต ดวงที่ ๘

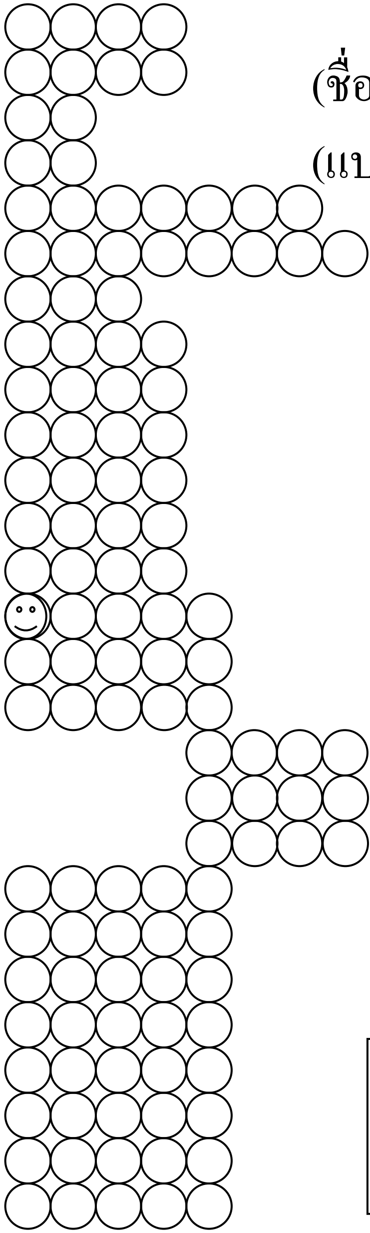
(ชื่อ) **อุเปกขาสะหะคะตัง ญาณะวิปปะยุตตัง สะสังขาริกัง**

(แปล) จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	กามาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	อฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	วิปปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปีติ)
โสภณเจตสิก ๒๑ (เว้นวิรตี ๓ ปัญญา ๑)

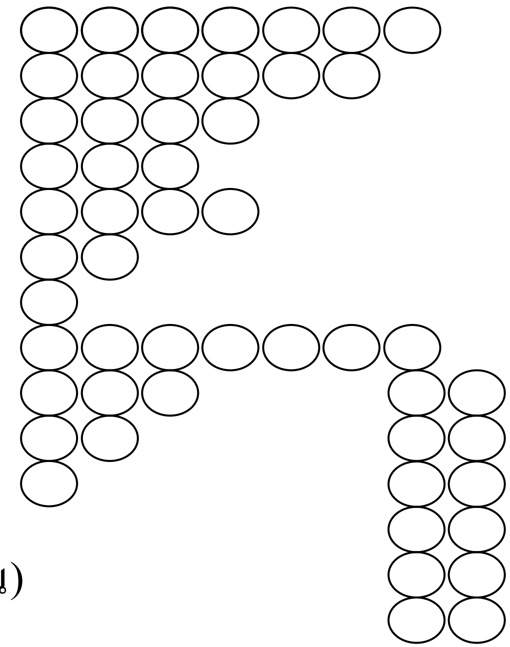
รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปฐมฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรทุติยฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรตติยฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑
(เว้นวิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุถัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรจตุตถฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

รูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๕

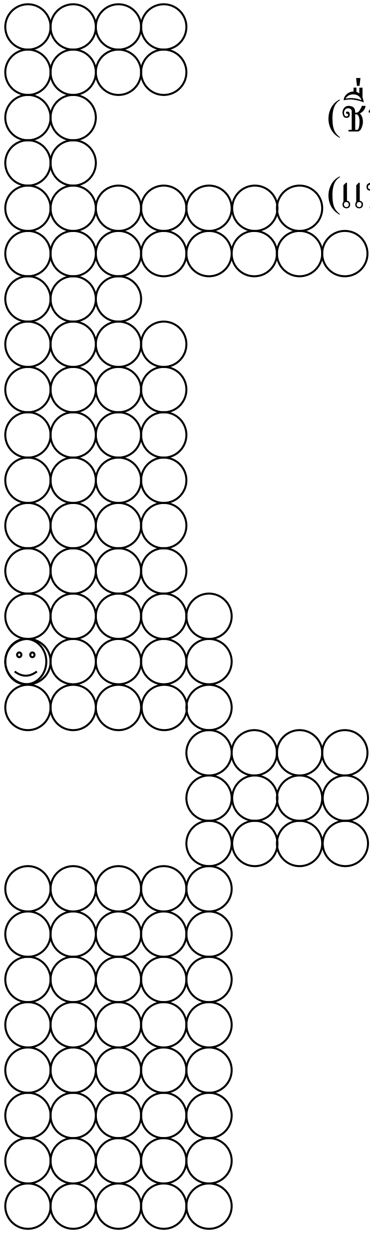
(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะกุสะละจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปัญจมฌานกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปฐมฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น วิปากชาติ

ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น รูปาวจรภูมิ

ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น โสภณจิต

ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกียจิต

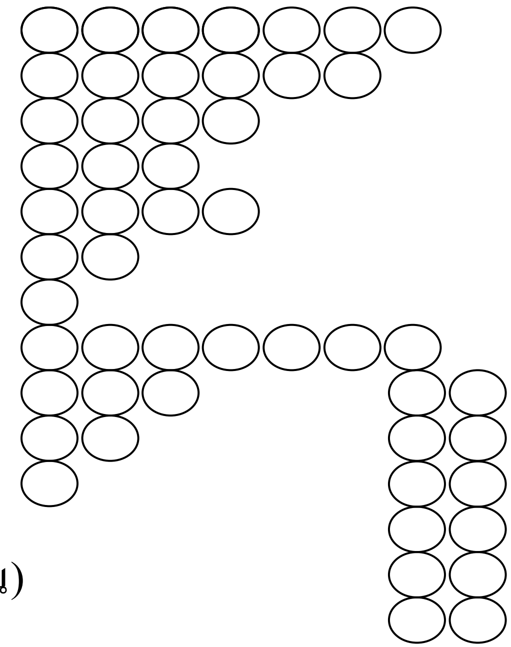
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น สเหตุกจิต

ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น ฌานจิต

ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น โสมนัสสหคตจิต

ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น สัมปยุตตจิต (ญาณ)

ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

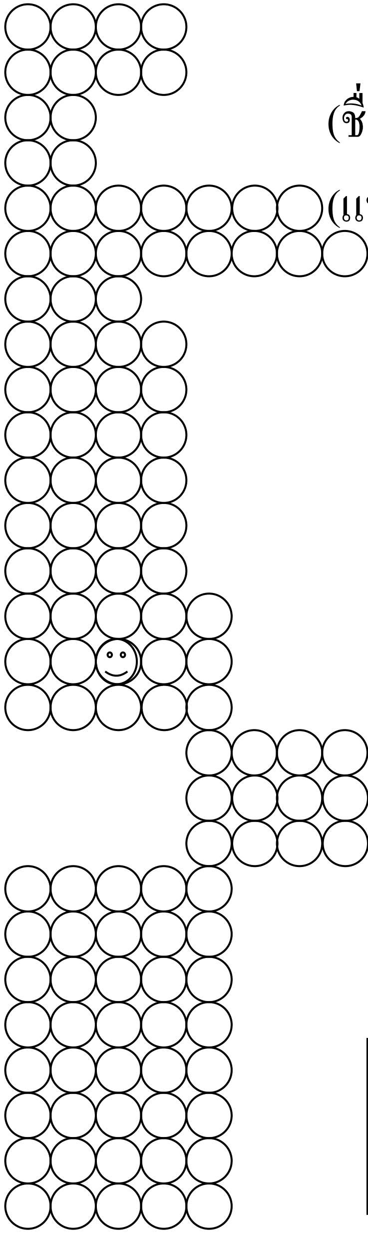
รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรทุติยฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

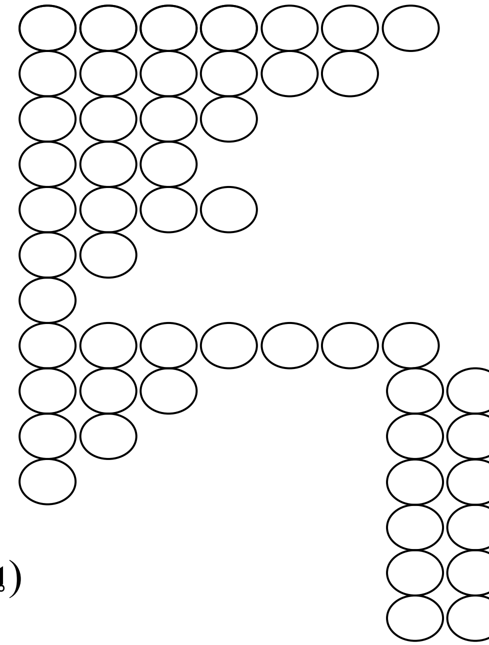

รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรตติยฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑
(เว้นวิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๔

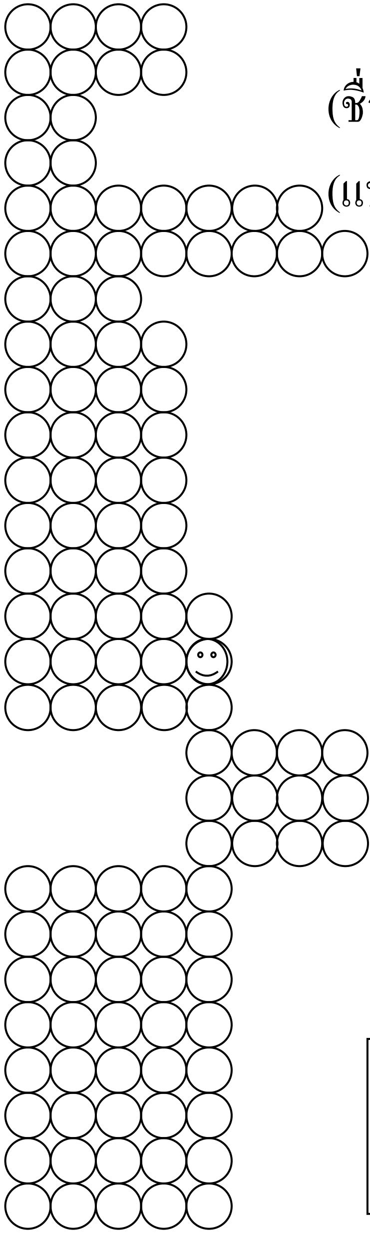
(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุถัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรจตุตถฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

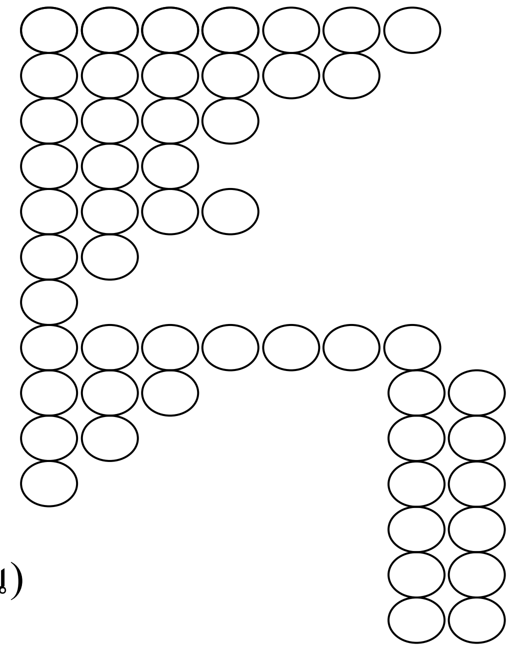
รูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๕

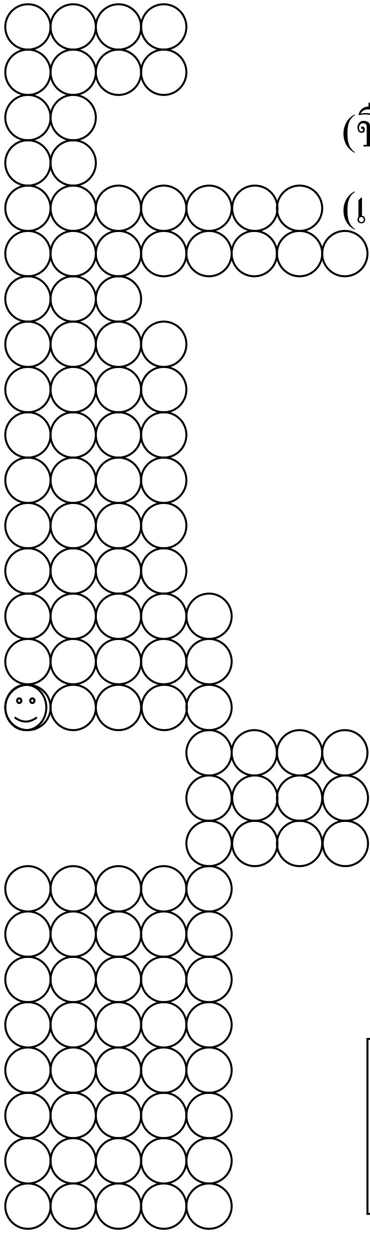
(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะวิปากะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรปัญจมฌานวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

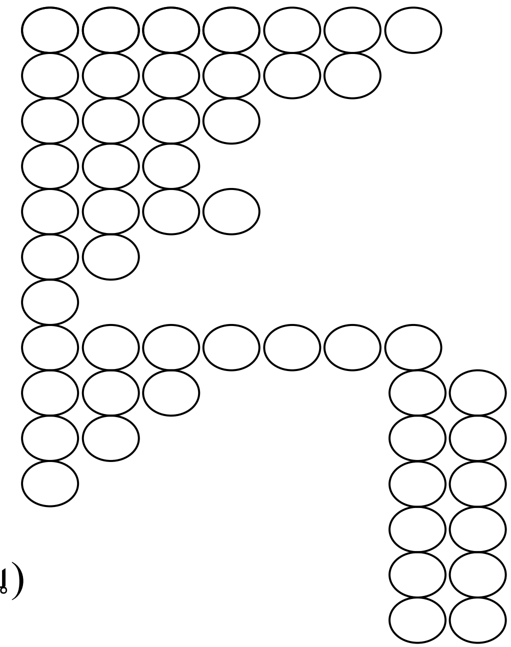

รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะก◌ิริยะจิตตัง**

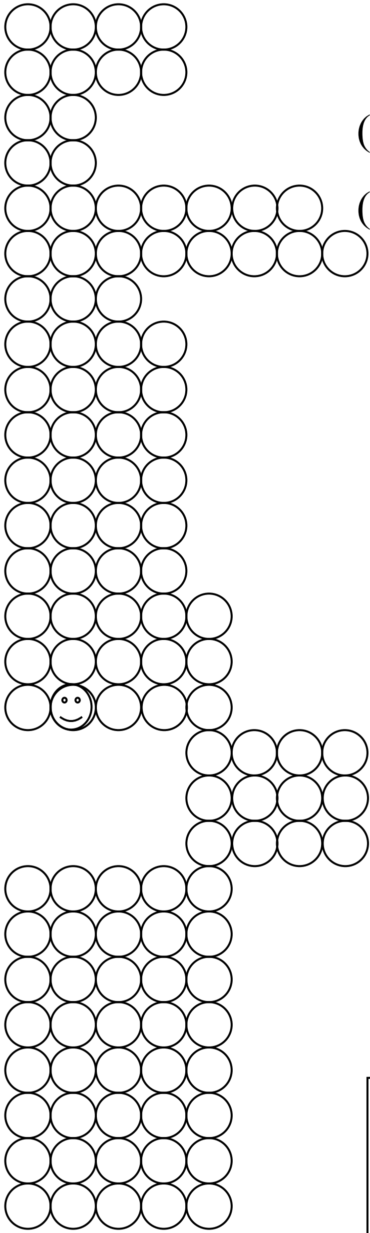
(แปล) รูปาวจรปฐมฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

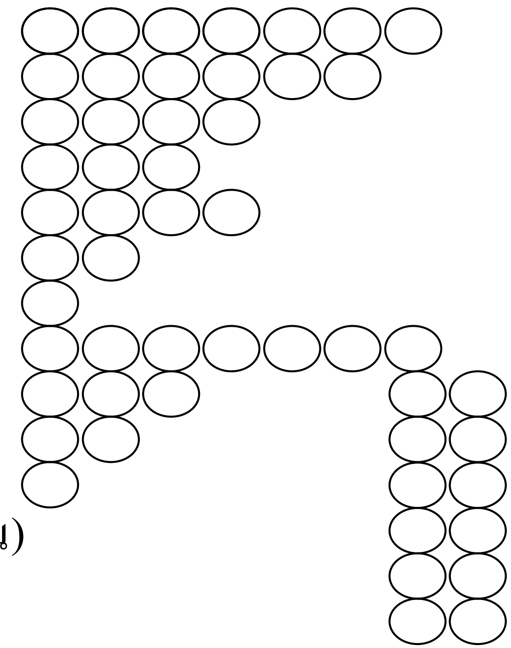
รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะกิริยะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรทุติยฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

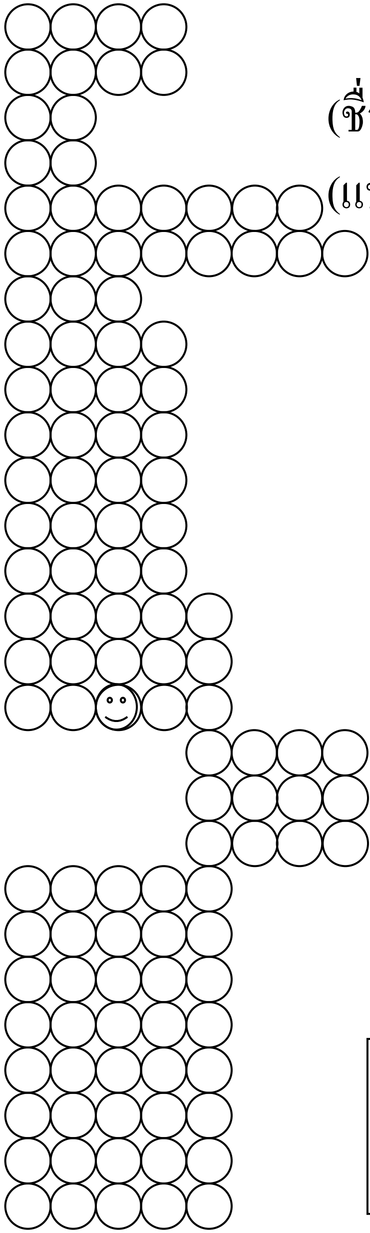

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

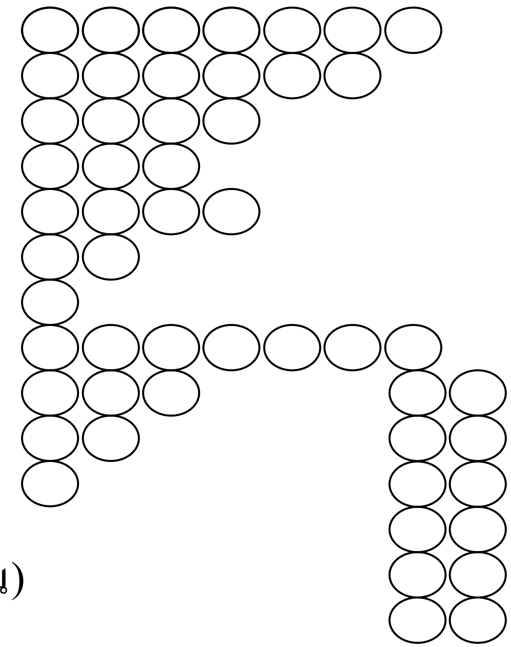
รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะกิริยะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรตติยฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้นวิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๔

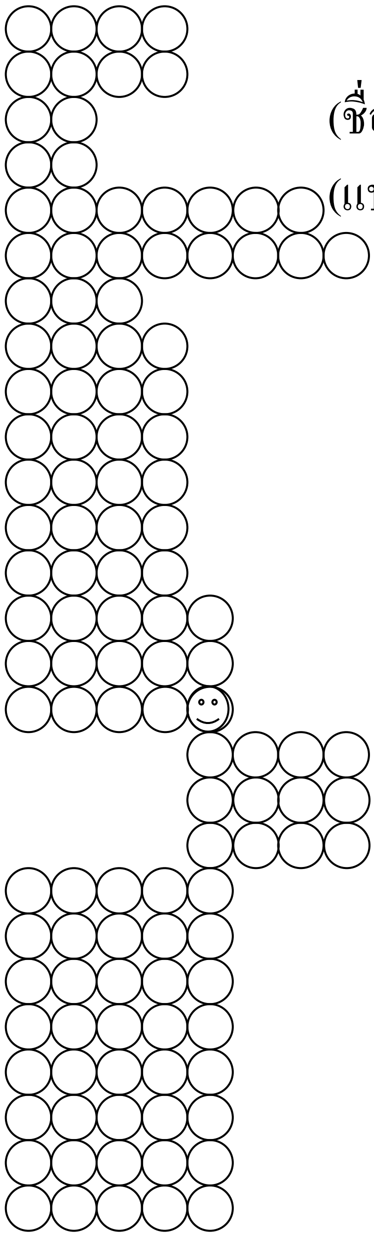
(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะกิริยะจิตตัง**

(แปล) รูปาวจรจตุตถฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๒ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรตี ๓)

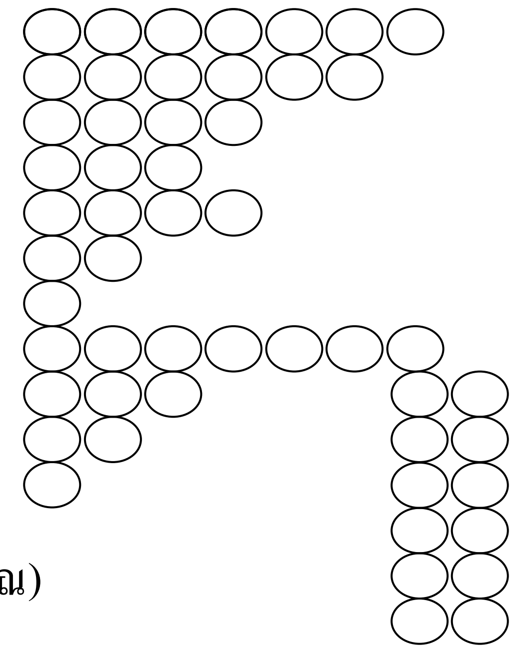
รูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะก◌ิริยะจิตตัง**

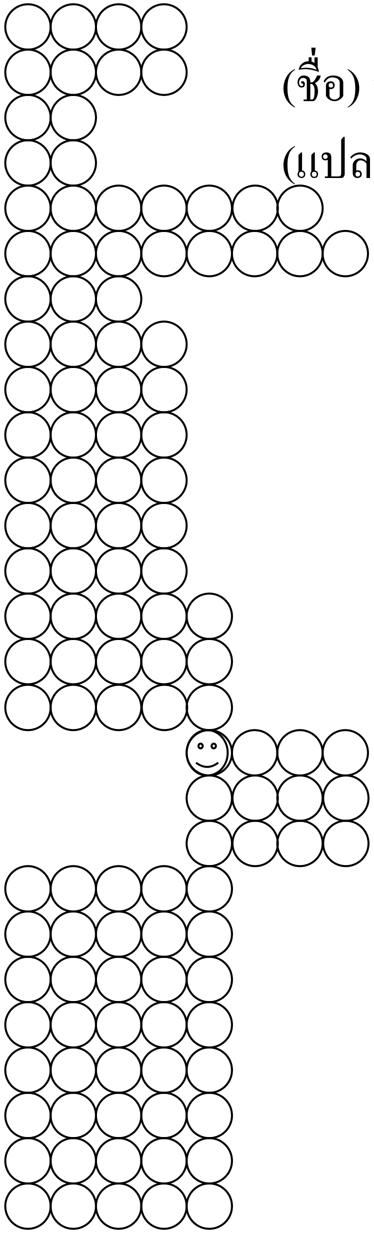
(แปล) รูปาวจรปัญจมฌานกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	รูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

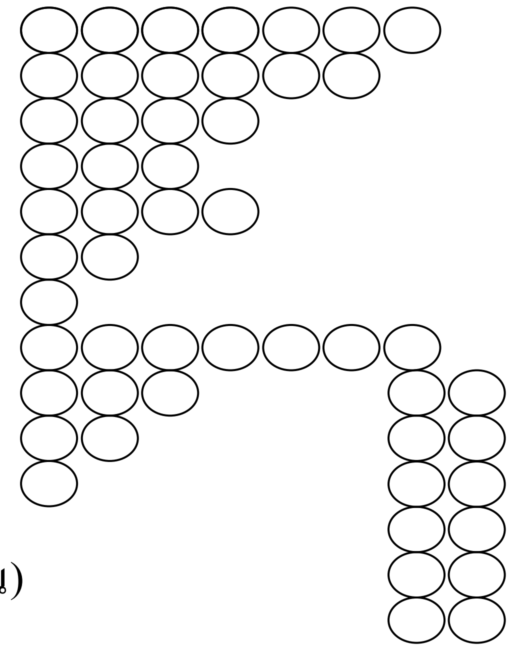
อรูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากาสานัญจายะตะนะก◌ุสะละจิตตัง**

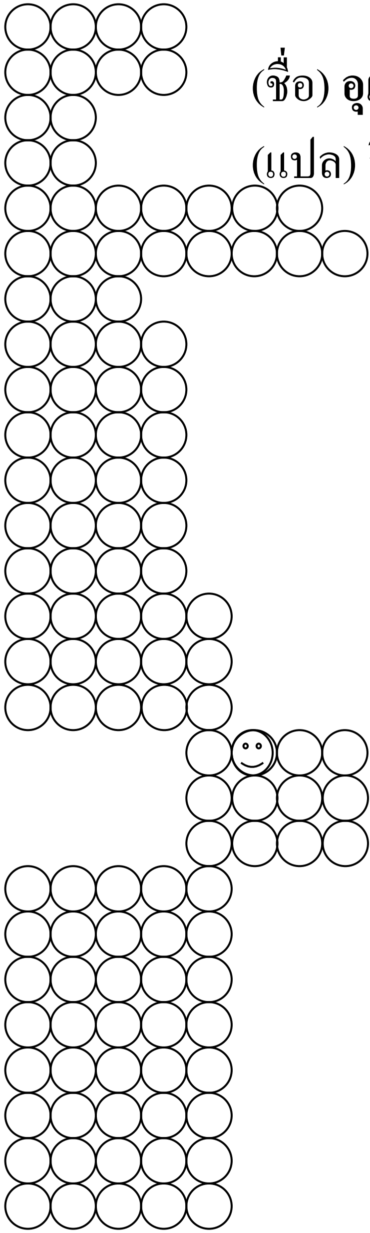
(แปล) อากาสานัญจายตนกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

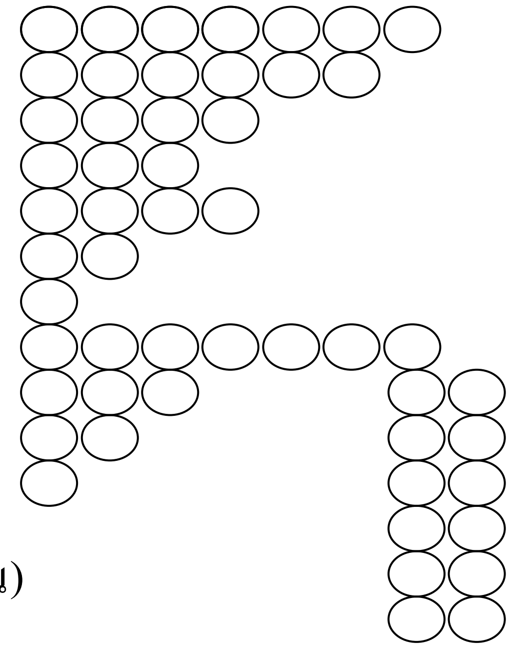
อรูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง วิญญาณัญจายะตะนะก◌ุสะละจิตตัง**

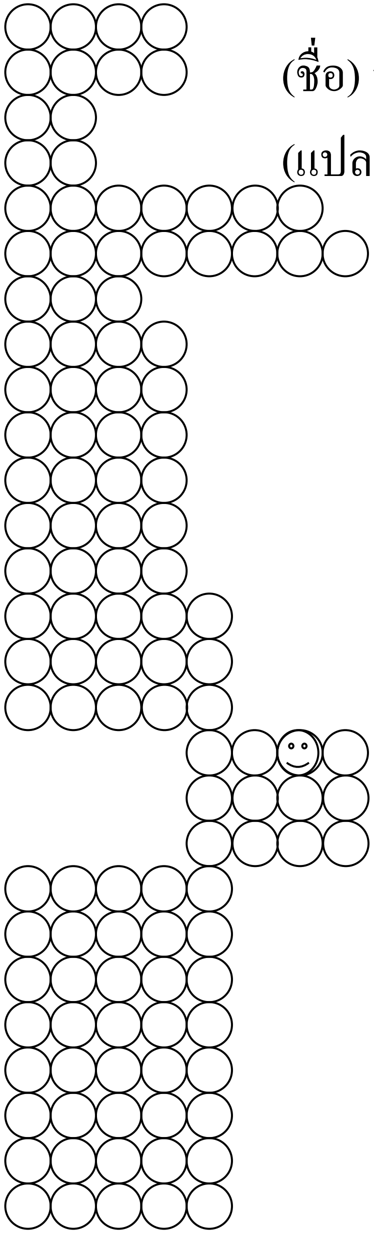
(แปล) วิญญาณัญจายตนกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

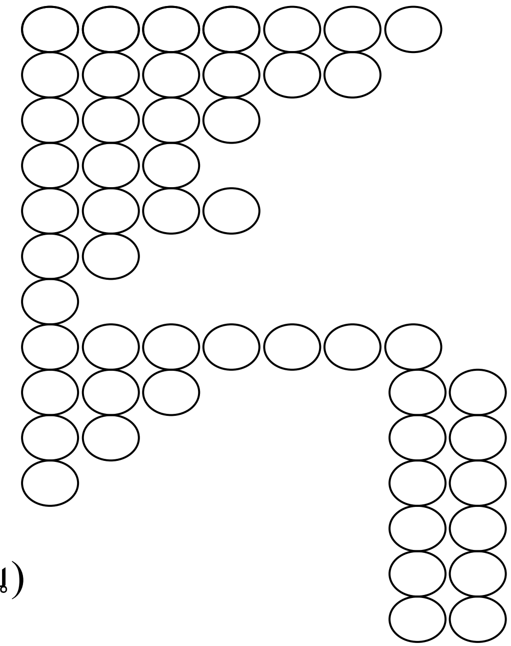
อรูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากิญจัญญายะตะนะก◌ุสะละจิตตัง**

(แปล) อากิญจัญญายตนกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

อรูปาวจรกุศลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง เนวะสัญญานาสัญญายะตะนะกุสะละจิตตัง**

(แปล) เนวสัญญานาสัญญายตนกุศลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

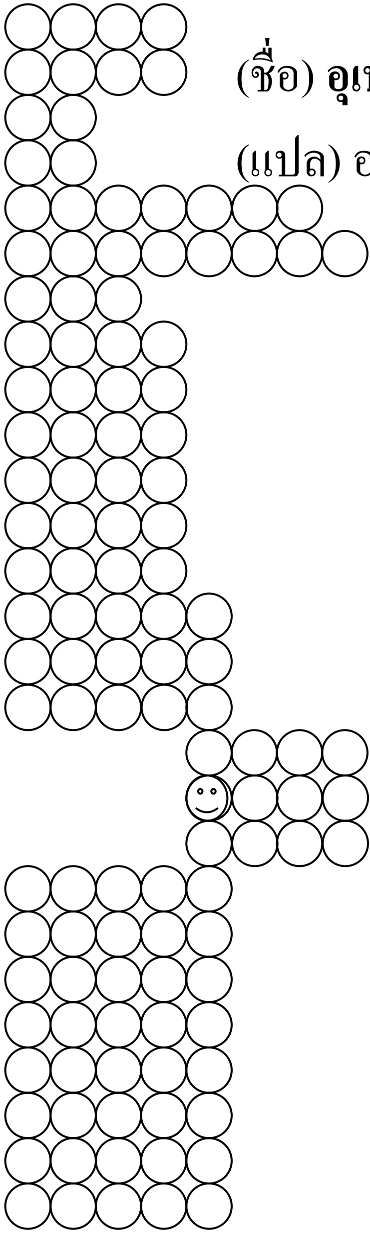
ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

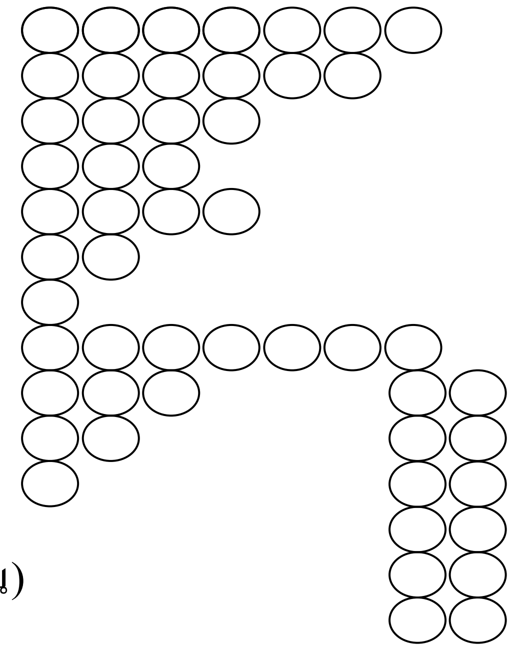
อรูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากาสานัญจายะตะนะวิปากะจิตตัง**

(แปล) อากาสานัญจายตนวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

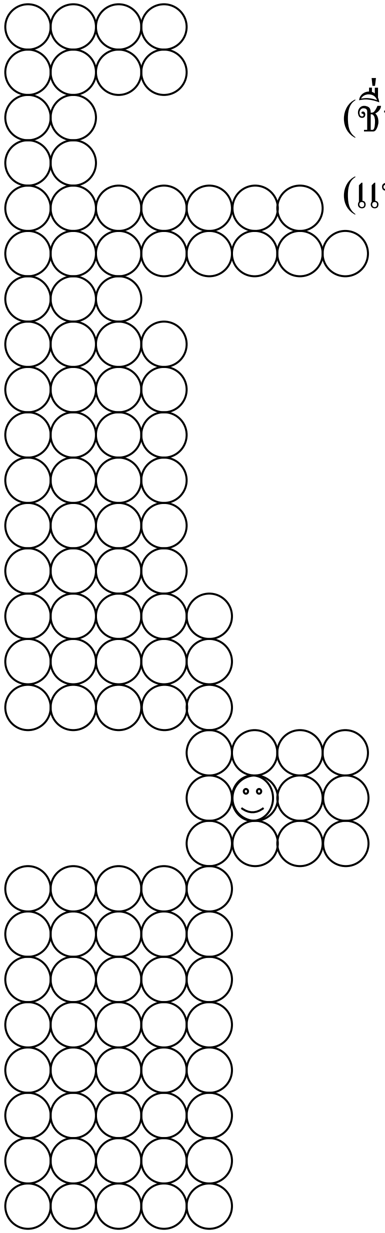

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

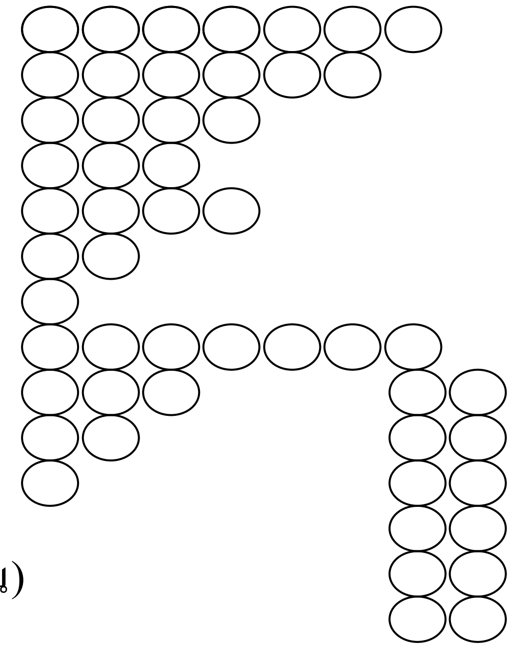
อรูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง วิญญาณัญจายะตะนะวิปากะจิตตัง**

(แปล) วิญญาณัญจายตนวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

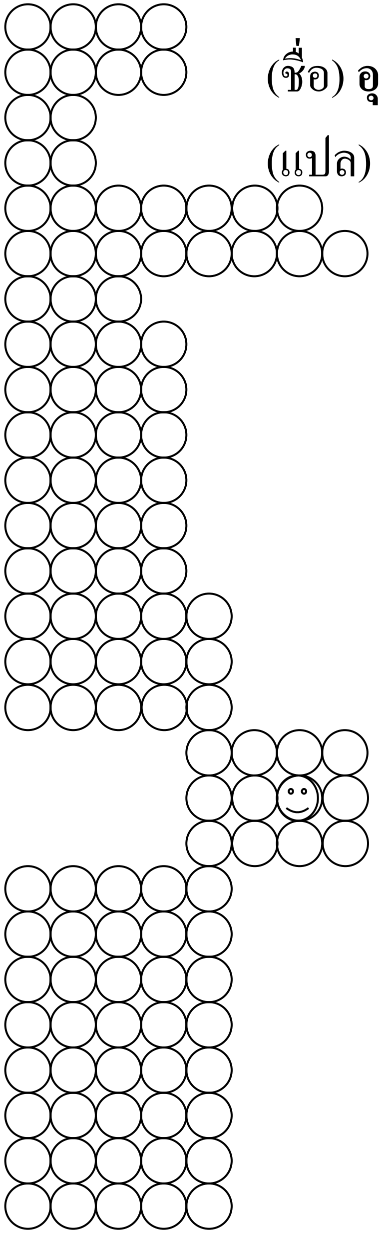

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

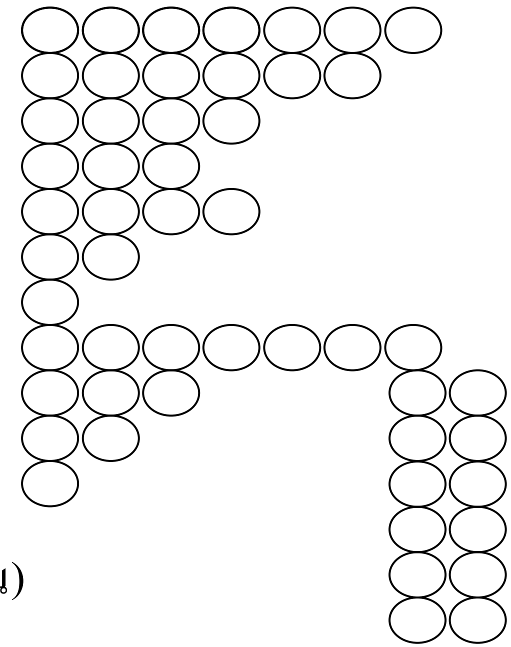
อรูปาวจรวิปากจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากิญจัญญายะตะนะวิปากะจิตตัง**

(แปล) อากิญจัญญายตนวิปากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

อรูปาวจรวิบากจิต ดวงที่ ๔

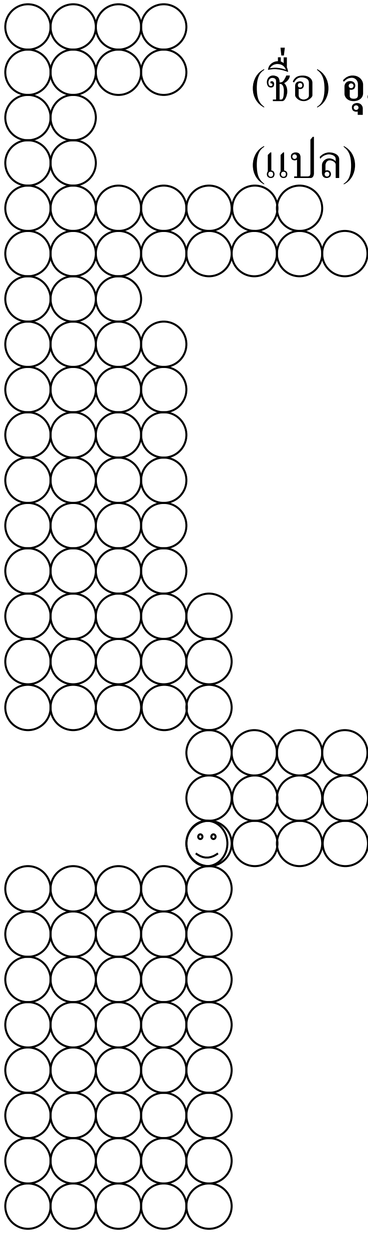
(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง เนวะสัญญานาสัญญายะตะนะวิปากะจิตตัง**

(แปล) เนวสัญญานาสัญญายตนวิบากจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

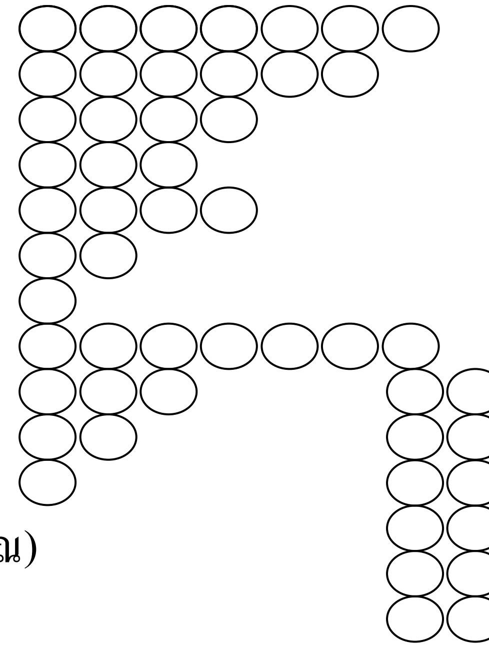
อรูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากาสานัญจายะตะนะกิริยะจิตตัง**

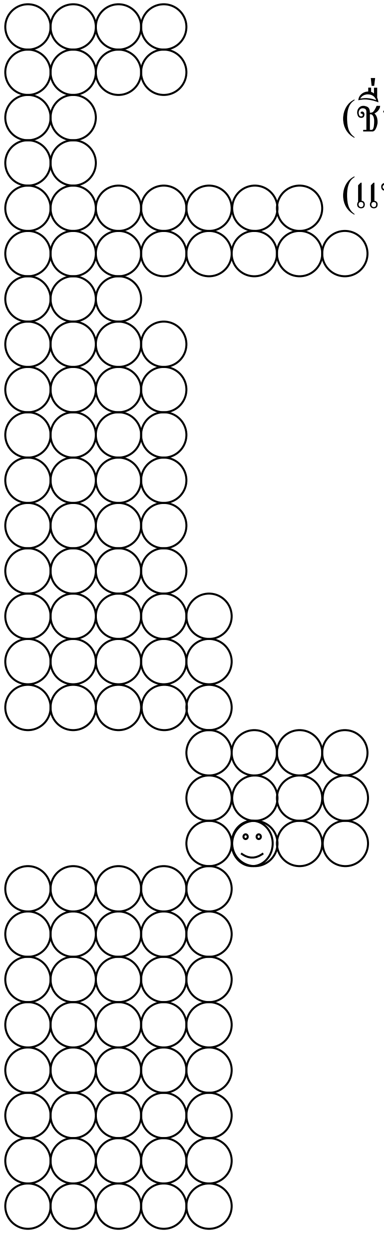
(แปล) อากาสานัญจายตนกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

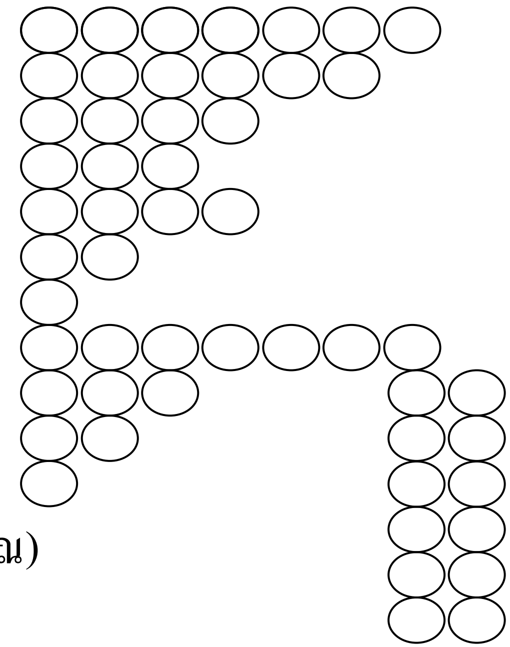
อรูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง วิญญาณัญจายะตะนะกิริยาจิตตัง**

(แปล) วิญญาณัญจายตนกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

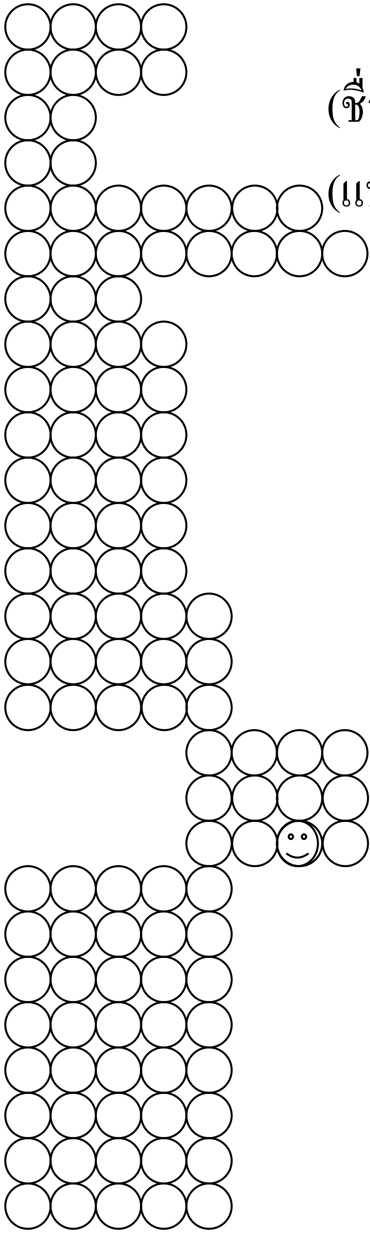

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

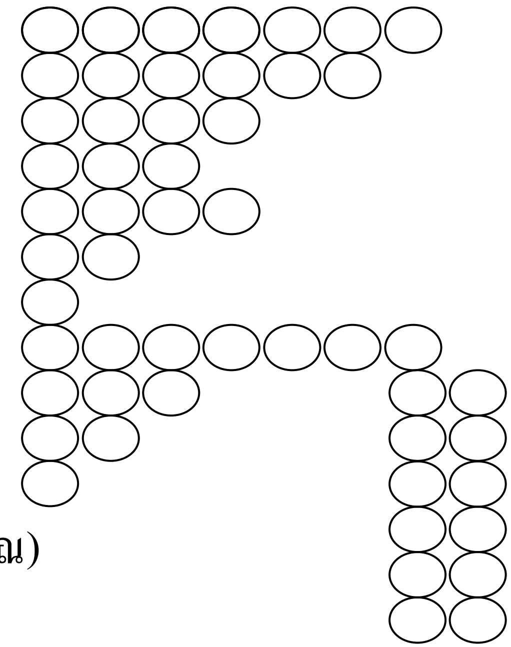
อรูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง อากิญจัญญายะตะนะกิริยะจิตตัง**

(แปล) อากิญจัญญายตนกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

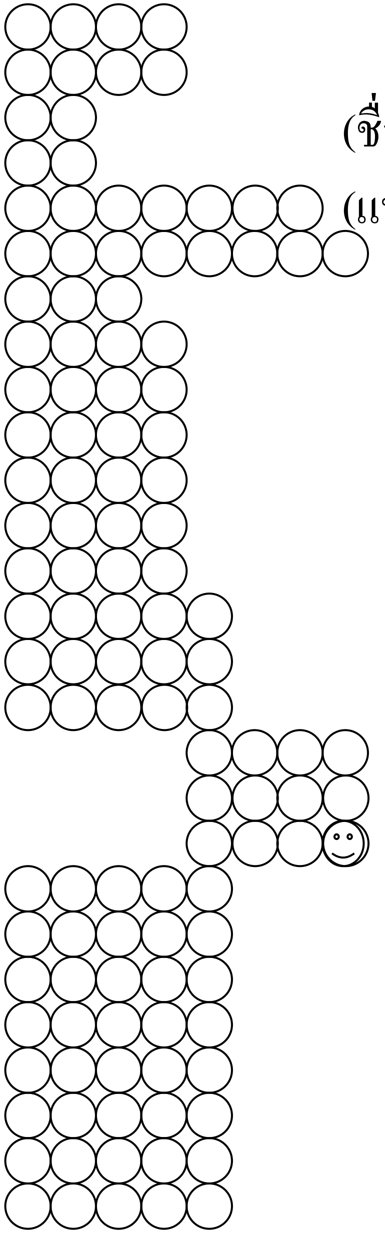

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

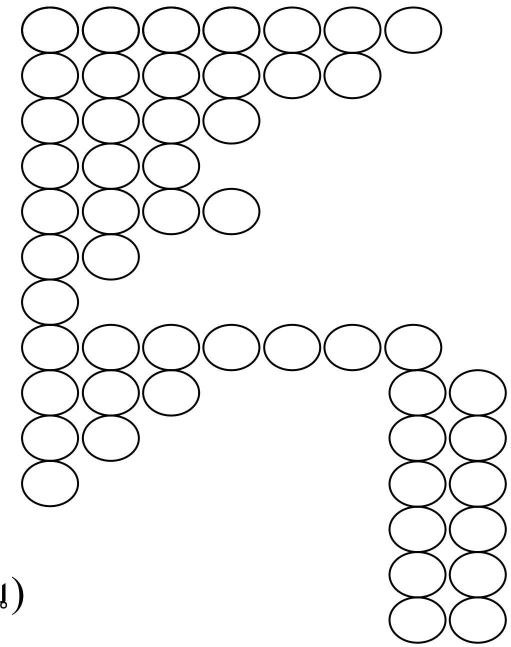
อรูปาวจรกิริยาจิต ดวงที่ ๔

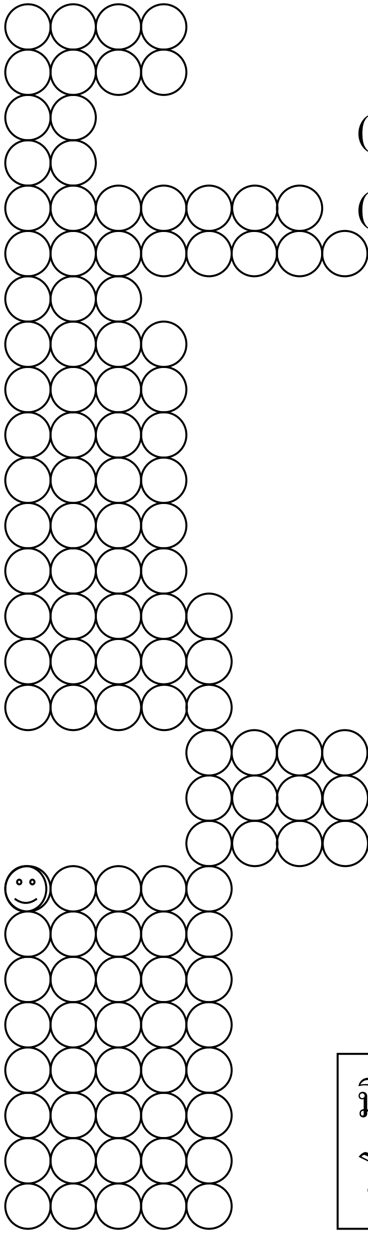
(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง เนวะสัญญานาสัญญายะตะนะก์ริยะจิตตัง**

(แปล) เนวสัญญานาสัญญายตนกิริยาจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กิริยาชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	อรูปาวจรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกียจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๐ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๐ (เว้นวิรตี ๓ อัปปมัญญา ๒)

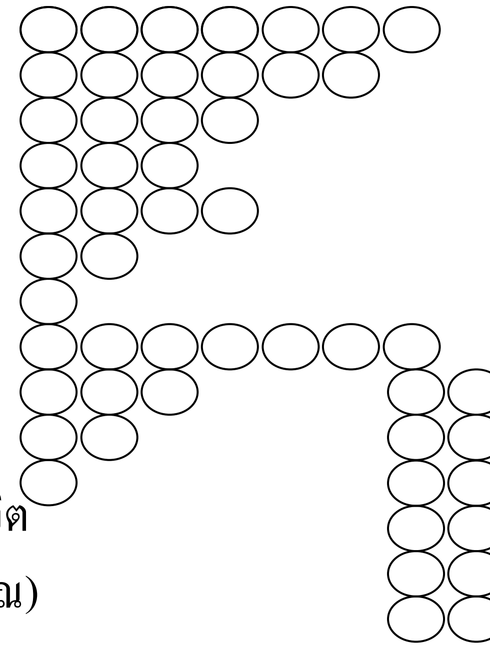

โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

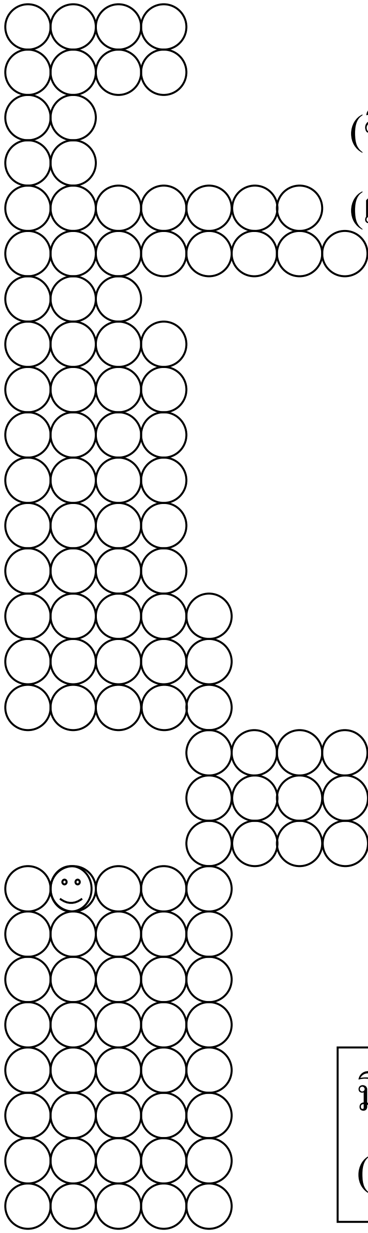
(แปล) ปฐมฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

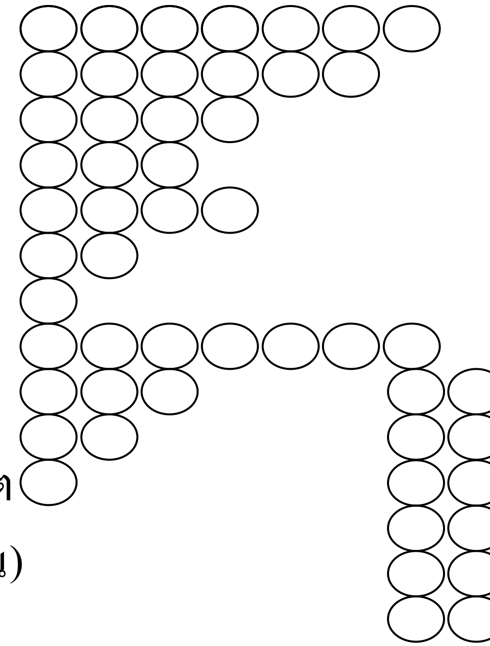
โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๓

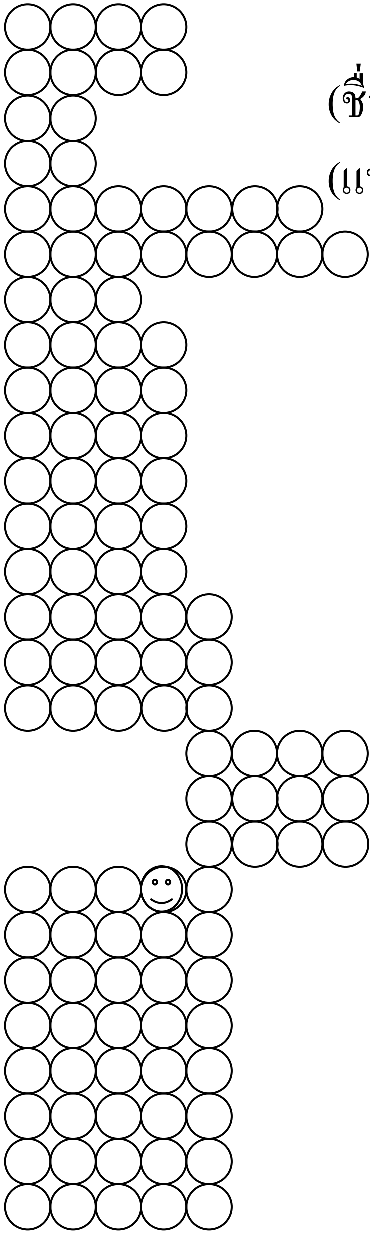
(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้น วิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

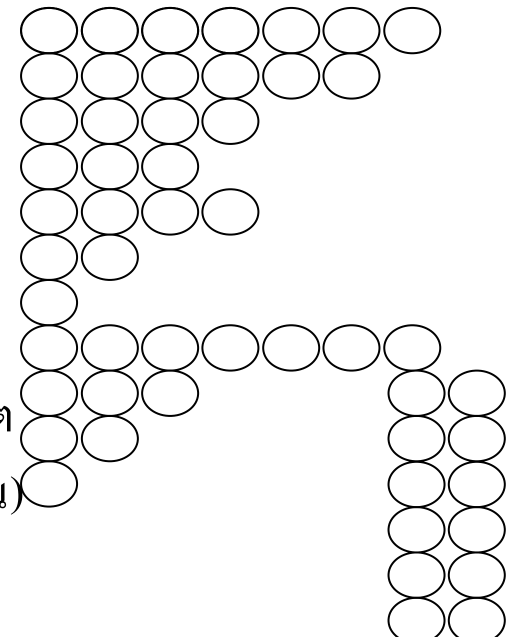
โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

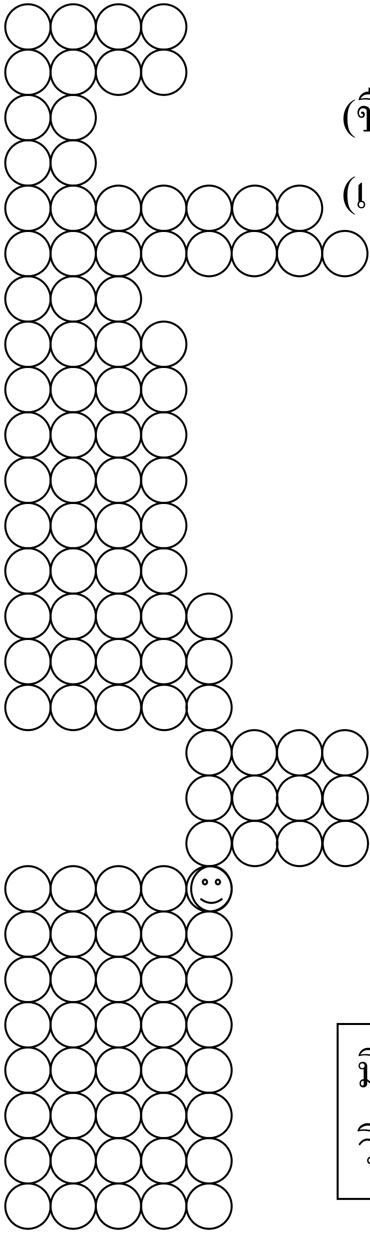
(แปล) จตุตถฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

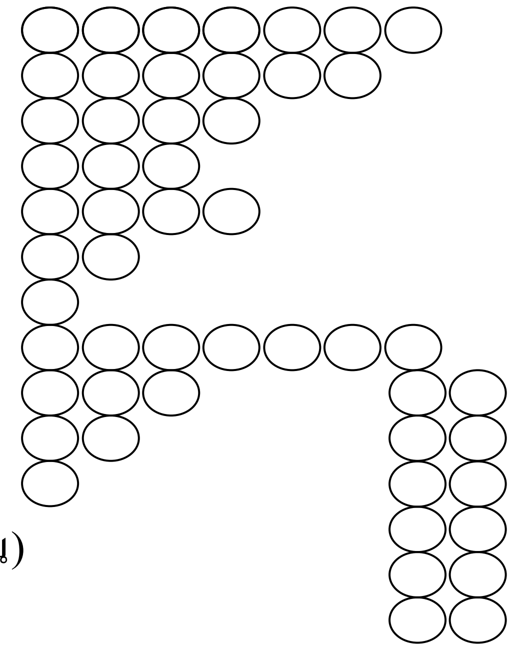
โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะโสตาปัตติมัคคะจิตตัง**

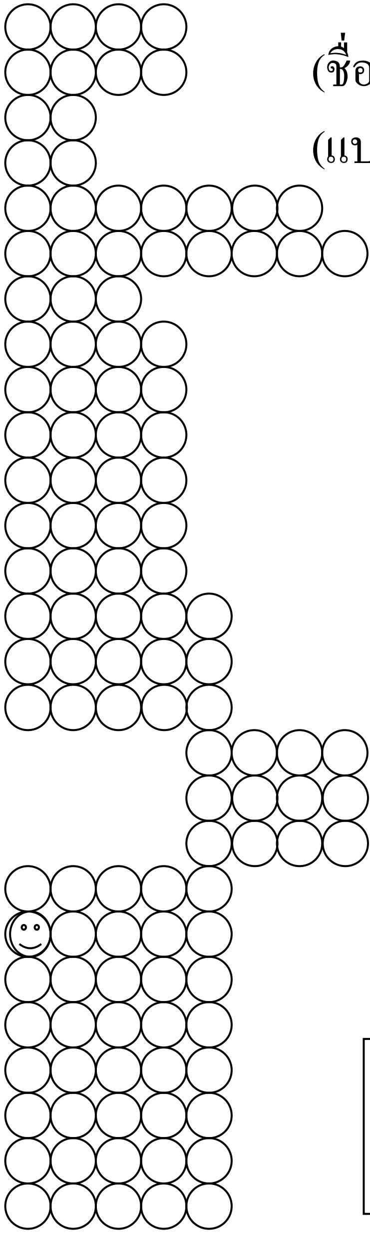
(แปล) ปัญจมฌานโสดาปัตติมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

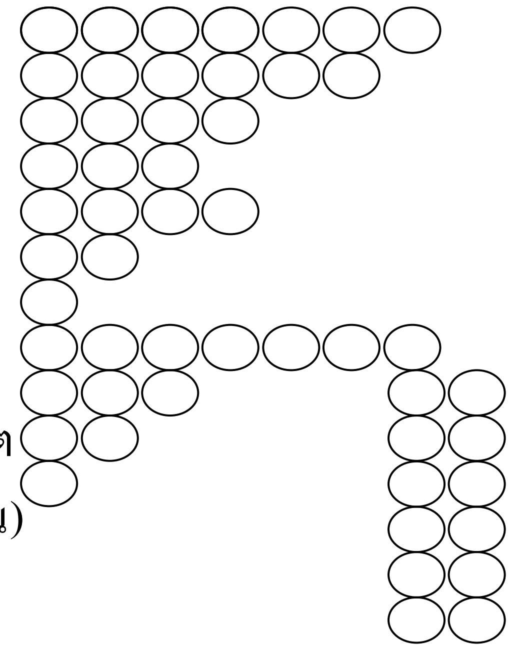
สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

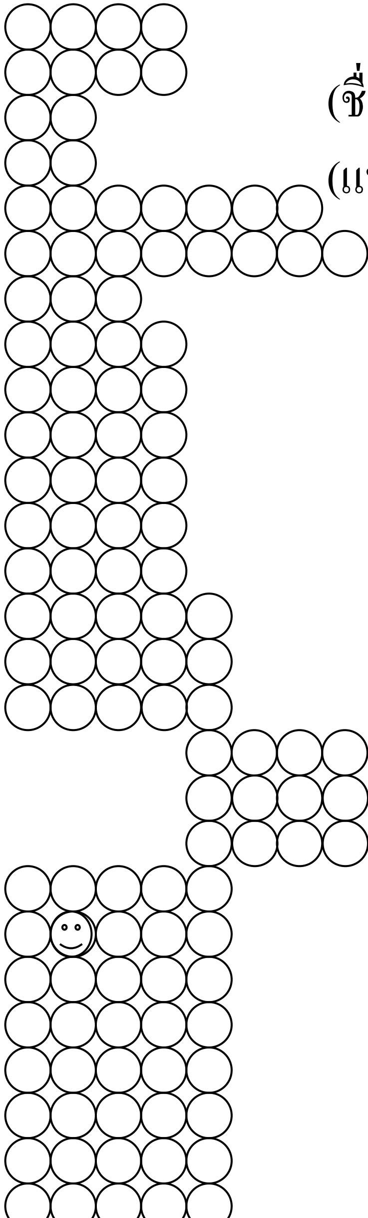
(แปล) ปฐมฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

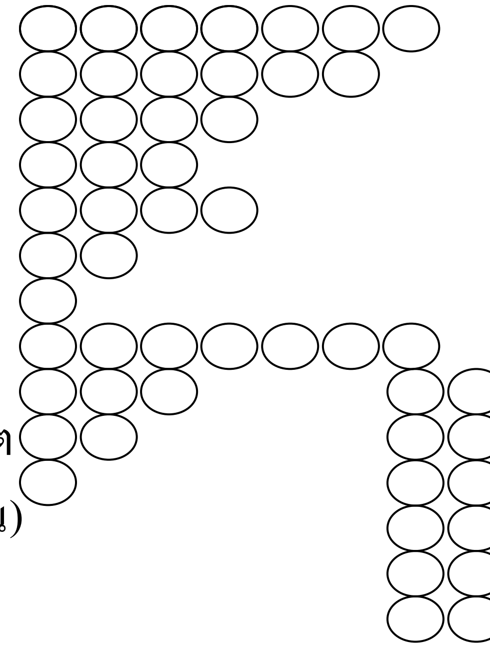
สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

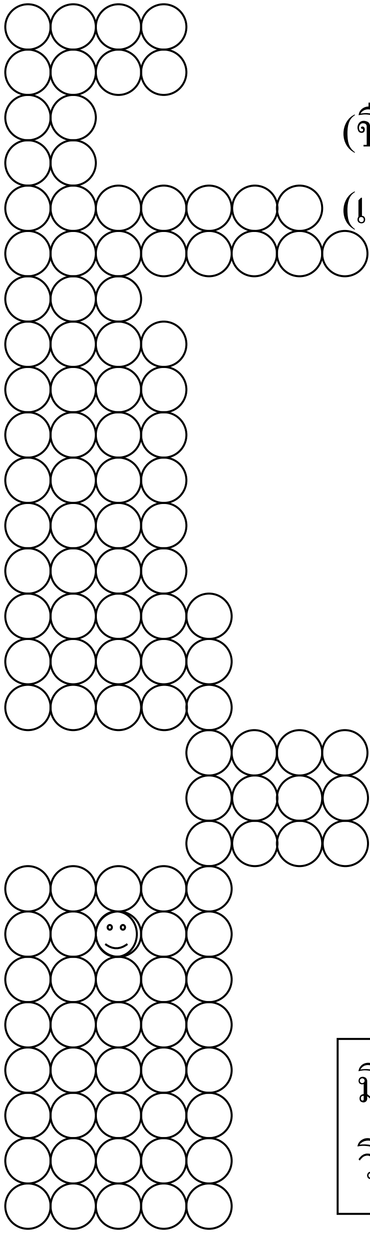
(แปล) ทุติยฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

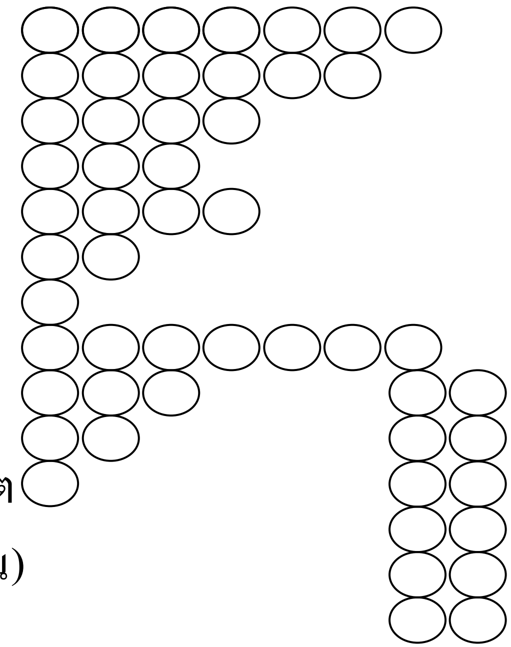
สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

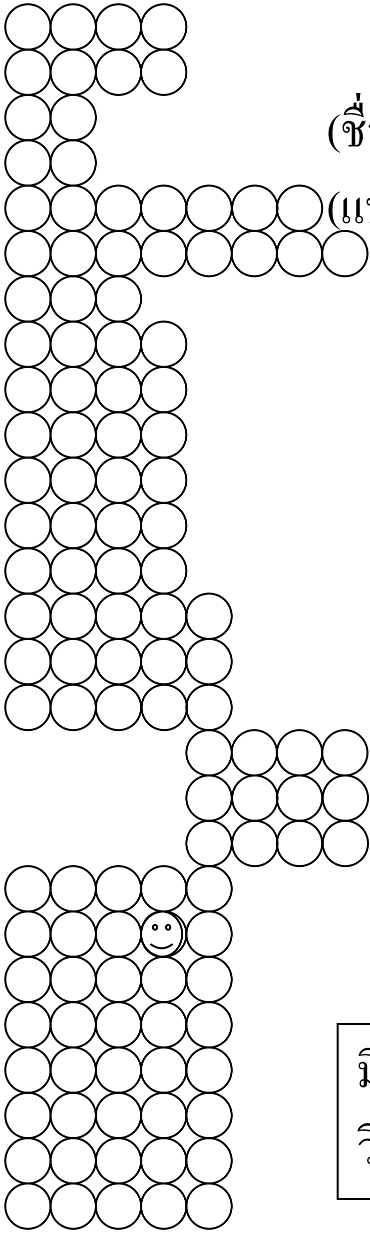
(แปล) ตติยฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้น วิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

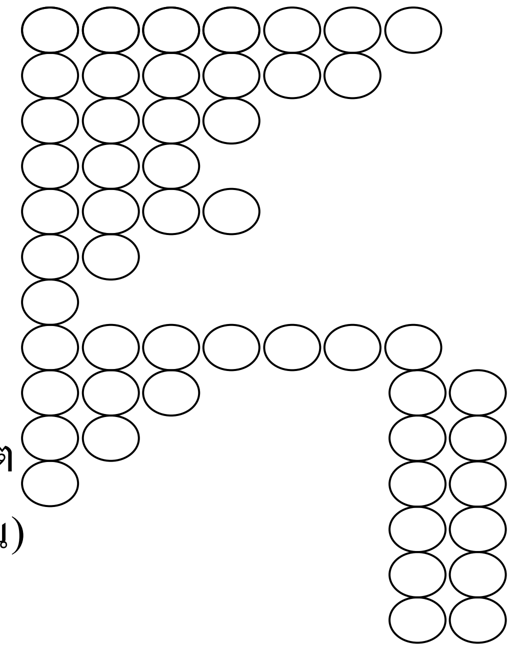
สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

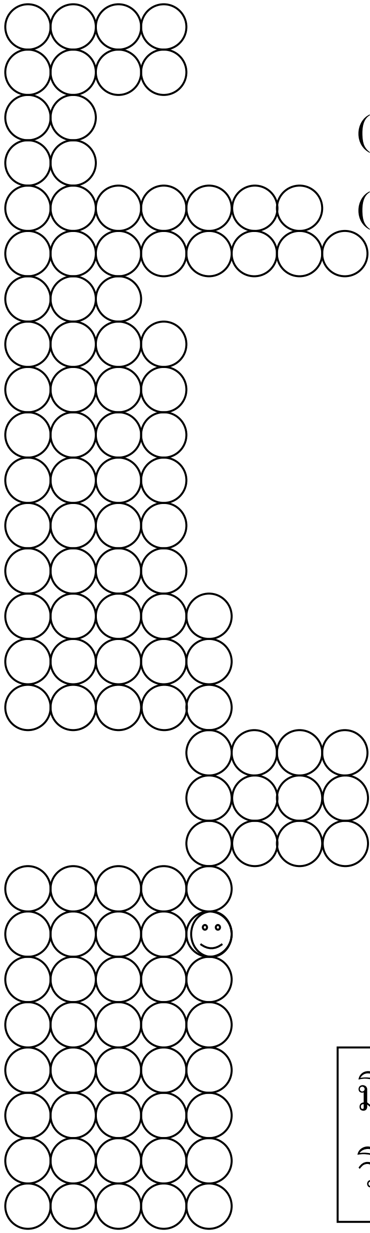
(แปล) จตุตถฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

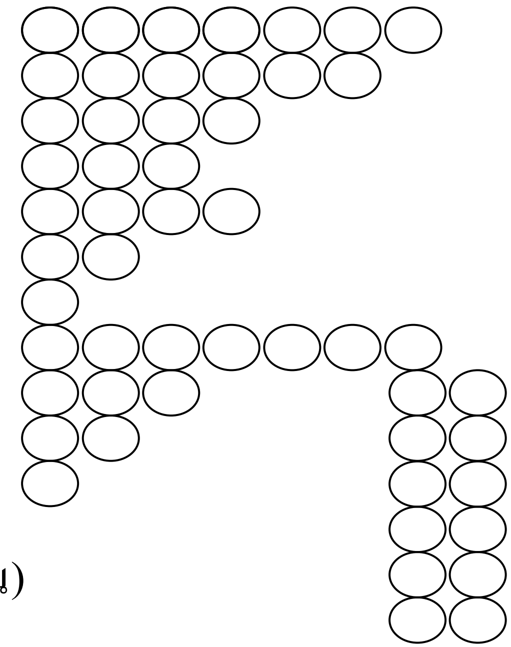
สกิทาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะสะกิทาคามิมัคคะจิตตัง**

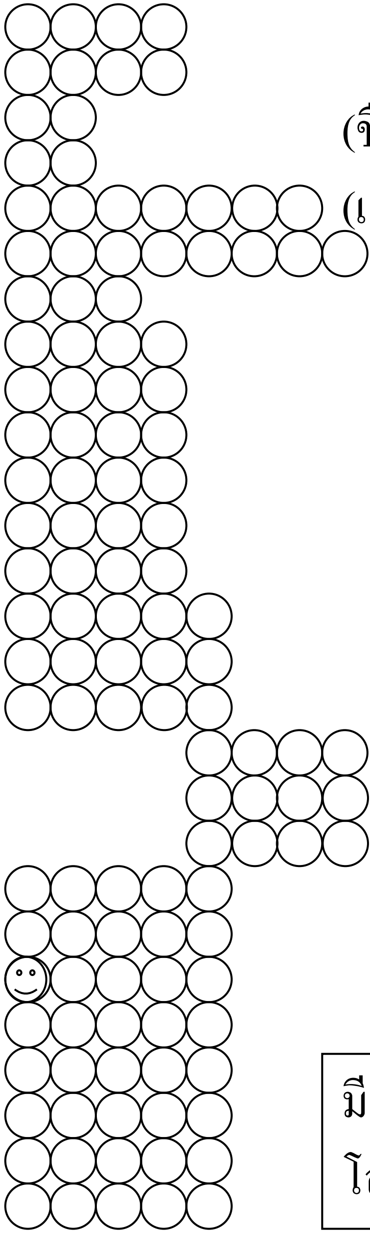
(แปล) ปัญจมฌานสกิทาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

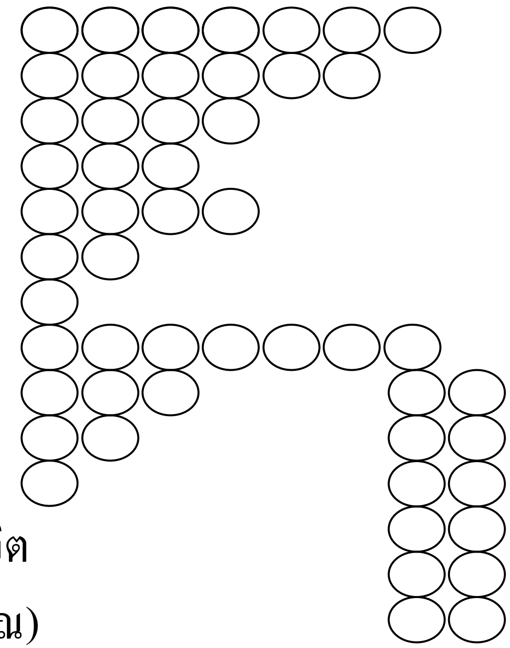
มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๒

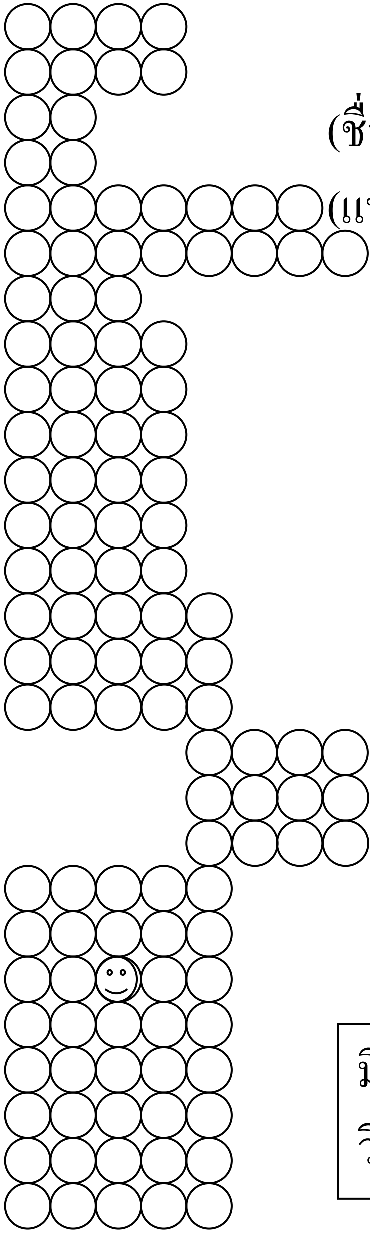
(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

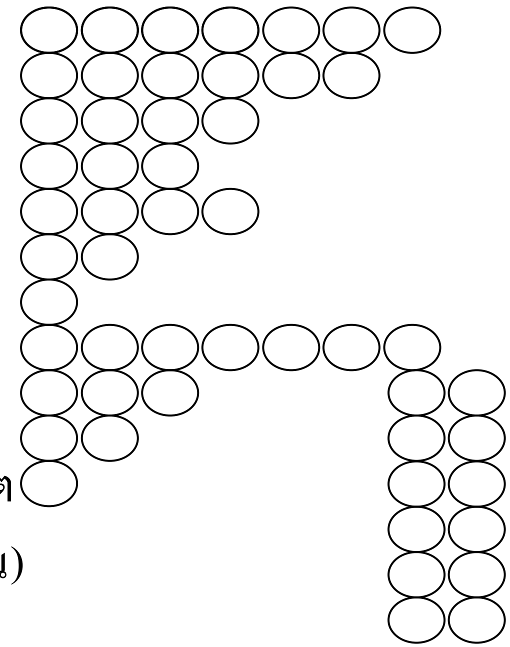
อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้น วิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

อนาคามิมรรคจิต ดวงที่ ๕

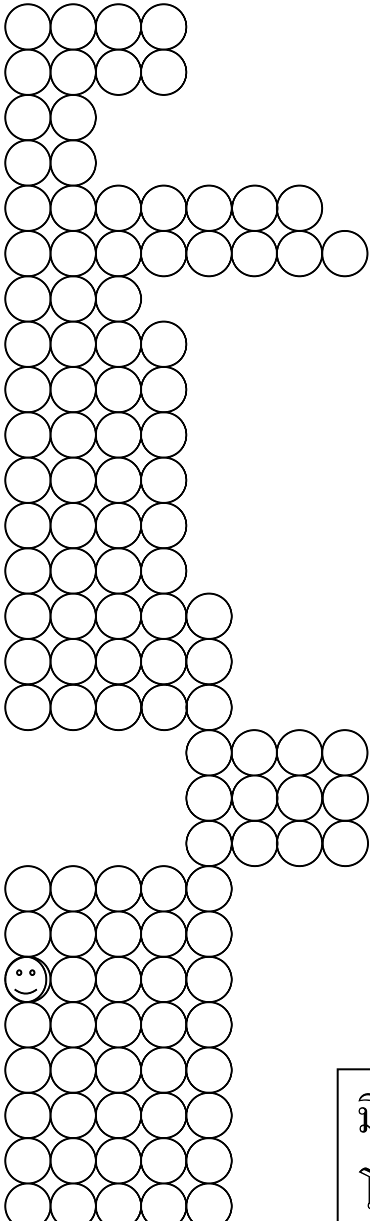
(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะอะนาคามิมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานอนาคามิมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

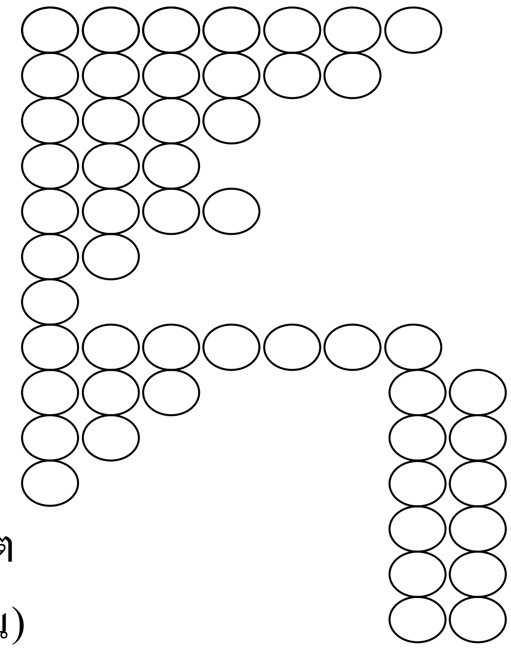
อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

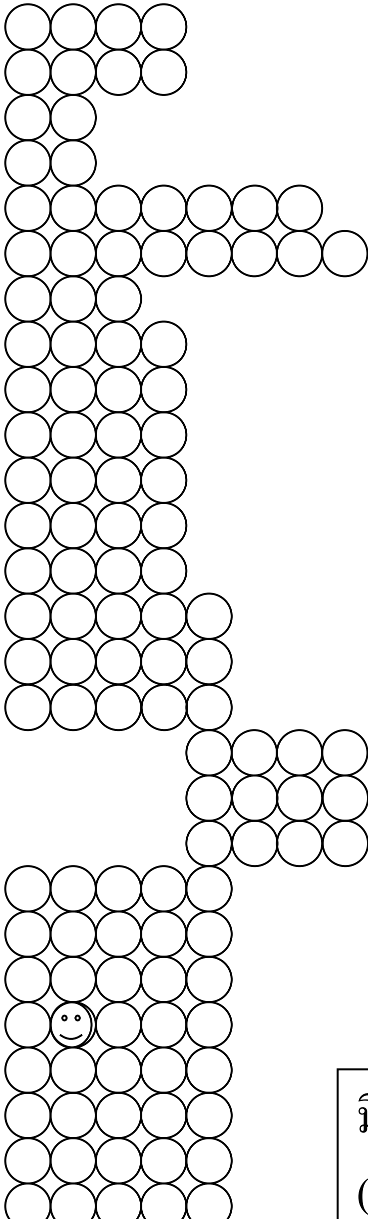
(แปล) ปฐมฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

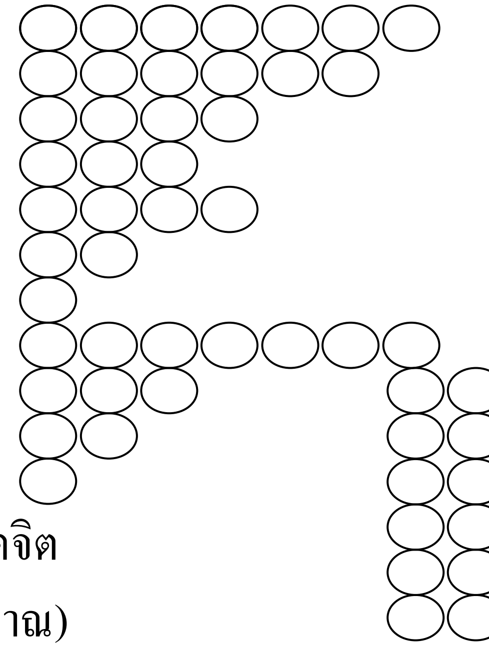
มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๓

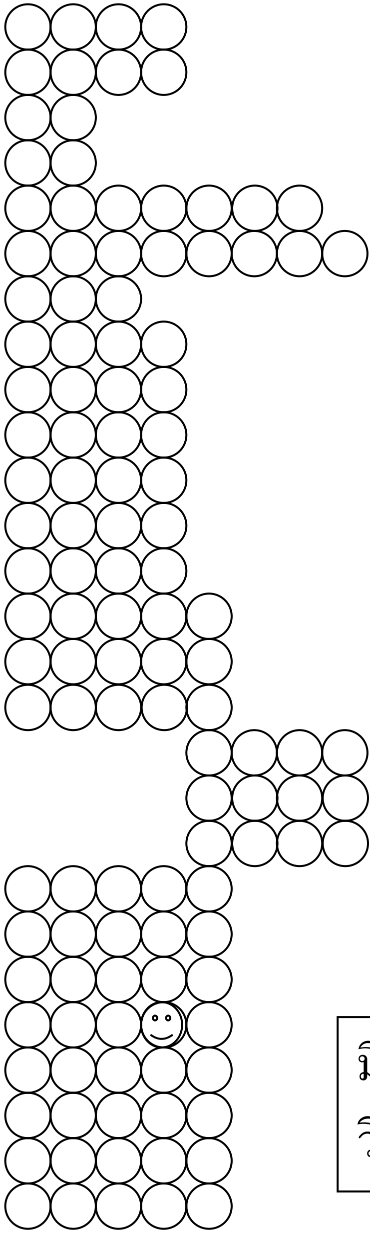
(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้น วิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

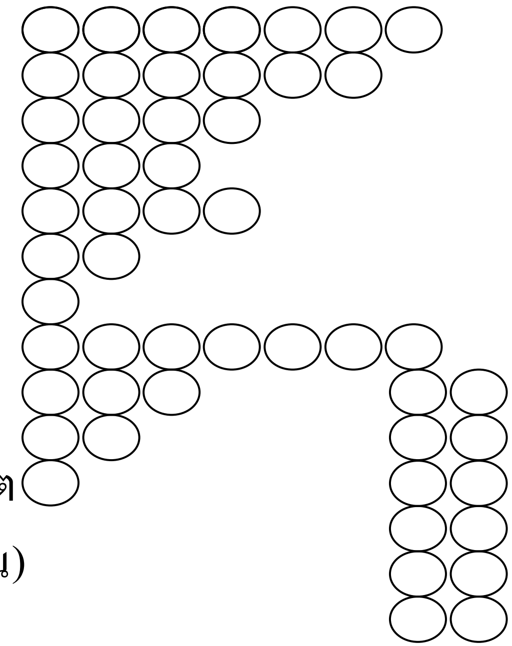
อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

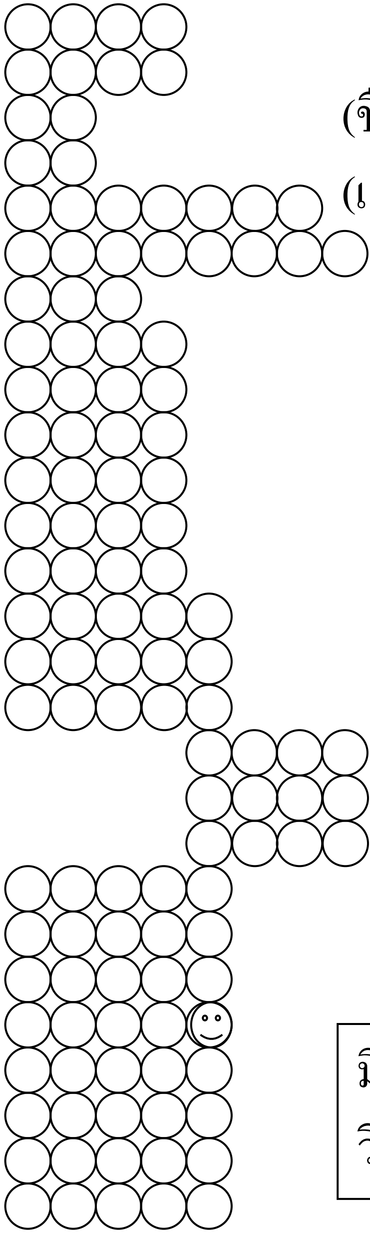
(แปล) จตุตถฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

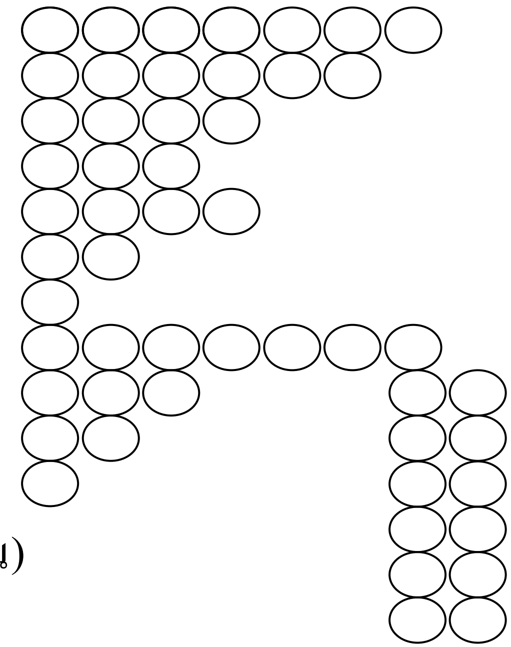
อรหัตตมรรคจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะอะระหัตตะมัคคะจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานอรหัตตมรรคจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	กุศลชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

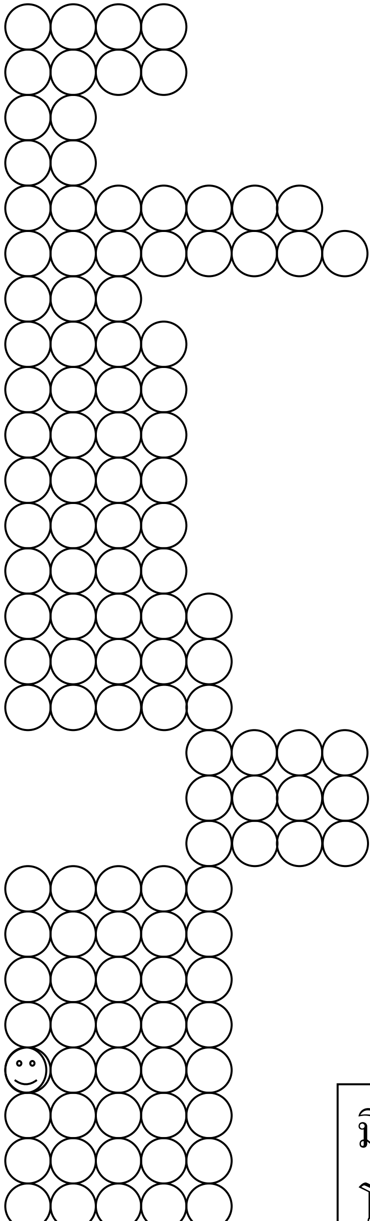

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

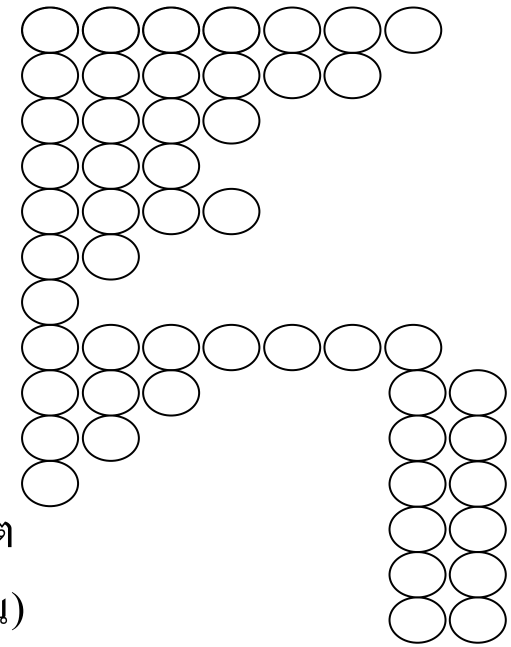
โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

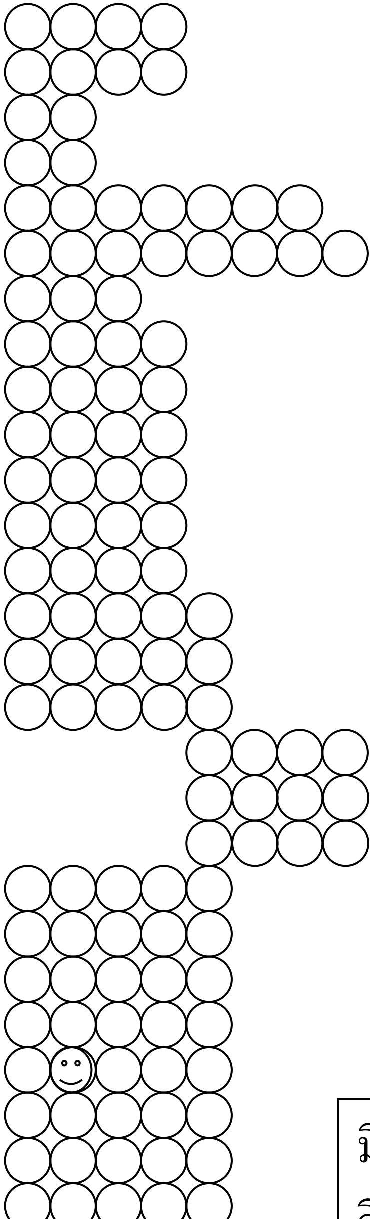

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

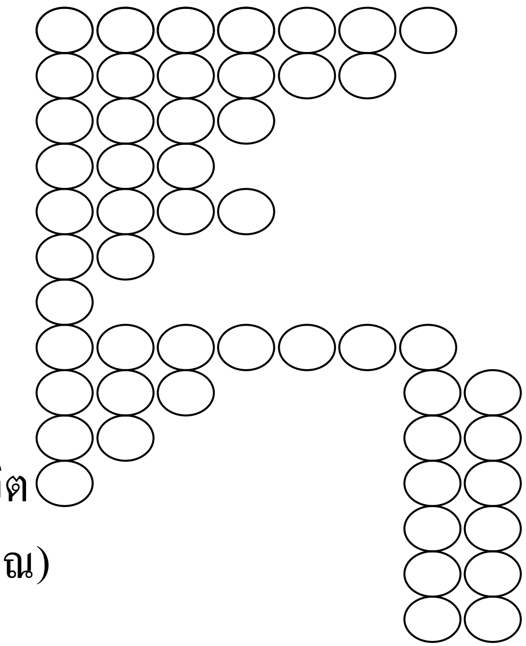
โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๒

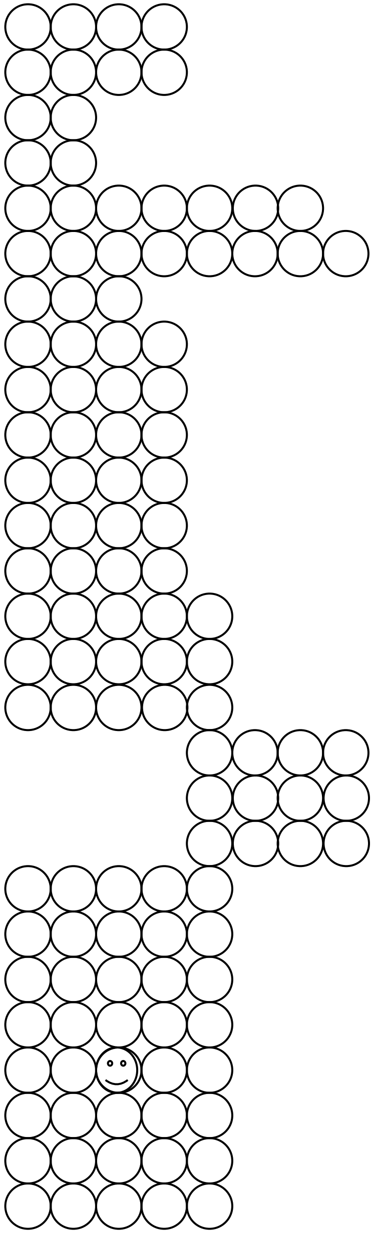
(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒(เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

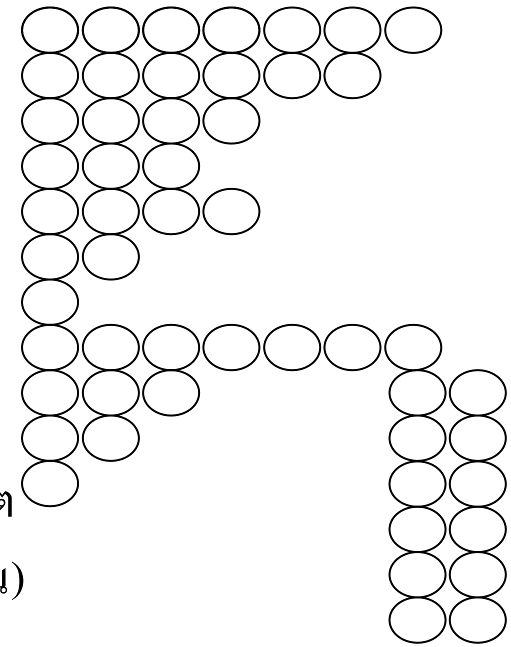

โสดาปัตติมรรคจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

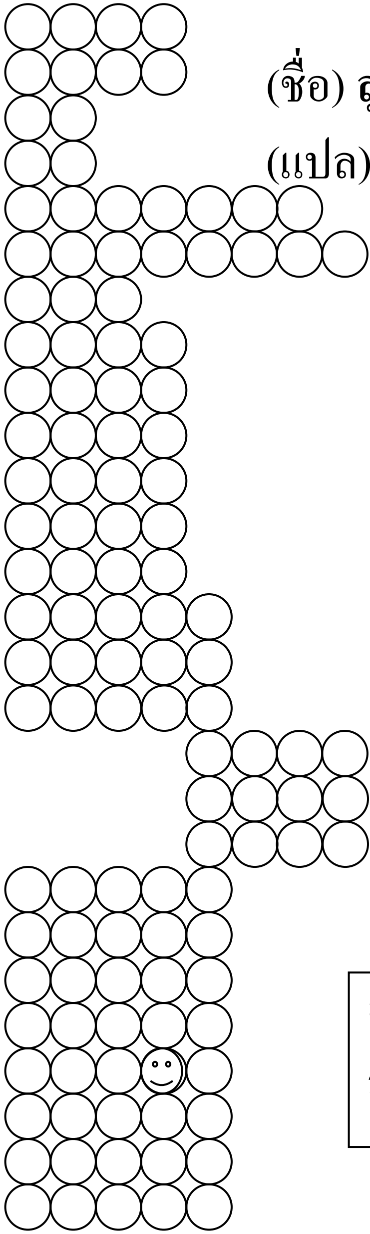
(แปล) ตติยฌาน โสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้น วิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

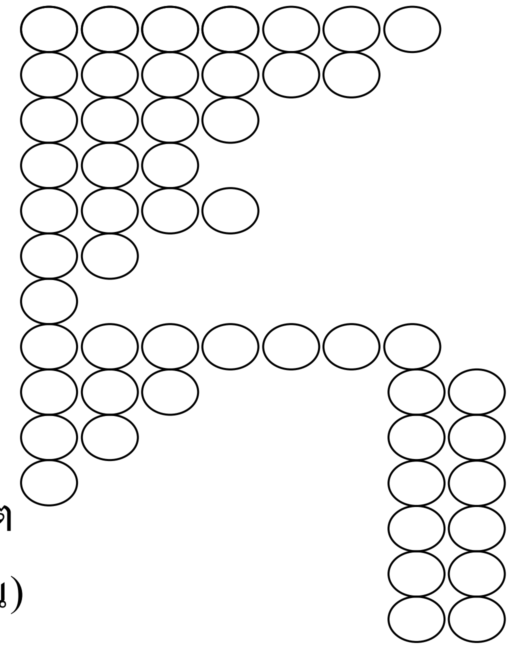
โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๔

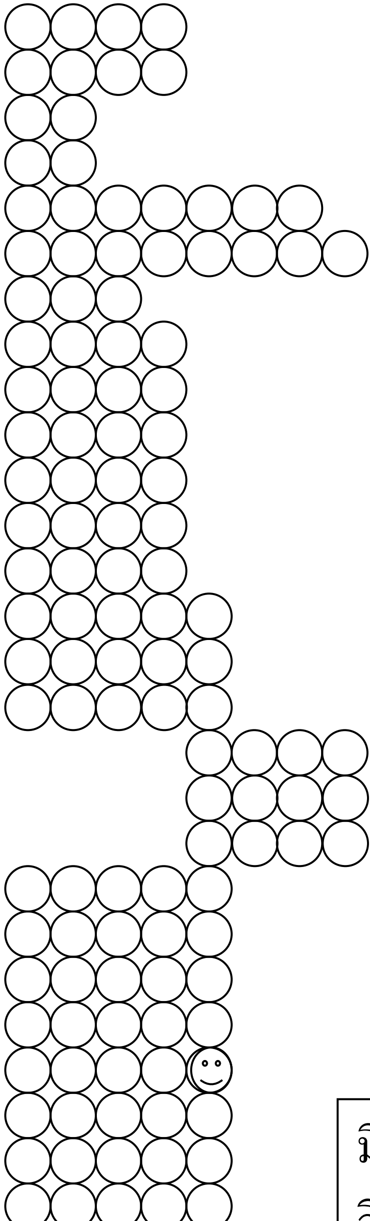
(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) จตุตถฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

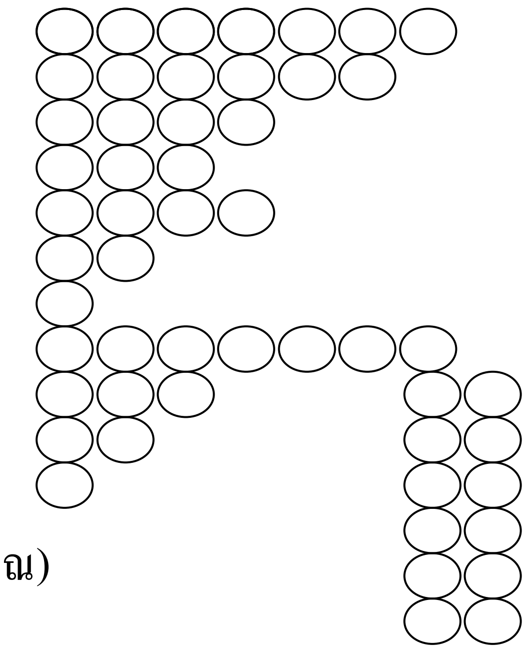

โสดาปัตติผลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะโสตาปัตติผะละจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานโสดาปัตติผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌาสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย เป็น วิปากชาติ

ว่าโดยภูมิเภทนัย เป็น โลกุตตรภูมิ

ว่าโดยโสภณเภทนัย เป็น โสภณจิต

ว่าโดยโลกเภทนัย เป็น โลกุตตรจิต

ว่าโดยเหตุเภทนัย เป็น สเหตุกจิต

ว่าโดยฌานเภทนัย เป็น ฌานจิต

ว่าโดยเวทนาเภทนัย เป็น โสมนัสสสหคตจิต

ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย เป็น สัมปยุตตจิต (ญาณ)

ว่าโดยสังขารเภทนัย เป็น สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๒

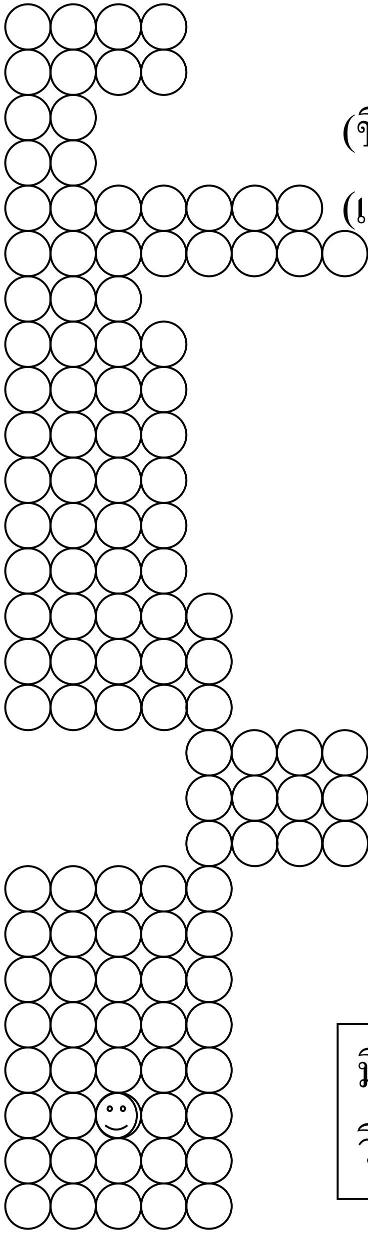
(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

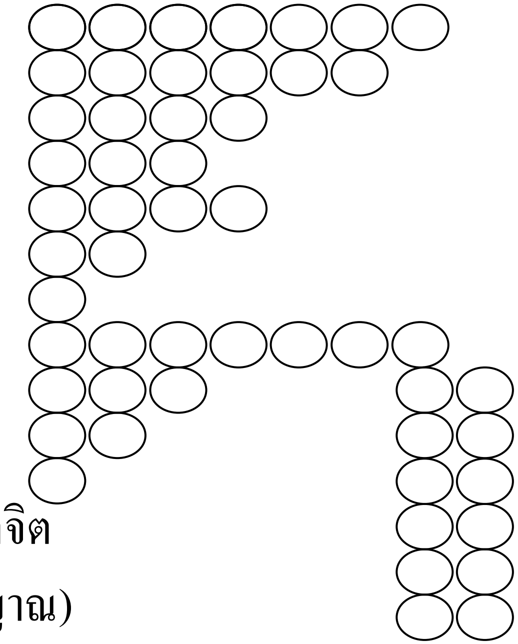
สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

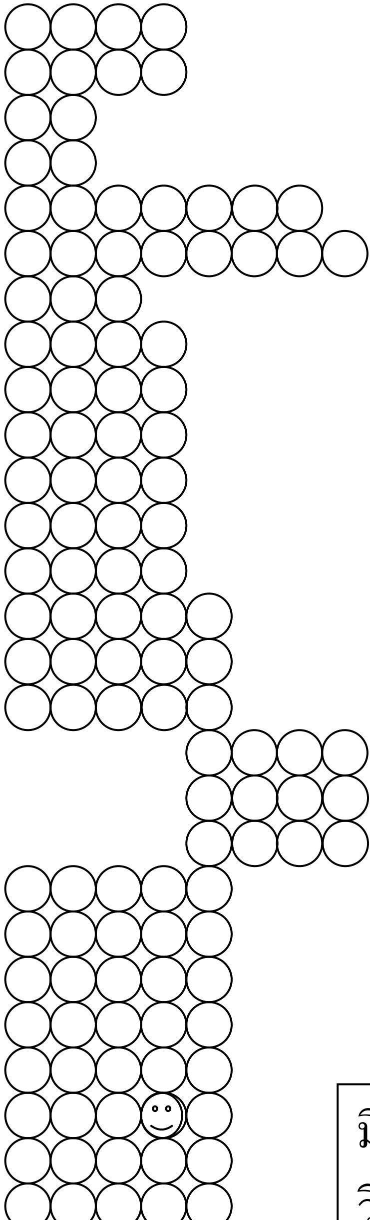
(แปล) ตติยฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

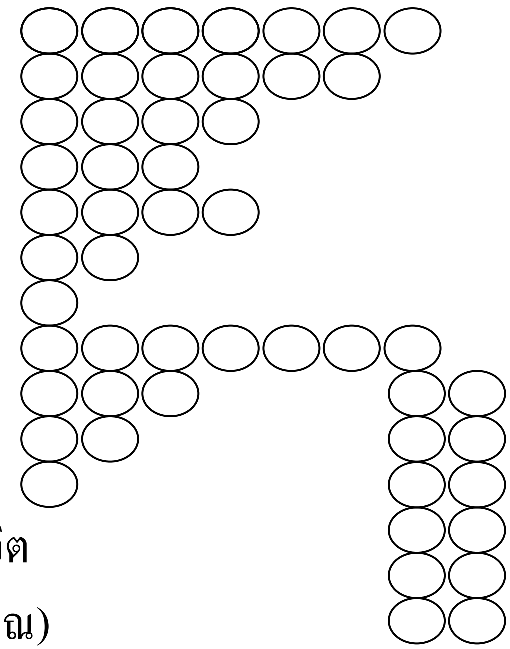
มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้นวิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

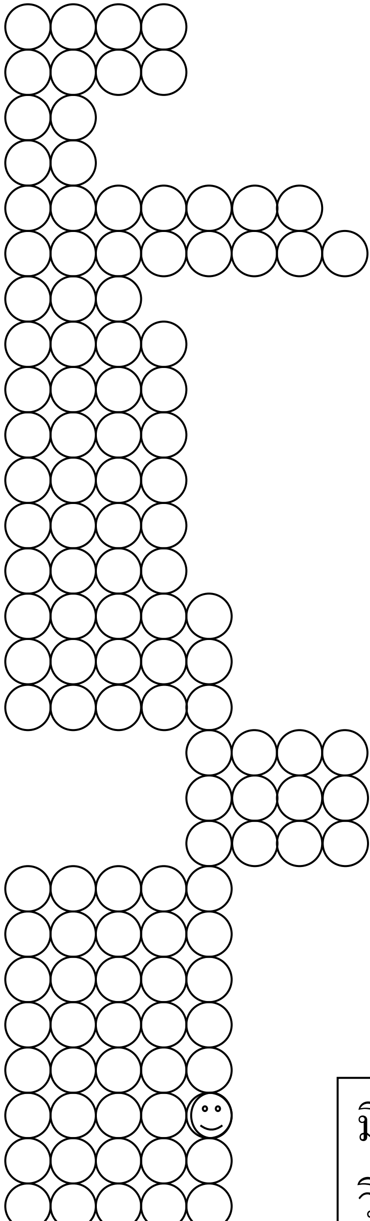
(แปล) จตุตถฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

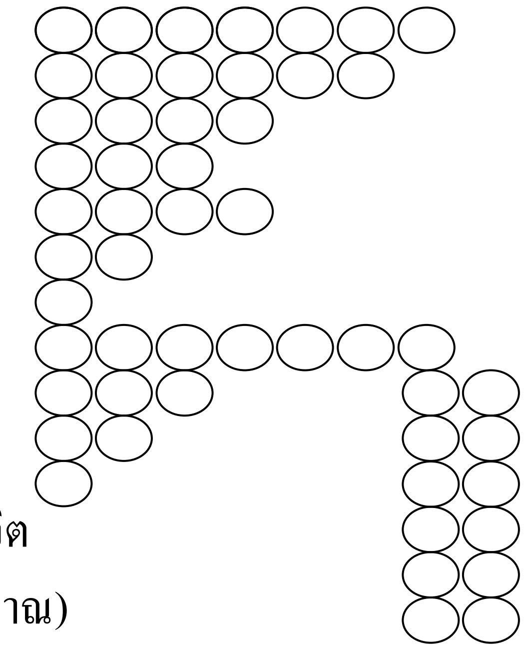
สกิทาคามิผลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะสะกิทาคามิผะละจิตตัง**

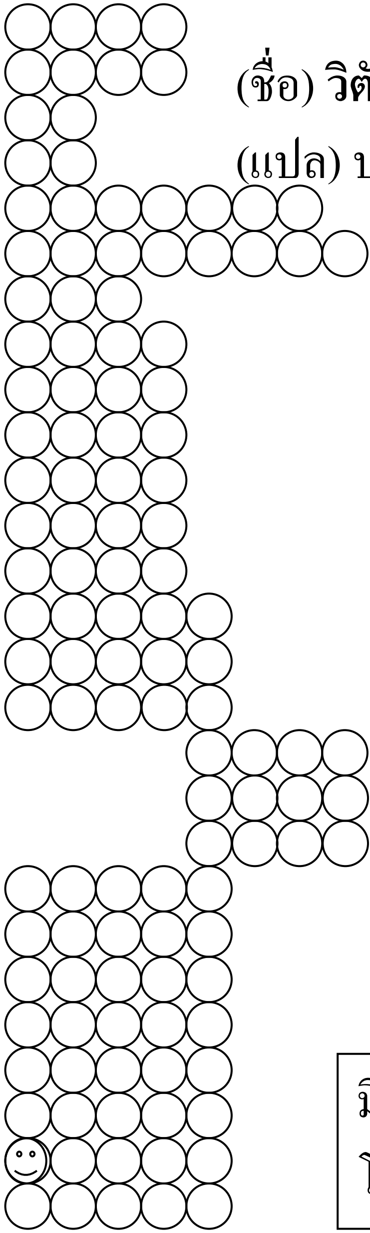
(แปล) ปัญจมฌานสกิทาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

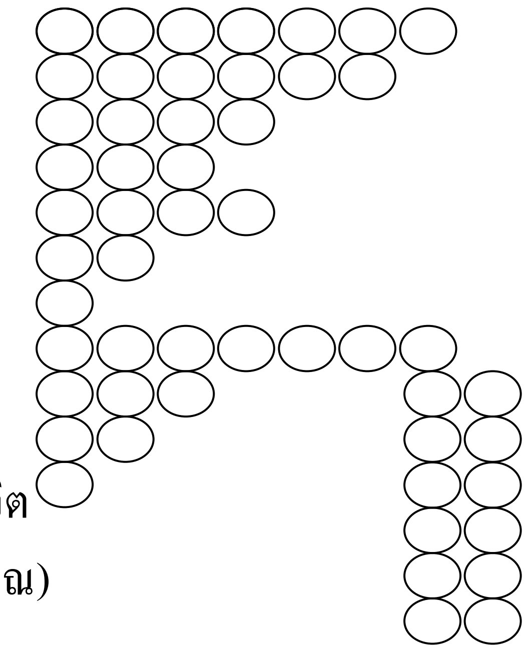
อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ปฐมฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๒

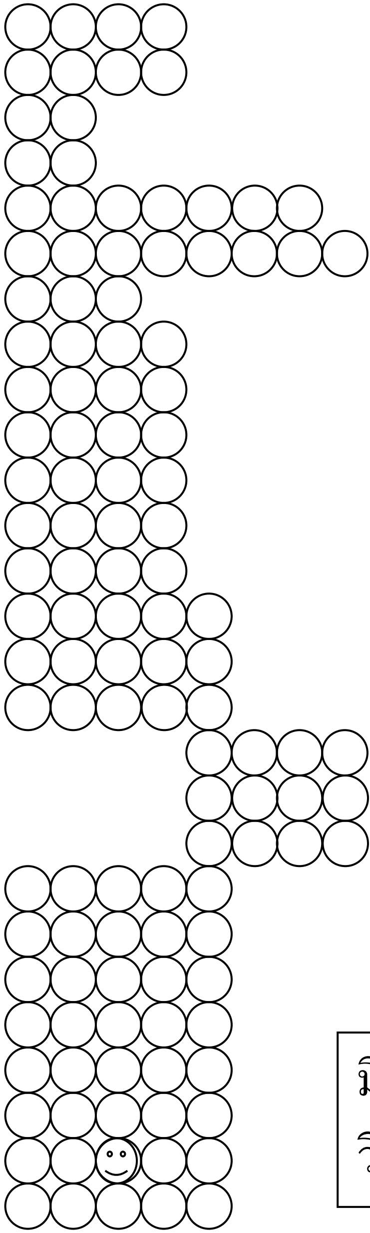
(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ทุติยฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

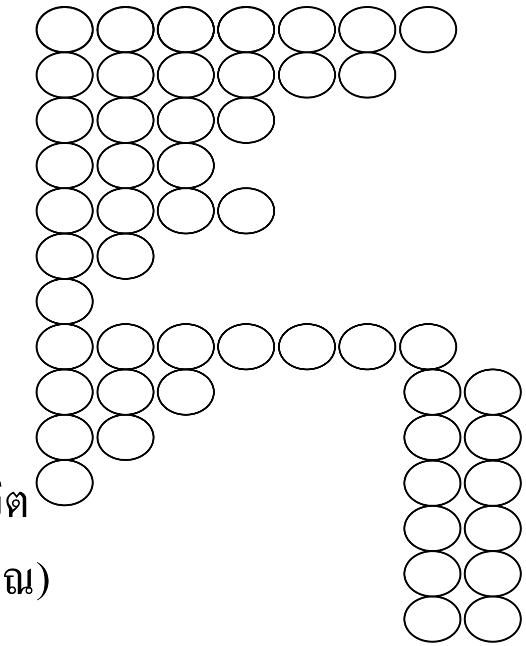
อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๓

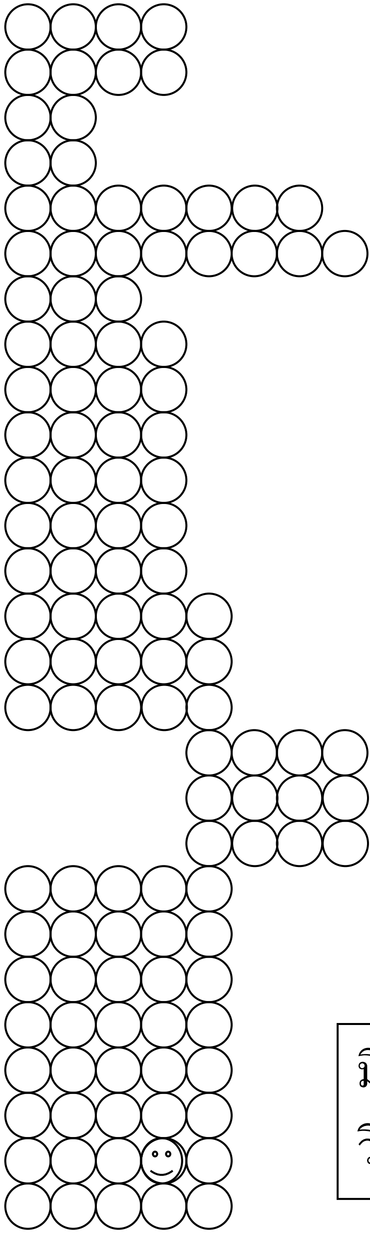
(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

(แปล) ตติยฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้นวิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

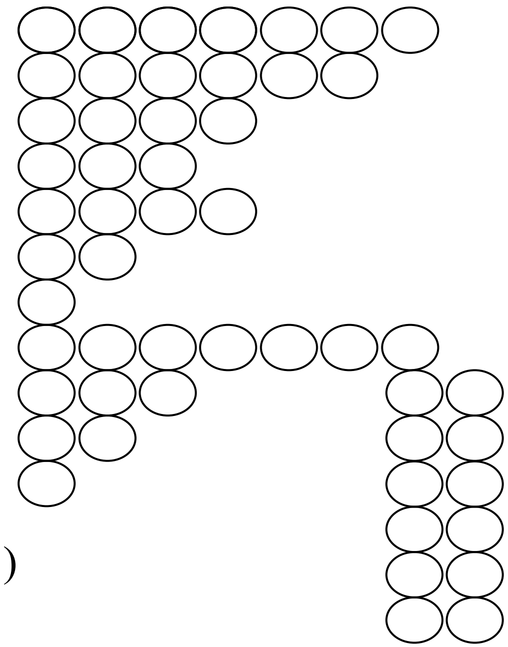

อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

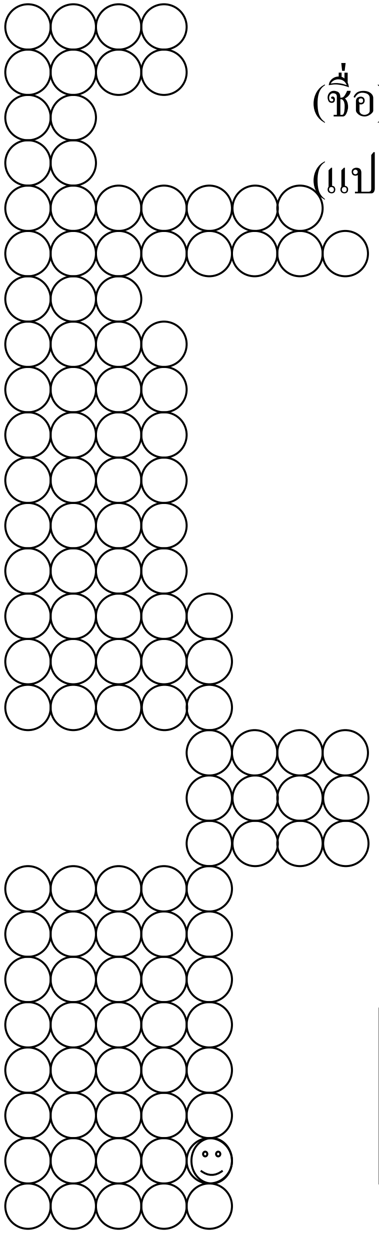
(แปล) จตุตถฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

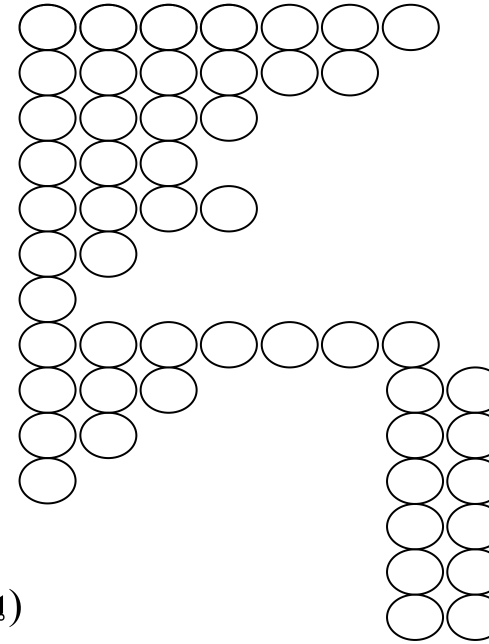
มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

อนาคามิผลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะอะนาคามิผะละจิตตัง**

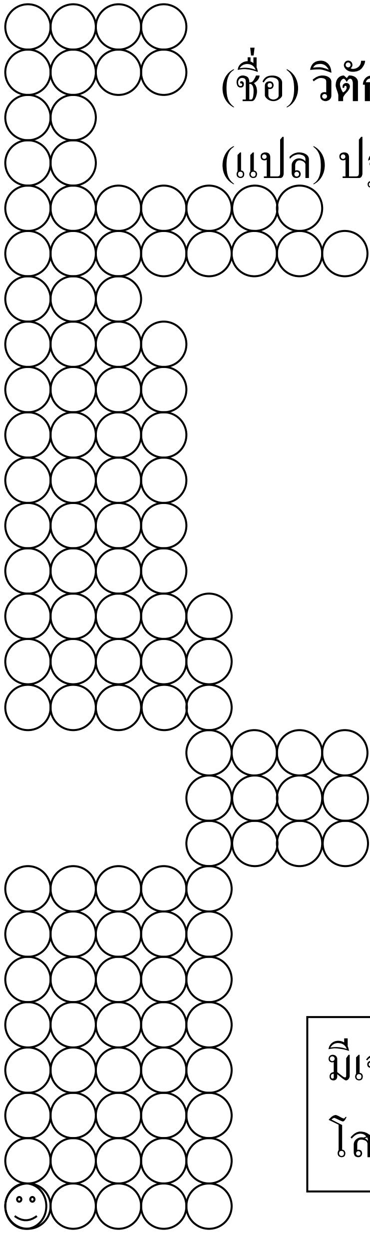
(แปล) ปัญจมฌานอนาคามิผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

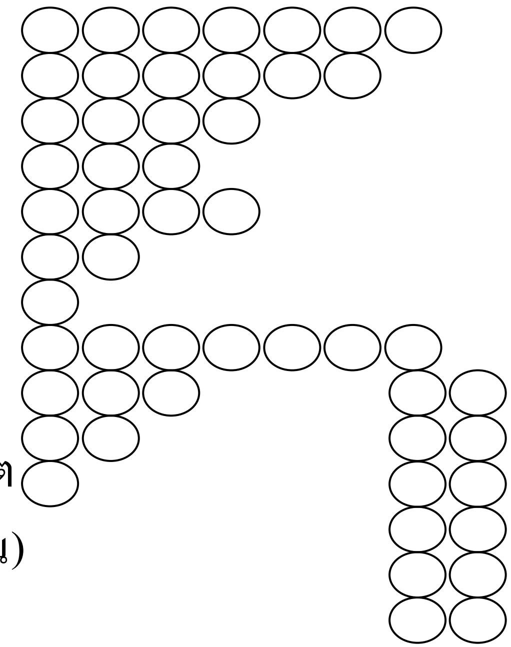
อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๑

(ชื่อ) **วิตักกะวิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ปะฐะมัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

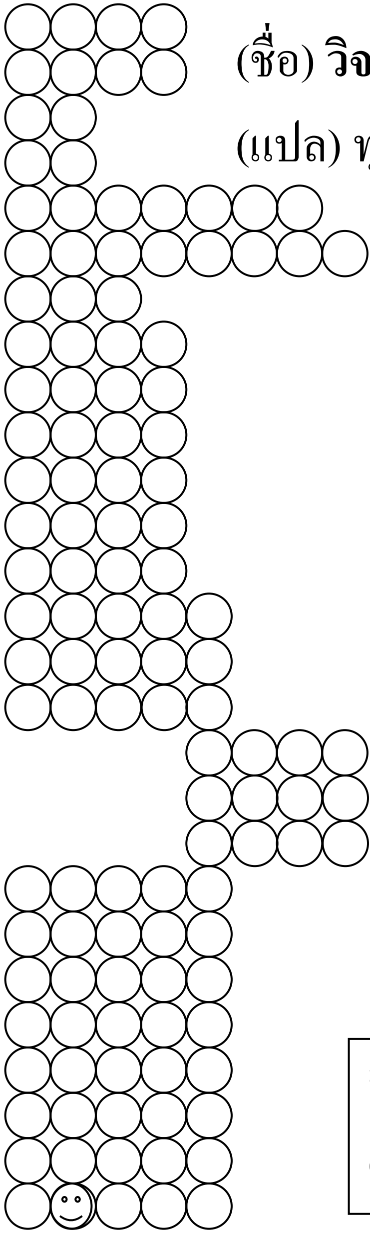
(แปล) ปฐมฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๖ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓
โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

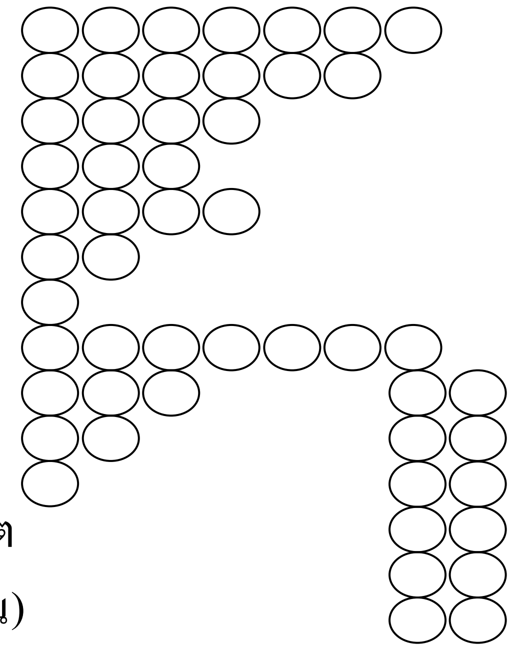
อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๒

(ชื่อ) **วิจาระปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ทุติยัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

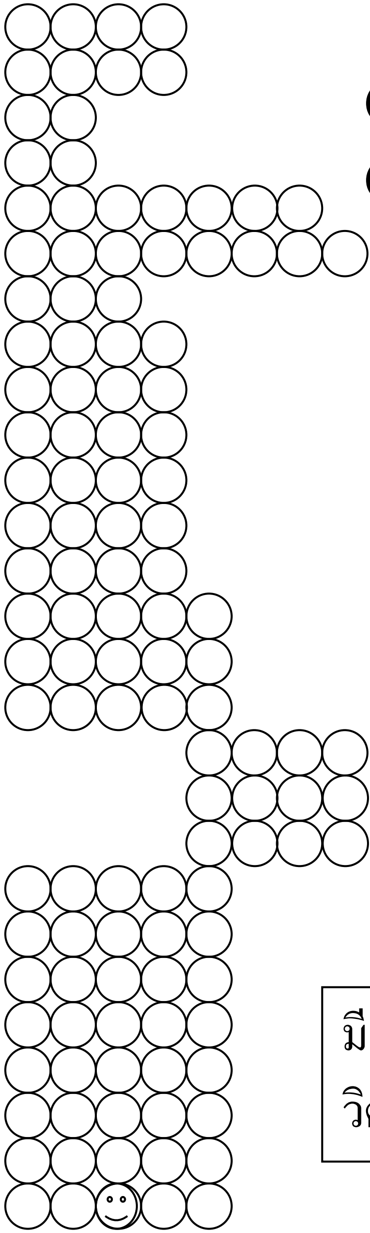
(แปล) ทุติยฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๔ คือ วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๕ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒
(เว้นวิตก) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

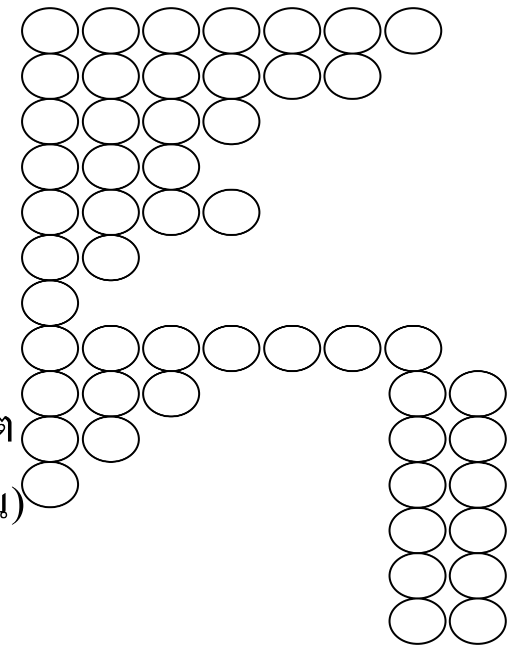
อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๓

(ชื่อ) **ปีติสุขะเอกัคคะตาสะหิตัง ตะติยัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

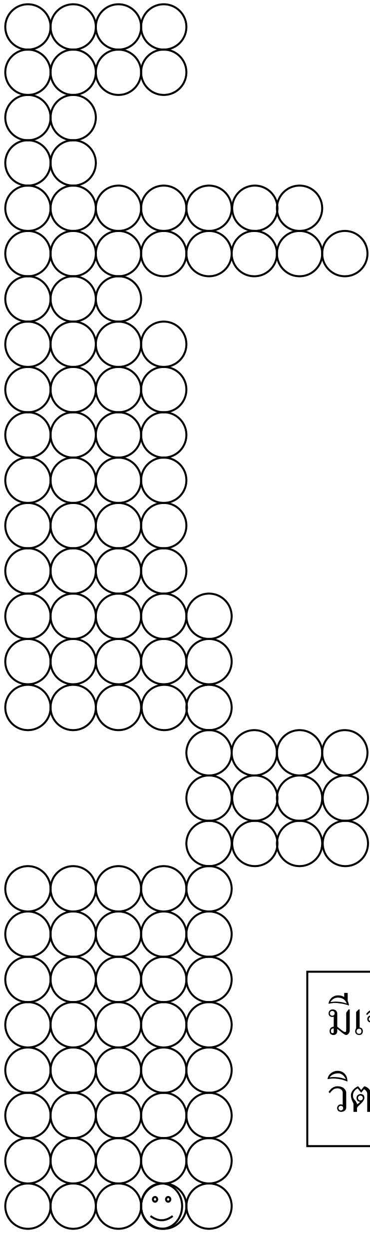
(แปล) ตติยฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๔ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้นวิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

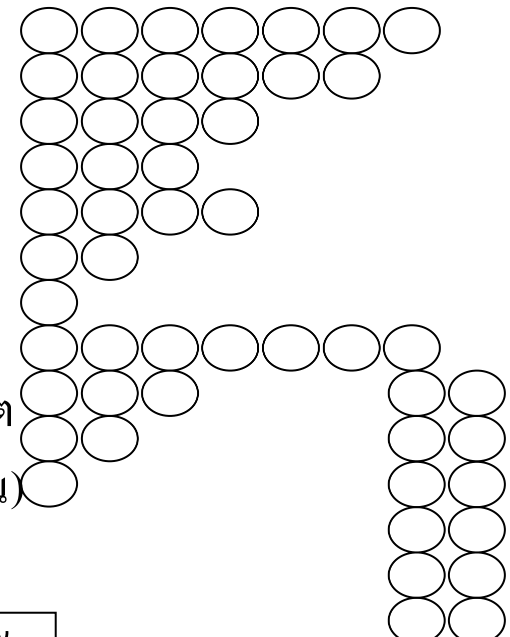
อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๔

(ชื่อ) **สุขะเอกัคคะตาสะหิตัง จะตุตถัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

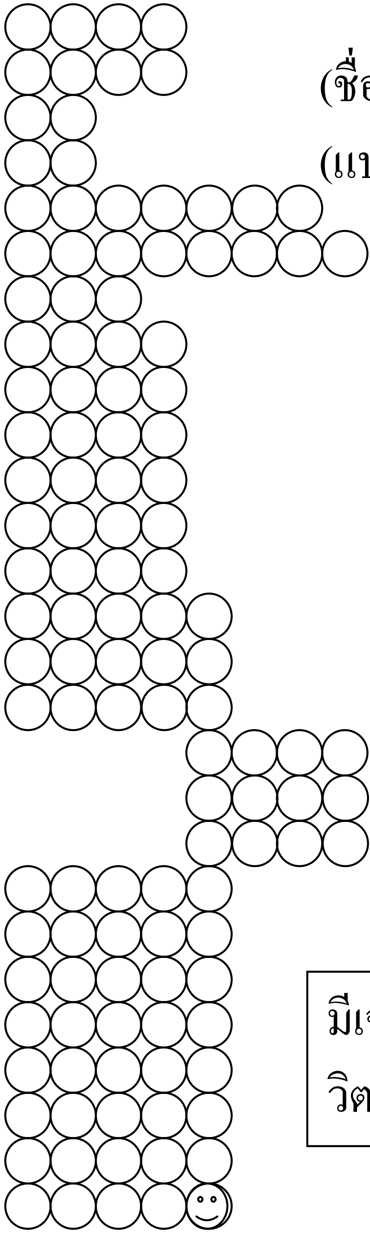
(แปล) จตุตถฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	โสมนัสสสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้น วิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

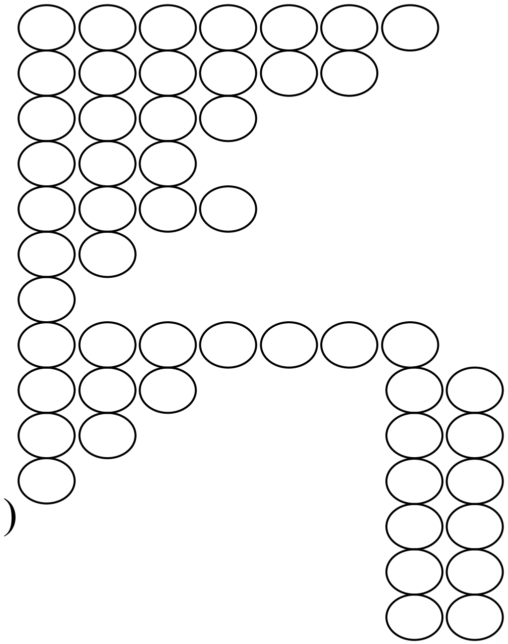
อรหัตตผลจิต ดวงที่ ๕

(ชื่อ) **อุเปกขาเอกัคคะตาสะหิตัง ปัญจะมัชฌานะอะระหัตตะผะละจิตตัง**

(แปล) ปัญจมฌานอรหัตตผลจิต ๑ เกิดขึ้นพร้อมด้วยองค์ฌาน ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ว่าโดยชาติเภทนัย	เป็น	วิปากชาติ
ว่าโดยภูมิเภทนัย	เป็น	โลกุตตรภูมิ
ว่าโดยโสภณเภทนัย	เป็น	โสภณจิต
ว่าโดยโลกเภทนัย	เป็น	โลกุตตรจิต
ว่าโดยเหตุเภทนัย	เป็น	สเหตุกจิต
ว่าโดยฌานเภทนัย	เป็น	ฌานจิต
ว่าโดยเวทนาเภทนัย	เป็น	อุเบกขาสหคตจิต
ว่าโดยสัมปโยคเภทนัย	เป็น	สัมปยุตตจิต (ญาณ)
ว่าโดยสังขารเภทนัย	เป็น	สสังขาริกจิต

มีเจตสิกประกอบ ๓๓ ดวง คือ อัญญสมานเจตสิก ๑๐ (เว้นวิตก วิจาร ปีติ) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)